

မုဒုံ၏ ငဝ သမ္မတတရားများ

ဒဂုဏ်ထူး
(ဓမ္မကထိက)

၇၉၃၉

ပုဒ္ဒါ

သမထတန်ခိုးမျှား

ဒဂုဏ်ထွန်း (ဓမ္မကထိက)

ဘာသာရေးဆိုင်ရာ စာပေ ခွင့်ပြုချက် အမှတ် (၄၆၀၇)

ပထမ အကြိမ်၊ ၁၉၇၁၊ ဖေဖော်ဝါရီ

အုပ်စု ၃၀၀၀

အဖိုး ၃ ကျပ်

မျက်နှာဖုံး ရွှေစင်ပုံနှိပ်တိုက်

ဒါ်ခင်မြင့်ကြည်၊ သံလွင်စာပေ (မြဲ-၀၅၉၆) က ထုတ်ဝေ၍
ဦးအုန်းစိန် ရွှေပြည်စိုး ပုံနှိပ်တိုက် (မြဲ ၀၃၀၇) က ရိုက်နှိပ်သည်။
ထုတ်ဝေရာနှင့် ရိုက်နှိပ်ရာဌာန- အမှတ် ၁၄၂၊ ၃၄လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။
ဖုံး-၁၀၉၀၅

ဤကျမ်းငယ်ဖြင့် ကျွန်ုပ်၏ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ
သခင် ကျေးဇူးရှင်ဖြစ်တော်မူသော ပဲခူး မင်း
ကျောင်း ဆရာတော်ဘုရားကြီးနှင့် ဤကျမ်းကို
ကြည့်ကြပ် တည်းဖြတ် သုတ်သင်ပေးတော် မူ
သော ဦးဩဘာသာဘိဝံသ ဖျာပုံ တိုက်သစ်
ဆရာတော် ဘုရားကြီးတို့အား အဘိဓမ္မိတော
အလွန်ရိုသေစွာ ရှိခိုးပါ၏။

ဖျာပုံဖြူ မြန်မာစာပေ ကြီးပွားရေး အသင်းကြီး၏
မဋ္ဌမ ဥက္ကဋ္ဌ ဆဋ္ဌသံဂီတိ ဝိဇာယကနှင့် ဝိသောဓက
ပဋိဝိသောဓက မြန်မာ ပါဠိအဘိဓါန် ကျမ်းပြု
အရှင်ဩဘာသာဘိဝံသ ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏

ဩ ဝါ ဒ က ထ ဘ

ဤကျမ်းသည် တန်ခိုး လူ့ခွဲကို ဦးစားပေး ရေးထားသော
ကျမ်းဖြစ်ကြောင်း ‘နမောတဿ’ အောက်၌ ‘သမထကမ္မဋ္ဌာန်း
သမာဓိအဖွင့်’ဟု ရေးတပ်ထားခြင်း အားဖြင့် ထင်ရှား သိနိုင်
သည်။

ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီး၏ လောကီအဘိညာဉ် တန်ခိုးများနှင့် ပတ်
သက်၍ ယုံမှားနေကြသော ခေတ်လူငယ်များတို့အပြင် အမျိုး
ကောင်းသား သုတေသီများတို့ ကြည့်ရှု လေ့လာ စမ်းသပ်
အားထုတ်ထိုက်သော ကျမ်း ဖြစ်သည်။

ဤကျမ်းပြုဆရာသည် ပါဠိ အဋ္ဌကထာ ဋီကာစသည့် များစွာသော ကျမ်းတို့ကို ကိုးကား၍ ရေးသားထားသည့် ကျမ်းဖြစ်သောကြောင့် သမာဓိ တည်ဆောက်ရေး လုပ်ငန်း အတွက် စနစ်တကျပြသော ကျမ်းတကျမ်း ဖြစ်ပေသည်။

ဤကျမ်းသည် သမာဓိ တည်ဆောက်ရေးနှင့် ၎င်း၏ အကျိုးဖြစ်သော တန်ခိုးတို့ကို သီးသန့်ထုတ်နှုတ်ပြသော ကျမ်း ဖြစ်လင့်ကစား ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီး၏ ဒေသနာတော်၌ အကျုံးဝင်သဖြင့် ဤကျမ်းပြု ဆရာသည် သာသနာ့ အကျိုး၊ ဘာသာ့ အကျိုးတို့ကို ရည်စူးလျက် ကြိုးစား အားထုတ်၍ ရေးသားထားသည့် ကျမ်းဖြစ်သောကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် သုတေသီတို့နှင့် ကလျာဏယောဂီတို့ သတိသမ္ပဇာန် ဥာဏ်ယှဉ်လျက် ကြည့်ရှုမှတ်သား လေ့လာပွားများ အားထုတ်ထိုက်သော ကျမ်း ဖြစ်ပေသတည်း။

(ပုံ) ဩဘာသာဘိဝံသ

ဆရာတော် ဦးဩဘာသာဘိဝံသ
ဖျာပုံတိုက်သစ် ရန်ကုန်မြို့။

မ ဟာ နိ ခါ န် ။

တန်ခိုးဟူသည်မှာ
သိပ္ပံနည်းကျ ဝါဒ ဖြစ်သလော။

တန်ခိုးဟူသည်မှာ စိတ်ကူးယဉ် သက်သက်မဟုတ်။ အလွန်
တိကျ၍ အကြောင်းတရားခိုင်လုံသော ဝိဇ္ဇာပညာရပ်ဖြစ်သည်။
သိပ္ပံနည်းဖြင့် အတွင်းပိုင်း ကျကျ စူးစမ်း၍ မရနိုင် စေကာမူ
စနစ်တကျ လေ့လာနိုင်သူ မရှိသေး၍သာ ခေတ်အမြင်တွင်
တန်ခိုးသည် မှန်ဝါးဝါး ဖြစ်နေ ခဲ့ရသည်။

လောက၌ မည်သည့်အရာမျှ အကြောင်းတရားမရှိပဲ ဖြစ်
ပေါ်လာနိုင်ခြင်း မရှိ။ ထို့အတူ တန်ခိုးသည်လည်း လောက
သုံးပါး အတွင်း၌ သင်္ခါရ တရားမျှသာ ဖြစ်သောကြောင့်
အကြောင်းတရားကင်း၍ မဖြစ်ပေါ်လာနိုင်။ ထို့ကြောင့် တန်ခိုး
ဟူသည် အလွန်ခိုင်လုံသော အကြောင်း တရားများ အပေါ်၌
အခြေစိုက်၍ ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။

တန်ခိုးဟူသည် မိုးပေါ်မှ အလိုလိုကျသော အရာ မဟုတ်။ မိုးကျရွေ့ကိုယ် မဟုတ်ကြောင်းကို ကြိုတင်သိထားရန် လိုသည်။ မိမိကိုယ်တိုင် စနစ်တကျ လက်တွေ့ လုပ်ယူမှသာ ရရှိနိုင်သော (၀၂)တတ်မြောက်နိုင်သော ဝိဇ္ဇာပညာရပ် ဖြစ်သည်။ တန်ခိုးကို အလွန်သဘာဝကျ၍ လက်တွေ့ ဝိဇ္ဇာပညာရပ်ဟု ခေါ်ဆိုထိုက်သည်။

ယနေ့သိပ္ပံစာပေနယ်တွင် နေရာယူထားသော ဆိုက်ကော်လော်ဂျီ (Psychology) ဟူသော စိတ်ပညာ ရပ်သည် ဗုဒ္ဓညွှန်ပြသော စိတ်ပညာရပ်နှင့် အလွန် ကွာခြားနေစေကာမူ သဘောအားဖြင့် အကျုံးဝင်သည်ဟု ယူဆနိုင်သည်။

ဆိုက်ကော်လော်ဂျီ ပညာရပ်သည် မည်မျှပင် သိပ္ပံနည်းကျလင့်ကစား ဗုဒ္ဓ၏ ကျမ်းဂန်တို့၌ ညွှန်ပြထားသော လောကီ စိတ်ပညာနှင့် တွက်ချက် ကြည့်လျှင် သူငယ်တန်း အဆင့်မျှသာ ရှိသေးကြောင်း တွေ့ရသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ဆိုက်ကော်လော်ဂျီ ပညာရပ်သည် လူသားတို့၏ သာမည ဖြစ်ပျက်တတ်သော စိတ် သဘောမျှ ကိုသာ လေ့လာနိုင်သော အဆင့်တွင် ရှိသေးသည်။

တနည်းအားဖြင့် လူသားတို့၏ စိတ်စေတသိက် အပြင်ပိုင်း မျှလောက်ကိုသာ လေ့လာနိုင်သော အဆင့်တွင် ရှိနေသည်။ သို့သော် ဆိုက်ကော်လော်ဂျီ ပညာရပ်သည် လူသား တို့အား အလွန်ကြီးမားသော အကျိုးကျေးဇူးတို့ကို မုချဖြစ်ထွန်းစေနိုင်သော ဝိဇ္ဇာပညာရပ်ဖြစ်၍ အထူး လေးစားထိုက်သည်။

နောင်တခေတ် ဆန်းချိန်တွင် ယင်းပညာကို အခြေခံလျက် လူသားတို့ အားလုံး မေတ္တာဓါတ် ထွန်းကားလာနိုင်ရန် အလားအလာ ရှိနေသည်ဟု ယူဆနိုင်သည်။ ယနေ့တွင် စက်မှုသိပ္ပံ ရုပ်ပညာရပ်ပိုင်းမှာ အလွန်ကြီးမားသော အရှိန်အဟုန်ဖြင့် တိုးတက်နေသည်။ သို့သော် နာမ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စိတ်ပညာရပ်ပိုင်းတွင် မူ အရှိန်အဟုန်ကြီးမားစွာဖြင့် တရှိန်ထိုး ကျဆင်းလျက် ရှိနေသည်ကို ဒိဋ္ဌတွေ့မြင်နိုင်သည်။

လောက၌ မည်သည့်ပညာရပ်မဆို အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်၍ သဘာဝယုတ္တိ၊ အာဂမယုတ္တိ၊ သာဓကယုတ္တိကြီး သုံးရပ်ဖြင့် ရှင်းလင်းတင်ပြနိုင်လျှင် လက်တွေ့ကျသည်။ သိပ္ပံနည်းကျသည်ဟု ခေါ်ဆိုရမည်သာတည်း။

ယင်းသို့ အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်၍ ယုတ္တိကြီး သုံးရပ်ဖြင့် ပိုင်းခြားရှင်းလင်းတင်ပြနိုင်လျှင် (၀၁) ယုတ္တိကြီးသုံးရပ်ဖြင့် စူးစမ်းထောက်လှမ်း၍ ရနိုင်လျှင် မိမိဉာဏ်မှီသည် ဖြစ်စေ၊ မမှီသည် ဖြစ်စေ အသိအမှတ်ပြုထိုက်သည်။ အတတ်ပညာရပ်တခုကို မိမိဉာဏ်မှီရုံဖြင့် အသိအမှတ်မပြုနိုင်ဟုဆိုလျှင် လောကတွင် မိမိဉာဏ်ဖြင့် ထောက်လှမ်း၍ မမှီနိုင်သော ဝိဇ္ဇာပညာရပ်များ မရေမတွက်နိုင်အောင် ရှိနေသည်။

အတတ်ပညာဟူသည် လူအများ စိတ်မဝင်စား၍ ကွယ်ပျောက်သွားရလင့်ကစား၊ မွေးမှိန်သွားရလင့်ကစား အတတ်ပညာသည် အတတ်ပညာပင် ဖြစ်၏။ လောက၌ အတတ်ပညာအချို့သည် အကြောင်း အမျိုးမျိုးကြောင့် မွေးမှိန် ပျောက်ကွယ်သွားရပြီးနောက် ရုတ်တရက် ပြန်လည် ဆန်းသစ်လာသော

အခါ ဝိဇ္ဇာနည်း သိပ္ပံနည်း မကျသော အတတ်ဟူ၍ အထင်
မသေးထိုက်။ မိမိကိုယ်တိုင် လက်တွေ့ကျကျ လေ့လာ စူးစမ်း
ထိုက်သည်။

လောက၌ အတတ်ပညာဟူသမျှတို့၏ အခြေခံကြီး လေးရပ်
မှာ ဆန္ဒ၊ စိတ္တ၊ ဝီရိယ၊ ဉာဏ်တို့ဖြစ်သည်။ မည်သည့် သိပ္ပံ
ဝိဇ္ဇာပညာရပ်မဆို ယင်း အခြေခံအကြောင်းတရားကြီး လေး
ရပ်အပေါ်၌ တည်ဆောက်ထားရကြောင်းကို မည်သူမျှ ငြင်း
ကွယ်နိုင်မည်မဟုတ်။ ယင်းအခြေခံ အကြောင်းတရားကြီး လေး
ရပ်မပါလျှင် (ဝါ) မညီညွတ်လျှင် မည်သည့် အတတ်ပညာမျှ
ဖြစ်ပေါ်လာရန် အကြောင်း မရှိ။

ယင်းအခြေခံကြီး လေးရပ်နှင့် ကင်း၍ဖြစ်နိုင်သော အတတ်
ပညာဟူ၍ လောက၌ မရှိ။ မည်သည့် ဝိဇ္ဇာ၊ သိပ္ပံအတတ်ပညာ
မဆို ယင်း အခြေခံ အကြောင်းတရားကြီး လေးရပ်အပေါ်၌
သာ အခြေစိုက်နေကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။

ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံပညာရပ်ဟူသမျှ ယင်းအကြောင်းကြီး လေး
ရပ်အပေါ်၌ အခြေစိုက်ထားရသောကြောင့် ဝိဇ္ဇာ၊ သိပ္ပံပညာ
ရပ် အဝင်ဖြစ်သော စိတ်ပညာနှင့် စိတ်တန်ခိုးတို့ကို အကြောင်း
တရား မခိုင်လုံဟု အလျင်း မဆိုထိုက်တော့ချေ။

စိတ်တန်ခိုးအထိ အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်ယူပုံမှာ ဆန္ဒ၊
စိတ္တ၊ ဝီရိယ၊ ဉာဏ်တည်းဟူသော အခြေခံကြီး လေးရပ်သည်
ပညာတည်းဟူသော အကျိုးတရားကို ဖြစ်ပေါ်စေရန်
အကြောင်းတရား ဖြစ်သည်။

တဖန် စိတ်ပညာသည် အကြောင်းတရားဖြစ်၍ စိတ်တန်ခိုး
သည် အကျိုးတရားဖြစ်သည်။ စိတ်တန်ခိုးဟူသည် အကြောင်း
တရားကင်း၍ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ခြင်းမရှိ။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓက—

“အကြောင်းတရားကြောင့် အကျိုးတရား ဖြစ်ရ၏။
အကြောင်းကိုမှီ၍ အကျိုးတရား ဖြစ်၏။ အကြောင်း
မရှိလျှင် အကျိုးလည်း မရှိ။ အကြောင်းချုပ်လျှင်
အကျိုးလည်း ချုပ်၏”
ဟု ညွှန်ပြတော်မူသည်။

ထို့ကြောင့် (ဣဒ္ဓိ) တန်ခိုးဟူသည်မှာ အကျိုးတရားဖြစ်၍
(ပါဒ)ဟူသည်မှာ အကြောင်းတရား ဖြစ်သည်။ အကြောင်း
ကြောင့် အကျိုးဖြစ်ရသည် ဟူသော ဗုဒ္ဓဒေသနာတော်ကို
ဤနေရာ၌ နက်နက်နဲနဲ နှလုံးသွင်းရန် လိုသည်။

အကြောင်းဟူသည်မှာလည်း တခုတည်းမဟုတ်သလို အကျိုး
ဟူသည်မှာလည်း တခုတည်းမဟုတ်။ အကြောင်းတရားအများ
ကြောင့် အကျိုးတရားအများ ဖြစ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓက
အကျိုးနှင့် အကြောင်းတရားတို့ကို တွဲ၍ ဣဒ္ဓိပါဒ (ဣဒ္ဓိပါဒ်)
ဟု ညွှန်ပြတော်မူသည်။

ဣဒ္ဓိဟူသည်မှာ ပြည့်စုံခြင်း၊ ပြီးစီးခြင်း အဓိပ္ပါယ်ဖြစ်၍ ပါဒ
ဟူသည်မှာ အကြောင်းတရား ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဣဒ္ဓိပါဒ်
ဟူသည်မှာ စိတ်အလိုအတိုင်း ပြီးစီးပြည့်စုံစေနိုင်သော အခြေခံ
အကြောင်းတရား ဖြစ်သည်။

စိတ်၏ အလိုအတိုင်း ပြီးပြည့်စုံစေနိုင်ခြင်းကို ရှေ့ဦး မြန်မာ ပညာရှိကြီးတို့က ‘တန်ခိုး’ ဟူ၍ ဝေါဟာရဖွင့်သည်။ ထို့ကြောင့် တန်ခိုးဟူသည် အလွန်ခိုင်လုံသော အကြောင်းတရားကြီး လေးရပ်တို့ကို မှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာရသောကြောင့် စိတ်ကူး ယဉ်သက်သက် မဟုတ်။ မိုးကျရွှေ့ကိုယ်မဟုတ်။ အလွန်လက်တွေ့ ကျသော ဝိဇ္ဇာပညာရပ် ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓက တန်ခိုး၏ အခြေခံ အကြောင်းကြီးလေးရပ် (၀၂) တန်ခိုးဖြစ်ပေါ်ရန် အခြေခံကြီး လေးရပ်ကို တိကျစွာ ညွှန်ပြ တော်မူသည်။ တန်ခိုးကို ယင်းအခြေခံကြီး လေးရပ်နှင့်အညီ မိမိကိုယ်တိုင် လက်တွေ့ ကျင့်ကြံအားထုတ်ယူမှသာလျှင် ရနိုင်သော လက်တွေ့ကျ ပဓါနလုပ်ငန်းရပ်ကြီး ဖြစ်သည်။

အဘယ်ကြောင့်
လူအများနှင့် တန်ခိုး
အလွမ်းဝေးရသနည်း။

တန်ခိုးသည် လောကီပညာရပ် ဟူသမျှတွင် မည်သည့် အတတ်ပညာနှင့်မျှ မယှဉ်နိုင်အောင် အထွတ်အထိပ် ဝိဇ္ဇာပညာ ရပ်ဖြစ်သည်။ တန်ခိုးကို ဘူမိ၊ ပါဒ၊ ပဒ၊ မူလ တည်းဟူသော အကြောင်းတရားကြီး လေးရပ်နှင့် အညီ ကျင့်ကြံအားထုတ် လျှင် ရရှိနိုင်သည် မှန်သော်လည်း လောကီဝိဇ္ဇာ အတတ်တွင် အလွန် သိမ်မွေ့ နက်နဲသော သဘောကြောင့် လူတရာလျှင်

တယောက်၊ လူတထောင်လျှင် တယောက် ဖြစ်မြောက်နိုင်ခဲ့သည်။ ယုတ်စွာအဆုံး လူတသိန်းတွင် တယောက် ဖြစ်နိုင်ခဲ့သည်။

အဘယ့်ကြောင့်နည်း။

လူတသိန်းတွင် တယောက် ကာမစ္ဆန္ဒ စသည့် နိဝရဏငါးပါးတို့ကို ပယ်ခွါနိုင်ရန် ခဲယဉ်းသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ကာမစ္ဆန္ဒစသည့် နိဝရဏ တရားတို့ကို ပယ်ခွါနိုင်မှသာလျှင် တန်ခိုးကို ရရှိနိုင်ကြောင်း ဗုဒ္ဓဒေသနာတော်၌ ညွှန်ပြထားသည်။

ထို့ကြောင့် တန်ခိုးဟူသော လောကီဝိဇ္ဇာ ပညာရပ်သည် လူအများနှင့် သမုဒ္ဒရာခြားသကဲ့သို့ ဝေးကွာသွားရခြင်း ဖြစ်သည်။

စိတ်ပညာနှင့် တန်ခိုးတို့ကို လောဘ၊ဒေါသစိတ်ဖြင့် လေ့လာ၍ မရနိုင်ပါ။ လောဘ၊ဒေါသစိတ် ကင်းသူတို့သာလျှင် လေ့လာနိုင်သည်။

“ငါ ဘုရားဆုကိုတောင် ပန်နိုင်တဲ့ အဇဇာနည်ယောက်ျားပဲ။ အရိုးကျေကျေ အရေခန်းခန်း ဘုရားသခင် ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီး ညွှန်ပြ ဆုံးမတော်မူတဲ့ အတိုင်း တသွေမတိမ်း ကျင့်ကြံအားထုတ်မည်” ဟု ကြုံးဝါးနိုင်သော သတ္တိ ရှိသူ ဆိုလျှင် လောကီ တန်ခိုးကို မရနိုင်ရန် အကြောင်း မရှိ။

သို့သော် တန်ခိုးဟူသော ဝိဇ္ဇာ ပညာရပ်သည် အတိတ် အကြောင်းတရားနှင့် ယခုဘဝအကြောင်းတရားတို့ ပေါင်းယှဉ် ဆက်စပ်ပြီးမှသာလျှင် ဖြစ်လာနိုင်ကြောင်းကို ဗုဒ္ဓ ရှင်တော် မြတ်ကြီးက-

“ရှေးအကြောင်းနှင့် ယခုဘဝ အဘိညာဉ်၏ အခြေခံ စွဲရာဟူသော အကြောင်းရှိလတ်သော် ထိုထိုသော အရာ၌ပင် သက်သေထိုက်သည်၏ အဖြစ် (အဘိညာဉ် စွဲရာ တန်ခိုး)သို့ ရောက်ရ၏”

ဟု အင်္ဂုတ္တိုရ် ပါဠိတော် ဂါဝိဉပမာသုတ်၌ ညွှန်ပြတော်မူသည်။

ပရမတ္ထသရူပ ဘေဒနိကျမ်း ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း အဖွင့်၌ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်လာ “သမတံ ဝီရိယသေဝံ” အစရှိသောဂါထာများကို ကိုးကားလျက်-

“ဤသမထအရာသည် ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်တို့ ကဲ့သို့ ပါရမီ အထူးကို ငွေ့သည် မဟုတ်။ တိဟိတ်မှန်ကသမာဓိနှင့်ညီမျှသော ဝီရိယသာ လိုရင်း ဖြစ်သည်”

ဟု လောကီသမထ တည်ဆောက်ရာ၌ တိုက်တွန်း အားပေးတော်မူသည်။

စိတ်ပညာနှင့်
စိတ်တန်ခိုး

ဗုဒ္ဓကျမ်းဂန်တို့၌ ညွှန်ပြသောစိတ်ပညာနှင့်ဆိုက်ကော်လော်ဂျီခေါ် စိတ်ပညာတို့ လုံးဝ အသွင်မတူနိုင်။ အဘယ်ကြောင့်

နည်း။ ဗုဒ္ဓဒေသနာတော်အရ ညွှန်ပြသော စိတ်ပညာ အတတ်
ဟူသည်ကား နိဝရဏဓမ္မခေါ် စိတ်တန်ခိုး၏ အညစ်အကြေး
များကင်းစင်သော စျာန်စိတ်များဖြစ်ပေါ်လာစေရန် (၀၁)
စျာန်ရလာစေရန် လေ့လာသင်ကြား ပွားများမှု တည်းဟူသော
သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ခေါ်သည်။

စိတ်တန်ခိုးဟူသည်မှာ စျာန်ရလာသော အခါ စျာန်နှင့်
အထူးယှဉ်၍ ဖြစ်သော အဘိညာဉ်ကို ခေါ်သည်။ တနည်းကား
အဘိညာဉ် စိတ်ပင်တည်း။

ဆိုက်ကော်လော်ဂျီခေါ် စိတ်ပညာရပ်မှတစ်ပါး ဗုဒ္ဓ ဒေသ
နာတော်၌ ညွှန်ပြထားသော တန်ခိုးဖြစ်ပေါ်ရန် စိတ်ပညာကို
ကား လောဘ၊ ဒေါသ ဟူသော ကိလေသာ အညစ်အကြေးတို့
ဖြင့် လေ့လာဆည်းပူး၍ မရနိုင်။

အနောက်တိုင်း စိတ်ပညာ (၀၁) ကမ္ဘာသုံး စိတ်ပညာ
ရပ်နှင့် ဗုဒ္ဓဒေသနာတော်၌ ညွှန်ပြထားသော စိတ်ပညာရပ်တို့
ကွာခြားပုံကို အထက်ပါအတိုင်း လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ လောဘ၊
ဒေါသ တရားတို့ကို ပယ်နိုင်မှသာလျှင် ဗုဒ္ဓညွှန်ပြသော စိတ်
ပညာကို လေ့လာနိုင်သည်။ ကာမစွန္ဒ စသည့် နိဝရဏ တို့ကို
ပယ်ခွာနိုင်မှသာလျှင် စိတ်တန်ခိုးဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်။

ဗုဒ္ဓညွှန်ပြသော စိတ်ပညာနှင့် စိတ်တန်ခိုးတို့ကို ကိလေသာ
အညစ်အကြေးတို့ ကင်းစင်မှသာလျှင် ဖြစ်နိုင် တတ်မြောက်နိုင်
ကြောင်းကို-

“သော ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ ပရိသုဒ္ဓေ ပရိ
ယောဒါတေ အနဂ္ဂဏေ ဝိဂတူပက္ကံလေသေ မုဒုဘူ

တေ ကမ္မနိယေ ဌိတေ အာနေဉ္ဇပ္ပတ္တေ ဣဒ္ဓိဝိဓါယ စိတ္တံ
အဘိနိဟရတိ အဘိနိန္ဒာမေတိ၊ သော အနေကဝိဟိတံ
ဣဒ္ဓိဝိဓံ ပစ္စန္ဒဘောတိ၊ ဧကောပိ ဟုတုာ ဗဟုဓာ
ဟောတိ”

ဟူ၍ သီလက္ခန္ဓ်ပါဠိတော် သာမညဗလသုတ် ပဋိသမ္ဘိဒါ
မဂ် ပါဠိတော် ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏနိဒ္ဒေသတို့၌ ညွှန်ပြတော်မူသည်မှာ—

“ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် စိတ်တည်ကြည် ပြီးသော်၊ စျာန်
မဂ်ဖိုလ်ကို ပိတ်ဆို့တတ်သော နိဝရဏတရားတို့ ကင်း
စင်ပြီးသော်၊ စင်ကြယ်သောကြောင့် ဉာဏ်အလင်း
ရရှိပြီးသော်၊ ရာဂစသော ကိလေသာတို့ ကင်း၍ စိတ်၏
နူးညံ့သိမ်မွေ့သော အဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးသော်၊ စိတ်ခိုင်
ခံ့ပြီးသော်၊ မတုန်လှုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီးသော်၊ တန်ခိုး
ဖန်ဆင်းရန် အတွက် ဣဒ္ဓိဝိဓ အဘိညာဉ် အလို့ငှါ စိတ်
ကို ရွေ့ရှုဆောင်၏။ ရွေ့ရှုညွှတ်စေ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ် သည်
အထူးထူး အပြားပြား တန်ခိုး ဖန်ဆင်းခြင်းကို ခံစား၏။
တယောက်တည်းဖြစ်လျက် အရာ အထောင် အသောင်း
မက ဖန်ဆင်းခြင်းကို ပြုနိုင်သည်သာတည်း”

ဟု ညွှန်ပြတော်မူသည်။

ဗုဒ္ဓ၏ ညွှန်ပြချက်ကို သောက်ရှုခြင်း အားဖြင့် လောဘ၊
ဒေါသ၊ မောဟတည်းဟူသော ကိလေသာ အညစ်အကြေးတို့

ကင်းစင်မှသာလျှင် အဘိညာဉ် စျာန်တန်ခိုးကို ရရှိနိုင်ကြောင်း
လေ့လာ တွေ့ရှိရသည်။

ထို့အပြင်လောကီ စျာန်တန်ခိုးတို့သည် ပုထုဇဉ်တို့၏ကုသိုလ်
ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးထက် သာလွန်ကြောင်းကို-

“သာဓု မေ ဘန္တေ အယျော မဟကော ဥတ္တရိ
မနုဿဓမ္မာ ဣဒ္ဓိပါဠိဟာရိယံ ဒဿေတိ”

ဟူ၍ မဟာဝဂ်ပါဠိတော် စိတ္တသံယုတ် စတုတ္ထသုတ်၌ စိတ္တ
သုကြယ်က “အရှင်ဘုရား၊ ကျွန်ုပ် တောင်းပန်ပါ၏။ အရှင်
မဟာကထေရ်သည် လူတို့၏ ကုသိုလ် ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါး
ထက် လွန်မြတ်သော တန်ခိုးပြာဠိဟာကို ကျွန်ုပ်အား ပြတော်
မူပါလော့” ဟု စသည်ဖြင့် လျှောက်ထားကြောင်း ညွှန်ပြ
တော်မူသည်။

ယင်းသို့ ညွှန်ပြတော် မူချက်ကို ထောက်ရှု၍ လောကီစျာန်
အဘိညာဉ် တရားတို့သည် ပုထုဇဉ်တို့၏ ကုသိုလ်တရား ဆယ်
ပါးထက် လွန်မြတ်ကြောင်းကို ထင်ထင်ရှားရှား သိရပြန်သည်။
ထို့ကြောင့် သီလက္ခန္ဓာ အဋ္ဌကထာ ကေဝဠသုတ်၌-

“ဥတ္တရိ မနုဿဓမ္မာတိ မနုဿာနံ ဓမ္မတော ဒသ
ကုသလ သင်္ခါတတော ဝါ မနုဿဓမ္မတော ဥတ္တရိ”

ဟု ဖွင့်ပြသည်။ လောကီ ကုသိုလ်တရားတို့တွင် လောကီ
ကုသိုလ်ချင်း တူသော်လည်း ပုထုဇဉ်တို့၏ ကုသိုလ်ကမ္မပထတရား

ဆယ်ပါးတည်းဟူသော မဟာ ကုသိုလ်ထက် လောကီ အဘိညာဉ် စျာန် တန်ခိုးက ပို၍ ထူးမြတ်၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းကို မဟာဂုဏ် ကုသိုလ်စိတ်ဟု ခေါ်သည်။

ဗုဒ္ဓ၏ အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်၌ လောကီကုသိုလ်စိတ် ၁၇ခု ရှိကြောင်း ညွှန်ပြထားသည်။ ယင်းတို့မှာ ကာမာဝစရ ကုသိုလ်စိတ် ရှစ်ခု၊ ရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် ငါးခုနှင့် အရူပါဝစရစိတ် လေးခု။ ပေါင်း လောကီကုသိုလ်စိတ် ၁၇ခု ရှိသည်။

ကာမာဝစရ မဟာကုသိုလ်စိတ် ရှစ်ခုတို့သည် (၀၂)ကုသိုလ် ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးတို့သည် အများအားဖြင့် အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့တည်းဟူသော ကာမဂုဏ် အာရုံ ငါးပါးတို့၌ သာယာသော စိတ်ဖြင့် တပ်၍ ဖြစ်ရသည်။ ရူပါဝစရ ကုသိုလ်စိတ် ငါးခုနှင့် အရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ် လေးခု တို့မှာကား—

“ရူပါဝစရကုသိုလ် ဟူသည်ကား အဘယ်နည်း။ ထိုယောဂီသည် ကာမစွန္ဒစသည် နိဝရဏတရားတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်၊ အကုသိုလ်တရားအပေါင်းတို့မှ ကင်းဝေး၍သာလျှင် ဝိတက် ဝိစာရနှင့်တကွ နိဝရဏတို့ ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ပီတိ၊ သုခရှိသော ပထမဈာန်နှင့် ပြည့်စုံ၍ နေ၏။ ။ပ။ စတုတ္ထဈာန်နှင့် ပြည့်စုံ၍ နေ၏”

“အရူပါဝစရကုသိုလ် ဟူသည်မှာ အဘယ်နည်း။ ထိုယောဂီသည် ရူပါဝစရဈာန် ကသိုဏ်းအားလုံးကို

စက်ဆုပ်ငြီးငွေ့ခြင်းကြောင့် အဆင်း၊ အသံစသော
သညာငါးပါးတို့ ချုပ်ခြင်းကြောင့် သုခ ဒုက္ခဝေဒနာ
တို့ကို ပယ်ခွာ၍ အာရုပ္ပစျာန်လေးပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံ၍
နေရ၏။ ဤသို့ နေခြင်းသည် အရူပါဝစရကုသိုလ် ဖြစ်
ကြောင်းတည်း”

ဟူ၍ အဘိဓမ္မာဝိဘင်း ပါဠိ၌ ညွှန်ပြတော်မူသည်။

ကာမရူပ အရူပတို့သည် လောကီကုသိုလ်စိတ်ချင်း တူသော်
လည်း ဤနေရာ၌ ထူးထူးခြားခြား ကွဲပြားသွားလေသည်။
ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ဆယ်ပါးတို့သည် ကာမဂုဏ်၏ အာရုံ
ငါးပါးတို့ကို မှီ၍ဖြစ်ရသည်။ ရူပ၊ အရူပ ကုသိုလ်တို့သည်
ကာမစ္ဆန္ဒ ကိလေသာတရားတို့ကို ပယ်၍ ဘာဝနာစိတ်ကိုမှီ၍
ဖြစ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဟု ခေါ်သည်။

ကာမာဝစရနှင့် မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်တို့ ခြားနားရသည်မှာ
ကာမအာရုံနှင့် ကာမအာရုံကို ပယ်၍ ဖြစ်သော ဘာဝနာစိတ်
တို့ကြောင့် ခြားနားသွားရခြင်းဖြစ်သည်။ တနည်းအားဖြင့်
ကာမာဝစရကုသိုလ်သည် ကာမဂုဏ်တရားတို့ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်
ရသည်။ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်သည် ဘာဝနာစိတ်ကို အာရုံပြု၍
ဖြစ်ရသည်။

ကာမနှင့် ဘာဝနာအာရုံ နှစ်ပါးစုံတို့ ခြားနားလေသော
ကြောင့် မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကိုးပါးတို့သည် ကာမာဝစရကုသိုလ်
တည်းဟူသော ကုသလကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးတို့ထက် လွန်
မြတ်ရခြင်း ဖြစ်သည်။ တနည်းအားဖြင့် ပကတိ ကာမာဝစရ

စိတ်တို့ထက် ဘာဝနာအစွမ်းကြောင့် ဖြစ်ရသော ပရိကံ၊ ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘူ ဇောတို့သည် အားရှိ လွန်မြတ်ကြ ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် မဟာဂုဏ်ကုသိုလ်တည်းဟူသော လောကီ တန်ခိုးသည် ကုသိုလ်ကမ္မပသဘရား ဆယ်ပါးထက် လွန်မြတ်ရ ခြင်း ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် တန်ခိုးကို အထင်အမြင်သေး၍ မဖြစ်ချေ။ တန်ခိုးဟူသည်မှာ ခပ်သိမ်းသောဘုရားရှင်တို့နှင့် အရိယာအရှင် မြတ်တို့၏ ဥစ္စာရတနာဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓက လောကီကုသိုလ် အပေါင်းတွင် အတိညာဉ်စျာန်တန်ခိုးတို့ကို ထူးသော ကုသိုလ် အဖြစ်နှင့် မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်၌ ညွှန်ပြတော် မူသည်။

ထို့အပြင် သူ့အသက်သတ်ခြင်း အစရှိသော အကုသိုလ် ငါးပါးတို့ကို ပယ်ရန် ဣဒ္ဓိပါဒ် လေးပါးတို့ကို ပွားများအား ထုတ်သင့်ကြောင့် အင်္ဂုတ္တရပါဠိတော် ဣဒ္ဓိပါဒဝဂ်၌ ညွှန်ပြ တော်မူသည်။ ယင်းပါဠိတော် စေတသောဝိနိဗ္ဗန္တ သုတ်၌ ကာမဂုဏ်အာရုံငါးပါးဟူသော တပ်စွန်းမှု ရာဂကို ပယ်ရန် ဣဒ္ဓိပါဒ်ကြီး လေးပါးတို့ကို ပွားများသင့်ကြောင်း ညွှန်ပြတော် မူသည်။

ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီးကိုယ်တိုင် တန်ခိုး၏ အခြေခံ ဣဒ္ဓိပါဒ်ကြီး လေးရပ်တို့ကို တည်ရာကဲ့သို့ ယာဉ်ကဲ့သို့ ပြတော်မူခဲ့ပုံကို—

“ချစ်သား အာနန္ဒာ ငါတုရားသည့် ဣဒ္ဓိပါဒ်သေး ပါးတို့ကို ပွားများသားပြီး ဖြစ်၏။ လေ့ကျင့်သားပြီး ဖြစ်၏။ ယာဉ်ကဲ့သို့ပြုထားပြီး ဖြစ်၏။ ဆည်းပူးသားပြီး

ဖြစ်၏။ ကောင်းစွာ အားထုတ်ထားပြီး ဖြစ်၏။ အာနန္ဒာ
ငါတုရားသည် အလိုရှိခဲ့သော် အာယုကပ်ပတ်လုံး ဖြစ်
စေ၊ အာယုကပ်ထက် အလွန်ဖြစ်စေ တည်နေနိုင်ပေ၏”
ဟု မိန့်တော်မူ၏။

အင်္ဂုတ္တရပါဠိတော် အဋ္ဌကနိပါတ် ဘူမိစာလသုတ်၌ ဗုဒ္ဓသည်
အသင်္ခတဓါတု မဟာပရိနိဗ္ဗာန် ပြုလိုတော်မမူသေး၍ အာနန္ဒာ
ထေရ်ကို စကားရိပ်ပေး၍ မိန့်တော်မူချက်တွင် တန်ခိုး၏ အခြေ
ခံ ဣဒ္ဓိပါဒ်ကြီး လေးရပ်တို့ကို အလွန်ပွားများထားပါက ယာဉ်
ကဲ့သို့ ပြုထားပါက ဝသီငါးရပ်ဖြင့် လေ့ကျက်ထားပါက လော
ကီအဘိညာဉ် စျာန် တန်ခိုးဖြင့် ဤကမ္ဘာကြီး တည်သရွေ့ သို့မ
ဟုတ် ထိုထက်အလွန် အသက်တည်နေနိုင်ပုံကို လေ့လာ တွေ့ရှိရ
သည်။

ယင်းကဲ့သို့ ကမ္ဘာပတ်လုံး သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီး အလိုရှိ
သမျှ တည်နေနိုင်သည်မှာ လောကီအဘိညာဉ်တန်ခိုး၏ အစွမ်း
သာလျှင် ဖြစ်သည်။ အချို့ ရုပ်ဝါဒသမားတို့က ဗုဒ္ဓ၏ တန်ခိုး
နှင့် ပတ်သက်၍ သံသယရှိကြသည်။ အချို့က တွေ့ဝေလျက်ရှိ
ကြသည်။

ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်ကိုးပါးတွင် ပါဝင်သော ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္န
ဂုဏ်တော်ဟူသည်မှာ ဝိဇ္ဇာသုံးပါး၊ ဝိဇ္ဇာရှစ်ပါး၊ စရဏတဆယ့်
ငါးပါးတို့ဖြင့် ပြည့်စုံသော ဂုဏ်ကို ဆိုလိုသည်။ ယင်းဝိဇ္ဇာ
သုံးပါးဟူသည်မှာ ပု၊ ဒိ၊ အာ ဟူသော ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်၊ ဒိဗ္ဗ

စက္ခုဉာဏ်၊ အာသဝက္ခယဉာဏ် တည်းဟူသော အဘိဉာဏ် သုံးပါးကို ဆိုလိုသည်။

ရှေ့အဘိညာဉ် နှစ်ပါးမှာ လောကီအဘိညာဉ် တန်ခိုးဖြစ်၍ နောက်အဘိညာဉ်မှာ လောကုတ္တရာ အဘိညာဉ် ဖြစ်သည်။ ဝိဇ္ဇာရှစ်ပါးဟူသည်မှာ ဒိဗ္ဗစက္ခု၊ ဒိဗ္ဗသောတ၊ ဣဒ္ဓိဝိဓ၊ စေတောပရိယ၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ၊ အာသဝက္ခယ၊ ဝိပဿနာ၊ မနောမယိဒ္ဓိ တည်းဟူသော ဉာဏ်တို့ ဖြစ်သည်။

ယင်းဗုဒ္ဓ၏ ဝိဇ္ဇာဉာဏ်ရှစ်ပါးတွင် ဒိဗ္ဗစက္ခု၊ ဒိဗ္ဗသောတ၊ စေတောပရိယ၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသ၊ မနောမယိဒ္ဓိ၊ ဣဒ္ဓိဝိဓ ဟူသော ဉာဏ်တော်ခြောက်ပါးတို့သည် လောကီအဘိညာဉ် တန်ခိုးများ ဖြစ်သည်။

စရဏ ၁၅ပါးတွင် ပါဝင်သော ရူပါဝစရဈာန် လေးပါးသည် လောကီတန်ခိုးရရှိရန် အခြေခံ အကျင့်မြတ်တရား ဖြစ်သည်။ ယင်းစရဏ ၁၅ပါးတွင် လောကီတန်ခိုး၏ အခြေခံဈာန်လေးရပ် ပါဝင်ပုံကို—

“သီ ဣနိ ဘော ဇာ၊ သာ သ ဗာ၊ ဝိ ညာ ဟိန္ဒု
ဩ၊

ရူပါဝစရ စတုတ္ထ၊ ဈာန်မှလေးခုရော၊

စရဏအပြား၊ တဆယ့်ငါး၊ မှတ်သားအစဉ်ပြော”

ဟူ၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မြန်မာပြန် ဆရာတော် ရေးစပ်တော်မူသည်။

တဖန် ဣဿရိယ၊ ဓမ္မ၊ ယဿ၊ သိရီ၊ ကာမ၊ ပယတ္တ
တည်းဟူသော ဗုဒ္ဓဘုန်းတော် ခြောက်ပါး၌ ပါဝင်သော
ဣဿရိယ ဘုန်းတော်သည်ပင်လျှင် ဗုဒ္ဓ၏ အတုမရှိ လောကီ
တန်ခိုး ရှစ်ပါးဖြစ်သည်။

လောကီတန်ခိုးရှစ်ပါးသရုပ်မှာ

- (၁) အဏိမာ-ကိုယ်တော်ကို အဏုမြူအနေ သေးငယ်
အောင် ပြုနိုင်ခြင်း။
- (၂) လဿိမာ- ကောင်းကင်၌ ခြေဖြင့် သွားနိုင်ရန် ပေါ့
ပါးအောင် ပြုနိုင်ခြင်း။
- (၃) ပတ္တိ- လိုရာဒေသကို ရောက်နိုင်ခြင်း။
- (၄) ပါကမ္မ- အဓိဋ္ဌာန်အစွမ်းဖြင့် လိုအပ်သော အမှုကို
ပြီးမြောက်အောင် ပြုနိုင်ခြင်း။
- (၅) ဟိမာ- စကြဝဠာကို ကိုယ်ဖြင့် ဖုံးကွယ်အောင်
ပြုနိုင်ခြင်း။
- (၆) ဤသိတာ- မိမိအလိုသို့ လိုက်ပါစေနိုင်ခြင်း။
- (၇) ဝသိတာ - ရေ မီးအစုံ ဖန်ဆင်းရာ၌ အလိုရှိတော်
မူတိုင်း ရနိုင်သော အလွန်လျင်မြန်သော ဝသိတော်
ရှိခြင်း။
- (၈) ယတ္ထကာမာ ဝသာယိတာ- အရာရာ ပြုလိုတိုင်း၌
အလိုစွမ်းဖြင့် ပြီးစေနိုင်ခြင်း။

ထို့အပြင် ဗုဒ္ဓသည် တန်ခိုးပြာဋိဟာကြီး သုံးပါး စိုးပိုင်
တော် မူကြောင်းကို—

(၁) ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိယ- တန်ခိုးအကြီးဆုံး နတ်
ဗြဟ္မာတို့ထက် ပိုမိုလွန်ကဲသော တန်ခိုးတော်ရှင်အဖြစ်
စွမ်းနိုင်ခြင်း (ဣဒ္ဓိဝိဓ အဘိညာဉ်)။ (၂) အာဒေသ
နာပါဋိဟာရိယ- သတ္တဝါတို့၏ ကြံစည်စိတ်ကူး ဆင်
ခြင်မှု ဟူသမျှတို့ကို ထုတ်ဖော်ပြောကြားတော် မူနိုင်
ခြင်း။ (၃) အနုသာသန ပါဋိဟာရိယ- ဤသို့ကျင့်
ဤသို့ကြံ စသည်ဖြင့် ဟောကြားဆုံးမကာ သတ္တဝါတို့
၏ စိတ်ဓါတ်ကို စွန့်မပ်ဖိုလ်တိုင်အောင် ညွတ်တိမ်း
လာစေနိုင်စွမ်း ရှိခြင်း။

ယင်း ပြာဋိဟာ သုံးပါးသည် ဂုဏ်တော်ကိုးပါးအပင် ဖြစ်
သည်ဟူ၍ သုတေသန သရုပ်ပြ အဘိဓါန်ဆရာတော်က ဖွင့်ပြ
တော်မူသည်။

ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်တို့နှင့်သာ သက်ဆိုင်သော ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်တို့၏
ဥစ္စာရတနာသာလျှင် ဖြစ်သော အသာဓါရဏ ဥာဏ်တော်
ခြောက်ပါးတွင် ယမကပါဋိဟာရိယ ဥာဏ်တော်သည် (၁၇)
ရေ မီးအစုံကို ပြတော်မူနိုင်သော ယမိုက်ပြာဋိဟာ တန်ခိုးတော်
သည် လောကီအဘိညာဉ် ငါးပါးအပါအဝင် အတုမရှိ ဣဒ္ဓိ-
ဝိဓ တန်ခိုးတော်ပင် ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓသည် ဝိဇ္ဇာသုံးပါး၊ ဝိဇ္ဇာရှစ်ပါးတို့နှင့် အကြွင်းမရှိ ပြည့်စုံသောကြောင့် တန်ခိုးရှင် ဖြစ်တော်မူသည်။ ဣဿရိယ ဘုန်းတော်ရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသောကြောင့် တန်ခိုးရှင် ဖြစ်တော်မူသည်ကို လုံးဝ ယုံမှားသံသယ မရှိသင့်။

တန်ခိုးဟူသည် လောကီတရားမျှသာ ဖြစ်သည်။ လောကီ သမာဓိဟူသော သမထ ယာနိကကို တည်ဆောက်၍ ရရှိခြင်း သည် လောကီသမထကို ထူထောင်ခြင်းသည် လောကီအဘိညာဏ် စျာန်တန်ခိုး တည်းဟူသော အကျိုးတရားတို့ကို ရရှိနိုင်သည်။

သမထဘာဝနာကို အားထုတ်ရာ၌ တန်ခိုးဖြစ်ပေါ်နိုင်ရန် အခြေခံအကြောင်းတရားမှာ ဣဒ္ဓိပါဒ်ကြီး လေးရပ်သာ ဖြစ်သည်။ ရှင်မဟာ မောဂ္ဂလာန်ထေရ် နန္ဒောပနန္ဒနဂါးမင်းကို ဆုံးမနှိပ်ကွပ်ရာတွင် အလွန် တန်ခိုးကြီးသည့်အတွက် ဗုဒ္ဓက “ချစ်သား မောဂ္ဂလာန်၊ ဤနဂါးသည် တန်ခိုးကြီးလှ၏။ ဣဒ္ဓိပါဒ်ကို နှလုံးသွင်းလော့” ဟု သတိပေးတော်မူရ၏။

ထိုအခါ ရှင်မောဂ္ဂလာန်ထေရ်က—

“အရှင်ဘုရား၊ တပည့်တော်သည် စင်စစ် ဣဒ္ဓိပါဒ် လေးပါးကို ပါးစေအပ်ကုန်ပြီ။ အကြိမ်များစွာ လေ့လာအပ်ကုန်ပြီ။ ကောင်းစွာ အားထုတ် အပ်ကုန်ပြီ။ ယာဉ်ကဲ့သို့ ပြုလုပ်အပ်ကုန်ပြီ။ လေ့ကျက်အပ်ကုန်ပြီ။ တပည့်တော်သည် ဤနဂါးကကောင်ကို မဆိုထားဘိ

ဤနဂါးနှင့် တန်ခိုးတူကုန်သော နဂါးပေါင်း အရာ
အထောင် တို့ကိုသော်လည်း ဆုံးမနိုင်စွမ်း ရှိပါ၏” ဟု
လျှောက်ထား၏။

ဤနေရာ၌ ဗုဒ္ဓက သတိပေးတော်မူချက်နှင့် ရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်
ထေရ်၏ လျှောက်တင်ချက်တို့ကို လေ့လာကြည့်ခြင်းအားဖြင့်
တန်ခိုး၏ အခြေခံဖြစ်သော ဣဒ္ဓိပါဒ်ကြီး လေးပါးသည်
“အရေးကြုံက သက်လုံကောင်းစေ” ဟူသော ဆောင်ပုဒ်အရ
မည်မျှ ထိရောက်ကြောင်းကို ထင်ရှားစွာ သိမြင်နိုင်သည်။

ရှင်မဟာ မောဂ္ဂလ္လာန်ထေရ်မြတ်သည် ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီးက
လွဲလျှင် ဈာန်ဝင်စားသော နေရာ၌ အလွန်လျင်မြန်သော ခိပ္ပ
နိသန္တိ ပုဂ္ဂိုလ်ထူး ဖြစ်သည့်အလျောက် အဘိညာဉ်ပါဒက
စတုတ္ထဈာန်ကို မျက်စေ့တမှိတ် အတွင်း ဝင်စားလိုက်၏။
နဂါးက မှုတ်ထုတ်လိုက်သော နှာခေါင်းလေသည် မထေရ်မြတ်
၏ မေးညှင်းတပင်ကိုမျှ လှုပ်ရှားခြင်း မပြုနိုင်။

ဤဗုဒ္ဓသာသနာတော်၌ ဈာန်အဘိညာဉ် တန်ခိုးတို့သည်
အများ၏ အားထားမှီခိုရာ လက်နက်ဖြစ်ပုံကို အောက်ပါ
သာဓကများဖြင့် သိရပြန်သည်။

သရက်ကုန်း၌ သီတင်းသုံးနေသော မဟာရောဟဏ
ဂုတ္တမထေရ် နာမကျန်း၍ ပြုစုနေသော နဂါးမင်းကို
ချီသုတ်ဖမ်းယူရန် ကောင်းကင်မှ ပျံလာသော ဂဠုန်ကို
တန်ခိုးရှင် ရဟန်းသုံးသောင်းအလယ်၌ ရှစ်ဝါမျှသာ

ရသေးသော အရှင်ဗုဒ္ဓရက္ခိတထေရ်က တောင်ကြီး
တတောင် လျင်မြန်စွာ ဖန်ဆင်းလျက် ကာကွယ်လိုက်
၏။

ထိုအခါမဟာထေရ်က “ငါ့ရှင်တို့၊ဗုဒ္ဓရက္ခိတသာမဓိ
ခဲလျှင် ငါတို့အားလုံး ကဲ့ရဲ့ခံကြရကုန်လိမ့်။ ရဟန်း
လက်ကိုင် ဈာန်အဘိညာဉ်လက်နက် သံချေးမတက်ကြ
စေနှင့်” ဟု မိန့်၏။ ယင်းသို့ မိန့်ဆိုချက်ကြောင့် ရဟန်း
သုံးသောင်းအားလုံးပင် လျင်မြန်စွာ ဈာန်ဝင်စားနိုင်
သော ခိပ္ပနိသန္တိချည်း ဖြစ်ကုန်၏။

ဟူ၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာ၌ ပြသည်။

လျင်မြန်စွာ ဈာန်ဝင်စားနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည့်တိုင်
အများ၏ အားကိုးအားထားဖြစ်ရန် အလွန်ခဲယဉ်းပုံကို—

“လျင်မြန်စွာ အာရုံကို ရှုနိုင် လျင်မြန်စွာ ဈာန်
ဝင်စားနိုင်သည့်တိုင် လူအများ၏ အားကိုးအားထား
ဖြစ်ရန် ဝန်လေး၏။ ခဲယဉ်းလှ၏။ တန်ခိုးရှင် တထောင်
တွင် တယောက်တလေမျှသာ စွမ်းနိုင်၏။ စေတီယ
တောင်ကို အမှီပြု၍ သီဟိုဠ်တကျွန်းလုံး ဆီမီး ထွန်းပွဲ
ကြီး ပြုလုပ်သောအခါ မာရ်နတ်က မီးကျိုး မိုးကြီး
ရွာချလိုက်၏။ ထိုအခါ မထေရ်တပါးက ကောင်းကင်

၌ မြေကြီးသဏ္ဌာန်ဖန်ဆင်း၍ ကာကွယ်ပေးလိုက်သဖြင့်
လူအများ၏ အားကိုးရာ ဖြစ်သွား၏”

ဟူ၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ၌ ဖွင့်ပြသည်။

ဗုဒ္ဓက ဣဒ္ဓိပါဒ်ကြီးလေးပါးကို တန်ခိုးဖြစ်ပေါ်ရန် အလွန်
ခိုင်လုံသော အကြောင်းရင်းခံ ဖြစ်ကြောင်း ညွှန်ပြတော်မူ
သည်။ သို့သော် အတိတ်အကြောင်းနှင့် ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်း
နှစ်ရပ်တို့ ပေါင်းဆုံဆက်စပ်မိမှသာလျှင် တန်ခိုးဖြစ်ပေါ် ရနိုင်
ကြောင်းကို ထပ်ဆင့်ညွှန်ပြတော်မူသည်။

လောကီဈာန် ကိုးမျိုးစလုံး ဣဒ္ဓိပါဒ်ကြီး လေးရပ်ပေါ်၌
တည်ဆောက်ထားရသလို လောကီအဘိညာဉ် တန်ခိုး ငါးမျိုး
စလုံး ယင်းဣဒ္ဓိပါဒ်ကြီး လေးရပ်အပေါ်၌ အခြေတည်စိုက်
ထားရသည်။ ဗုဒ္ဓက လောကီဈာန်ကိုးမျိုး (၁၇) လောကီ
သမာပတ် ရှစ်ပါးတို့ကို ကုသိုလ်သမာပတ်ဟု ညွှန်ပြတော်
မူသည်။

ယင်းသမာပတ် ရှစ်ရပ်တွင် စတုတ္ထ ရူပသမာပတ်သည်
အဘိညာဉ်တန်ခိုးတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေရန် အဆင့်ဖြစ်၍ ပါဒက
ဈာန် (၁၇) အဘိညာဉ် ပါဒကဈာန်ဟု ခေါ်သည်။ ယင်းဈာန်
သမာပတ်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ အဘိဓမ္မာဝိဘင်း ပါဠိတော်၊
သံယုတ်ပါဠိတော်၊ ဒီဃနိကာယ် သီလက္ခန်ပါဠိတော်၊ အင်္ဂုတ္တရ
ပါဠိတော်၊ ပဋိသမ္ဘဝဒါမဂ် ပါဠိတော်တို့၌ အကျယ် ညွှန်ပြ
တော်မူသည်။

တန်ခိုးဟူသည်မှာ လောကီ ပညာရပ်ပင် ဖြစ်သည့်တိုင် သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်း တည်းဟူသော စိတ်ပညာကို အခြေခံလျက် ကာမစွန္ဒ နိဝရဏငါးပါးတို့ကို (၀၁) ကိလေသာ ကာမဂုဏ် အာရုံ ငါးပါးတို့ကို ခွါချလျက် စိတ်၊ ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊ ဥာဏ်ဟူသော ဣဒ္ဓိပါဒ်ကြီး လေးရပ်အပေါ် အခြေစိုက်လျက် နေ့ညမနား ကြိုးစားအားထုတ်ယူမှုသာ (အတိတ်နှင့် ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်း နှစ်ရပ် ဆက်စပ်မိရန် လိုသည်) ရနိုင်သော ဝိဇ္ဇာ ပညာရပ်ဖြစ်သည့်အတွက် လူတိုင်းနှင့် ကင်းဝေးသွားရခြင်း ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် လောကီပညာရပ်ချင်း တူသည့်တိုင် တန်ခိုး တည်းဟူသော ဝိဇ္ဇာပညာရပ်ကို လူတထောင်၊ လူတသောင်း၊ လူတသိန်းတွင် တယောက် ဟူဟူစလောက် ထွန်းပေါက်နိုင်ရန် အလွန်ခဲယဉ်းသည်။ ဗုဒ္ဓ မဟာပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီး အနှစ်တထောင် ကျော်မှသာ စတင်ထွန်းကားလာခဲ့သော အိန္ဒိယပြည် ဆာဇူး အချို့ (သာဓု) လောကီတန်ခိုး အမျိုးမျိုးကို ရရှိကြသည်ဟု ကြားရဘူးသည်။

သို့သော် ဆာဇူးကြီးအချို့ ရရှိသော တန်ခိုးသည် ဗုဒ္ဓ ဒေသနာတော်မှ ညွှန်ကြားပြသော နည်းဖြင့် ရရှိခြင်း မဟုတ်။ ယောဂါဝစရနည်းဖြင့် နေကသိုဏ်း၊ လကသိုဏ်း စသည်တို့ကို ရှု၍ သို့မဟုတ် အမှတ်တခုခုကို နှလုံးသွင်းလျက် ရရှိကြသော တန်ခိုးများ ဖြစ်ကြောင်း အိန္ဒိယပြည်မှ ကြွလာသော အရှင်သူ မြတ် တပါးထံမှ ကြားသိရသည်။

ဆာဓူးအချို့ လောကီတန်ခိုးကို ယင်းသို့ ရရှိစွမ်းနိုင်သည့် တိုင် ဗုဒ္ဓဒေသနာတော်မှ ညွှန်ပြသော နည်းတို့ဖြင့် နေစ်တကျ ရရှိခြင်း မဟုတ်၍ လောကီအဘိညာဉ် ငါးပါးလုံးကို မဆို ထားဘိ၊ ဣဒ္ဓိဝိဓ အဘိညာဉ် တမျိုးတည်းကိုပင် အပြည့်အဝ မရနိုင်ကြောင်း အရှင်သူမြတ်က မိန့်ကြားသွားသည်။

ယင်းတို့ ကသိုဏ်းရှု၍ ရရှိသောတန်ခိုးသည်လည်း အခိုက် အတန်မျှသာဖြစ်ကြောင်း၊ အများအားဖြင့် မန္တန်၊ ဆေး ဝါး၊ ပယောဂနည်းတို့ဖြင့် ရရှိသော တန်ခိုးများသာ ဖြစ် ကြောင်းဖြင့် အရှင်သူမြတ်ထံမှ ကြားသိရသည်။

ဂန္ဓာရီကျမ်းထွက် အင်းအိုင်၊ ဆေးဝါး၊ မန္တန်၊ မန္တရား တည်းဟူသော ပယောဂနည်းတို့ဖြင့်လည်း လောကီတန်ခိုးကို ရရှိနိုင်သည်။ ယင်းသို့ ရရှိနိုင်ကြောင်းကို-

“ဝိဇ္ဇာဓရာ ဝိဇ္ဇာ ပရိဇပေတော ဝေဟာယံ ဂစ္ဆန္တိ၊
အာကာသေ အန္တလိက္ခေ ဟတ္ထိမ္ပိ ဒဿေန္တိ။ ။ ပ ။
ဝိဝိဓမ္ပိ သေနာဗျူဟံ ဒဿေန္တိ”

ဟု ပဋိသမ္ဘူဒါမဂ် ပါဠိတော်၌ ညွှန်ပြတော်မူသည်မှာ-

“ဝိဇ္ဇာခိုရ်တို့သည် ဂန္ဓာရီစသော မန္တန်ကို စိပ်လျက် ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် သွားကုန်၏။ ဂန္ဓာရီ အတတ်ဖြင့် ကောင်း ကင်၌ ဆင်ကိုလည်း ပြကုန်၏။ စစ်သေနာဗျူဟာ အတတ်တို့ ကိုလည်း ပြကုန်၏” ဟု ညွှန်ပြတော်မူသည်။

ယင်းအတတ်ကို တန်ခိုး ဆယ်မျိုးခွဲရာတွင် ဝိဇ္ဇာမယိဒ္ဓိ
တန်ခိုးဟု ညွှန်ပြတော်မူသည်။

သည်ကိုရည်၍—

ဝိဇ္ဇာဓိရ်တို့၊ ထိုထိုမန္တန်၊ ဆေးစွမ်းအန်ဖြင့်၊ မိုးပျံနိုင်
လျင်း၊ ဆင်မြင်းရုပ်ပုံ၊ စစ်တက်ပုံပြ၊ ဝိဇ္ဇာမျှတည်း”

ဟု ရေးစပ်တော်မူသည်။

အထက်ပါ သာဓကများကို ထောက်ရှုခြင်းဖြင့် အင်းအိုင်၊
ဆေးဝါး၊ မန္တန် မန္တရားတို့ဖြင့်လည်း တန်ခိုး ရရှိနိုင်ကြောင်း
သိရသည်။ ယင်းအတတ်ကို ဂန္ဓာရီ အတတ်ဟု ခေါ်၍ ဝိဇ္ဇာ
မယိဒ္ဓိတန်ခိုး ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဟိန္ဒူဆာဓူးကြီး အချို့ ရရှိကြသော တန်ခိုးသည်
အများအားဖြင့် အင်း၊ ဆေးဝါး၊ မန္တန် စသော ပယောဂ
နည်း၊ နေ လကသိုဏ်းစသော နည်းတို့ဖြင့် ရရှိသော တန်ခိုး
များသာ ဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။ ဗုဒ္ဓဒေသနာတော်နည်းဖြင့်
ကျင့်ကြံအားထုတ်သော ဆာဓူးများ မရှိသည် မဟုတ်။ အများ
အပြားပင် ရှိကြသည်။

သို့သော် ဗုဒ္ဓနည်းသည် အလွန်ခက်ခဲသိမ်မွေ့ လွန်းသော
ကြောင့် ဒေသ နာတော် နည်းမှ ခွဲထွက်၍ အင်း၊ ဆေးဝါး၊

မန္တန် စသည့် ပယောဂနည်းတို့ဖြင့် တန်ခိုးရရှိရန် ဖြတ်လမ်းသို့ လိုက်သွားကြခြင်း ဖြစ်သည်။

လွန်ခဲ့သော အနှစ် နှစ်ဆယ်ခန့်က ဟိန္ဒူ ဆာဇူးကြီး တဦး ပြောပြ၍ သိရှိရသည်မှာ လူသူမနီး တောကြီးထဲတွင် တမျိုးသော မန္တန်ကို စိပ်၍ ယောဂီ အကျင့်ကို ကျင့်နေလျှင် နှစ်ပေါင်း ရာထောင်ချီ၍ တည်နေနိုင်သည်ဟု ဆိုသည်။

ထို့အပြင် ယောဂအကျင့်ကို ကျင့်သူတိုင်း မန္တန်လွှတ်ခြင်း မရှိကြောင်း၊ မန္တန်နှင့် အကျင့် နှစ်ရပ်ပေါင်း၍ စိတ္တ သမာဓိကို ရရှိလာကြောင်း၊ စိတ္တသမာဓိအား ကောင်းလာ သည်နှင့်အမျှ မိမိ၏ စိတ်အလိုအတိုင်း ဖြစ်စေနိုင်ကြောင်းဖြင့် ထပ်မံသိရှိရပြန်သည်။

ဆာဇူးကြီး၏အဆိုပြုချက်သည် အိန္ဒိယမှ ကြွလာသော အရှင် သူမြတ်ထံမှ ကြားရချက်နှင့် ကိုက်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့အပြင် ပဋိသန္ဓိဒါမဂ် ပါဠိတော်ညွှန်ပြချက် နှင့်လည်း တထပ်တည်း ဖြစ်နေပြန်သည်။

အထက်ပါ သာဓကများကို ထောက်ရှု၍ ဆာဇူး ကြီးများ အချို့ရရှိကြသော တန်ခိုးမှာ အများအားဖြင့် ဝိဇ္ဇာမယိန္ဒြိယ တန်ခိုးသာ ဖြစ်နိုင်စရာ ရှိသည်။ ဗုဒ္ဓဒေသနာတော်မှ ညွှန်ပြသော နည်းဖြင့် ရရှိကြသည် မဟုတ်သောကြောင့် သူတို့ရရှိသော တန်ခိုးကို ဈာန်အဘိညာဉ် တန်ခိုးဟု မခေါ်ဆိုနိုင်။

ဈာန်အဘိညာဉ် တန်ခိုးကို ဗုဒ္ဓ မပွင့်မီ ဆရာရသေ့ မြတ်တို့ ရရှိကြသည်။ ဗုဒ္ဓ၏ လောကီဆရာများ ဖြစ်ကြသော အာဠာရ ရသေ့၊ ဥဒကရသေ့နှင့် သုဒ္ဓေါဒန မင်းကြီး၏ ဆရာဖြစ်သော

ကာလဒေဝီလရသေ့တို့သည် လောကီအဘိညာဉ် ငါးပါး စလုံးကို ရရှိကြသည်။

ယင်း ဆရာ ရသေ့မြတ်တို့သည် ဗုဒ္ဓအား လောကီ သမထတန်ခိုးတို့ကို သင်ကြားပေးသော ရှေ့ဦး လောကီဆရာများဖြစ်ကြသည်။ ယင်းဆရာ ရသေ့မြတ်တို့သည် ဗုဒ္ဓ အလို ရှိတော်မူသော လောကုတ္တရာအတတ်ပညာကို သင်ကြား ပေးနိုင် စွမ်းခြင်း အလျင်းမရှိ။ လောကီအတတ်ပညာတွင်ကား မဟဂ္ဂုတ် ကုသိုလ်တည်းဟူသော သမာပတ် ရှစ်ပါးကုန်အထိ သင်ကြားပေးနိုင်စွမ်း ရှိကြသည်။

တန်ခိုးအရာတွင် ဗုဒ္ဓ ဒေသနာတော်နည်း (၀၇) သမထကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အစွမ်းဖြင့် ရရှိသော စျာန် အဘိညာဉ် တန်ခိုးသာလျှင် လောကတွင် အထွတ်အထိပ် အမြင့်မားဆုံး ဖြစ်သည်။ အလွန် စနစ်တကျ ရရှိသော တန်ခိုး ဖြစ်၍ အခြားသော လောကီ ဝိဇ္ဇာ မယိဒ္ဓိ စသည့် တန်ခိုးတို့က မယှဉ်နိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။

လောကီတန်ခိုးတွင် စျာန်အဘိညာဉ် တန်ခိုးသည် ရခဲသည့် အလျောက် ခိုင်မြဲစိတ်ချရသည်။ အခြားသောလောကီ တန်ခိုးတို့သည် ဝသီဘော် ငါးရပ်ဖြင့် စိတ်ကိုလေ့လာ၍ ရခြင်းမဟုတ်။ အများအားဖြင့် ဂန္ဓာရီအတတ်၊ ယောဂအတတ်တို့ဖြင့် ရသော တန်ခိုးများဖြစ်၍ ရာနှုန်းပြည့် စိတ်မချရဟု ဆိုနိုင်သည်။

အများပြည်သူတို့
သတိပြုဘွယ်

ယနေ့ မျက်မှောက်၌ တဘက်မှ သိပ္ပံပညာများ တရှိန်ထိုး
တိုးတက်နေလင့်ကစား မြန်မာ အမျိုးသားတို့သည် အများ
အားဖြင့် အင်း၊ အိုင်၊ ခလဲ၊ လက်ဖွဲ၊ ဆေးဝါး၊ မန္တန်၊ မန္တရား၊
လုပ်ထုံး၊ လုပ်ရပ်၊ အဂ္ဂိရတ် တည်းဟူသော ဂန္ဓာရီ အတတ် တို့
ဖြင့် ထွက်ရပ်ပေါက်ခြင်း၊ တန်ခိုးရှိခြင်း စသည် တို့ကို မိမိတို့
ကိုယ်တိုင်လေ့လာခြင်း၊ စူးစမ်းခြင်း မရှိပဲ အရမ်းကာရော လက်
ခံ ယုံကြည်နေကြသဖြင့် ဒုက္ခရောက်သင့်ဘဲ ဒုက္ခရောက် ကြရ
သည်မှာလည်း မရေမတွက်နိုင်။

ယခုအခါတွင် မိမိကိုယ်ကို ထွက်ရပ်ပေါက်ပြီ ဖြစ်၍ အထက်
အမိန့်ဖြင့် မစရန်လာသည် ဟူသော လူလိမ် လူညာ များကို
အထူးသတိထားရန် လိုသည်။

မြန်မာတို့သည် ဘယ်အထိ ရိုးသားသနည်းဆိုသော် တန်ခိုး
ရှိသည်၊ ကြေး၊ ခဲတို့ကို ရွှေဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းနိုင်သည်ဟု ဆို
လျှင် အရမ်းကာရော ယုံကြည်လွယ်ကြသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်
ထွက်ရပ်ပေါက် ပုဂ္ဂိုလ်၊ သိဒ္ဓိမြောက် ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။ အသက်
ငါးရာတထောင်ရှိသည်ဟုဆိုလျှင် မိမိကိုယ်ပိုင်ညက်ဖြင့် ဆင်
ခြင်စူးစမ်းခြင်း မရှိပဲ ရက်ရက်ရောရော ယုံကြည် ပစ်လိုက်ကြ
သည်။

ယင်းသို့ ယုံကြည်ရခြင်းကိုပင် ဟုတ်လှပြီဟု အထင်ရောက်
နေတတ်ကြသည်။ ယင်းသို့ အရမ်းကာရော ယုံလွယ် တတ်သူ
များရှိနေသောကြောင့် လူလိမ်လူညာများ အကွက်ဆိုက်နေ
ခြင်း ဖြစ်သည်။

ယင်းသို့ ယုံကြည်လွယ်သော ရိုးသားသည့် အများ ပြည်သူ
တို့အား အပြစ်တင်၍ မဖြစ်။ တာဝန် ရှိသူတို့နှင့် အသိဉာဏ်
ပညာရှင်တို့က အများပြည်သူတို့ အကျိုးကို လိုလားသောအား
ဖြင့် အသိပညာပေး ဟောပြောသင့်သည်။

လူဟူသည်မှာ အထူးအဆန်း ဟူသမျှကို စိတ်ဝင်စား တတ်
သည့်အလျောက် ကိုယ်ပိုင်အသိဉာဏ်ကို အသုံးမချ တတ်လျှင်
ယင်းအထူးအဆန်းများ နောက်သို့ အလိုက် မှားသွား တတ်
သည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းသို့ ယုံလွယ် သူများ မကြာစေ ဒုက္ခ
ရောက်ကြရသည်။

ခါတ်စီး ခါတ်နင်း ဟူသော စကားတို့မှာလည်း ယုတ္တိမတန်။
သေချာစွာ စစ်ဆေးသင့်သည်။ အချို့ခါတ်အောင်းသည်၊ ဖိုလ်
ဝင်သည် ဟူ၍ လာလိုက်ချေသေးသည်။ အချို့ပုဂ္ဂိုလ် တို့သည်
မိမိနှင့်အခြားသူတို့၏ ရွှေဘဝ နောက်ဘဝတို့ကို မြင်နိုင်သည်။
ထိုသူသည် ဘယ်ဘဝကလာသည်၊ ရွှေကို ဘယ်ဘဝ ရောက်မည်
စသဖြင့် အတပ်ပင် ပြောဟော လိုက်ကြသေး၏။

ကျွန်ုပ် ချဉ်းကပ်၍ မေးမြန်းကြည့်ရာ မနောခါတ်ပေါက်၍
ယင်းသို့ အတပ်၊ ဟောပြောနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ ယင်း
သို့ မနောခါတ်ပေါက်ခြင်းကို မနောမယိဒ္ဓိ တန်ခိုး ဖြစ်သည်ဟု

အဆိုပြုကြသည်။ ဤနေရာ၌ သေချာစွာ ဆန်းစစ်ကြည့်ရန် လိုလာသည်။

ရှေ့ဘဝ နောက်ဘဝတို့ကို မြင်နိုင်သည်။ သိနိုင်သည်ဟူသော တန်ခိုးမှာ သာမညတန်ခိုးမဟုတ်။ အလွန်ကြီးမားသော တန်ခိုး ဖြစ်၏။ ယင်း တန်ခိုးအမျိုးအစားတို့ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ကြံ တင် သိရှိထားရန် လိုသည်။

ကုန်လွန်ခဲ့ပြီးသော မိမိ၏ အတိတ်ဘဝ၊ သူတပါး တို့၏ အတိတ်ဘဝတို့ကို ပိုင်းခြား၍ သိမြင်နိုင်သော တန်ခိုးဟူသည်မှာ လောကီအဘိညာဉ် ငါးပါး အဝင်ဖြစ်သော ပုဗ္ဗေ နိဝါသာ နုဿတိ အဘိညာဉ်ဖြစ်၍ ရှေ့လာမည့် မိမိနှင့် သူတပါးတို့၏ အနာဂတ်ဘဝ ဖြစ်စဉ်ကို သိမြင်နိုင်သည်ဟူသော တန်ခိုးသည် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်၏ အခြေအရံ ဖြစ်သော အနာဂတံသ အဘိ ညာဉ်သာတည်း။

သူတပါး၏ စိတ်အကြံကို ပိုင်းခြား၍ သိနိုင်သော တန်ခိုး မှာ ပရစိတ္တ ဝိဇာနန တည်းဟူသော စေတောပရိယာယ အဘိ ညာဉ်သာ ဖြစ်နိုင်သည်။ ယင်းလောကီ အဘိညာဉ်တန်ခိုးတို့ကို ရရှိနိုင်ရန်မှာ ပြောသလောက် လွယ်ကူသော အလုပ် မဟုတ်။

လောကီသမထ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အပ္ပနာတိုင်အောင် အဆင့် ဆင့် အားထုတ်ပြီးနောက် စတုတ္ထဈာန် သမာပတ်အထိ ဝင်စား နိုင်သူဖြစ်မှသာလျှင် စေတောပရိယာယ အဘိညာဉ် တန်ခိုး ဖြင့် သူတပါး၏ စိတ်ကို ပိုင်းခြား၍ အဟုတ် တကယ် သိနိုင် သည်။ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ အဘိညာဉ်ဖြင့် မိမိနှင့်သူတပါး

တို့၏ အတိတ် ဘဝအစဉ်အဆက် တို့ကို ပိုင်းခြား၍ အဟုတ်
တကယ် သိနိုင်သည်။

အနာဂတံသအဘိညာဉ်ဖြင့် မိမိနှင့် သူတပါးတို့၏ လာဆဲ
လာလတံသော အနာဂတ်ဘဝတို့ကိုလည်း ပိုင်းခြား၍ အဟုတ်
တကယ် သိနိုင်သည်။ သူတပါးတို့၏ စိတ်အကြံကို ပိုင်းခြား၍
သိနိုင်သည်မှာ မနောမယိဒ္ဓိတန်ခိုး မဟုတ်။ ပရစိတ္တဝိဇာနန
ခေါ် စေတော ပရိယာယ အဘိညာဉ်သာ ဖြစ်ကြောင်း မြဲမြံ
နှလုံးသွင်းထားရန် လိုသည်။

မနောဓါတ်ပေါက်၍ မနောမယိဒ္ဓိ တန်ခိုးဟု ခေါ်ခြင်း
မဟုတ်။ သူတပါးတို့၏ စိတ်ကို သိနိုင်သောကြောင့် မနော
မယိဒ္ဓိတန်ခိုးဟု ခေါ်ခြင်းလည်းမဟုတ်။ မနောမယိဒ္ဓိ တန်ခိုး
ဟူသည်မှာ တန်ခိုးရှင်နှင့် အသွင်သဏ္ဌာန် တူသော ရုပ်ပွားကို
ခွဲထုတ် ဖန်ဆင်းပြခြင်းသာလျှင် မနောမယိဒ္ဓိတန်ခိုး ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့်-

“မနောမယံ၊ စိတ်တန်ခိုးဖြင့် ပြီးသော ကိုယ်ကို။
ကာတုကာမောပန၊ ပြုလိုသော တန်ခိုးရှင် သည်ကား။
ပါဒက စျာနုတော၊ ပါဒက စျာန်မှ။ ဝုဠာယ၊ ထ၍။
ကာယံ၊ မိမိ၏ ကရဇကောယကို ရှေးဦးစွာ ဆင်ခြင်၍။
အယံကာယော၊ ဤကိုယ်သည်။ သုသိရော၊ အခေါင်း
ရှိသည်။ ဟောတု၊ ဖြစ်စေသတည်း။”

ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ပြထားသည်။

တန်ခိုးရှင်နှင့် အသွင်တူသော ကိုယ်တစ်ခုကို ဖြစ်စေ၊ အများကို ဖြစ်စေ၊ မိမိ၏ ခန္ဓာကိုယ်အတွင်းမှ ထွင်းဖောက် ပေါ်ထွက်လာပုံကို ဖန်ဆင်းပြခြင်းသည် စိတ်ဖြင့် ပြီးသော မနောမယိဒ္ဓိတန်ခိုး မည်၏။ မနောပေါက်သည်ဟူသော စကားကို များစွာ ဆန်းစစ်ရန်လိုသည်။ ယခုခေတ်၌ မနောပေါက်သည်၊ အကြားအမြင်ပေါက်သည် ဆိုသော စကားတို့ကို တွင်တွင် သုံးနေကြသည်။ ယုံသူတို့ကလည်း လွယ်လွယ်ပင် လက်ခံ ယုံကြည် နေကြသည်။

ယင်းစကားတို့သည် လောကီ အဘိညာဉ်ငါးပါးနှင့် သက်ဆိုင်နေသည်ကို အထူးသတိပြုမိရန် လိုသည်။ သူတပါးတို့၏ စိတ်အကြံကို သိမြင်နိုင်သည်၊ အကြား အမြင် ပေါက်သည် ဆိုခြင်းမှာ လောက၌ အခက်ဆုံး အလုပ် ဖြစ်၏။

လောကီဈာန်သမာပတ် ရှစ်ရပ်တွင် စတုတ္ထသမာပတ် အထိ ဝင်စားနိုင်သူ ဈာနလာဘီ တန်ခိုးရှင် ဖြစ်မှသာလျှင် သူတပါးတို့၏ စိတ်ကို သိနိုင်သည်ဟူ၍ တထစ်ချ မှတ်ထားရန် လိုသည်။

လောက၌ ဘုရား ရဟန္တာတို့နှင့် ဈာနလာဘီ တန်ခိုးရှင်တို့မှ တပါး အသိအမြင် အကြား ပေါက်မြောက်နိုင်သူမရှိဟူ၍ ကြိုတင်သိထားရန် လိုသည်။ ဈာနလာဘီ တန်ခိုးရှင်ပင်လျှင် ဈာန်ကို ဝင်စားပြီးမှသာ သိနိုင်သည်။ မြင်နိုင်သည်။ ကြားနိုင်သည်။ ပကတိစိတ်ဖြင့် သိနိုင်မြင်နိုင်ကြားနိုင်ခြင်းမရှိ။ ဆိုလိုသည်မှာ ဈာနဝီထိ ဈာန်စိတ်ဖြင့်သာ ပိုင်းခြား၍ သိနိုင် မြင်နိုင် ကြားနိုင်သည်။

အထက်ပါအတိုင်း ဗုဒ္ဓဒေသနာတော်အရ အာဂမယုတ္တိ၊ သဘာဝယုတ္တိ၊ သာဓကယုတ္တိ တို့ဖြင့် ကြိုတင်သိရှိ နှလုံးသွင်း ထားမှသာလျှင် အလွန်ရိုးသားသောလုပ်သားပြည်သူအပေါင်း တို့သည် ဂိုဏ်းကို ဘမ်းပြု၍ လှည့်စားနေကြသော လူလိမ် လူညာတို့၏ စက်ကွင်း ထောင်ချောက် အတွင်းမှ လွတ်ကင်း နိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

တန်ခိုးဟူသည်မှာ လောကီပညာရပ်ဟု ဆိုရသည့်တိုင် အလွန် စင်ကြယ်သော သီလနှင့် ပြည့်စုံမှသာလျှင် ဖြစ်နိုင် ရနိုင် ကြောင်းကို -

“ရဟန်းတို့ သီလရှိသောသူ စိတ်တောင့်တ ခြင်း သည် အထူး စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့် တောင့်တတိုင်း ပြည့်စုံရ၏”

ဟု အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် သံယုတ္တနိကာယ်တို့၌ ညွှန်ပြတော်မူ သည်။

ထို့ကြောင့် လောကီတန်ခိုးဟူသော အဘိညာဉ် ငါးပါး တို့ကို တတ်မြောက်ရရှိ လိုလျှင် အဓိက အားဖြင့် အထူးစင် ကြယ်သော သီလနှင့် ပြည့်စုံရန်လိုသည်။

တန်ခိုးဟူသည်မှာ မိုးကျရွှေ့ကိုယ် မဟုတ်။ အလိုလိုလည်း မရနိုင်။ မိမိပြုခဲ့သော ရှေ့အတိတ် အကြောင်း အရာနှင့် ယခု ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းအရာတို့ ပေါင်းဆုံမိမှသာလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာ နိုင်သည်။

သို့သော် အတိတ်နှင့်ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်းနှစ်ရပ်တို့ ဆက်စပ်
မိရန်မှာ မိမိ အပေါ်၌သာ တည်နေသည်။ မိမိ ကိုယ်တိုင်
ကိုယ်ကျ အားထုတ်ယူမှုသာ ရနိုင်သော ပဓါန လုပ်ငန်းကြီးဖြစ်
သည်။ တန်ခိုးဟူသည် စိတ်၊ ဆန္ဒ၊ ဝီရိယ၊ ဥာဏ် တည်းဟူသော
အခြေခံ အကြောင်းတရားကြီးလေးရပ်အပေါ်၌သာ တည်ရှိနေ
ကြောင်း ဗုဒ္ဓက အတိအကျ ညွှန်ပြတော်မူသည်။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓက -

“ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် ဆန္ဒလွန်ကဲ
သော သမာဓိ၊ မြတ်သော လုံ့လနှင့် ပြည့်စုံသော ဣဒ္ဓိပါဒ်
ကို ပွား၏။ စိတ်လွန်ကဲသော သမာဓိ၊ ပညာလွန်ကဲ
သော သမာဓိ၊ ဝီရိယ လွန်ကဲသော သမာဓိ၊ မြတ်သော
လုံ့လနှင့် ပြည့်စုံသော ဣဒ္ဓိပါဒ်ကို ပွား၏။ ဤတန်းခိုး
ဖြစ်ကြောင်း၊ ဣဒ္ဓိပါဒ်ကြီးလေးပါး တို့သည် တန်ခိုး
အတိညာဉ်ရခြင်းငှာ။ ပ။ တန်ခိုး၌ ရွံ့ရှားခြင်း ကင်း၍
ရဲရင့်ခြင်း အကျိုးငှာ ဖြစ်ကုန်၏”

ဟု ညွှန်ပြတော်မူသည်။

ယင်းဣဒ္ဓိပါဒ်ကြီးလေးရပ်အပေါ်၌ အခြေစိုက်ထားရသည်
မှာ တန်ခိုးမျှသာ မဟုတ်။ ခပ်သိမ်းသော လောကီလောကုတ္တရာ
နှစ်ဖြာသော အကျိုးတရားတို့သည် ယင်းအကြောင်းတရားတို့
အပေါ်၌ အမှီပြု၍သာလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။

ထို့အတူ တန်ခိုးဟူသည် အကြောင်းမဲ့ သက်သက် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း မရှိ။ အလွန်ခိုင်လုံသော ခိုင်မြဲသော ဣဒ္ဓိပါဒ်ကြီးလေး ရပ်အပေါ်၌ အခြေစိုက်လျက် ဖြစ်ပေါ်လာရသောကြောင့် မည်မျှအထိခိုင်လုံ၍ မည်မျှအထိ သိပ္ပံနည်းကျသော ဝိဇ္ဇာပညာ ရပ်ဖြစ်ကြောင်း ဤကျမ်းကို လေးခေါက်ထက်မနဲ လေ့လာ ဖတ်ရှုပြီးနောက် ပညာရှင် အမျိုးကောင်းသားတို့သည် မိမိတို့ ၏ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် ဝေဖန်ဆုံးဖြတ်ကြစေကုန်။

ဤကျမ်း၌ အတိမ်းအစောင်း အမှားအယွင်းတို့ကို တွေ့ရှိ ပါက ပညာရှင်တို့အနေဖြင့် ပြစ်တင်စောခြင်းမရှိဘဲ မှန်ကန်သောသတိဖြင့် ပြုပြင်နှလုံးသွင်းစေလိုသည့်အပြင် ခိုင်လုံသော အထောက်အထား ဒေသနာအာဂမတို့ဖြင့် ဖြစ်သော မေတ္တာ ဓါတ်ရှေ့သွားပြုလျက် သွန်သင်ညွှန်ပြပဲ့ပြင်နိုင်ကြပါစေကုန်။

ဒဂုဏ်ထွန်း

၁၃၃၂-ခု၊ တန်ခူးလဆန်း(၁၂)ရက်။

နိဋ္ဌိတံ ကိုးကားသောကျမ်းများ။

ပါဠိတော်များ

- ၁။ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်
- ၂။ ဝိဘင်္ဂပါဠိတော်
- ၃။ သီလက္ခန္ဓပါဠိတော်
- ၄။ သံယုတ္တမဟာဝါပါဠိတော်
- ၅။ အင်္ဂုတ္တရပါဠိတော်
- ၆။ မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော်
- ၇။ ပဋိသန္ဓိဒါမင်္ဂပါဠိတော်

ပါဠိတော်အဖွင့်ကျမ်းများ။

- ၁။ သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာ
- ၂။ အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ
- ၃။ သီလက္ခန္ဓ်အဋ္ဌကထာ
- ၄။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ
- ၅။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ
- ၆။ မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ
- ၇။ အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ
- ၈။ အဘိဓမ္မာဝတဘရပုရာဏဋီကာ
- ၉။ အဘိဓမ္မတ္ထသရူပဒီပကကျမ်း(ပ)တွဲ
- ၁၀။ ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီကျမ်း(ပ+ဒု)တွဲ
- ၁၁။ ဋီကာကျော်(၃-ကျမ်း)တွဲ
- ၁၂။ သုတေသနသရုပ်ပြအဘိဓါန်(ဆရာတော် ဦးဩဘာသ)

နမော တဿ အဂ္ဂတော အရဟတော
သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်း

သမာဓိ အဖွင့်

ကမ္မဋ္ဌာန်း ၂-မျိုး

ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီး၏ ဒေသနာတော်၌ သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်း၊
ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းဟူ၍ နှစ်မျိုး ရှိသည်။ ဤကျမ်း၌ သမထ
ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကိုသာလျှင် ဖွင့်ပြမည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းဟူသော
အဓိပ္ပာယ်

ကမ္မဋ္ဌာန်းဟူသည်မှာ အလုပ်သာလျှင် တည်ရာ ဖြစ်၏။ ထို့
ကြောင့်(ကမ္မ+ဋ္ဌာန)ကမ္မဋ္ဌာန်းမည်၏တနည်းအားဖြင့်ဘာဝနာ

လုပ်ငန်း၏ တည်ရာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်း မည်၏။
ထို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ခေါ်သည်။

သမထ ဟူသော
အဓိပ္ပါယ်

ကာမစွန္ဒ၊ ဗျာပါဒ၊ ထိနမိဒ္ဓ၊ ဥဒ္ဓစ္စ၊ ကုက္ကုစ္စ၊ ဝိစိကိစ္ဆာတည်းဟူ
သော (ဈာန်၏) ဆန့်ကျင်ဘက် နှိဝရဏတရားတို့ကို ငြိမ်းအေး
စေတတ်၏။ ထို့ကြောင့် သမထ မည်။

သမာဓိ ဟူသော
အဓိပ္ပါယ်

စိတ်နှင့်ယှဉ်ဘက် စေတသိက်တရားတို့ကို ကသိုဏ်း စသည့်
တခုတည်းသော အာရုံ၌ မဖေါက်မပြန် အညီအညွတ်ထားခြင်း
သည် သမာဓိ မည်၏။ တနည်းအားဖြင့် ကသိုဏ်းစသည့် အာရုံ
တခုခု၌ စိတ်ကို တပြိုင်နက်စုစည်း၍ ထားသောကြောင့် တည်ငြိမ်
သောစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ယင်းတည်ငြိမ်မှုကို သမာဓိဟု
ခေါ်သည်။

မည်သည့်အာရုံ၌မဆို စိက်အစဉ် စူးစိုက် နေသောကြောင့်
ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်တည်ငြိမ်မှုကို သမာဓိဟု ခေါ်သည်။
သို့သော် ကောင်းသောအာရုံ မကောင်းသောအာရုံဟူ၍ ရှိရာ

ကောင်းသောအာရုံ၌ စူးစိုက်၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော တည်ငြိမ်မှု ကိုသာလျှင် (မှန်ကန်သောတည်ငြိမ်မှုဖြစ်၍) အလိုရှိအပ်သည်။

သမာဓိ၏

လက္ခဏာ ရသဂုဏ်

သမာဓိသည် သမ္ပယုတ်(စေတသိက်)တို့ကို အာရုံအမျိုးမျိုး သို့ မပျံ့လွင့်စေခြင်းလက္ခဏာ ရှိသည်။ အာရုံအမျိုးမျိုးသို့ ပျံ့လွင့်စေတတ်သော ဥဒ္ဓစ္စကို ဖျက်ဆီးခြင်းကိစ္စ (ရသ) ရှိသည်။ ဥဒ္ဓစ္စကို ဖျက်ဆီးနိုင်စွမ်းသော အစွမ်းသတ္တိနှင့် ပြည့်စုံသော ဂုဏ် ရှိသည်။ မတုန်မလှုပ်သောအားဖြင့် ဥာဏ်၌ ရှေ့ရှုထင်ခြင်း ရှိသည်။ သုခသည် သမာဓိ၏ နီးစွာသော အကြောင်းရှိသည်။

သမာဓိအပြားကို အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာတို့၌ များစွာ ဖွင့်ပြ ထားသည်။ သို့သော် သမာဓိသည် ‘အဝိက္ခေပလက္ခဏာ’သာမည အားဖြင့် တပါးတည်းသာ ဖြစ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ အဝိက္ခေပလက္ခဏာ ဟူသည်မှာ- မပျံ့လွင့်ခြင်း၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို မပျံ့လွင့်စေခြင်း သဘော ဖြစ်သည်။

ဝိသေသလက္ခဏာကို လိုက်၍ ခွဲလျှင် ဥပစာသမာဓိ၊ အပ္ပနာ သမာဓိ၊ လောကီသမာဓိ၊ လောကုတ္တရာသမာဓိ၊ ပရိတ္တသမာဓိ၊ မဟဂ္ဂတသမာဓိ၊ အပ္ပမာဏသမာဓိ ဟူ၍ များစွာ ရှိသည်။ လို

ရင်းအားဖြင့် လောကီသမာဓိ၊ လောကုတ္တရာသမာဓိ ဟူ၍နှစ်ပါးသာတည်း။

ဤသမထကမ္မဋ္ဌာန်း၌ လောကီသမာဓိသာ လိုရင်းဖြစ်သည်။ သမထဘာဝနာ၊ ဝိပဿနာဘာဝနာ ဟူ၍ နှစ်ပါး၊ သမထယာနိက၊ ဝိပဿနာယာနိက ဟူ၍ နှစ်ပါးရှိရာတွင် ဤကျမ်း၌ သမထဘာဝနာ သမထယာနိကသာ လိုရင်း ဖြစ်သည်။

သုဒ္ဓဝိပဿနာ ယာနိကဖြစ်သော အလွန်စင်ကြယ်သည့် လောကဝိမုတ္တိ လမ်းစဉ်ကြီးနှင့် လောကီမျှသာဖြစ်သော ဤသမထယာနိကလမ်းတို့ကို မရောမယှက်မိစေရန် အထူးသတိပြုရန် လိုသည်။ ဤကျမ်းသည် လောကီတန်ခိုး သက်သက်ကို သီးသန့်ထုတ်နုတ်၍ ပြသလိုသောကြောင့် သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကိုသာ အဓိက ရည်ညွှန်းသည်။

သမထကမ္မဋ္ဌာန်းသည် သမာဓိတည်ဆောက်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်ကြီးသက်သက် ဖြစ်သည်။ ဤနေရာ၌ လောကီနှင့် လောကုတ္တရာ သမာဓိတည်ဆောက်ပုံချင်း ကွဲထွက်သွားပုံကို နှလုံးသွင်းထားမိရန် လိုသည်။

သမထ ဘာဝနာဟူသည်မှာ သမာဓိအလုပ်သက်သက် ဖြစ်သည်။ ဝိပဿနာ ဘာဝနာသည် သတိအလုပ်သက်သက် ဖြစ်သည်။ လောကီသမာဓိ တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်း၌ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကြီးလေးဆယ်လုံး ပဓာနအရင်းခံ ဖြစ်သည်။

လောကုတ္တရာသမာဓိ တည်ဆောက်ရေး ၌ သတိပဋ္ဌာန်တရားလေးပါးသည် ပဓာနအရင်းခံ ဖြစ်သည်။ တရားကိုယ်အားဖြင့် လောကုတ္တရာစိတ်ရှစ်ခု၌ ရှိသော သတိစေတသိက်တခုသာ

တည်း။ ထို့ကြောင့်သမထကမ္မဋ္ဌာန်းသည် သမာဓိတည်ဆောက်
ရေးလုပ်ငန်းသက်သက်၊ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းသည် သတိတည်
ဆောက်ရေးလုပ်ငန်း သက်သက် ဖြစ်သည်။ သို့သော် သတိသည်
လုပ်ငန်းနှစ်ရပ်စလုံး၌ ယှဉ်သည်။

ထို့ကြောင့် သမထနှင့် ဝိပဿနာတို့ကို ဤနေရာ၌ ကွဲပြား
အောင် ခွဲခြား၍ နှလုံးသွင်းထားရန်လိုသည်။ သို့မှသာ ကမ္မဋ္ဌာန်း
နှစ်ရပ်တို့ ထွေးရောယှက်တင် မရှိပဲ လက်တွေ့လုပ်ဆောင်ရာ၌
လွယ်ကူစေနိုင်သည်။

သမာဓိ တည်ဆောက်ရေးဖြစ်သော သမထကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို
အကျယ်ဖွင့်ပြသည်မှာ လောကီဈာန် တန်ခိုးတို့ကို အတိတ်
အကြောင်းရှိပါက စနစ်တကျ ကျင့်သုံးရရှိစေနိုင်ရန်နှင့် ဗုဒ္ဓနှင့်
အရိယာသဘာဝတို့၏ အံ့မခန်းသော လောကီအဘိညာဉ်
တန်ခိုးအမျိုးမျိုးတို့ကို သိရှိစေနိုင်ရန် ဖြစ်သည်။

လေးဆယ်သော သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းကြိုးကုတ်အား
ထုတ်ရခြင်း၏ အကျိုးအာနိသင် ငါးပါးရှိကြောင်းကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်
အဋ္ဌကထာကြီး၌—

ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏ အပ္ပနာသမာဓိသည် မျက်
မှောက်ခန္ဓာ၌ ဒိဋ္ဌိဓမ္မသုခဝိဟာရ ချမ်းသာစွာနေရခြင်း
အကျိုး၊ ပုထုဇဉ်နှင့် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥပစာသမာဓိ၊
အပ္ပနာသမာဓိသည် ဝိပဿနာအကျိုး၊ ကာမသုဂတိ
ဘဝ ဗြဟ္မဘဝအကျိုး၊ လောကီအဘိညာဉ်တန်ခိုး
ကြီး ငါးမျိုးကို ရခြင်းဟူသော အကျိုး၊ နိရောဓ

သမာပတ်ကို ရခြင်းရောက်ခြင်း ဟူသော အကျိုးတရား ငါးပါးတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။

ထို့ကြောင့် များသော အကျိုးရှိသော ကိလေသာ အညစ်အကြေးတို့ကို ဆေးကြောသုတ်သင်ကြောင်း ဖြစ်သော သမာဓိဘာဝနာကို အားထုတ်ခြင်း၌ ပညာရှိကလျာဏ အမျိုးကောင်းသားတို့သည် မမေ့မလျော့ ရာဟူ၍ မိန့်သည်။

ထို့ကြောင့် သမထကမ္မဋ္ဌာန်းသည် လောကီပင် ဖြစ်လင့်ကစား လောကုတ္တရာ၏ နီးစွာသောအကြောင်း ရှိသည်။ ထို့အပြင် ဤသမထဘာဝနာကြောင့် ရရှိလာသော အဘိညာဉ်တန်ခိုးသည် လောကုတ္တရာဝိပဿနာ မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်တို့မှ လွဲလျှင် လောကီ၌ ထူးမြတ်သောဉာဏ်ဖြစ်ကြောင်းကို—

ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီးက—

“ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ထူးမြတ်သောဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုအပ်၊ ပွားစေအပ် ထင်စွာပြုအပ်သော တရားကို ထူးမြတ်သောဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုရန် အဓိဋ္ဌာန်စိတ်ကို ရှေ့ရှုညွတ်စေ၏။ အဘိညာဉ်ရရန် အကြောင်းရှိခဲ့သော် ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုအပ်သော တရားတို့၌ ပြုထိုက်သောအဖြစ်သို့ ရောက်ရ၏။”

ဟု ညွှန်ပြတော်မူသည်။

ထို့ကြောင့် အဘိညာဉ်တန်ခိုးကို ရရှိလိုသော ယောဂီသည် ဤသမထကမ္မဋ္ဌာန်း သမာဓိတည်ဆောက်ရေး လုပ်ငန်းကြီးကို အလွန် ယုံကြည်အားကိုးသောစိတ်ဖြင့် အသက်ကဲ့သို့ မြတ်နိုးလျက် ရှိသေစွာ လေ့လာကြိုးကုတ်အားထုတ်ထိုက်သည်။

ယခုအခါ ဖွင့်ပြအံ့သော သမထကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် သဒ္ဓါ၊ သတိ၊ ဝီရိယ၊ ဆန္ဒ၊ ပညာရှိသတို့အတက်သာ ရည်ညွှန်းသည်။ အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သောသီလဖြင့် ပြည့်စုံပြီး သူကိုသာ ရည်ညွှန်းသည်။ သီလဖြင့် မပြည့်စုံသူကို မရည်ညွှန်းကြောင်း သတိချပ်ရန် လိုသည်။

ပဋိပဒါ အကျင့်လေးမျိုး

ပဋိပဒါဟူသည်မှာ အကျင့်ကို ခေါ်သည်။ စျာန်သို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်တည်း။ ဤနေရာ၌ ပဋိပဒါနှင့် အဘိညာဉ်ကွဲကွဲပြားပြားသိရန်မှာပထဝီကသိုဏ်းစီးဖြန်းသည်မှစ၍ နိဝရဏ၊ ဝိတက်၊ ဝိစာရ စသော ဆန့်ကျင်ဘက် တရားတို့၌ ကပ်ငြိခြင်း ငြိမ်းသည်အထိ သမာဓိဘာဝနာကို ပဋိပဒါဟု ခေါ်သည်။

ကပ်ငြိမှု ငြိမ်းသည်မှစ၍ အပ္ပနာအထိဖြစ်သော ပညာကို အဘိညာဟုခေါ်သည်။ တနည်းအားဖြင့် အဘိညာဟူသည်မှာ အထူးထိုးထွင်း၍ သိသော ဉာဏ်ပညာပင် ဖြစ်သည်။

ဆင်းရဲငြိုငြင်စွာ ကျင့်ရ၍ အသိဉာဏ်နဲ့ နှေးခြင်းကို ဒုက္ခပဋိပဒါဒန္တာဘိညာဟု ခေါ်သည်။ ဆင်းရဲငြိုငြင်စွာ ကျင့်ရ၍

အသိလျင်မြန်ခြင်းကို ဒုက္ခပဋိပဒါခိပ္ပါဘိညာဟု ခေါ်သည်။
လွယ်ကူချမ်းသာစွာ ကျင့်ရ၍ အသိနဲ့ နှေးခြင်းကို သုခပဋိပဒါ
ဒန္တာဘိညာဟု ခေါ်သည်။ လွယ်ကူချမ်းသာစွာကျင့်ရ၍ အသိ
လျင်မြန်ခြင်းကို သုခပဋိပဒါခိပ္ပါဘိညာဟု ခေါ်သည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်

ကသိုဏ်းဆယ်ဝ၊ ဒသအသုဘာ၊ ဒသနုဿတိ၊
လေးရှိဗြဟ္မ၊ ဧကသညာ၊ ဧကဝဝတ္ထာန်၊ လေးတန်အာ
ရပ္ပ၊ သင်္ချာရကို၊ ရောက လေးဆယ် ပြည့်သတည်း။

ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီ-၁၆၉။

အဘိဓမ္မာ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကြီး လေးဆယ်ကို အောက်ပါ
အတိုင်း ခွဲခြားပြတော်မူသည်။

ကသိုဏ်းဆယ်မျိုး၊ အသုဘဆယ်မျိုး၊ အနုဿတိဆယ်မျိုး၊
ဗြဟ္မ ဝိဟာရလေးမျိုး၊ အာရပ္ပလေးမျိုး၊ သညာတမျိုး၊ ဓါတုဝ
ဝတ္ထာန်တမျိုးဟူ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကြီး လေးဆယ် ရှိသည်။

ကသိုဏ်းဆယ်မျိုး

၁။ ပထဝီကသိုဏ်း	—	မြေကသိုဏ်း
၂။ အာပေဂါကသိုဏ်း	—	ရေကသိုဏ်း
၃။ တေဇောကသိုဏ်း	—	မီးကသိုဏ်း

- ၄။ ဝါယောကသိုဏ်း — လောကသိုဏ်း
- ၅။ နိလကသိုဏ်း — ညှိသောကသိုဏ်း
- ၆။ ပီတကသိုဏ်း — ရွှေသောကသိုဏ်း
- ၇။ လောဟိတကသိုဏ်း — နိမြန်းသောကသိုဏ်း။
- ၈။ သြဒါတကသိုဏ်း — ဖြူသောကသိုဏ်း
- ၉။ အာလောကကသိုဏ်း — အလင်းရောင်ခြည်ကသိုဏ်း
- ၁၀။ ပရိစ္ဆန္ဒာကာသကသိုဏ်း — ကောင်းကင်ကသိုဏ်း

အသုဘဆယ်မျိုး

- ၁။ ဥဒ္ဓုမာတကအကောဏ်ပုပ်- ၂။ ဝိနိလကအကောဏ်ပုပ်
- ၃။ ဝိပုဗ္ဗကအကောဏ်ပုပ်- ၄။ ဝိစ္ဆိဒ္ဓကအကောဏ်ပုပ်
- ၅။ ဝိက္ခာယိတကအကောဏ်ပုပ်- ၆။ ဝိက္ခိတ္တကအကောဏ်ပုပ်
- ၇။ ဟတဝိက္ခိတ္တကအကောဏ်ပုပ်- ၈။ လောဟိတကအကောဏ်ပုပ်
- ၉။ ပုဠုဝကအကောဏ်ပုပ်- ၁၀။ အဋ္ဌိကအကောဏ်ပုပ်။

အနုဿတိဆယ်မျိုး

- ၁။ ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ခြင်း။
- ၂။ တရားဂုဏ်တော်ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ခြင်း။
- ၃။ သံဃာ့ဂုဏ်တော်ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ခြင်း။
- ၄။ မိမိ၏သီလဂုဏ်ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ခြင်း။

- ၅။ နတ်တို့၏ သဒ္ဓါအစရှိသော ဂုဏ်နှင့်တူသည့် မိမိဂုဏ်ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ခြင်း။
- ၆။ သေခြင်းကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ခြင်း။
- ၇။ ဆံပင်စသည့် ကိုယ်အစုကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ခြင်း။
- ၈။ ထွက်သက်ဝင်သက်တို့ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ခြင်း။
- ၉။ လူဒါန်းခြင်း စသည့် ဂုဏ်ကျေးဇူးကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ခြင်း။
- ၁၀။ ဒုက္ခခပ်သိမ်း အေးငြိမ်းသော နိဗ္ဗာန်ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ခြင်း။

ဗြဟ္မဝိဟာရလေးမျိုး

ဗြဟ္မဝိဟာရမှာ- မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ၊ ဥပေက္ခာဟူ၍ လေးမျိုးဖြစ်သည်။ ဗြဟ္မစိုရ်တရားလေးပါးဟူ၍လည်းခေါ်သည်။ သဒ္ဓါ၏အနက်မှာ မြင့်မြတ်သော ဖြူစင်သော အကျင့်တရားလေးပါးဟု ဆိုလိုသည်။

ဤတရားလေးပါးကား ဘုရားပွင့်သည်ဖြစ်စေ၊ မပွင့်သည်ဖြစ်စေ အခါခပ်သိမ်းရှိသော တရားတည်း။ ဤစျာန်တို့ကို ပွားများ၍ မရေမတွက်နိုင်သော သတ္တဝါတို့သည် ဗြဟ္မဘုံသို့ဆိုက်ရောက်ကုန်၏။

အာရူပလေးမျိုး

- ၁။ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်။
- ၂။ ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်။
- ၃။ အာကိဉ္စညာယတနဈာန်။
- ၄။ နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်။

ယင်းဈာနလေးပါးကို အာရူပဈာန်ဟု ခေါ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ရုပ်ခန္ဓာမရှိသောဘုံ၌ ဖြစ်စေတုတ်သော ဈာန်ဟု ဆိုလိုသည်။ အာရူပဈာန်ဟုလည်း ခေါ်နိုင်သည်။

သညာကသိုဏ်း

မိမိစားမျှအပ်သော အစာအာဟာရတို့၌ စက်ဆုပ်ရွံရှာဘွယ်ရာဟူသော အမှတ်သညာကို ယူ၍ရှုရသော ကသိုဏ်းကို ခေါ်သည်။

ဝဝတ္ထာန်ကသိုဏ်း

ဓါတ်ကြီးလေးပါးကို ပိုင်းခြား၍ ရှုရသော ကသိုဏ်းဖြစ်၍ ဓါတ်ကသိုဏ်းဟုလည်း ခေါ်သည်။ စတုဓါတုဝဝတ္ထာန်ဟုလည်း ခေါ်သည်။ အမှန်စင်စစ် ဓာတ်ကသိုဏ်းတည်း။

ပုဗ္ဗကာရဏ

ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားထုတ်မည့် ယောဂီသည် အောက်ပါ အချက်ကြီးများကို ကြိုတင်သိထားရန် လိုသည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးမည့် ဆရာအင်္ဂါခုနစ်ပါး၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းအား ထုတ်မည့် ပုဂ္ဂိုလ် အင်္ဂါ ၄ ပါး၊ စရိုက်ခြောက်ပါး၊ ကသိုဏ်း အပြစ်လေးပါး၊ ကသိုဏ်းပြုလုပ်နည်း၊ ကသိုဏ်း ပွားနည်း၊ နိမိတ်နှစ်ပါး၊ သမာဓိနှစ်ပါး၊ သပ္ပာယ် အသပ္ပာယ်ခုနစ်ပါး၊ အပ္ပနာကောသလ္လဉာဏ်ဆယ်ပါး၊ အပ္ပနာ အစီအရင် တို့ကို သိထားရန် လိုသည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်း ဘာဝနာသည် အလွန် နက်နဲ၏။ အလွန် သိမ်မွေ့၏။ အလွန်တန်ခိုးကြီး၏။ ဘုရားရဟန္တာ အစရှိသော အရိယာ အရှင်မြတ်တို့၏ ဥစ္စာရတနာဖြစ်၍ အရိယသေအမှန်အမြတ် ထား၍ အသက်ကဲ့သို့ ရှိသေ မြတ်နိုးထိုက်လှ၏။

သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် ဘုရား ရဟန္တာစသည့် အရိယာအရှင်မြတ်တို့ အစဉ်မှီဝဲအပ်သော ဥစ္စာ ရတနာဖြစ်၍ ပေါ့ပေါ့တန်တန် သဘောထားခြင်း၊ စားသောက် ကောင်းရုံ၊ သံသရာခရီး သွားကောင်းရုံ အားထုတ်ခြင်းမျိုး မဖြစ်သင့်။

မည်သည့်လုပ်ငန်းမဆို မလုပ်လိုက မလုပ်ပဲ နေခြင်းသည် ပို၍ ကောင်း၏။ တောင်မရောက် မြောက်မရောက် မလုပ်သင့်။ ချွတ်ချော် တိမ်းစောင်းသွားခဲ့လျှင် လောကီအလုပ်ဖြစ်က မျက်မှောက်သာ အကျိုးယုတ်နိုင်သော်လည်း လောကုတ္တရာ

အလုပ်ဖြစ်က သံသရာတလျှောက်လုံး အကျိုးယုတ်နိုင်သည်ကို အထူး နှလုံးသွင်းထိုက်သည်။

ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီး၏ ဘာဝနာ အလုပ်စခန်းတို့သည် အလွန် သိမ်မွေ့ခက်ခဲ နက်နဲသောကြောင့် သာမန် ပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက် ရည်ရွယ်၍ ဟောတော်မူခဲ့ခြင်း မဟုတ်။ တနည်းအားဖြင့် ခပ် သိမ်းသော သတ္တဝါတို့အတွက် ဟောတော်မူခဲ့ခြင်း မဟုတ်။ အမှန်စင်စစ် ကျွတ်ထိုက်သော ဝေနေယျ သတ္တဝါ တိဟိတ် ကလျာဏပုထုဇာန် မဟာအာဇာနည် သူရဲကောင်းတို့ အတွက် ရည်ညွှန်း ထားခဲ့ခြင်းသာလျှင် ဖြစ်သည်။

ပကတိအားဖြင့် တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေဖြစ်၍ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ တည်းဟူသော သိက္ခာသုံးပါး၌ ညွတ်နူးသော စိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ သီလစင်ကြယ်၍ ခိုင်မြဲသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှသာလျှင် ဘာဝနာအလုပ်စခန်း၌ အဟုတ်တမ်း ပေါက်ရောက်နိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီး၏ ဘာဝနာအလုပ်စခန်းကို အားထုတ်လို သော ယောဂီတို့သည် စင်ကြယ်သော သီလ၊ ခိုင်မြဲသော သီလ ရှိရမည်။ သီလဟူသည်၌ ယုတ်စွာအဆုံး ငါးပါးသီလကို အသက် ထက်ဆုံး ဆောက်တည်ထားသူ ဖြစ်ရမည်။ ယင်းသို့သော သီလရှိသူတို့မှသာလျှင် ဤကမ္မဋ္ဌာန်း အလုပ်စခန်းကြီးကို အား ထုတ်သင့်သည်။ သို့မဟုတ်က စိတ်ဖေါက်ပြန် သွားတတ်ကြောင်း ကို သိထားရန် လိုသည်။

‘ကသိုဏ်းအပြစ်လေးပါး’ ဟူသည်မှာ အညှို့၊ အရွှေ၊ အနီ၊ အဖြူ တည်းဟူသော အရောင်အဆင်းတို့ကို ဆိုလိုသည်။

ကသိုဏ်း အပြစ်လေးပါးသည် ပထဝီ၊ တေဇော၊ အာပေါ၊ ဝါယော ကသိုဏ်းကြီး လေးပါး၌သာလျှင် အများအားဖြင့် ရှိသည်။ အခြားသောကသိုဏ်းတို့၌ မရှိဟူ၍ မှတ်။

အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ကျန် ကသိုဏ်း ခြောက်ပါးတို့၌ အရောင်အဆင်းတို့ကို ရှုရသောကြောင့်တည်း။ ယင်း အပြစ်လေးပါးသည် အဓိကအားဖြင့် ပထဝီကသိုဏ်းကို ညွှန်းရခြင်း ဖြစ်သည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာ၏

အင်္ဂါခုနစ်ပါး

ကမ္မဋ္ဌာန်း ပို့ချပေးမည့် ဆရာသည် ခိုင်မြဲစင်ကြယ်သော သီလရှိခြင်း၊ လေးစားအပ်သော ဂုဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ ချီးမွမ်းထိုက်သောဂုဏ်အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ ဆုံးမသွန်သင်တတ်ခြင်း၊ သူတပါး ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်သည်ကို သီးခံနိုင်စွမ်းရှိခြင်း၊ နက်နဲသော တရားဒေသနာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ဟောပြောနိုင်စွမ်းရှိခြင်း၊ (ဝါ) ကျမ်းဂန်တတ်ကျွမ်းခြင်းနှင့် စီးပွားမရှိသော အမှု၌ မတိုက်တွန်း တတ်ခြင်းတို့ဖြင့် ပြည့်စုံစေရမည်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ သဒ္ဓါ၊ စာဂ၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ သီလ၊ သူတ၊ သမာဓိ၊ ပညာ ဟူ၍ ဆရာ့အင်္ဂါ ရှစ်ပါးရှိသည်။ ယင်းရှစ်ပါးနှင့်လည်း ပြည့်စုံနေသူကိုသာလျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာအဖြစ် ရွေးချယ်သင့်သည်။ တင်မြှောက်သင့်သည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မည့်သူ၏
အင်္ဂါငါးပါး

ရတနာသုံးပါးနှင့်တကွ မိမိ အားထုတ်မည့် ကမ္မဋ္ဌာန်း
တရားတို့၌ ထက်သန်သော ယုံကြည်မှုရှိခြင်း၊ ကိုယ်ခန္ဓာ ကျန်း
မာ အနာကင်းခြင်း၊ ကောက်ကျစ် စဉ်းလဲသော စိတ်မရှိခြင်း၊
လုံ့လကြီးကုတ် အားထုတ်နိုင်သော သတ္တိရှိခြင်း၊ ရုပ်နာမ်
နှစ်ပါးတို့ ဖြစ်ပျက်မှုကို အမှီလိုက်နိုင်စွမ်းသော ဥာဏ်ပညာရှိ
ခြင်း စသည်တို့ဖြင့် လုံးဝပြည့်စုံနေရမည်။ သို့မှသာ ကမ္မဋ္ဌာန်း
တရားကို အားထုတ်၍ ပေါက်ရောက်နိုင်သည်။

စရိုက်ခြောက်ပါး

စရိုက်ခြောက်ပါးဟူသည်မှာ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ သဒ္ဓါ၊
ဗုဒ္ဓိ၊ ဝိတက်ဟူ၍ စရိုက်ခြောက်ပါး ရှိသည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်း လေးဆယ်တွင် ယောဂီတို့၏ စရိုက်ကိုကြည့်၍
ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာက ပို့ချပေးရသည်။ အကယ်၍ ယောဂီ၌ရှိသော
စရိုက်နှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်း မကိုက်ညီက လိုရာသို့ မရောက်နိုင်။

ကာယဂတာသတိနှင့် အသုဘဆယ်ပါး တည်းဟူသော
ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် ရာဂစရိုက်ရှိသူနှင့် အထူး သင့်လျော်၏။
ဗြဟ္မဝိဟာရ လေးပါးနှင့် အဆင်းကသိုဏ်း လေးမျိုးတည်းဟူ
သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် ဒေါသစရိုက် ရှိသူနှင့် အထူး သင့်
လျော်၏။

အာနာပါနဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် မောဟစရိုက်၊ ဝိတက်စရိုက် ရှိသူတို့နှင့် အထူးသင့်လျော်၏။ သဒ္ဓါစရိုက် ရှိသူသည် ရှေ့ပိုင်း အနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းခြောက်ပါးနှင့် အထူးသင့်လျော်၏။

မရုဏနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ ဥပသမာ နုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ စတုဓါတုဝ ဝတ္ထာန်၊ အာဟာရေပဋိကူလသညာ ဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်း လေးမျိုးတို့သည် ဗုဒ္ဓိစရိုက်ရှိသူတို့နှင့် အထူး သင့်လျော်၏။

ကြွင်းသော ကသိုဏ်းနှင့် လေးပါးသော အာရုပ္ပတို့သည် အလုံးစုံသော စရိုက်ရှိသူတို့နှင့် သင့်လျော်၏။ ကသိုဏ်းမျှားတွင် ငယ်သော ကသိုဏ်းဝန်းသည် ဝိတက်စရိုက်ရှိသူတို့နှင့် သင့်လျော်၏။

ကြီးသော ကသိုဏ်းဝန်းသည် မောဟစရိုက်ရှိသူနှင့် အထူး သင့်လျော်၏။ ဤတို့ စရိုက်အလိုက် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ခေတန်ခွဲခြားရန် လိုသည်။

ထို့ကြောင့် မောဃိယသုတ်၌ “လေးပါးသော တရားတို့ကို သီလတည်ပြီးမှသာလျှင် ပွားအပ်ကုန်၏။ ရာဂကို ပယ်ခြင်းငှာ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားအပ်၏။ ဒေါသကို ပယ်ခြင်းငှာ မေတ္တာကို ပွားအပ်၏။ ဝိတက်ကိုဖြတ်ခြင်းငှာ အာနာပါနဿတိကို ပွားအပ်၏။ မာနကို ဖြတ်ခြင်းငှာ အနိစ္စသညာကို ပွားအပ်၏” ဟု ဟောတော်မူသည်။

တဖန် ရာဟုလာ သုတ်၌လည်း “အို ချစ်သား ရာဟုလာ၊ မေတ္တာဘာဝနာကို ပွားများလော့” ဟူ၍ ရာဟုလာ သာမဏေ အား ကမ္မဋ္ဌာန်း ခုနစ်ပါးတို့ကို ဟောတော်မူသည်။

သို့သော် စရိုက်နှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပုံသေကားချ တသမတ် တည်း စွဲစွဲမြဲမြဲ မမှတ်ယူသင့်ကြောင်းကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ မိန့်သည်။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာက ယောဂီတို့၏စရိုက် ဓလေ့ ဝါသနာ စသည်တို့ကို ကြည့်ရှုလေ့လာ သုံးသပ်ပြီး ထိုက်သင့်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပို့ချပေးနိုင်ခြင်းသာလျှင် အသင့်မြတ်ဆုံး ဖြစ်သည်။

ကသိုဏ်းဝန်းပြုလုပ်နည်း

ဖြူ၊ နီ၊ ညို၊ ရွှေ လေးထွေသော ပထဝီကသိုဏ်း၏ အပြစ်ဒေါသ မထင်ရအောင် သီဟိုဠ်ကျွန်း ရောဝန ဂင်္ဂါ မြစ်ကမ်းပါး မြေကဲ့သို့ အရုဏ်ရောင် အဆင်းရှိသော မဝင်းမဝါလွန်း နုနုမြေစေး (ယခုအခါ အိုးဖုတ်သောမြေစေးမျိုး) ကို ညက်ညက်ဆင့်လျက် ရေကျင်းဖျော်ကာ တထွာနှင့် လက်လေးဆစ် ခန့် ပျဉ်ချပ်သားရေအဝတ် ရရာစသည်တို့၌ ဝန်းဝန်းဝိုင်းဝိုင်း သုတ်လိမ်းထားရသည်။

ထို့နောက် ယင်း ကသိုဏ်းဝန်း အနားပတ်လည်၌ မဲနယ်၊ ဆေးဒါန်းမြင်းသီလာ စသည်တို့ဖြင့် သုတ်လိမ်းထားရမည်။ ရှုံဖြင့် ကသိုဏ်းဝန်းကို ပြုလုပ်စဉ် နိမ့်မြင့်မရှိ ညီညာပြေပြစ်စွာ သုတ်

လိမ်းရန် အရေးကြီးသည်။ မညီမညာ ဖြစ်နေလျှင် ကသိုဏ်း နိမိတ်ကို ရခဲသည်။

ယင်း ကသိုဏ်းဝန်း ပြုလုပ်ထားသော အရာဝတ္ထုသည် သားရေ၊ အဝတ်စသည်ဖြစ်လျှင် စည်ကဲသို့ တင်းနေအောင် ကားကြက်ထားရမည်။ ဥပမာ ကုလားဗုံကဲသို့ ဖြစ်သည်။

လျှောက်ပတ်မှု မလျှောက်ပတ်မှု
ခုနစ်ပါး

လျှောက်ပတ်သောအရာ၊ မလျှောက်ပတ်သောအရာ ခုနစ် ပါးဟူသည်မှာ ကျောင်းအိပ်ရာနေရာ၊ ဆွမ်းခံရာ၊ စကား၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဘောဇဉ်၊ ဥတု၊ ဣရိပုထ်တို့ ဖြစ်သည်။

ပဋိလောမ အပြန်အားဖြင့် ယင်းသပ္ပာယ် ခုနစ်ပါးတို့ကို ယူသော် အသပ္ပာယ်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် လျှောက်ပတ်မှု ခုနစ် ပါး မလျှောက်ပတ်မှု ခုနစ်ပါးအားဖြင့် ခဏ်ပါးဖြစ်၏။

ယင်းသပ္ပာယ် ခုနစ်ပါးတို့ကို သဘော အကျဉ်းအားဖြင့် ပြရသော် စိတ်ကြည်လင်ခြင်းဖြင့် ချမ်းသာစွာ အားထုတ်ရ သော ကျောင်းသည် လျှောက်ပတ်သော ကျောင်းဖြစ်၏။

လူ ယောဂီတို့ဖြစ်လျှင် အိမ် အိပ်ရာနေရာကို ယူရမည်။

မိမိ သီတင်းသုံးနေသော ကျောင်းနှင့် မနီးလွန်း မဝေး လွန်း၌ ပာည်ရှိရာ ဖြစ်ရမည်။ ဆွမ်းရလွယ် ပြည့်လွယ်သော ရွာ ဖြစ်ရမည်။ ထိုရွာသည် လျှောက်ပတ်သော ရွာမည်၏။ လူ ယောဂီဖြစ်လျှင် မိမိ၏ စားသောက်ရေးအတွက် အဆင်ပြေ

သော အရပ်ဖြစ်ရမည်။ ယင်းအရပ်သည် လျှောက်ပတ်သော အရပ် မည်၏။

‘စကား’ဟူသည်၌ စျာန်မဂ်ဖိုလ်မှ ဖီလာဖြစ်သော စကားတို့ သည် မုလျှောက်ပတ်သော စကား ဖြစ်သည်။ ယင်းစကား တို့သည် ရပြီးနိမိတ် ကွယ်ပျောက်တတ်၏။ လျှောက်ပတ်သော စကားကိုသော်လည်း အတိုင်းအဆနှင့် ပြောသင့်၏။

‘ပုဂ္ဂိုလ်’ဟူသည်မှာ မဂ်ဖိုလ်နှင့် ဖီလာကန့်လန့် စကားမျိုး ကို ပြောကြားလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ် (၀၂)တိရစ္ဆာန် (မဂ်ဖိုလ်မှ ဖီလာသွားတတ်သူ) ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရှောင်ရှား၍ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့နှင့် ပြည့်စုံသူ၊ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ သိက္ခာသုံးပါး အကြောင်းနှင့် စပ်၍ ပြောလေ့ရှိသူတို့သည် လျှောက်ပတ်သော ပုဂ္ဂိုလ် မည်၏။

‘ဘောဇဉ် အာဟာရ’ ဆိုသည်မှာ မိမိနှင့် သင့်မြတ်သော ချိုချဉ်၊ စပ်ခါး စသည့် ဘောဇဉ် (၀၂) သမာဓိ ဖြစ်ပွားကြောင်း ဘောဇဉ်သည် လျှောက်ပတ်သော ဘောဇဉ်မည်၏။ ‘ဥတု’ သည်လည်း မိမိနှင့် သင့်လျော်သော ဥတုသည် လျှောက်ပတ် သော ဥတု မည်၏။

‘ဣရိယာပုထ်’ဟူသည်မှာ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်က စကြံသွား ခြင်းနှင့် လျှောက်ပတ်၏။ အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်က ထိုင်ခြင်းနှင့် လျှောက်ပတ်၏။ လျောင်း၊ ထိုင်၊ ထ၊ သွား ဟူ၍ ဣရိယာပုထ် လေးပါးရှိရာတွင် မိမိနှင့် သင့်လျော်သည့် ဣရိယာပုထ်သည် လျှောက်ပတ်သော ဣရိယာပုထ် မည်၏။

သို့သော် သပ္ပာယ်ဖြစ် မဖြစ်ကို သုံးရက်စီ စမ်းသပ်ကြည့်ရန်
လိုသည်။

ပလိဗောဓဇယျာဓိကို
ပယ်ဖြတ်၍သာ
ကျင့်အပ်ပုံ

ဆံပင်၊ ခြေသည်း၊ လက်သည်း၊ မုတ်ဆိတ်ကျင်စွယ် စသည်
တို့ကို ပယ်ဖြတ်ထားရမည်။ ဟောင်းနှမ်း ပေါက်ပြဲနေသော
သင်္ခန်း၊ အဝတ်တို့ကို ဖါထေးထားရမည်။ နံစော်နေလျှင်
လျော်ဖွပ်ထားရမည်။ သင်္ကန်းညစ်နှမ်းသော် ဆေးပြန်ဆိုးထား
ရမည်။ သပိတ်ကို သန့်ရှင်း စင်ကြယ်အောင် ပြုလုပ်ထားရ
မည်။

သင်္ဂါတ် သံချေးများ တက်နေလျှင် အသစ်လဲလှယ် သုံးရ
မည်။ (ရှေးအခါက မြေသပိတ်သာ အသုံးပြုလေ့ရှိသဖြင့်
ချေးများတင်နေလျှင် မီးဖိုရုံ၏) ယခုခေတ်၌ မလို။ ညောင်
စောင်း ကုတင် သို့မဟုတ် တရားထိုင်မည့် အင်းပျဉ်တို့ကို သန့်
ရှင်း သုတ်သင်ထားရမည်။

မှတ်ချက်။ ။ လူယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ဖြစ်က အထက်ပါ ပလိ
ဗောဓအားလုံး မလိုအပ်ပဲ ဆံပင်၊ ခြေသည်း၊
လက်သည်း၊ မုတ်ဆိတ်ကျင်စွယ် စသည်တို့ကို
လှီးဖြတ်ခြင်း၊ ဖန်ရည်စွန်းသော ယောဂီရောင်

အဝတ်ကို သန့်ရှင်းအောင် လျော်ဖွပ်၍ ဝတ်
ဆင်ခြင်း၊ ကိုယ်လက် အညစ်အကြေး အနံ့
အသက်မထွက်အောင် သုတ်သင်ခြင်း စသည်
တို့ကိုသာ ပြုလုပ်ထားရန် လိုသည်။

သဗ္ဗတ္ထက ကမ္မဋ္ဌာန်း သုံးမျိုး

မည်သည့် ဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မဆို စတင် အားမထုတ်
မီ သဗ္ဗတ္ထက ကမ္မဋ္ဌာန်း သုံးပါးကို စတင်စီးဖြန်းရမည်။ ယင်း
သဗ္ဗတ္ထက ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့မှာ မေတ္တာပို့ခြင်း၊ မုရုဏသတိ ပွား
ခြင်းနှင့် အသုဘပွားခြင်း ဟူ၍ သုံးမျိုးရှိသည်။

ပလိဗောဇဏ်တို့ကို ငြိတုယ်မနှောက် ဖြတ်တောက်ပယ်
ရှား၍ ဆွမ်းစားပြီး (လူယောဂီဖြစ်လျှင် ထမင်းစားပြီး) ဆို့
တစ် နှင့်ကယ် ညှိုးနှမ်းပင်ပန်း မူးဝေခြင်းစသည့် ဆွမ်းဆိပ်
ယစ်ခြင်းတို့ကို စကြံသွားခြင်း၊ ရေချိုးခြင်း၊ အတန်ငယ် ဆိုင်း
ငံခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ပယ်ဖျောက် ငြိမ်းအေးစေ၍
ဆိတ်ငြိမ်ရာ အရပ်သို့ ချဉ်းကပ်ကာ ကိုယ်ကို ဖြောင့်မတ်စွာ
ထားပြီး တင်ပျဉ်ခွေထိုင်လျက်—

မေတ္တာဘာဝနာ

ဤကျောင်းတိုက် (အိမ်)၌ ခပ်သိမ်းသော သီတင်းသုံးဖော်
သံဃာတော်တို့သည် (အိမ်၌ရှိကုန်သော မိဘဆွေမျိုး သား

မယားတို့သည်) ချမ်းသာခြင်းသို့ ရောက်ကုန်သည်။ ကြောင့်ကြ
ဗျာပါရမရှိကြကုန်သည်။ အမျက်ဒေါသ ဗျာပါရ ကင်းကုန်
သည်ဖြစ်ကြ ပါစေကုန်သတည်း။

ကျောင်းတိုက် အပိုင်းအခြားအတွင်း၌ တည်ကုန်သော
နတ်တို့သည် ချမ်းသာကိုယ်စိတ် မြဲပါစေ၊ စိုးရိမ်ခပ်သိမ်း ငြိမ်း
ပါစေ၊ အမျက်ဒေါသ ကင်းကြပါစေကုန်သတည်း။

ဆွမ်းခံရွာ၌ စိုးရိမ်ချုပ် မင်းလုပ်သသူသည် ချမ်းသာကိုယ်
စိတ်မြဲပါစေ၊ စိုးရိမ်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းပါစေ၊ အမျက်ဒေါသ ကင်း
ကြပါစေကုန်သတည်း။

ဆွမ်းခံရွာ၌ ခပ်သိမ်းသော လူတို့သည် ချမ်းသာကိုယ်စိတ်
မြဲပါစေ၊ စိုးရိမ်ခပ်သိမ်း ငြိမ်းပါစေ၊ အမျက်ဒေါသ ကင်းကြ
ပါစေကုန်သတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ ယောဂီတို့ဖြစ်လျှင် ကျောင်းနေရာ၌ အိမ် စရပ်
စသည် ပြောင်းလဲ၍ ဆိုရမည်။ ဆွမ်းခံရွာ
အစား မိမိနေသောအရပ်ကို ပြောင်းလဲ၍ ရွတ်
ဆိုရန် လိုသည်။

ဝန်းကျင်ပတ်ချာ ဆယ်မျက်နှာတို့၌ ကြီးငယ်ပုရွ သတ္တဝါ
ဟူသမျှတို့ကို ချမ်းသာကိုယ်စိတ် မြဲပါစေ၊ စိုးရိမ်ခပ်သိမ်း ငြိမ်း
ပါစေ၊ အနာရောဂါခပ်သိမ်း ငြိမ်းပါစေ၊ ဘေးအန္တရာယ်
ခပ်သိမ်း ငြိမ်းပါစေ၊ အမျက်ဒေါသ ဗျာပါရ ကင်းကြပါစေ
ကုန် သတည်းဟူ၍ မေတ္တာပို့ပြီးနောက်-

မရဏသတိ ဘာဝနာ

ငါ၏ ခန္ဓာ ပျက်ကြွေသေရခြင်းသည် ဖြစ်ချေအံ့၊ မချွတ်
ကေန် အမှန်မူချ ငါသည် သေရချေမည်တည်းဟု ရှုတ်ဆိုထပ်ထပ်
မပြတ်သံဝေ တထေ့ဝီရိယ တက်ကြွားစေတတ်သော မရဏ
သတိကို နှလုံးသွင်းပွားများ စေပြီးနောက်-

အသုဘ ဘာဝနာ

နတ်၌ဖြစ်သော အာရုံနှင့်ပင် တွေ့ကြုံလေငြားသော်လည်း
လောဘအစွမ်းဖြင့် အာသာငမ်းငမ်း တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသော
အသုဘ ဘာဝနာကို နှလုံးသွင်း၍ အထပ်ထပ် အခါခါ ပွား
များအားထုတ်စေရမည်။ ဤအစီအရင်တို့ကား ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့
၏ ရှေ့ဦးစွာ ပြုရသော အစီရင်တည်း။

ကသိုဏ်းကြီးဆယ်ပါး အဖွင့်

ပထဝီကသိုဏ်း

တရားအားထုတ်မည့် ယောဂီတို့သည် ကသိုဏ်းကြီးဆယ်ပါး တွင် ပထဝီကသိုဏ်းကို စတင် အားထုတ်သင့်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ပထဝီကသိုဏ်းသည် နိမိတ်နှစ်ပါး ထင်လွယ်သောကြောင့် အပ္ပနာသမာဓိသို့ မြန်မြန် ရောက်နိုင်၏။

ဒေသနာအရလည်း အစဉ်အတိုင်း ပထဝီကသိုဏ်းက စ၍ ပြုသွားမည်။ ယောဂီတို့သည် ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီး၏ ရွှေမောက်တွင် ရောက်နေဘိအလား ဤကျမ်းကိုလည်း ရိုသေမြတ်နိုးစွာ ဖတ်ရှု၍ တရားဒေသနာတော်ကို ယောနိသော မနသိကာရဖြင့် ကောင်းစွာနှလုံးသွင်းထားရန် လိုသည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းအားမထုတ်မီ
ကြိုတင်စီစဉ်ခြင်း

အထက်တွင် ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ပလိဗောဓငယ်များ ပယ်
ဖြတ်ပြီးနောက် သဗ္ဗတ္ထက ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စတင် မစီးဖြန်းမီ
အောက်ပါ အဆောင်အယောင်တို့ကို ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းမည့်
နေရာသို့ ဆောင်ယူလာရမည်။

- ၁။ ပထမ စီမံပြုလုပ်ထားသော ကသိုဏ်းဝန်းတခု။
- ၂။ တောင်ဝှေးတချောင်း။
- ၃။ အမြင့်တထွာနှင့် လက်လေးသစ်မြင့်သော ထိုင်ခုံတခု။

အထူးသတိပြုရန်။ "ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းမည့် နေရာတွင် ကျောင်း
နှင့် သိပ်မလှမ်းစေရ။ ယောဂီတို့အနေဖြင့်
မိမိတို့၏ အိမ်နှင့် သိပ်မလှမ်းစေရ။ ကမ္မ
ဋ္ဌာန်းလုပ်ငန်းကို လူသူတိတ်ဆိတ်နေသော
တောတောင် နေရာတို့၌သာလျှင် ပြုအပ်
သည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းချိန်တွင် ယောဂီတို့အနေဖြင့် ဖန်ရည်ဆိုး
သောအဝတ်ကို ဝတ်ဆင်ထားရန်လိုသည်။ အမြဲဝတ်ထားနိုင်
လျှင် ဆိုဘွယ်ရာ မရှိ။

အထက်ပါ အဆောင်အယောင်များကို လူသူတိတ်ဆိတ်
သော ကမ္မဋ္ဌာန်းထိုင်မည့် နေရာသို့ ယူဆောင်သွားရမည်။ မိမိ

ကမ္မဋ္ဌာန်း နိမိတ်ယူမည့် နေရာသို့ ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းမည့် တဲငယ်
ကျောင်းငယ်နှင့် သိပ်မဝေးစေရ။

ကမ္မဋ္ဌာန်းနိမိတ်ယူမည့် နေရာနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ကို သန့်ရှင်း
အောင် ပြုလုပ်၍ အမှိုက်သရိုက်များ လွဲကျင်းထားရမည်။
ယင်း ပုဗ္ဗကိစ္စများ ပြီးစီးသည်နှင့် သဗ္ဗတ္ထက ကမ္မဋ္ဌာန်း သုံးပါး
ကို ရှေးဦးစွာ စီးဖြန်းရမည်။

မိမိယူဆောင်လာသော (အထူးစီမံပြုလုပ်ထားသည့်) တထွာ
လက်လေးသစ်ခန့်ရှိ အင်းပျဉ်ထက်တွင် ထိုင်၍ မိမိနှင့် ရှေ့တည့်
တည့် နှစ်တောင့်ထွာအကွာတွင် ကသိုဏ်းဝန်းကို ထားရှိရ
မည်။

ကိုယ်ကိုဖြောင့်မတ်စွာ ထိုင်ရမည်။ ယင်း အနေအထား
အတိုင်း မှန်ကန်စွာ ရှိသည်နှင့်တပြိုင်နက် သဗ္ဗတ္ထက ကမ္မဋ္ဌာန်း
ကို စီးဖြန်းပြီးနောက် “ကာမဂုဏ်တို့သည် မသာယာအပ်ကုန်”
ဟူ၍ ကာမဂုဏ်တို့၏ အပြစ်များကို ရှေးဦးစွာ သုံးသပ်ဆင်
ခြင်ရမည်။

ရတနာသုံးပါးဂုဏ်ကို
နှလုံးသွင်းပုံ

ကာမဂုဏ်တို့၏ အပြစ်များကို ရှုဆင်ခြင်ပြီးနောက် ဘုရား
အစရှိသော ရတနာသုံးပါးဂုဏ်ကို မဂ်၏အခြေ ပါဒကဖြစ်၍
သဗ္ဗဒုက္ခသမတိက္ကမ အကြောင်း ဥပါယဖြစ်သော ကာမနိဿ
ရဏနေက္ခမ ဘွဲ့မည်ခံသော ပထမဈာန်၌ ပြင်းထန်စွာသော

အာသာဆန္ဒဖြင့် အဝိပရိတဒေသနာရရှိရာကား မြတ်စွာဘုရား သည် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ စင်စစ် ဖြစ်တော်မူပါပေသည်။

ဧကန္တနိယျာနိကာ ဖြစ်ရကား တရားတော်လည်း “သွာချာ တ” စင်စစ် မှန်တော်မူပါပေသည်။ ယထာနုသိဋ္ဌ ဆုံးမတော် မူသမျှကို ကျင့်သောကြောင့် အရိယာ သံဃာတော်လည်း သုပ္ပဋိပန္နစင်စစ် ဖြစ်တော်မူပါပေသည်ဟု အောက်မေ့ဆင်ခြင် ကာ ရတနာသုံးပါးဂုဏ်လျှင် အာရုံရှိသော ပီတိပါမောဇ္ဇအစွမ်း ဖြင့် စိတ်ကိုထုံမှမ်း ဆီထိသည့် ဂွမ်းကဲ့သို့ ရှင်လန်း ပွင့်လင်းစေ လျက် “ဤယခု ငါကျင့်မည့် အကျင့်သည် ခပ်သိမ်းကုန်သော ဘုရား၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓ၊ အရိယာ သာဝကအပေါင်း သူတော် ကောင်းတို့၏ သွားရာလမ်းကြောင်း လမ်းမှန် လမ်းမြတ်ကြီး ဖြစ်ပေသည်”

ဤသို့ ရတနာသုံးပါးဂုဏ်ကို နှလုံး သွင်းပြီးသောအခါ မိမိကိုယ်ကို မြတ်စွာဘုရားအား၎င်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်း ဆရာအား၎င်း အပ်နှင်းရန်လိုသည်။

“ဘုန်းတော်ကြီးတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၊ တပည့်တော် သည် ဤခန္ဓာအတ္တဘောကြီးကို အရှင်ဘုရားအား စွန့်လှူပါ ၏” ဟု ရွတ်ဆိုရမည်။

မိမိ၏ ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးသည့် ဆရာထံ၌လည်း-

“ဘုရားနှင့်တဂိုဏ်းတည်းဖြစ်သော အာစရိယ ဆရာမြတ်တို့၊ အရှင်မြတ်တို့အား ကျွန်ုပ်၏ ခန္ဓာအတ္တဘောကြီးကို အပ်နှင်း ပါ၏” ဟု ရွတ်ဆို အပ်နှင်းစေရမည်။

ထွက်မြောက်မှု

ရဟန်း အဖြစ်ကို၎င်း၊ ပဌမဈာန်ကို၎င်း၊ နိဗ္ဗာန်ကို၎င်း၊ ဝိပဿနာကို၎င်း၊ ခပ်သိမ်းသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို၎င်း ထွက်မြောက်ခြင်းဟူ၍ ဆိုအပ်သည်။

ဤသို့ ထွက်မြောက်မှုကို ရကြောင်း ရောက်ကြောင်း အကျင့်မြတ်ပေတည်း။

ပထဝီကသိုဏ်း ဘာဝနာ၌ လွန်စွာ ရှိသေလေးမြတ် ရွှေငွေ ပုလဲ မျက်ရွဲနီလာ ရတနာလောက်မက အသက်တမျှ မြတ်နိုး အပ်သည်ဖြစ်၍-

ငါသည် စင်စစ် ဤကသိုဏ်း ဘာဝနာ အကျင့်မြတ်ဖြင့် (ဝါ) အကျင့်မြတ်ကြောင့် စိတ္တဝိဝေက စသည်၌ ဖြစ်သော ချမ်းသာမှုတည်းဟူသော အမြိုက်အရသာသည် မကြာမြင့်မီ ဖြစ်ပေတော့အံ့။ စင်စစ်ကောန် အမှန်မချွတ် ငါသည် ဤကသိုဏ်း ဘာဝနာအကျင့်မြတ်ကြောင့် အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း တည်းဟူသော ဆင်းရဲအပေါင်းမှ မကြာမီ လွတ်မြောက်ရပေတော့အံ့။ ဤသို့အားထုတ်ခြင်းကို ဖြစ်စေလျက်-

ကသိုဏ်းကို
စတင်စီးဖြန်းခြင်း

အာဒါသမည်တွင် ကြေးမုံပြင်မှာ မျက်နှာရိပ်ကို ကြည့်ရှု ဆင်ခြင်သည်ပမာ ညီညွတ်စွာ မဖွင့်လှန်း မပိတ်လှန်းပဲ ကြည့်ရှု

၍ အရုဏ်ဦးအရောင် အဆင်းကိုလည်း မဆင်ခြင်၊ ပထဝီဓါတ်၏ ခက်ထန်ခြင်း ထဒ္ဓလက္ခဏာကိုလည်း နှလုံးမသွင်းပဲ အဆင်းကို မှီရာ မြေခြပ်နှင့် တစပ်တည်း ထင်စေ၍ မြေဟူသော သသမ္ဘာ ရအတ္ထပညတ် ပထဝီကသိုဏ်းခြပ်၌ စိတ်ကိုထားလျက် “ပထဝီ-ပထဝီ” ဟု နှုတ်ဖြင့် မပြတ်ရှုတ်လျက်သော်၎င်း၊ စိတ်ဖြင့် မှတ်လျက်သော်၎င်း အဖန်ဖန် ပွားများအားထုတ်ရာ၏။

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ပေါ်အောင်
အားထုတ်ပုံ

မိမိ၏ ရွှေနှစ်တောင်ထွာ အကွာတွင် ရှိသော ကသိုဏ်းဝန်းကို မမှိတ်မသုန် စူးစိုက်၍ ကြည့်ရှုနေရမည်။ နှုတ်ကသော်၎င်း၊ စိတ်ကသော်၎င်း အထက်ပါအတိုင်း “ပထဝီ-ပထဝီ” ဟု ဆင်ခြင်နေရမည်။

ယင်းသို့ ကြည့်ရှု၍ တနာရီ နှစ်နာရီခန့် ကြာသောအခါ မျက်စိကို မှိတ်၍ကြည့်။ ကသိုဏ်းဝန်း နိမိတ်သည် မျက်စိဖွင့်၍ ကြည့်နေဘိသကဲ့သို့ မနောဒွါရိက ဇောစိတ်၌ ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်နေလျှင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် မုချ ဖြစ်ပေါ်သည် မည်၏။

ယင်းသို့မှ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် မဖြစ်ပေါ်သေးပါက ဥဂ္ဂဟနိမိတ် မဖြစ်မခြင်း၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်မထင်သမျှ ကာလပတ်လုံး ကသိုဏ်းဝန်းကို တနာရီခန့် စူးစိုက်ကြည့်လိုက် မျက်စိမှိတ်၍ ဆင်ခြင်လိုက် ပြုလုပ်နေရမည်။

မျက်စိမှိတ်၍ ဆင်ခြင်သောအခါ မျက်စိဖွင့်၍ မြင်ရဘိသကဲ့သို့ မနောဒွါရိကဇောစိတ်၌ ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်နေလျှင် မူချ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ဖြစ်ပေါ်နေပြီဟူ၍ မှတ်လေ။

ပထဝီဘဝနိမိတ်
ဖြစ်ပေါ်လာပုံ။

ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းမှ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကိုရရှိသောအခါ တောင်တောင်ကိုယူ၍ အနီးရှိ တဲကျောင်းငယ်ထဲသို့ ဝင်ရောက်ပြီး မိမိရရှိထားသော ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို “ပထဝီ-ပထဝီ” ဟူ၍ပွားများမြဲတိုင်းသော ဘာဝနာကိုသာလျှင် ဆက်လက်၍ စီးဖြန်း နေရမည်။

မလျှောက်ပတ်သော အကြောင်း (အသပ္ပာယခုနစ်ပါး) ကြောင့်(ဝါ) နှံ့လှသော တရုဏသမာဓိ ရသစ်စဖြစ်၍ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ကွယ်ပျောက်ခဲ့သော် တောင်တောင်ကို ကိုင်ကာ လွှာဘိနပ်စီး၍ ကသိုဏ်းဝန်းရှိရာသို့ သွား၍ ထပ်မံ ပရိကံ ပြုရမည်။

ပရိကံပြုရမည်ဟူသည်မှာ ကသိုဏ်းဝန်းကို မျက်စိဖြင့် ရှု၍ စီးဖြန်းခြင်းသည် ပရိကမ္မနိမိတ်ယူခြင်း (ဝါ) ပရိကံ ပြုခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ယင်းသို့ပရိကံပြု၍ တနာရီနှစ်နာရီစသည်ဖြင့်ကြာသောအခါ မျက်စိမှိတ်၍ ဆင်ခြင်။ ဥဂ္ဂဟ နိမိတ်ထင်သော် တဖန် တောင်တောင်ကို ကိုင်၍ ဘိနပ်စီးကာ မိမိနေမြဲ ကမ္မဋ္ဌာန်း တဲငယ်သို့ ပြန်

၍ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကိုပင် “ပထဝီ—ပထဝီ” ဟူ၍ အထပ်ထပ် အခါခါ စီးဖြန်းရမည်။

ဤသို့အဖန်ဖန်ပွားများအားထုတ် စီးဖြန်းအပ်သည်ရှိသော် အကြင်အခါ ကိလေသာမြူ အနည်ကျ၍ နီဝရဏငြိမ်းစဲသဖြင့် ပုလဲစစ်အနှစ်၊ ခရုသင်း ပွတ်သစ်အိမ်မှ ထုတ်သစ်စ ကြေးမုံ၊ တိမ်ပုံမှ ထွက်သစ်စသော လ၊ မိုးတိမ်ညိုဝ၌ ပျံလေသော ဗျိုင်း ဖြူပမာ လက်ရာအရေးအကြောင်း စသော ကသိဏဒေါသနှင့် တကွ ရှေ့ထင်လေပြီးသော ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ခဲ့ဖောက်၍ ထွက် လာသကဲ့သို့ ဥဂ္ဂဟ နိမိတ်ထက် အဆ ထောင်ရာ အလွန် စင် ကြယ်စွာ ထင်လာ၏။ ထိုအခါ ပဋိဘာဝနိမိတ် ဖြစ်၏။

ပဋိဘာဝနိမိတ်သည် ကသိဏဒေါသတည်းဟူသော အစင်း အကြောင်းမထင်၊ ပကတိ ကြည်လင်သော ကြေးမုံပြင် ကဲ့သို့ အဆ အရာအထောင်မက အလင်းရောင်နှင့်တကွ အလွန် ထင် ရှား ပြတ်သားလှပေ၏။

ယင်းသို့ ပဋိဘာဝနိမိတ်ကို ရခြင်းသည် ပရိကမ္မဘာဝနာ၊ ပရိကမ္မသမာဓိကို လွန်မြောက်၍ ဥပစာရ ဘာဝနာ၊ ဥပစာရ သမာဓိသို့ ရောက်ခြင်းဟူ၍ မှတ်။

ယင်းပဋိဘာဝနိမိတ်နှင့် ဥပစာရ သမာဓိတို့သည် လွန်စွာ ဖြစ်ခဲ့ရကား ယင်းပဋိဘာဝနိမိတ်ကို ရလျှင်ရခြင်း ထိုနေရာ၌ ပင် (ဝါ၊ တထိုင်တည်းဖြင့် ပဋိဘာဝ နိမိတ်ကိုတိုးပွားစေလျက် တိုးပွားအောင်ပြုလျက် အပ္ပနာဈာန် (ပထမ ဈာန်) သို့ တိုင် အောင် အားထုတ်ရာ၏။

ယင်းသို့ ထင်သော ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် အဆင်းသဏ္ဌာန် မရှိ။ သဘောအားဖြင့် ဥပစာရသမာဓိကိုရသော ပုဂ္ဂိုလ်၌ ထင်သော အခြင်းအရာမျှ ဖြစ်၍ သညာကြောင့်ဖြစ်သော သညဇပေတည်း။

ပဋိဘာဂနိမိတ်ဖြစ်သည့် အချိန်မှ စ၍ နိဝရဏတို့ ကွာကုန်၏။ ကိလေသာတို့ ငြိမ်ဝပ်ကုန်၏။ ဥပစာရသမာဓိသည် ယခင်က ပရမ်းပတာ ဖြစ်ချင်တိုင်းဖြစ်ခဲ့သော စိတ်ကို ကောင်းစွာ ချုပ်ထိန်းနိုင်စွမ်းရှိ၏။

သမာဓိနှစ်ပါးဖြစ်ပုံ

ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာ သမာဓိ ဟူ၍ နှစ်မျိုး ရှိသည်။ ဥပစာရအခိုက်၌ နိဝရဏကို ပယ်ခြင်းဖြင့် စိတ်တည်ငြိမ်၏။ ဈာန်ကိုရသော အခိုက်၌ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ခြင်းဖြင့် စိတ်တည်ငြိမ်၏။

သမာဓိနှစ်မျိုး ကွဲပြားခြားနားပုံမှာ ဥပစာရအခိုက်အတန့်၌ အင်္ဂါတို့သည် အားအစွမ်း သတ္တိ မရှိ။ ထို့ကြောင့် နုနယ်သော ကလေးသူငယ်ကို ထူမ၍ ထားရာ အဖန်ဖန် မြေပေါ်သို့ လဲကျဘိသကဲ့သို့ ဥပစာရ အခိုက်အတန့်၌ စိတ်သည် ရံခါ နိမိတ်ကို အာရုံပြုနိုင်၏။ ရံခါ ဘဝင်သို့ သက်၏။

အပ္ပနာ၌ကား အင်္ဂါတို့သည် အားရှိကုန်၏။ ထို့ကြောင့် အားရှိသောယောက်ျားသည် တနေ့ပတ်လုံး ထ၍ ရပ်နိုင်ဘိသကဲ့သို့ အပ္ပနာသမာဓိ၌ ဖြစ်သော ဈာန်စိတ်သည် တကြိမ်

ဘဝင်အလျဉ်ကို ဖြတ်၍ တညပတ်လုံး တနေ့ပတ်လုံး တည်၍ နေနိုင်၏။ ကုသိုလ်ဇောအစွမ်းကြောင့် ဖြစ်ရ၏။

ဥပစာရသမာဓိနှင့် တကွဖြစ်သော ပဋိဘာဂ နိမိတ်သည် အလွန်ရခဲ၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းနိမိတ်ကိုရသော ယောဂီသည် တထိုင်တည်းဖြင့်သာလျှင် ယင်းနိမိတ်ကို ပွား၍ အပ္ပနာ ဈာန် ရောက်သည် အထိ အားထုတ်သင့်၏။

ယင်းသို့မှ အားမထုတ် မစွမ်းဆောင်နိုင်ပါ။ မမေ့မလျော့၊ စကြာမင်းလောင်းကိုယ်ဝန်ကို စောင့်ရှောက် ရဘိ သကဲ့သို့ (ဝါ)ပိုးမွှေးမြူရဘိသကဲ့သို့ သတိကြီးစွာထား၍စောင့်ရှောက် သင့်၏။

ဤသို့ စောင့်ရှောက်သောကြောင့် ယောဂီ ရရှိထားသော နိမိတ်သည် (ဝါ) ဥပစာရဈာန်သည် ယုတ်လျော့ခြင်း မရှိ။ အစောင့်အရှောက်မရှိပါ။ ရတိုင်းသော ဥပစာရ ဈာန်သည် ပျောက်ကွယ်တတ်၏။

ယင်းဥပစာရဈာန်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်း အစီအရင်မှာ မလျောက်ပတ်သော အသပ္ပာယ်ခနစ်ပါးကို ပယ်၍ လျောက် ပတ်သော သပ္ပာယ်ခနစ်ပါးကို မှီဝဲခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည် မှာ သပ္ပာယ်ခနစ်ပါးနှင့် ညီညွတ်နေလျှင် ရပြီးသော ဥပစာရ ဈာန်သည် ပျောက်ရိုးထုံးစံမရှိ။ အစဉ်မြဲသည်သာတည်း။

သပ္ပာယ်ခနစ်ပါးနှင့် ညီညွတ်၍ ပဋိဘာဂမိတ်ကို မှီဝဲခြင်း များသောအခါ အကြိမ်ကြိမ် ဝင်စားသောအခါ မကြာမြင့် မီကာလ၌ပင် အပ္ပနာဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်၏။ ရပြီးသော ပဋိ

ဘာဂ နိမိတ်ကို သတိကြီးစွာထား၍ အထပ်ထပ် ပွားများအား
ထုတ် သင့်သည်။

အပ္ပနာကောသလ္လဉာဏ်
ဆယ်ပါး

ယောဂီသည် အထက်ပါနည်းအတိုင်း ကျင့်ကြံအားထုတ်ပါ
သော်လည်း အပ္ပနာသမာဓိမဖြစ်သေးမှ အောက်ပါအပ္ပနာ၌
လိမ်မာကြောင်းဖြစ်သော အပ္ပနာကောသလ္လဆယ်ပါးကို အား
ထုတ်စီမံသင့်၏။

- ၁။ ဝတ္ထုတို့ကို စင်ကြယ်အောင် ပြုခြင်း။
- ၂။ ဣန္ဒြေတို့ကို မျှတစေခြင်း။
- ၃။ နိမိတ်၌ ကျွမ်းကျင်လိမ်မာခြင်း။
- ၄။ စိတ်ကို ချီးမြှောက်သင့်သည့်အခါ ချီးမြှောက်
ခြင်း။
- ၅။ စိတ်ကို နှိမ်သင့်သောအခါ နှိမ်ခြင်း။
- ၆။ စိတ်ကို ရှင်စေသောအခါ ရှင်စေခြင်း။
- ၇။ စိတ်ကို လျစ်လျူရှုအပ်သောအခါ လျစ်လျူ
ရှုခြင်း။
- ၈။ စိတ် မတည်ကြည်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ခြင်း။
- ၉။ စိတ် တည်ကြည်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲခြင်း။
- ၁၀။ အပ္ပနာသမာဓိသို့ စိတ်ညွတ်ခြင်း။

ဝတ္ထုတို့ကို
စင်ကြယ်အောင်
ပြုခြင်း

ယောဂီ၏ ကိုယ်အတွင်းအပြင် သန့်ရှင်းအောင် ပြုထားရမည်။ ဆံပင်၊ ခြေသည်း၊ လက်သည်း၊ ချွေး၊ ချေးညှော် စသည်တို့ကို သန့်ရှင်းအောင် ပြုလုပ်ခြင်းသည် ကိုယ်ခန္ဓာတွင်း သန့်ရှင်းရေး ဖြစ်သည်။

ယောဂီ၏ အဝတ်အထည် သင်္ကန်းနှင့် အနီးပတ်ဝန်းကျင် အမှိုက်သရိုက်စသည်တို့ သန့်ရှင်းအောင် ပြုလုပ်ခြင်းသည် ကိုယ်အပြင်သန့်ရှင်းရေးဖြစ်သည်။ ကိုယ်ခန္ဓာ အတွင်းအပြင် မသန့်ရှင်းသော ယောဂီသည် ဉာဏ်မထင်နိုင်။ ထင်သောဉာဏ်ဖြင့်လည်း သင်္ခါရတရားတို့ကို သုံးသပ်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်။ ထို့ကြောင့် အတွင်းအပြင် ဝတ္ထုတို့ကို သန့်ရှင်းစေရမည်။

ဣန္ဒြေတို့ကို
မျှစေခြင်း

သဒ္ဓါအစရှိသော ဣန္ဒြေတို့ကို မျှအောင် ပြုပြင်ခြင်းသည် အကယ်၍ သဒ္ဓါဣန္ဒြေက အားကြီး၍ ကျန်သောဣန္ဒြေတို့က အားနည်းသည် ဖြစ်အံ့။ ဝီရိယိန္ဒြေသည် ချီးမြှောက်ခြင်း ကိစ္စကို၊ သတိဣန္ဒြေသည် အာရုံသို့ကပ်၍ တည်ခြင်းကိစ္စကို၊ သမာဓိဣန္ဒြေသည် မပျံ့လွင့်ခြင်းကိစ္စကို၊ ပညိဣန္ဒြေသည် အာရုံ၏ သဘောဖြစ်

သော ကိစ္စကို ဆောင်ခြင်းငှာ မတတ်နိုင်။ သဒ္ဓါဖြင့်သည် တရား
သဘောကို စူးစမ်း၍ နှလုံးသွင်းအားကြီးသောကြောင့်အားကြီး
ရခြင်း ဖြစ်၍ ထိုတရား၌ နှလုံးသွင်းမှုကို လျော့ပေးခြင်းဖြင့်
ဣန္ဒြေတို့ကိုမျှအောင် ပြုလုပ်ရမည်။

နိမိတ်၌

ကျွမ်းကျင်မှု

နိမိတ္တကောသလ္လဆိုသည်မှာ ပထဝီကသိုဏ်း စသည်တို့၌ မပြု
ရသေးသော စိတ်၏ တည်ငြိမ်မှုအကြောင်း နိမိတ်တို့ ပြုပြင်မှု၌
ကျွမ်းကျင်ခြင်း၊ ပြုပြင်ပြီးသော စိတ်တည်ငြိမ်မှု၏ အကြောင်း
နိမိတ်ကို ပွားခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်ခြင်း၊ ကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ပွား
ခြင်းကြောင့် ရအပ်သော သမထနိမိတ်ကို စောင့်ခြင်း၌ ကျွမ်း
ကျင်ခြင်းတို့သည် နိမိတ်၌ လိမ်မာခြင်း (ဝါ) ကျွမ်းကျင်ခြင်း
ဟူ၍ ခေါ်သည်။

စိတ်ကို

ချိုးမြှောက်သင့်သည့်အခါ

ချိုးမြှောက်ခြင်း

ယောဂီသည် ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းသောအခါ၌ ဝီရိယလျော့
သောကြောင့် စိတ်တုန်ဆုတ်ခြင်း ဖြစ်တတ်သည်။ ထိုအခါ
ပဿဒ္ဓိသမ္ပောဇ္ဈင် သုံးပါးတို့ကို မပွားစေပဲ ဓမ္မဝိစယသမ္ပောဇ္ဈင်

အစရှိသည်တို့ကို ပွားသင့်၏။ ပွားအပ်သော သမ္မောဇ္ဈင်သုံးပါး
တို့မှာ ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်၊ ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်၊ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်တို့
ကို ပွားများအားထုတ်အပ်၏ဟူ၍ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ် ဟောတော်
တော်မူပြီး—

တဖန်—

“အို—ရဟန်းတို့၊ လက်ဦးအစ အားထုတ်မှုအာရမ္မ
ဓါတ်ဝီရိယ၊ ပျင်းရိခြင်းမှ ထွက်မြောက်မှု နိက္ခမ
ဓါတ်ဝီရိယ၊ အဖန်တလဲလဲ စွဲမြဲအားထုတ်မှု ပရက္ခမ
ဓါတ်ဝီရိယတို့သည် ရှိကုန်၏။ ထိုသုံးပါး၌ အသင့်
အတင့်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းကို များစွာပြုအံ့
မဖြစ်သေးသော ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်၏ ဖြစ်ခြင်းငှာ၊
ဖြစ်ပြီးသော ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်၏ အလွန်ဖြစ်ခြင်းငှာ၊
ပြန်ပြောခြင်းငှာ၊ ပွားခြင်းငှာ၊ ထက်ဝန်းကျင်၌ပြည့်
စုံခြင်းငှာ ဖြစ်၏”

ဟူ၍ ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ဟောတော်မူပြီ။

စိတ်ကို
နှိမ်သင့်သည့်အခါ
နှိမ်ခြင်း

ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းနေသော ယောဂီသည် အားထုတ်လွန်း
သောအခါ ဝီရိယဓါတ်လွန်ကဲသည်ဖြစ်၍ စိတ်သည် မငြိမ်

မသက်ဘဲ တုန်လှုပ်ပျံ့လွင့်တတ်၏။ ထိုအခါ ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင် စသည်တို့ကို မပွားပဲ၊ ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင် အစရှိသည်တို့ကို ပွားသင့်၏။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီးက—

“အိုရဟန်းတို့၊ အကြင်အခါ၌ တုန်လှုပ်ပျံ့လွင့်သော စိတ်ရှိသည် ဖြစ်အံ့၊ ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်၊ သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်၊ ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်တို့ကို ပွားခြင်း၏ အခါကာလပေတည်း”

ဟု ဟောတော်မူသည်။

စိတ်ကို
ရှင်စေသည့်အခါ
ရှင်စေခြင်း

ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းနေသော ယောဂီသည် ပညာဗျာပါရနည်းပါးသောကြောင့်၎င်း၊ ငြိမ်သက်သော ချမ်းသာကို မရသောကြောင့်၎င်း သာယာခြင်း ကင်းသောစိတ် ဖြစ်တတ်သည်။ ထိုခါ သံဝေဂဝတ္ထုရှစ်ပါးကို ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် ထိတ်လန့်စေအောင် ပြုသင့်၏။

‘သံဝေဂဝတ္ထုရှစ်ပါး’ဟူသည်မှာ— ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊ အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း၊ အပါယ်ဆင်းရဲဒုက္ခ၊ အတိတ်၌ ဝဋ်လျှင် အရင်းမူလရှိသောဒုက္ခ၊ အနာဂတ်၌ ဝဋ်လျှင် အရင်းမူလရှိ

သော ဒုက္ခ၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ အာဟာရကို ရှာမှီးရခြင်းဒုက္ခတို့ သည် သံဝေဂဝတ္ထုရှစ်ပါး ဖြစ်သည်။

ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ် ကျေဇူးကို အဖန်တလဲလဲ အောက် မေ့ခြင်းသည်လည်း စိတ်၏ ကြည်လင်ရှင်လန်းခြင်းကို ဖြစ်စေ ၏။ ပီတိသမ္ပောဇ္ဈင်တို့ ပွားခြင်းသည်လည်း စိတ်ကို ရှင်လန်း စေတတ်၏။

စိတ်ကို

လျစ်လျူရှုသင့်သော အခါ

ရှုရခြင်း

ရံဖန်ရံခါ ယောဂီသည် မိမိ၏ စိတ်ကို ချီးမြှင့်ခြင်း၊ နှိမ့်ချ ခြင်း၊ ရှင်စေခြင်း စသည့် ကြောင့်ကြစိုက်မှုများကို လျစ်လျူ ရှုရ၏။ နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်သော စိတ်၊ သာယာသော စိတ်တို့ ကို နှလုံးမသွင်းခြင်းသည် လျစ်လျူရှုခြင်း မည်၏။ ကာလဒေသ ကို လိုက်၍သာ လျစ်လျူရှုရသည်ကိုလည်း သတိပြုသင့်၏။

စိတ်

မတည်ကြည်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို

ရှောင်ကြဉ်ခြင်း

ယောဂီသည် စုံချန်ရရာရကြောင်း လုံးဝ အားမထုတ်ဘူး သော ပုဂ္ဂိုလ် (ဝါ) မဂ်ဖိုလ်လမ်းကြောင်း ကောင်းမြတ်သော

အကျင့်၌ အားမထုတ်ဘူးသော ပုဂ္ဂိုလ်(၀၇) စိတ်ပျံ့လွင့်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ဝေးစွာ ရှောင်ကြဉ်ရ၏။

ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ပေါင်းသင်းဆက်ဆံမိက မိမိ၏ရပြီးသော ဥပစာရဈာန် (၁၇) ပဋိဘာဂနိမိတ်တို့သည် ပျက်စီးပျောက်ကွယ်တတ်သည်။

စိတ်

တည်ကြည်သော ပုဂ္ဂိုလ်အား
မှီဝဲခြင်း

ယောဂီသည် အထက်ပါပုဂ္ဂိုလ်ဖျင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်မှိုက်တို့ကို ရှောင်ကြဉ်၍ ဈာန်ရရာရကြောင်း အားထုတ်ဘူးသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ အကျင့် သီလ သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ မဂ်ဖိုလ်လမ်းကြောင်း ကောင်းမြတ်သော အကျင့်၌ မပြတ်အားထုတ်နိုင်စွမ်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ သမထဝိပဿနာတို့ကို ညွှန်ပြနိုင်စွမ်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အခါခပ်သိမ်း မှီဝဲဆည်းကပ်ထိုက်၏။

သမာဓိသို့
စိတ်ညွတ်ခြင်း

ဈာန်သမာဓိသို့ စိတ်ညွတ်တိမ်းခြင်း အားဖြင့် သမာဓိကို ရှိသေလေးမြတ်သော အဖြစ်တို့သည် သမာဓိသို့ စိတ်ညွတ်ခြင်း

ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤသို့လျှင် အပ္ပနာကောသလ္လဉာဏ်ဆယ်ပါးကို ဖြည့်ဆီးအားထုတ်ရန် လိုသည်။

အပ္ပနာကောသလ္လ ဉာဏ် ဆယ် ပါး ကို ဖြည့်ဆည်းပြီး သောယောဂီသည် ပဋိဘာဂနိမိတ်၌ အထပ်ထပ်စီးဖြန်းသော် အပ္ပနာသို့ မရောက်သည်ဟူ၍ မရှိ။ ရောက်တော့သည်သာတည်း။

ပဌမဈာန်သို့ရောက်ပုံ

ဘာဝနာစိတ်ကို ပဋိဘာဂနိမိတ်သို့ ရှေ့ရှု၍ အားထုတ်နိုင်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အပ္ပနာရောက်ခါ နီးလတ်သော် ဘဝင်အလျဉ်ကိုဖြတ်၍ “ပထဝီ-ပထဝီ” ဟု ပွားများအားထုတ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ထင်သော ပထဝီကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင် အာရုံပြု၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ် ဖြစ်၏။

ယင်းအာရုံကိုပင် အာရုံပြု၍ လေးကြိမ် ငါးကြိမ်စောစိတ်တို့ဖြစ်ကုန်၏။ ယင်းစောတို့တွင် အဆုံးဖြစ်သော စောစိတ်တခုသည် ရူပါဝစရစော ဖြစ်၏။ ကြွင်းသော စောတို့သည်ကား ကာမာဝစရစောတို့ ဖြစ်သည်။

ပကတိစိတ်တို့ထက် အလွန်အားကြီးသော ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာတို့ ဖြစ်ကုန်၏။ ယင်းစောတို့သည် အပ္ပနာကို ပြုပြင်တတ်သောကြောင့် ပရိကံဟူ၍၎င်း၊ ဥပစာဟူ၍၎င်း ဆိုအပ်၏။ အနုလုံဟူ၍လည်း ဆိုထိုက်၏။

ပရိကံ၊ အနုလုံ၊ ဥပစာဟူ၍ မှတ်အပ်သော စိတ်တို့တွင် ခပ်သိမ်းသော စိတ်တို့၏ အဆုံးဖြစ်သော တတိယ စတုတ္ထစိတ်တို့

ရှိသည်။ ယင်းစိတ်သည်ကား ကာမာဝစရအန္တယ်ကို နှိမ်နင်း တတ်သောကြောင့် မဟဂ္ဂုတ်အန္တယ်ကို ပွားစေတတ်သော ကြောင့် ဂေါတြဘူဟူ၍ ဆိုထိုက်၏။

ဤစိတ်သုံးပါးသည် စိတ်လေးပါးတွင် မယူအပ်သေးသည်ကို ယူသဖြင့် ပဌမစိတ်သည် ပရိကံ မည်၏။ ဒုတိယစိတ်သည် ဥပစာ မည်၏။ တတိယစိတ်သည် အနုလုံ မည်၏။ စတုတ္ထစိတ်သည် ဂေါတြဘူ မည်၏။ တနည်းကား ပဌမစိတ်သည် ဥပစာ မည်၏။ ဒုတိယစိတ်သည် အနုလောမ မည်၏။ တတိယ စိတ်သည် ဂေါတြဘူ မည်၏။

စတုတ္ထစိတ်သည်၎င်း၊ ပဉ္စမစိတ်သည်၎င်း အပ္ပနာစိတ် မည်၏။ ယင်းစကား သင့်၏။ စတုတ္ထ စိတ်တို့သာလျှင် အပ္ပနာအစွမ်း ကြောင့် ဖြစ်ရ၏။ လေးကြိမ်မြောက်၊ ငါးကြိမ်မြောက်ဖြစ်ခြင်း သည် ခိပ္ပိဘိညပုဂ္ဂိုလ်၊ ဒန္ဓာဘိညပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အစွမ်းကြောင့် ဖြစ်ရသည်ဟူ၍ မှတ်အပ်သည်။ ထို့နောက် ဇောကျဆင်းလေ ၏။ ဘဝင်၏ အလှည့်သို့ ဆိုက်၏။

ရှေ့ဖြစ်သော ကုသိုလ်တို့သည် နောက်နောက်သော ကုသိုလ် တို့အား အာသေဝနပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်၏ ဟူ၍ ဟော တော်မူသောကြောင့် ခြောက်ကြိမ်၊ ခုနစ်ကြိမ်မြောက်သော ဇော၌ အပ္ပနာသို့ရောက်၏။ (၀၇) အပ္ပနာဖြစ်၏ ဟူ၍ ဆိုထိုက်၏။

ယင်းအယူသော်ကား အာဘိဓမ္မကဂေါဟ္မမထေရ်၏ အယူ တည်း။ စတုတ္ထဇောပဉ္စမဇောတို့၌သာ အပ္ပနာဖြစ်၏။ နောက်ဆုံး ဖြစ်သော ဇောသည် လျော့ကြမည်သာ ဖြစ်သည်။ အကြောင်း မှာ ဘဝင်နှင့် နီးကပ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ထိုအခါမှ စ၍ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ကာမဂုဏ်တို့မှ ကင်း
ဆိတ်၍သာလျှင် အကုသိုလ်တရားတို့မှ အသီးအခြား ဖြစ်၍
ဝိတက်ဝိစာရနှင့်တကွ ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော ပီတိသုခအစ
ရှိသော ပဌမဈာန်ကို ပြည့်စုံ၍နေရ၏။ (၀၁) ပဌမဈာန်သို့
ဆိုက်ရောက်၏။

ဤသို့ ဈာန်ဖြင့် ပြည့်စုံ၍ နေရသော ယောဂီသည် အင်္ဂါ
ငါးပါးကို ပယ်၏။ အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံ၏။ သုံးပါးသော
ကောင်းခြင်း ရှိ၏။ ဆယ်ပါးသော လက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံ၏။
ပထဝီကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော ပဌမဈာန်ကို ရခြင်းတည်း။

အာပေါကသိုဏ်း

ပုဗ္ဗကိစ္စများကို ပထဝီကသိုဏ်း အဖွင့်၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း စီစဉ်ထားရမည်ကို အထူး နှလုံးသွင်းထားရမည်။ ယင်းကြိုတင် ပြုဘွယ် ကိစ္စများကို မည်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား၌မဆို ပြုလုပ် ထိုက်သော ကိစ္စ ဖြစ်သည်။

အာပေါကသိုဏ်း၌ အပြစ်လေးပါးကင်းသော မိုးရေကို မြေသို့မကျမီခံယူ၍အာပေါကသိုဏ်းရှုရမည်ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဆရာက မိန့်သည်။ ဤနေရာ၌ စောဒကများတက်ဘွယ်ရာ ရှိနေသည်။

အမှန်စင်စစ် မိုးပေါ်မှ ကျသည့် ရေကိုသာ ကသိုဏ်းရှုရ မည်ဟု တထစ်ချ မှတ်ယူထားရန်မလို။ မိုးရေကဲ့သို့ ကြည်လင် သော ယခုခေတ် လျော်ကား၊ ဂျိုးဖြူရေ စသည်တို့မှာ အပြစ် လေးပါး ကင်းသော ရေဟု ခေါ်ထိုက်သည်။

ထိုရေများကို အာပေါကသိုဏ်းအတွက် အသုံးပြုနိုင်သည်။ ရဟန်းဖြစ်လျှင် သပိတ်၊ လူယောဂီတို့ဖြစ်လျှင် ရေဖလား စသည်

တို့၌ထည့်၍ အသုံးပြုနိုင်သည်။ ရေဖလားတွင် ရေအပြည့် (ဖလားနှုတ်ခမ်းအထိ) ထည့်၍ တိတ်ဆိတ်ငြိမ်သက်သော နေရာတွင်—

ရေဖလားကို မိမိရှေ့တည့်တည့်တွင် ချထားပြီး နှစ်တောင်ထွာအကွာ မိမိကြိုတင်စီမံထားသော တထွာလက်လေးသစ်ရှိအင်းပျဉ်၌ ကိုယ်ကိုဖြောင့်မတ်စွာထိုင်၍ ရေ၏အဆင်းကို နှလုံးမသွင်း၊ အာပေါဓါတ်ကိုသာနှလုံးသွင်း၍ “အာပေါ-အာပေါ” ဟူ၍ အဖန်တလဲလဲ နှလုံးသွင်း၍ စီးဖြန်းရမည်။

တနာရီနှစ်နာရီခန့် ကြာသောအခါ မျက်စိမှိတ်၍ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ထင် မထင် သုံးသပ်ကြည့်ရမည်။ ယင်းသို့မှ မထင်ရှားသေးလျှင် မျက်စိဖွင့်၍ ပရိကမ္မနိမိတ်ကို တဖန်ပြန်၍ ယူရမည်။ နာရီအတန်ကြာသော် တဖန် မျက်စိမှိတ်၍ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ထင်မထင် စမ်းသပ်ကြည့်။ မထင်ရှားသေးလျှင် ပြန်လုပ်။

ဤကဲ့သို့ အကြိမ်များစွာ အားထုတ်နေသော် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် လှုပ်သကဲ့သို့ ထင်ရှားလာ၏။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ထင်လျှင် ယင်းနိမိတ်ကိုမှိတ်၍ ပထဝီကသိုဏ်းကဲ့သို့ပင် နိမိတ်ယူရာ၌ မထိုင်ရ။ တိတ်ဆိတ်ငြိမ်သက်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်းငယ် ထဲသို့ဝင်၍ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ပဋိဘာဂနိမိတ် အဖြစ်သို့ ရောက်သည့်တိုင်အောင် အထပ်ထပ် စီးဖြန်းရမည်။

ပဋိဘာဂနိမိတ်သည်ကား မြဖြင့် ပြုလုပ်သော ကြေးမုံဝန်းကဲ့သို့ ကြည်လင်တည်ငြိမ်ပြတ်သားစွာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ယင်းပဋိဘာဂနိမိတ်ရသည်နှင့် တပြိုင်နက်—

ထိုင်ရာမထ ပဌမဈာန် အပ္ပနာသို့တိုင်အောင် ကြိမ်ဖန်များစွာ မဟာအာဇာနည် ယောကျ်ားကောင်းတို့၏ လုံ့လ ဝီရိယ အတိုင်း ရဲရဲတောက် အားထုတ်သင့်၏။

သို့မှသာ အပ္ပနာတည်းဟူသော ပဌမဈာန်သို့ ရောက်၍ စိတ်ချရမည်။ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် အပ္ပနာသို့ မရောက်သေးသမျှ စိတ်မချရ။

အပ္ပနာတည်းဟူသော ပဌမဈာန်သို့ ရောက်သည့်တိုင် ရောင့်ရဲတင်းတိမ်၍မနေရ။ သို့မှသာ မြဲသည်။ စိတ်ချရသည်။

တေဇောကသိုဏ်း

တေဇောကသိုဏ်း ဟူသည်မှာ ပကတိ မီး၌ စီးဖြန်းခြင်း ဖြစ်သည်။ တေဇောကသိုဏ်း စီးဖြန်းရပုံမှာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဆရာက အဆီ၊အစေးရှိသော ထင်းကို အသုံးပြုရန် မှာသည်။ သို့သော် သင့်လျော်သော ထင်းကို ယူနိုင်သည်။

လူတိတ်ဆိတ်သောအရပ် သို့မဟုတ် ကျောင်း၏ တိတ်ဆိတ်သော ပရဝုဏ်အတွင်းတနေရာ၌ ထင်းခြောက်တို့ကို မီးထည့်၍ ပုံရမည်။ ယင်းမီးပုံရှေ့တွင် သားရေ၊ထူထဲသော အဝတ် ရရာတွင် တထွာ လက်လေးသစ်ခန့် အပေါက်ဖောက်၍ ကာရံထားရမည်။

ယောဂီသည် ပြုပြင်စီမံထားသော အင်းပျဉ်အထက်၌ ထိုင်၍ မီးပုံနှင့် တတောင့်ထွာ အကွာမှာ ထိုင်၍ မိမိနှင့် မီးပုံအကြား တွင် ကာရံထားသော အထက်ပါအရာဝတ္ထုအပေါက်မှ မြင်ရသော မီးကိုသာ တေဇောကသိုဏ်း စီးဖြန်းရမည်။

အညိုအရွှေဖြစ်သော မီးအရောင်အဆင်းကို မဆင်ခြင်ရ။ အပူစွမ်းအင်ကို နှလုံးမသွင်းရ။ တေဇောဟူသော ဓါတ်သဘောကိုသာလျှင် “တေဇော- တေဇော” ဟူ၍ မမှိတ်မသုန်သော မျက်စိဖြင့် ကသိုဏ်းကို စီးဖြန်းရမည်။

ယင်းသို့ စီးဖြန်းသော ယောဂီသည် ဆိုအပ်ပြီးသော အစဉ် အတိုင်းသာလျှင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၊ ပဋိဘာဂနိမိတ်တို့ မုချဖြစ်ပေါ်ရ၏။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် မီးလျှံပြတ်၍ ပြတ်၍ ကျလာဘိသကဲ့သို့ ထင်၏။

ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ကောင်းကင်၌ တဲ့လဲ့ ဆွဲထားရသော အလွန်နီမြန်းသည့် ကမ္မလာဝန်းကဲ့သို့၎င်း၊ တခဲနက် နီမြန်းသော လောဟိတင်္ဂ ပတ္တမြားဝန်းကဲ့သို့၎င်း အလွန်ကြည်လင်ပြတ်သား ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ ပဋိဘာဂထင်သောအခါ ထိုင်ရာမထ အပူနာသို့ ရောက်သည့် တိုင်အောင် မလျော့သော လုံ့လ ဝီရိယတို့ဖြင့် အားထုတ်ကြိုးစားသင့်၏။

ဝါယောကသိုဏ်း :

ဝါယောကသိုဏ်းသည် အခြားသော ကသိုဏ်း များနှင့် မတူ တမူထူးခြားသည်။ ဝါယောကသိုဏ်းကို ပထဝီကသိုဏ်း စသည်တို့ကဲ့သို့ ပကတိ မျက်စိဖြင့် ပရိကံ ပြု၍မရ (ဝါ) မျက်စိဖြင့် ရှုလျက် ကသိုဏ်းစီးဖြန်း၍ မရနိုင်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ သစ်ပင်၊ ဝါးပင်၊ ဆံပင် စသည်တို့၌ တိုက်ခတ်၍ လှုပ်ရှားသော နိမိတ်ကို ယူရမည်ဟု မိန့်ဆို ထားသည်။ သို့သော် ဝါယောတည်းဟူသော လေ့ဓါတ်သည် မနောဒွါရ ဝိညာဉ်ဖြင့်သာလျှင် စီးဖြန်းရသော ကသိုဏ်းဖြစ်၍ ပဋိဘာဂ နိမိတ်တိုင်အောင် ရခဲ၏။

လွန်စွာ ခဲယဉ်းသော ကသိုဏ်းဖြစ်သည်။ ဝါယောကသိုဏ်းကို ပရိကံပြုရာ၌ အတိုင်းအဆ အကွာအဝေးအဖြစ် ဒေသဟူ၍ မဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် တိတ်ဆိတ်သော အရပ်တွင် ထိုင်၍

သစ်ပင်ဝါးပင်တို့ လှုပ်ရှားခြင်း နိမိတ်ကို ယူ၍သာ ပရိကံ ပြုရသည်။

သစ်ပင်ဝါးပင်တို့ လှုပ်ရှားခြင်း၊ မိမိကိုယ်တိုင် တိုးဝှေ့ တိုက်ခတ်လာသော လေ၏ နိမိတ်တို့ကို မှတ်၍ ဤအရပ်၌ လေတို့ရှိကုန်၏ ဟူ၍ နှလုံးသွင်းရမည်။ ယင်းနိမိတ်တို့ကို နှလုံးသွင်း၍ “ဝါယော-ဝါယော” ဟူသော လေ၏ ဓါတ်သဘောကို ကြိမ်ဖန်များစွာ စီးဖြန်းရ၏။

ထိုအခါ ဥက္ကဟ နိမိတ်သည် အခိုးအငွေ့သဘောဖြင့် တုန်လှုပ်လျက် ရှိ၏။ အာကာသ၌ ဝါယော မုန်တိုင်း အသွင်ဖြင့်လည်း ထင်တတ်၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်သည်ကား ငြိမ်သက်သောသဘော၊ တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသော သဘောဖြင့် အာကာသ၌ လေသည်တခဲနက် စုဝေးလာဘိ သကဲ့သို့ ပြတ်သား ထင်ရှား၏။ အပ္ပနာစျာန်မှ စတုတ္ထစျာန်တိုင်အောင် ကြိုးစားရန် မမေ့မလျော့သင့်။

နီလကသိုဏ်း

နီလကသိုဏ်း ဟူသည်မှာ ညိုသောအဆင်းကို စီးဖြန်းရသော ကသိုဏ်း ဖြစ်သည်။ အဋ္ဌကထာ၌ ညိုသော အဆင်းရှိသည့် အောင်မဲညိုပွင့်ကို ကမ္မဋ္ဌာန်း နိမိတ်ယူ၍ စီးဖြန်းရန် မိန့်ဆိုသည်။ သို့သော် အညိုရောင် ဟူသမျှ စီးဖြန်းနိုင်သည့် စျာန်ဟူ၍ သတ်မှတ်ရမည်။

ဤကသိုဏ်းကို စီးဖြန်းလိုသော ယောဂီသည် အဝတ်၌၎င်း၊ နံရံ၌၎င်း အညိုရင့်ရောင် ဆေးဖြင့် တထွာ လက်လေးသစ် အကျယ် စက်ဝန်းသဏ္ဌာန် ရေးရန် လိုသည်။ တို့က်နံရံဖြစ်လျှင် အဖြူရောင်သော်၎င်း၊ အဝါနီရောင်သော်၎င်း ခံဆေးသုတ်လေ့ရှိကြသဖြင့် ကသိုဏ်းဝန်းနှင့် ကွဲပြားရန် ခံဆေး အထူးသုတ်ရန် မလို။

အဝတ်နှင့် အခြားသော နံရံ တို့၌ ဖြစ်လျှင် အညှို့ရောင် ကသိုဏ်းဝန်းနှင့်ထင်ရှား ကဲ့ပြားစေရန် ခံဆေးအရင့် သုတ်ပေး ရန်လိုသည်။ သို့မှသာ ကသိုဏ်းဝန်း ထင်ရှားပေါ်လွင်မည်။

ကသိုဏ်းဝန်းနှင့် အကွာအဝေး ခုံအမြင့် တို့မှာ ပထဝီ ကသိုဏ်းတို့၌ ဖော်ပြခဲ့သည့် အတိုင်းသာ ပြုလုပ်ရမည်။ ကသိုဏ်း ဝန်းကို မျက်စိဖြင့် ပရိကံနိမိတ်ယူ၍ မျက်စိမှိတ်ပြီး “နီလ-နီလ” ဟူ၍ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်တို့ ထင်ရှား ပေါ်လွင်သည့် တိုင်အောင် စီးဖြန်းရမည်။

ပဋိဘာဂ နိမိတ်သည် ကောင်းကင်၌ ဣန္ဒနီလာ ပတ္တမြားညှို့ တွဲရဲ့ဆွဲထားဘိသကဲ့သို့ ကြည်လင် ပြတ်သားစွာ ထင်ရှား၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်သည့် အချိန်မှစ၍ အပွန်ာ ဈာန် စတုတ္ထဈာန်တိုင်အောင် မလျော့သော လုံ့လ ဝီရိယတို့ ဖြင့် အားထုတ်စီးဖြန်းရမည်။

ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်သည်နှင့် တပြိုင်နက် အပွန်ာ ဈာန်သို့ ရောက်အောင် အကယ်၍ စီးဖြန်းနိုင်အံ့ ယင်းအလွန်ဖြစ်ခဲ့သော နိမိတ်သည် တမုဟုတ်ချင်း ကွယ်ပျောက် သွားနိုင်၏။ အထူး သတိချုပ်ရန် လိုသည်။

ပီတကသိုဏ်း

ပီတကသိုဏ်းဟူသည်မှာ ရွှေသောအဆင်းကို စီးဖြန်းရသော ကသိုဏ်းဖြစ်သည်။ ပါရမီ သမ္ဘာရ ရင့်ကျက်သော ယောဂီ ရဟန်းတို့ နိမိတ်ယူပုံကို အထူးပြရန် မလိုအပ်သဖြင့် ချန်လှပ် ထားခဲ့သည်။

ပါရမီရင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အရာဝတ္ထုတို့ကို မြင်ကာမျှ ဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းနိမိတ်တို့ကို လွယ်လင့်တကူ ရရှိနိုင် သောကြောင့် ဤကသိုဏ်းကဏ္ဍ၌ အထူးဖော်ပြရန် မလိုဟု ယူဆမိသည်။

ဤပီတကသိုဏ်းစီးဖြန်းနည်းမှာ နီလ ကသိုဏ်း ကဲ့သို့ပင် နံရံ၊ အဝတ်၊ သတ္တုပြား စသည် တို့၌ ရင့်သော ရွှေရောင် အဆင်းကို (မတူသော အရောင်ခံ၍) ကသိုဏ်းဝန်း ရေးသားရ မည်။ ထို့နောက် ပီတကသိုဏ်းဝန်း၌ ဆေးရေး ထားသည်ကို

နှလုံးမသွင်းဘဲ “ပိတ- ပိတ” ဟူ၍ နှလုံး သွင်းပြီး နိမိတ် နှစ်
ပါး ထင်ရှားသည့် တိုင်အောင် စီးဖြန်းအားထုတ်ရမည်။

အပ္ပနာဈာန်မှ စတုတ္ထဈာန် တိုင်အောင် အထက်ပါနည်း
များအတိုင်း မလျော့သော လုံ့လ ဝီရိယဖြင့် ရောက်အောင်
လေ့လာ၍ ဤကသိုဏ်းတို့ဖြင့် မအိုမနာ မသေသော အဖြစ်သို့
မုချရောက်လတံ့ ဟူ၍ စိတ်ကို ချီးမြှောက်ပေးရမည်။

လောဟိတကသိုဏ်း

လောဟိတ ကသိုဏ်းဟူသည်မှာ နိမြန်းသော အဆင်းကို စီးဖြန်းရသော ကသိုဏ်းပင် ဖြစ်သည်။ ကသိုဏ်းစီရင်ပုံ စီးဖြန်းပုံ စသည်တို့မှာ ယခင်ပြခဲ့ပြီးသော ကသိုဏ်းများအတိုင်း ပြုလုပ်ရသည်။

အဝတ်၊ နံရံ စသည်တို့၌ ဆေးဖြင့် ရေးဆွဲလျှင် အချင်းတထွာ လက်လေးသစ် ရှိရမည်။ ဝန်းဝန်းစက်စက် ဖြစ်ရမည်။ ယခင်ပြခဲ့သော ကသိုဏ်း အစီအရင်များနှင့် လွဲဖယ် တိမ်းစောင်းခြင်း မရှိစေရန် သတိပြုရမည်။

အထူးသဖြင့် ပထဝီကသိုဏ်း၌ အကျယ်ချဲ့၍ ပြခဲ့သော အစီအရင်တို့သည် ကသိုဏ်းဟူသမျှ၏ အစီအရင် ဖြစ်သည်။ ဆေးရေးရာတွင် အရောင်ရင့်ရန် လိုသည်။

သံပြားတွင် သင်္ဘောဆေးဖြင့် နှစ်ထပ် ရေးဆွဲထားနိုင်လျှင် အကောင်းဆုံး ဖြစ်သည်။ သံပြားမှာ ရွှေပြောင်းရလွယ်သည်။ မည်သည့်နေရာတွင် ချိတ်ချိတ် ဖြစ်နိုင်သည်။

ဆေးနှစ်ထပ် သုတ်ခြင်းမှာ ကြာရှည်ခိုင်းခန့်သည်။ အရောင် မှိန်ခြင်း ပြောင်းလဲခြင်း ရုတ်တရက် မဖြစ်နိုင်။ ဆေးကောင်း ရလျှင် သာ၍ ကောင်းသည်။ မည်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းမဆို စီးဖြန်း ရာတွင် တိတ်ဆိတ်သော ငြိမ်သက်သော နေရာကို ရွေးချယ်ရန် မမေ့သင့်။

ဩဒါတ ကသိုဏ်း

ဩဒါတကသိုဏ်း ဟူသည်မှာ အဖြူရောင် နိမိတ်ကို စီးဖြန်းရသော ကသိုဏ်းဖြစ်သည်။ အဖြူရောင် အဝတ်၊ ပန်း စသည်တို့၌ နိမိတ်ကို ယူနိုင်ကြောင်း အဋ္ဌကထာ၌ မိန့်သည်။

သို့သော် နီလ၊ ပီတကသိုဏ်းများကဲ့သို့ သံပြား၊ သတ္တုပြား၊ တိုက်နံရံ စသည်တို့၌ သဘောဆေးဖြင့် ကသိုဏ်းဝန်း ပြုလုပ်၍ စီးဖြန်းခြင်းသည် ခေတ်နှင့် အကိုက်ညီဆုံး ဖြစ်သည်။

ကသိုဏ်းနိမိတ်ယူပုံ၊ ကသိုဏ်းအစီအရင် စသည်တို့မှာ ပြဆိုပြီးခဲ့သော ကသိုဏ်းများအတိုင်း ဖြစ်၍ ခြားနားခြင်း မရှိ။ အဖြူရောင်သာလျှင် ခြားနားသည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းသော ယောဂီတို့အား အထူး သတိပေးတိုက်တွန်းလိုသည်မှာ ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းသည့် အချိန်၌ ကိလေသာ အညစ်အကြေး စွန်းထင်းသော အဝတ်များ၊ စိတ်၌ သာ

ယာတပ်မက်စေတတ်သော အကြောင်အကျား အဝတ်များကို
မဝတ်ဆင်သင့်။

အလွန် ကြမ်းတမ်းသော ဖျဉ်ကြမ်း သို့မဟုတ် ပိတ်ကြမ်း
စသည်တို့ကို ယောဂီရောင် ရင့်ရင့် ညစ်ပုပ်ပုပ် အရောင်ဆိုးထား
သည့် အဝတ်တို့ကိုသာလျှင် ဝတ်ဆင်သင့်သည်။ သို့သော် ယင်း
အဝတ်အထည် များကို သန့်ရှင်းအောင် လျော်ဖွပ်ထားရန်
လိုသည်။

အနံ့အသက်များ မရှိစေရ။ အဝတ်အထည်တို့၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း
နိမိတ်ကို ဖျက်ဆီးစေတတ်သော ရေမွှေးစသည့် အမွှေးအကြိုင်
တို့လည်း ဆွတ်လိမ်းခြင်း မပြုရ။ အထူး ဆင်ခြင်။

အာလောက ကသိုဏ်း

အာလောက ဟူသည်မှာ အလင်းရောင်ကို စီးဖြန်းရသော ကသိုဏ်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် အခြား ကသိုဏ်းတို့နှင့် အနည်းငယ် ကွဲပြားသည်။

အာလောက ကသိုဏ်းကို အလုံခန်းတွင်သာ စီးဖြန်း၍ ဖြစ်နိုင်သည်။ ဤကသိုဏ်းကို စီးဖြန်းရန် မှောင်နေသော အခန်းတခုလိုသည်။ ယင်းအခန်းတွင် အခိုးမှသော်၎င်း၊ နံရံမှသော်၎င်း တလက်မ နှစ်လက်မ ပတ်လည်ခန့် အပေါက်ဝိုင်း ဖေါက်ထားရမည်။

ယင်းအပေါက်မှ နေရောင် လရောင်ကျရောက်သော အလင်းရောင် ကသိုဏ်းဝန်းကို စီးဖြန်းရသည်။ အဋ္ဌကထာ၌ အိုးကို အပေါက်ဖေါက်၍ အထဲ၌ မီးထွန်း။ ထိုအပေါက်မှ ထွက်သော အလင်းရောင်သည် နံရံပေါ်သို့ ကျရောက်စေ။

ယင်းအရောင်ကို “ဩဘာသ-ဩဘာသ” ဟူ၍၎င်း၊ “အာလောက-အာလောက” ဟူ၍၎င်း ကသိုဏ်း စီးဖြန်းရမည်ဟု မိန့်ဆိုသည်။

အိုးကို အပေါက်ဖောက်၍ မီးထွန်းသော အစီအရင်သည် နေရောင် လရောင်တို့ထက် အချိန်ကို လိုသလို ရရှိနိုင်သည့် အတွက် အလင်းရောင်ကသိုဏ်းတွင် အသင့်တော်ဆုံးဟု မိန့်ဆိုသည်။

ခေတ်နှင့်အညီ အာလောက ကသိုဏ်း စီးဖြန်းလိုလျှင် သေတ္တာတခု ပြုလုပ်၍ အတွင်း၌ လျှပ်စစ်မီးလုံးတလုံးထွန်းလျက် အထက်ပါ နည်းအတိုင်း ကသိုဏ်းနိမိတ် ယူနိုင်သည်။ ယင်း အစီအရင်မှာ အိုးထဲ မီးထွန်းသည်ထက် အချိန်ကို မိမိအလိုရှိသလောက် စီးဖြန်းနိုင်သည်။

အာကာသ ကသိုဏ်း

အာကာသ ကသိုဏ်းဟူသည်မှာ လေဟာအရပ်ကို မှတ်၍ စီးဖြန်းရသော ကသိုဏ်းဖြစ်သည်။ ဤကသိုဏ်း၌ ထူးခြားသည် မှာ လေဟာအရပ်ကိုသာ (ဝါ) အပိုင်းအခြားရှိသော နေရာ၌ သာ ပွားများ စီးဖြန်းနိုင်သည်။

အာကာသ ကသိုဏ်း စီးဖြန်းနည်းမှာ နံရံတွင် တထွာလက် လေးသစ် အပေါက်ဖောက်၍ ယင်းအပေါက်၌ အာရုံစိုက်၍ “အာကာသ- အာကာသ” ဟူ၍ နိမိတ်နှစ်ပါးထင်သည့် အထိ စီးဖြန်းရမည်။

ကြွင်းသော ကသိုဏ်း အစီအရင်များမှာ အထက်တွင် ပြခဲ့သော ကသိုဏ်းများနည်းတူ ဖြစ်သည်။ ကသိုဏ်းကြီးဆယ်ပါး အားထုတ်သော ယောဂီတို့သည် အပ္ပနာ သမာဓိသို့ မရောက်

မချင်း အလွန်ထက်သော လုံ့လ ဝီရိယဖြင့် ကြိုးစား အားထုတ် ရန် လိုသည်။

ထမင်းစား ကောင်းရုံမျှ သဘောထား၍ အားမထုတ်သင့်။ ရတနာသုံးပါးကဲ့သို့ ရှိသေစွာ၊ အသက်ကဲ့သို့ မြတ်နိုးစွာ ဤ အကျင့်ဖြင့် မအို၊ မနာ၊ မသေရာသို့ မုချရောက်အံ့ဟု နှလုံးပြု၍ သာလျှင် အားထုတ်သင့်သည်။

မရိုမသေ ပေါ့ပေါ့တန်တန် ကျော်ကောင်း ကြားကောင်း ရုံ အားထုတ်သော် ပဋိဘာဂနိမိတ် မဆိုထားဘိ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပင် မထင်နိုင်။ အခန့်မသင့်က စိတ်ပျံ့လွင့်ချောက်ချား သွား တတ်သည်။ ကြပ်ကြပ်ဆင်ခြင်။

ကသိုဏ်း၏ တန်ခိုးသတ္တိများ

ခပ်သိမ်းသော တရားတို့ကို အကြွင်းမရှိ သိမြင်တော် မူပြီးသော ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီးသည် ကသိုဏ်းကြီးဆယ်ပါးကို ဆန်းသစ်သော နည်းအထွေထွေတို့ဖြင့် အထက်ပါအတိုင်း ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာ၍ ညွှန်ပြတော်မူသည်။

ကသိုဏ်းကြီးဆယ်ပါး ရှုနည်း ပွားနည်းတို့ကို ယောဂီတို့ သိရပြီး ဖြစ်သည့်တိုင် ကသိုဏ်းတို့၏ ကြီးမားသော အကျိုးကျေးဇူးတို့ကိုလည်း ယောဂီတို့သိထားရန် လိုအပ်သောကြောင့် ဖွင့်ပြပေအံ့။

‘အာပေါကသိုဏ်း’ သည် မြေအပြင်၌ ရေပြင်ကဲ့သို့ ငုပ်လျှိုးနိုင်ခြင်း၊ မိုးရေ မိုးပေါက်တို့ကို ဖြစ်စေနိုင်ခြင်း၊ ချောင်း၊ မြစ်၊ သမုဒ္ဒရာတို့ကို ဖြစ်စေလိုကဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ခြင်း၊ မြေ၊ တော၊ တောင်၊ ပြာသာဒ်စသည်တို့ကို တုန်လှုပ်စေလိုက တုန်လှုပ်စေ

နိုင်ခြင်း တည်းဟူသော တန်ခိုးသတ္တိ အကျိုးကျေးဇူးတို့ဖြင့် ပြည့်စုံရ၏။

‘တေဇောကသိုဏ်း’သည် အခိုးအငွေ လွတ်ခြင်း၊ မီးလျှံ လွတ်ခြင်း၊ မိုးကို ရွာစေနိုင်ခြင်း၊ မိမိတန်ခိုးဖြင့် သူတပါး၏ တန်ခိုးအစွမ်း သတ္တိတို့ကို ကုန်ခန်းစေနိုင်ခြင်း၊ အလိုရှိသော အရာဝတ္ထုတို့ကို မီးလောင်စေနိုင်ခြင်း၊ မိမိအလိုရှိသမျှလောက် ကိုသာ လောင်စေလိုက လောင်ကျွမ်း စေနိုင်ခြင်း။

အမှောင်တိုက်၌ အလင်းရောင်တို့ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ခြင်း၊ ထူးသည်မှာ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသောကာလ တေဇောဓိတ်လောင်ကျွမ်း၍ ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုနိုင်ခြင်းတည်းဟူသော တန်ခိုး အစွမ်း သတ္တိ အကျိုးကျေးဇူးတို့ဖြင့် ပြည့်စုံရ၏။

‘ဝါယောကသိုဏ်း’သည် လေ၏လျင်မြန်စွာ သွားလာ နိုင်ခြင်း၊ လေပြင်း မုန်တိုင်းတို့ကို အလိုရှိက တိုက်ခတ်စေနိုင်ခြင်း၊ လောင်မီး မိုးကြိုးစသည်တို့ကို ကျရောက် စေနိုင်ခြင်း စသည့် တန်ခိုးသတ္တိ အကျိုးကျေးဇူးတို့ဖြင့် ပြည့်စုံရ၏။

‘နီလကသိုဏ်း’သည် တခဲနက်ညှိသောအဆင်းကို ဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်း၊ အမှိုက်မှောင်ကျအောင် ပြုလုပ် နိုင်ခြင်း၊ ကောင်းသောအဆင်း၊ မကောင်းသောအဆင်း ရှိသော နည်းလမ်းဖြင့် အဘိဘာယတန ဈာန် (နှိမ်နင်းအပ်သောအာရုံရှိသည့် ဈာန်)

ကိုရခြင်း၊ သုဘဝိမောက္ခ (ရူပဈာန်) ကို ရခြင်း တည်းဟူသော တန်ခိုးအစွမ်းသတ္တိတို့ဖြင့် ပြည့်စုံ၏။

‘ပီတကသိုဏ်း’သည် ရွှေသောအဆင်းကို ဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်း၊ သွပ်၊ သံ၊ ကြေး၊ ပြဒါး၊ သစ်ရွက်၊ သစ်ခေါက် စသည်တို့ကို အလိုရှိက ပကတိ ရွှေဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ခြင်း၊ အဘိဘာယတန ဈာန်ကို ရနိုင်ခြင်း၊ သုဘဝိမောက္ခကို ရနိုင်ခြင်းတည်းဟူသော တန်ခိုးသတ္တိအကျိုးကျေးဇူးတို့ဖြင့် ပြည့်စုံရ၏။

‘လောဟိတကသိုဏ်း’သည် ရဲရဲတောက် နီမြန်းသောအဆင်းကို ဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်း၊ အဘိဘာယတနဈာန်ကို ရနိုင်ခြင်း၊ သုဘဝိမောက္ခကို ရနိုင်ခြင်း၊ လောဟိတဂ် ပတ္တမြား စသည် တို့ကို အလိုရှိက ဖြစ်စေနိုင်ခြင်းတည်းဟူသော တန်ခိုးသတ္တိ အကျိုးကျေးဇူးတို့ဖြင့် ပြည့်စုံရ၏။

‘ဩဒါတကသိုဏ်း’သည် တခဲနက် ဖြူသောအဆင်းကို ဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်း၊ ထိနမိဒ္ဓ ကင်းဝေးအောင် ပြုနိုင်ခြင်း၊ အမှိုက်တိုက်ကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ခြင်း၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့်အဆင်းကို မြင်စေရန် အလင်းရောင်ကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ခြင်း တည်းဟူသော တန်ခိုးသတ္တိအကျိုးကျေးဇူးတို့ဖြင့် ပြည့်စုံရ၏။

‘အာလောက ကသိုဏ်း’သည် အလင်းရောင်နှင့် တကွ ဖြစ်သောအဆင်းကို ဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်း၊ ထိနမိဒ္ဓ ကင်းဝေးအောင်

ပြုလုပ်နိုင်ခြင်း၊ အမှိုက်တိုက်ကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ခြင်း၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု
ဖြင့် အဆင်းကိုမြင်စေရန် အလင်းရောင်ကို ဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်း၊
မိမိအလိုရှိသမျှ အပိုင်းအခြား ထား၍ အလင်းရောင်ကို ဖြစ်
ပေါ်စေနိုင်ခြင်း တည်းဟူသော တန်ခိုးသတ္တိအကျိုးကျေးဇူးတို့
ဖြင့် ပြည့်စုံရ၏။

‘အာကာသ ကသိုဏ်း’သည် ကာကွယ် ထားသော အရာ
ဝတ္ထုတို့ကို ဟင်းလင်း ပွင့်အောင် ပြုလုပ်နိုင်ခြင်း၊ မြေကြီး၊
တောင်စသည်တို့၌ ဟင်းလင်းအပြင် ကောင်းကင် တို့ကို ဖန်
ဆင်းနိုင်ခြင်း၊ ဟင်းလင်း ပွင့်သွားသော နေရာ အရပ်တို့၌
လျောင်းထိုင်ရပ်သွား ဣရိယာပုတ်လေးပါးကို ပြုလုပ်နိုင်ခြင်း၊
ကာဆီးထားသော နံရံတံတိုင်း စသည်တို့၌ တဘက်မှ တဘက်သို့
မငြိတုတ် လျှောက်သွားနိုင်ခြင်း တည်းဟူသော တန်ခိုးသတ္တိ
အကျိုးကျေးဇူးတို့ဖြင့် ပြည့်စုံရ၏။

တန်ခိုး

မရထိုက်သူများ

တန်ခိုးမရထိုက်သူဟူ၍ ဤလောက၌ မုချရှိသည်။ ရှေးအ
ခါက နိယတ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကြီးတို့သည် တန်ခိုးမရှိကုန်။ အချို့က
နိယတ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ စျာန်ရသည်ဟု အထင်ရှိကြသည်။

ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်၏ တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိ၊ ပကတိသော ဒေသ

နာ မိန့်ချက်တို့ နှလုံးမမူမိ၍ ဖြစ်ပေမည်။ စျာန်မဂ်နှင့် ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီးက—

“အကြင် သတ္တဝါတို့သည် စျာန်မဂ်ကို တားမြစ်တတ်သော ကံနှင့်ပြည့်စုံကုန်၏။ စျာန်မဂ်ကို တားမြစ်တတ်သော ကိလေသာနှင့် ပြည့်စုံကုန်၏။ စျာန်မဂ်ကို တားမြစ်တတ်သော အကျိုးဝိပါက်နှင့် ပြည့်စုံကုန်၏။ ယုံကြည်ခြင်းသဒ္ဓါမရှိ။ ကောင်းသောဆန္ဒ ကင်းကုန်၏။ ပညာမဲ့ကုန်၏။ ထိုသတ္တဝါတို့သည် ကုသိုလ်တရားတို့၌ အမြဲ မဖေါက်မပြန် မှန်ကန်သော သဘော ရှိသည့် အရိယာ မဂ်သို့ သက်ဝင်ခြင်းငှါ မထိုက်” ဟူ၍ညွှန်ပြတော်မူ၏။ “ယင်းသို့ညွှန်ပြတော် မူသော သတ္တဝါတို့တွင် တစုံတယောက်မျှ တခုသော ကသိုဏ်း၌(မည်သည့် ကသိုဏ်း၌ မဆို) ဘာဝနာပွဲခြင်း မပြည့်စုံနိုင်”

ဟု ဟောတော်မူကြောင်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ မိန့်သည်။

ထို့ကြောင့် နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကြီးတို့သည် စျာန်တန်ခိုးတို့ကို (ဝါ)စျာန်တရားတို့ကိုမရကုန်။ စျာန်တရားတို့ကို ရသောတိတ္ထိတို့မှာ သာသနာပ စျာန လာဘီ ရသေ့တို့ကို ဆိုလိုသည်။ အကြင်သတ္တဝါသည် စျာန်မဂ်ကို တားမြစ်တတ်သော ကံ၊ စျာန်မဂ်ကို တားမြစ်တတ်သော ကိလေသာ၊ စျာန်မဂ်ကို တားမြစ်တတ်သော အကျိုးဝိပါက်နှင့် ပြည့်စုံ၏။

ယင်းသို့သဘောရှိသော သတ္တဝါတို့သည် တဦးတယောက် မျှ စျာန်တရားကို၎င်း၊ မဂ်တရားကို၎င်း ပွားများ အားထုတ်ခြင်းငှာ မတတ်နိုင်ကုန်ဟူသော ညွှန်ပြတော်မူချက်ကို ထောက်ရှုခြင်းအားဖြင့် အဟေတုကာ၊ အကိရိယ၊ နတ္ထိက ဖြစ်ကြသော နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကြီးတို့သည် အဘယ်သို့လျှင် စျာန်တန်ခိုးနှင့် ပြည့်စုံနိုင်မည်နည်း။

ထပ်၍ခွဲဦးအံ့။ စျာန်မဂ်ဟူရာ၌ စျာန်ဟူသည်မှာ ကံသိုဏ်းစသည့် ပရိကံတို့ကို စီးဖြန်းလျက် အပ္ပနာတည်းဟူသော စျာန်သို့ ရောက်ခြင်း၊ ရရှိခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

မဂ်ဟူသည်မှာ သောတာပတ္တိမဂ်၊ သကဒါဂါမိမဂ်၊ အနာဂါမိမဂ်၊ အရဟတ္တမဂ် လေးပါးတို့ကို ဆိုလိုသည်။ ဖိုလ်ဟူသည် မှာလည်း ယင်းမဂ်လေးပါး၏ အကျိုးပင်ဖြစ်သည်။ ယင်းသုံးမျိုးကို အပေါင်းဝေါဟာရပြု၍ စျာန်မဂ်ဖိုလ်ဟူ၍ တွဲဖက်ခေါ်ဝေါ်လေ့ရှိသည်။

မျက်မှောက်ခန္ဓာ၏ အဖြစ်၌ စျာန်မဂ်ကို တားမြစ်တတ်သော ကံဟူသည်မှာ ကံ၊ ကိလေသာ၊ ဝိပါက်၊ ဥပဝါဒန္တရာယ်၊ အာဏာဝိတိက္ကမန္တရာယ် တည်းဟူသော အန္တရာယ်ကြီးငါးပါး ဖြစ်သည်။

စျာန်မဂ်ကို တားမြစ်တတ်သောကံဟူသည်မှာ ပဉ္စာနန္တရိယကံနှင့်ဘိက္ခုနီမ စသည့်၌ ပြစ်မှားကျူးလွန်မိသောကံတို့ ဖြစ်သည်။ ကိလေသန္တရာယ် ဟူသည်မှာ နိယတမိစ္ဆာ အယူနှင့် ဒုဂ္ဂတိ၊ သုဂတိ၊ အဟိတ်၊ ဒွိဟိတ်ဝိပါက်၊ ပဏ္ဍုက်၊ တိရစ္ဆာန်၊ ဥဘတောဗျည်း တို့ဖြစ်သည်။

သောတာပန် အစရှိသော အရိယာတို့အား စွပ်စွဲဆဲရေး ခြင်းသည် အရိ ယူပဝါဒန္တရာယ် မည်၏။ ကန့်တော့လျှင် ပြောပျောက်၏။ လွန်ကျူးလိုသော စေတနာဖြင့် သင့်ရောက် သော အာပတ်သည် အာဏာဝိတိက္ကမန္တရာယ် မည်၏။

ယင်း အန္တရာယ်ကြီး ငါးပါးတို့သည် စျာန်မဂ်ဖိုလ်တို့ကို တားမြစ်ပိတ်ပင်တတ်သော တရားမည်ကုန်၏ဟူ၍ မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ အလဂဒ္ဒသုတ်၌ မိန့်သည်။

ရှင်းလင်းချက်

ဥဘတောဗျည်း ဟူသည်မှာ- လူတို့ကိုယ်တည်း၌ ယောက်ျား မိန်းမ အင်္ဂါဇာတ် နှစ်မျိုးလုံး ပါရှိသူကို ခေါ်သည်။ ဥဘတောဗျည်း နှစ်မျိုးရှိသည်။ ယောက်ျား ဥဘတောဗျည်း-ယောက်ျားပုံသဏ္ဌာန်ရှိ၍ လိင်နှစ်ခုပါ သည်။ ကံမကိစ္စ၌ ယောက်ျားအဖြစ်နှင့်လည်း ပြုနိုင် သည်။ ရံခါမိန်းမအဖြစ်နှင့်လည်း ခံယူနိုင်သည်။ သန္ဓေကို ပေးနိုင်စွမ်းရှိသည်။ မိန်းမသဘောဖြင့် ခံယူသောအခါ သန္ဓေကိုမယူနိုင်။

မိန်းမဥဘတောဗျည်း-မိန်းမပုံသဏ္ဌာန်ရှိ၍ မေထုံမှ ၌ မိန်းမကဲ့သို့ခံယူနိုင်လျက် ပဋိသန္ဓေကိုပါယူနိုင်သည်။ ရံခါယောက်ျားကဲ့သို့ သွားနိုင်သည်။ သို့သော် ပဋိသန္ဓေ

ကိုကား မပေးနိုင်။ အကျယ်ကို ဝိနည်း ပါရာဇိကဏ်
အဋ္ဌကထာ၌ ရှု။

(သုတေသနသရုပ်ပြအဘိဓာန်-၈၃)။

ပဏ္ဍုက်ဟူသည်မှာ ယောကျ်ားမပီသသူ၊ ယောကျ်ား
ကောင်း ယောကျ်ားမြတ်အင်္ဂါနှင့် မညီညွတ်သူ၊ အသွင်
ချွတ်ယွင်းသူများကို ပဏ္ဍုက်ဟူ၍ ခေါ်သည်။ ယင်း
ပဏ္ဍုက်ငါးမျိုးရှိသည်။

(၁) ‘အာသိတ္တပဏ္ဍုက်’-သူတပါး၏ သုတ်သွေးကို
ပါးစပ်ဖြင့်၎င်း၊ ဝစ္စမဂ်ဖြင့်၎င်း စုတ်ယူမျှိုသွင်းရမှ မေ
ထုန်ကို ပြုနိုင်သောသူ (ဥပမာ ပန်းစုတ် ကုလားများ
ကဲ့သို့) အချို့ ပန်းသေနသောသူ။

(၂) ‘ဥဿယပဏ္ဍုက်’-သူတပါးတို့ သွားလာပေါင်း
ဖော်နေသော မေထုန်မှုကို ချောင်းမြောင်း ကြည့်ရှုရ
လျှင် မိမိ၏ ကိလေသာငြိမ်းသော ပဏ္ဍုက်၊ သို့မဟုတ်
ယင်းသို့ ချောင်းကြည့်ရမှ ကိလေသာစိတ် ဖြစ်ပေါ်
လာရသောသူ။

(၃) ‘ဩပက္ကမိက ပဏ္ဍုက်’-သင်းကွပ် ထုတ်ပစ်ထား
၍ ဝှေးစေ့မရှိသူကို ခေါ်သည်။

(၄) ‘ပက္ခပဏ္ဍုက်’-လဆန်း၊ လဆုတ် တရက်၌ ကာမ
ကို မအောင့်အီး သည်းမခံနိုင်ဘဲ အထူးပိုက် သောင်း
ကျန်းလျက် မေထုန်ပြုရမှ ကျေနပ်နိုင်သူ။

(၅) ‘နပုံသကပဏ္ဍုက်’ -မိန်းမအင်္ဂါ ယောက်ျားအင်္ဂါ နှစ်မျိုးစလုံး အထင်အရှား မရှိသူ၊ သို့မဟုတ် မိန်းမက ယောက်ျားစိတ် ပေါက်နေသူ၊ ယောက်ျားက မိန်းမ စိတ် ပေါက်နေသူတို့ကို နပုံသက ပဏ္ဍုက်ဟူ၍ ခေါ်သည်။ မိန်းမလျှာ၊ ယောက်ျားလျှာတို့ ဖြစ်သည်။

ယင်း ပဏ္ဍုက် ငါးယောက်ကို ရဟန်းမပြုပေးရဟူ၍ ဝိနည်း တော်၌ ပညတ်တော်မူသည်။

ထို့ကြောင့် အထက်ပါ ဥပုသ်တော်များနှင့် ပဏ္ဍုက်တို့ကို ဈာန်မက်ကို တားမြစ်တတ်သော ကိလေသာနှင့် ပြည့်စုံသူများ ဟူ၍ ဗုဒ္ဓရှင်မြတ် ညွှန်ပြတော်မူသည်။ ထိုအထဲတွင် နိယတ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသုံးမျိုးလည်း အကျုံးဝင်သည်။

ဈာန်မက်ကို တားမြစ်တတ်သော အကျိုးဝိပါက်နှင့် ပြည့်စုံသူ ဟူသည်မှာ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ၊ ဒွိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ နေရသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ခေါ်သည်။ ယင်း ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ အပ္ပနာဟိုင်အောင် ဈာန်သမာဓိကို မရနိုင်။ ရနိုင်ရန် အကြောင်းမရှိ။ အကြောင်းမှာ ဟိတ် အားနည်းသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါတရား မရှိခြင်းဟူသည်မှာ ဘုရားအစရှိသော ရတနာသုံးပါးတို့၌ ယုံကြည်မှုကင်းသူ၊ နည်းသူတို့ကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်။ သမထ၊ ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း ဘာဝနာတို့၌ လည်း ယုံကြည်မှု မရှိ၊ ပျင်းရိသူများလည်း အကျုံးဝင်သည်။

ဆန္ဒကင်းခြင်း ဟူသည်မှာ သမထ၊ ဝိပဿနာ ဘာဝနာ အလုပ်စခန်းတို့၌ အားထုတ်လိုသော စိတ်ဆန္ဒမရှိသူတို့ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ဝီရိယကိုယှဉ်၍ အားထုတ်ရသော ကောင်းမှု ဘာဝနာတို့၌ ဆန္ဒ လုံးဝမရှိသူများပင် ဖြစ်သည်။

ပညာမဲ့ခြင်း ဆိုသည်မှာ လောကီပညာ၊ လောကုတ္တရာ ပညာတို့ ကင်းကုန်သောသူ၊ (ဝါ)လောကီ လောကုတ်ပညာ နှစ်ရပ်စလုံး မရှိသူ၊ နံနက်သော ပညာတို့၌ စိတ်မဝင်စားသူ၊ နက်နက်နဲနဲ ကြံဆရသော အတတ်ပညာတို့၌ စိတ်မဝင်စားသူ၊ ဥာဏ်နဲ့ သူတို့ကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓရှင်မြတ် ညွှန်ပြတော်မူသော အထက်ပါ အချက်ကြီး (ဝါ)အင်္ဂါကြီး ခြောက်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသူတို့သည် သို့တည်းမဟုတ် တပါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသူတို့သည် တစုံတယောက်မျှ စျာန် မဂ်ဖိုလ် တရားထူးကို မရနိုင်သူ ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့်—

“ကံ ကိလေသ၊ ဝိပါက၊ ဝါဒတိက္ကမာ၊
နတ်ရွာနိဗ္ဗာန်၊ မဂ်ဖိုလ်စျာန်၊ ငါးတန် အန္တရာ။

ဟု အုဋ်ကျောင်းဆရာတော် ဦးဗုတ် မိန့်တော်မူသည်။

ထိုသတ္တဝါတို့သည် မည်သည့် သမထ၊ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း မဆို အပ္ပနာ သမာဓိတို့ ရောက်သည့်တိုင်အောင် အားထုတ်၍

မရနိုင်။ ယင်းအန္တရာယ်ကြီး ငါးပါးသည် အကျိုးမဲ့ကို ပြုတတ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဒွိဟိတ်ပဋိသန္ဓေပင် ဖြစ်သော်လည်း ကလျာဏ ယောဂီ ဖြစ်လိုသူတို့သည် ကျန် အန္တရာယ်ကြီး ငါးပါးကို အတတ်နိုင်ဆုံး ရှောင်ရှား၍ သူတော်ကောင်း တရားကို နာကြားခြင်း၊ သူတော်ကောင်း ပညာရှိတို့နှင့်သာ ပေါင်းဖော်ခြင်း၊ မရှင်းလင်းသော တရားဒေသနာတို့ကို သူတော်ကောင်း ပညာရှိတို့ထံ၌ မေးမြန်းဆွေးနွေးခြင်းဖြင့် ဝီရိယ၊ စိတ္တ၊ ဆန္ဒ၊ ပညာတို့ကို ပွားများစေ၍ ဘုရားရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့၏ ဥစ္စာရတနာဖြစ်သော သမထ၊ ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း ဘာဝနာတို့၌ မပြတ်ကြိုးကုတ် အားထုတ် သင့်လှပေသတည်း။

ဤတွင် ကသိုဏ်းကြီး ဆယ်ပါးအဖွင့်ပြီး၏။

ပ ကိဏ္ဍက ကဏ္ဍ

ကသိုဏ်းနိမိတ်နှစ်ပါး
အကျယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ

ပဋိဘာဂနိမိတ် ရနိုင်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၂၂ မျိုး ရှိသည်။
ယင်း ၂၂-မျိုးတို့မှာ-

ကသိုဏ်းကြီး	၁၀ပါး
အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း	၁၀ပါး
ကယဂတဘသတိ	၁ပါး
အာနာပါနဿတိ	၁ပါး

ပေါင်း- ၂၂ ပါး

ပဋိဘာဂနိမိတ် မရနိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့မှာ ၁၈ပါး ရှိသည်။

ယင်း ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့မှာ-

အနံ့သတိ	၈ ပါး
အပ္ပမညာ	၄ ပါး
အာဟာရေပဋိကူလသညာ	၁ ပါး
စတုဓါတုဝ ဝတ္ထာန်	၁ ပါး
အာရပ္ပ ကမ္မဋ္ဌာန်း	၄ ပါး

ပေါင်း— ၁၈ ပါး

ပရိကမ္မနိမိတ်

ဘာဝနာ စတင် အားထုတ်သူ ယောဂီ၏ စတင် စီး ဖြန်းရသော အာရုံသည် ပရိကမ္မနိမိတ် ဖြစ်သည်။ ကမ္မဋ္ဌာန်း စတင် စီးဖြန်းသည့်အခါ အာရုံပြုရသော ပထဝီကသိုဏ်းဝန်း စသည်တို့ကိုပင် ပရိကမ္မနိမိတ်ဟု ခေါ်သည်။

တနည်းအားဖြင့် မျက်စေ့ဖြင့်သော်၎င်း၊ မနောဒွါရိကစိတ် ဖြင့်သော်၎င်း စတင်စီးဖြန်းရသော အာရုံကို ပရိကမ္မနိမိတ်ဟု ခေါ်သည်။

ပရိကမ္မ=ပရိကမ္မဘာဝနာ။ နိမိတ္တ=အကြောင်း၊ အာရုံ။
 ပရိ=ရှေ့ဦးစွာ၊ ကမ္မ=ပြုခြင်း၊ ပရိကမ္မ= ရှေ့ဦးစွာ ပြုလုပ်
 စီမံခြင်း၊ (၀၇)ရှေ့ဦးစွာ ပြုလုပ်ရသော အမှု။

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်

ကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ပကတိမျက်စိဖြင့် ကြည့်၍ မြင်တွေ့နေရ
 ဘိသကဲ့သို့ မျက်စိမှိတ်၍ အာရုံပြုသောအခါ ထင်ထင်ရှားရှား
 ဖြစ်ပေါ်လာသော နိမိတ်ကိုပင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ဟု ခေါ်သည်။

(ဥဂ္ဂဟ=စိတ်၌ယူခြင်း + နိမိတ္တ=အကြောင်း၊ အာရုံ။ စိတ်
 ၌ ထင်ရှားစွာ ယူနိုင်သော အာရုံ၊ အကြောင်းတရား)။

ပဋိဘာဝနိမိတ်

ပရိကံပြု၍ စီးဖြန်းထားသော ကသိုဏ်းနိမိတ်ကို မျက်စိမှိတ်
 ၍ ရှုသောအခါ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ထင်သည်ထက် လွန်၍ အလင်း
 ရောင်နှင့်တကွ အလွန်ကြည်လင် ပြတ်သားစွာ ဖြစ်ပေါ်လာရ
 သော နိမိတ်ကို ပဋိဘာဝနိမိတ်ဟု ခေါ်သည်။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့်
 ပဋိဘာဝနိမိတ် နှစ်ပါးတို့ ခြားနားချက်မှာ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည်
 မျက်စိဖွင့်၍ ရှုနေရဘိသကဲ့သို့ ထင်ရှား ပြတ်သားသော်လည်း
 အစင်းအကြောင်းတို့ဖြင့် အပြစ်မလွတ်။ အလင်းရောင်နှင့်တကွ
 ဖြစ်ပေါ်ခြင်း မရှိ။ ပဋိဘာဝနိမိတ်သည်ကား အာရုံအလွန်
 ထင်ရှား ပြတ်သားသည့်အပြင် အရေး အစင်း အကြောင်းဟူ

သော ကသိုဏ်းအပြစ်တို့လည်း မထင်။ အလင်းရောင်နှင့်တကွ
ကြေးမုံပြင်ကဲ့သို့ အလွန်ကြည်လင် ပြတ်သားစွာ ဖြစ်ပေါ်နေ
သည်။

မှတ်ချက်။ ။ ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၏ မြင့်မြတ်
ထူးခြားသော အဆင့်ပင်ဖြစ်သည်။ ပဋိဘာဂ
နိမိတ် ဖြစ်ပေါ်ရခြင်းသည် အမှန်စင်စစ် ဥဂ္ဂဟ
နိမိတ်၌ အခြေစိုက်သည်။

ပရိကမ္မ-ဥဂ္ဂဟနိမိတ် နှစ်ပါးနှင့်
ရနိုင်သော
ကမ္မဋ္ဌာန်းများ

ယင်းနိမိတ် နှစ်ပါးကို ကမ္မဋ္ဌာန်း လေးဆယ်လုံး၌ ရနိုင်
သည်။ သို့သော် အချို့သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ ပရိကမ္မနှင့် ဥဂ္ဂဟ
နိမိတ် ဖြစ်ပေါ်သည့် အခိုက်အတန့်ကို အတိအကျ ကန့်သတ်၍
ရသည်။ အချို့ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ပရိယာယ်အားဖြင့်သာ ခွဲခြား၍
ရသည်။

သာဓက ဆောင်အံ့။

ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းကို “ပထဝီ—ပထဝီ”ဟု နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆို
၍၎င်း၊ မျက်စိဖြင့် စူးစိုက်ကြည့်၍၎င်း ပွားများ အားထုတ်နေ

ဆဲအခါ၌ ယင်းပထဝီကသိုဏ်းဝန်းကို ပရိကမ္မနိမိတ်ဟု ခေါ်သည်။

ထို့နောက် ပထဝီကသိုဏ်းဝန်း အနီးမှ အခြားသင့်တော်ရာသို့ ထွက်ခွာသွားပြီးနောက် မျက်စိမှိတ်၍ စီးဖြန်းသည့်အခါ ပကတိမျက်စိဖြင့် (ပရိကံ ပြုသကဲ့သို့) တွေ့မြင်နေရဘိသကဲ့သို့ စိတ်အာရုံ၌ ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ယင်းသို့ စိတ်အာရုံ၌ ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာသော ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းသည် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် အစစ်တည်း။

ပဋိဘာဂနိမိတ် ရရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၂၂ပါး၌ ပရိကမ္မနိမိတ်၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် နှစ်ပါးလုံး မရရှိနိုင်ပါ။

ပဋိဘာဂနိမိတ်
မရရှိသော
ကမ္မဋ္ဌာန်းများ

ပဋိဘာဂနိမိတ်မရရှိသော ဗုဒ္ဓါနုဿတိ စသည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ စီးဖြန်းစ အခါကပင် စိတ်ဖြင့်မှန်း၍ စီးဖြန်းရခြင်း ဖြစ်၍ ပကတိမျက်စိဖြင့် ပရိကမ္မနိမိတ်ကို မယူနိုင်။ ထို့ကြောင့် မည်သည့် အခိုက်အတန့်ကို ပရိကမ္မနိမိတ် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ဟူ၍ တိကျစွာ ခွဲခြား၍ မရနိုင်။

ဂုဏ်တော်စသည့် အာရုံများ စိတ်ထဲ၌ ကောင်းစွာ မထင်မီ အာရုံပြုရသော အာရုံကို ပရိကမ္မနိမိတ်၊ စိတ်ထဲ၌ ကောင်းစွာ ထင်ရှားလာသည့်အခါ ပြုအပ်သော အာရုံကို ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ဟူ

၍ ပရိယာယ်အားဖြင့်သာ ခွဲခြား၍ ရနိုင်သည်။ အတိအကျ ခွဲခြား၍ မရနိုင်။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၀ပါး၌ ဥဂ္ဂဟ နိမိတ်ကို အခြေပြုရသည်။ သို့သော် ပဋိဘာဂနိမိတ် မရနိုင်။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းမျိုး၌ စီးဖြန်းခါစ အခါ၌လည်း ဘုရားဂုဏ်ကို အာရုံပြုရသည်။ အသားကျသည့် အခါ၌လည်း ဘုရားဂုဏ်ပင်ဖြစ်၍ တမျိုးတဖုံ အာရုံအတုထင်လာဘွယ်ရာမရှိ။ ပကတိ ဘုရားဂုဏ်စသော အာရုံများသာလျှင် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသည့် အနုဿတိ ရှစ်ပါး၊ အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ တပါး၊ စတုဓါတုဝဝတ္ထာန်တပါး၊ ဗြဟ္မ ဝိဟာရ လေးပါး၊ အာရုပ္ပ လေးပါး တည်းဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၀ပါးတို့၌ ပဋိဘာဂနိမိတ် မရနိုင်။

ကသိုဏ်း ၁၀ပါး၊ အသုဘ ၁၀ပါး၊ ကာယဂတသတိ တပါး၊ အာနာပါနုဿတိ ဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၂၂ပါးတို့၌ နိမိတ်သုံးပါးစလုံး ရနိုင်သည်။

ကသိုဏ်းစသည့် ကမ္မဋ္ဌာန်း ၂၂ပါး၌ အဘယ်ကြောင့် ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ရနိုင်သနည်းဆိုသော် ကမ္မဋ္ဌာန်း ၂၂ပါးတွင် ရှေ့ပိုင်း၌ ပရမတ်နိမိတ် ဖြစ်၍ နောက်ပိုင်း၌အလားတူ ပညတ် နိမိတ်ဖြစ်သော နိမိတ်နှစ်ပါးကို ရနိုင်သောကြောင့် ယင်း ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ရနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၀ပါး၌ အဘယ်ကြောင့် ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို မရနိုင်သနည်းဆိုသော် ယင်း ကမ္မဋ္ဌာန်းများ

တွင် ဗြဟ္မဝိဟာရလေးပါး၊ ပထမာရူပ၊ တတိယာရူပဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ခြောက်ပါး၌ ပညတ်နိမိတ်ကိုသာ ရနိုင်သည်။

အနုဿတိ ရှစ်ပါး၊ ကေသညာ၊ ကေဝဝတ္ထာန်၊ ဒုတိယာရူပ၊ စတုတ္ထာရူပဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၂ ပါး၌ ရှေ့နောက် နှစ်ရပ်စလုံး ပရမတ် နိမိတ်ကိုသာ ရနိုင်သည်။ နိမိတ်အစုံ သီးခြား မရနိုင်၊ မဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သောကြောင့် ဗုဒ္ဓါနုဿတိ စသည့် ကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၈ ပါး၌ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို မရနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။

နိမိတ်သုံးပါး
အကျဉ်းမှတ်ရန်

ကမ္မဋ္ဌာန်းစတင် စီးဖြန်းသည့်အခါ အာရုံပြုရသည့် ပထဝီကသိုဏ်းဝန်း စသော အာရုံများသည် ပရိကမ္မနိမိတ် မည်၏။ ယင်းအာရုံများမှာ မျက်စိဖြင့်တိုက်ရိုက်မြင်နေရသည့် နိမိတ်များ ဖြစ်သည်။

မျက်စိဖြင့် စီးဖြန်းထားသော ပရိကမ္မနိမိတ် (ပရိကံ) ကို မျက်စိမှိတ်၍ ဆင်ခြင်သောအခါ ပကတိ မျက်စိဖြင့် တွေ့မြင်နေရဘိသကဲ့သို့ ထင်ထင်ရှားရှား ပြတ်ပြတ်သားသား ပေါ်လာသည့် (ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းစသော) အာရုံသည် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်မည်၏။ မနောဒွါရဖြင့် ယူရသောကြောင့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ဟု ခေါ်သည်။

ပရိကံ နိမိတ်ဖြစ်သော မူလကသိုဏ်းဝန်းကို အခြေခံပြီး မနောဒွါရဖြင့် ယူထားသော ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် ထပ်တူ ထပ်မျှဖြစ် သည့် ပြတ်ပြတ်သားသား ထင်ထင် ရှားရှား အလင်းရောင်နှင့် တကွ အလွန်ကြည်လင်တောက်ပစွာဖြစ်ပေါ်လာသော အာရုံ၊ (ကသိုဏ်းဝန်း)သည် ပဋိဘာဂ နိမိတ်မည်၏။ မျက်စိဖြင့် ရှုရ သော ပရိကမ္မနိမိတ် အရင်းခံသည့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် တူသော ကြောင့် ယင်းအာရုံကို ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟု ခေါ်သည်။
(ပဋိဘာဂ=အတူ၊ အတူ)

နိမိတ်ကို

ပွားခြင်း

ဘာဝနာ ဟူသည်မှာ ပွားခြင်း၊ ပွားများခြင်းပင် ဖြစ်၏။ သမထကို ပွားလျှင် သမထဘာဝနာ မည်၏။ ဝိပဿနာကို ပွား လျှင် ဝိပဿနာ ဘာဝနာ မည်၏။

အခြေခံသဘောအားဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်း လေးဆယ်၊ ဝိပဿနာ ဆယ်ပါး၊ မည်သည့်အရာကို ပွားပွား ဘာဝနာ ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ပွားများအောင် အားထုတ်မှသာ ဘာဝနာဟု ခေါ်နိုင်သည်။ ပွားများလာအောင် အားထုတ်ခြင်း မရှိလျှင် ဘာဝနာဟု မခေါ်ဆိုနိုင်။

သဘဓက ထင်ရှားစေအံ့

ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို
ချဲ့ခြင်း

ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုသာ ချဲ့၍ ရနိုင်သည်။ အခြား နိမိတ်တို့ကို ချဲ့၍မရနိုင်။ မချဲ့ထိုက်။ နိမိတ်ကိုချဲ့သည်ဟူသည်မှာလည်း နိမိတ်ကို ပွားအောင်(ဝါ)ပွားများလာအောင် ပြုလုပ်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ သမာဓိ(ဝါ) သမထ နိမိတ်ကို ပွားများ လာအောင် အားထုတ်နေခြင်းကို သမထ ဘာဝနာဟု ခေါ်သည်။

ပဋိဘာဂ နိမိတ်ကို ရသည်နှင့်တပြိုင်နက် ဥပစာရ သမာဓိသို့ ရောက်သည်။ ယင်းပဋိဘာဂနိမိတ် ခိုင်မြဲ၍ ဥပစာရ သမာဓိကို တဆင့်ထက် တဆင့် ရင့်သန်လာအောင် ပွားများအားထုတ် ရသည်။ ဤ၌ သမာဓိနှင့် ညီမျှသော ဝီရိယအဆင့်သာ လိုရင်း တည်း။

ယင်းဥပစာရသမာဓိနှင့် ပဋိဘာဂ နိမိတ်ကို ရရန် အလွန်ခဲယဉ်း၍ ယောဂီတို့သည် စိတ်ထက်သန် အားကောင်းအောင် သမာဓိဘာဝနာ ပြန့်ပြောများပြားလာအောင် ရပြီးသော ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို တဖြည်းဖြည်း ချဲ့ကာ ချဲ့ကာ ပွားများ ရသည်။

နိမိတ်ကို
ချဲ့ရမည့်ကလ

အပ္ပနာသို့ရောက်၍ ဈာန်ကိုရပြီးသောအခါနှင့် ဈာန်ကို

မရမီ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုရသည့် ဥပစာရသို့ ဆိုက်ရောက်သော အခါတို့၌ နိမိတ်ကို ချဲ့၍ ချဲ့၍ ပွားရမည်။

မချွေကောင်းသော နိမိတ်

ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို မရမီ ဥက္ကဟနိမိတ်ကိုမပွားရ (၀၂) မချွေရ။ အကယ်၍ နိမိတ်ကို ချဲ့ပွားခဲ့လျှင် ဥက္ကဟနိမိတ် ကြီး၍ ပွား၍ လိုက်လာတတ်သည်။ ထိုအခါ သမာဓိအား မကောင်းသေးသောကြောင့် စိတ်နိုင်အောင်မထိန်းနိုင်သဖြင့် နိမိတ်ပြန့်ကျဲကာ ကွဲ၍ ပျက်စီးသွားတတ်သည်။

ထို့ကြောင့်ဥက္ကဟနိမိတ်ကို ကြီးပွားအောင် နှလုံးမသွင်းရ။ ချဲ့၍ မပွားရ။ ပဋိဘာဂ နိမိတ်ရပြီးမှ သော်၎င်း၊ စျာန်ရပြီးမှ သော်၎င်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုသာလျှင် တဖြည်းဖြည်း ချဲ့၍ချဲ့၍ ပွားရမည်။

နိမိတ်ချွေပွားပုံ

နိမိတ်ကိုချဲ့၍ ပွားပုံမှာ မိမိ ယူထားသော ပရိကမ္မနိမိတ် (အချင်းတထွာ လက်လေးသစ်) ကို အခြေခံ၍ စိတ်အာရုံဖြင့် “ကြီးစေ-ကြီးစေ” ဟု နှလုံးသွင်းလျှင် စိတ်ထင်တိုင်း ပဋိဘာဂ နိမိတ်ကသိုဏ်းဝန်းသည် မူလ အရွယ်မှ တဖြည်းဖြည်း ကြီးလာသည်။

အထူးသတိပြုရန်မှာ-

မူလကသိုဏ်းဝန်းကို တရှိန်ထိုး မကြီးထွားစေရ။
ပွားစေရမည့် နည်းလမ်းအမှန်မှာ လက်တသစ်၊ နှစ်
သစ်၊ သုံးသစ်၊ လေးသစ်၊ ရှစ်သစ်မှ တတောင်၊
နှစ်တောင်၊ တလံ၊ နှစ်လံ စသည်ဖြင့် ဟုပြုသုံးပြုသုံး
တိုး၍ တိုး၍ စကြဝဠာ ပြည့်သည့် အထိ ဖြစ်စေ၊ ထို
ထက်ကျော်လွန်၍ ဖြစ်စေ တစတစ ချဲ့ချဲ့သွား
များစေရမည်။

ထိုအခါ ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် မိမိအလိုရှိသလောက် စိတ်
ထက်သန်သည်နှင့်အမျှ ပဋိဘာဂ နိမိတ် ကြီး၍ကြီး၍လာသည်။
ကျယ်၍ ကျယ်၍ လာသည်။ ယင်းပဋိဘာဂ နိမိတ်ကို မိမိအလို
ရှိသလို သုံးဆောင် ခံစားနိုင်သည်။

မချွေရသောနည်း

နိမိတ်ကို ချဲ့၍ ပွားသောအခါ အပိုင်း အခြား အကန့်
အသတ်မရှိသော-

၁။ ပတ္တဝဇန နည်း။

၂။ ပူဝဇန နည်း။

၃။ ဘတ္တဝဇန နည်း။

၄။ လတာဝဇန နည်း။

၅။ ဒုဿဝဇန နည်း။

ဟူသော အထက်ပါနည်းတို့ဖြင့် ပဋိဘာဂကသိုဏ်း နိမိတ်ကို မပွားရ။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော်- အထက်ပါ နည်းတို့သည် အပိုင်းအခြားအမှတ်မရှိသော သဘော၌ သက်ဝင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ပတ္တဝဇနနည်းဟူသည်မှာ-

အိုးလုပ်သူသည် သပိတ် အိုးခွက်တို့ကို ပြုလုပ်သောအခါ ရှေးဦးစွာမည်သည့် အရွယ်အစားပြုလုပ်မည်ဟု အပိုင်း အခြား အကန့် အသတ် မထားပဲ ပြုလုပ်ခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။
(ပတ္တ=သပိတ်၊ အိုး၊ခွက်)။

ပူဝဇနနည်းဟူသည်မှာ-

မုန့်လုပ်သူသည် ရှေးဦးစွာ မည်သည့်အရွယ်အစားကို ပြုလုပ်မည်ဟု ရှေးဦးစွာ ကန့်သတ်ပိုင်းခြားထားခြင်း မရှိဘဲ ပြုလုပ်ခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။

ဘတ္တဝဇန နည်းဟူသည်မှာ-

ထမင်း ခူးသူသည် ပန်းကန်၊လှူဦးရေတို့ကို မည်၍ မည်မျှ ဟူ၍ ကန့်သတ်ချက် မထားပဲ ခူးခပ်ခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။

လတာဝန်နည်းဟူသည်မှာ—

သစ်ပင် ခြံနှယ် တို့ကို ရှည်အောင် ကျယ်ပြန့်အောင် ပြုလုပ်
သူသည် နှယ်ကို မည်၍မည်မျှ ရှည်ရမည်ဟု ရှေးဦးစွာ ပိုင်းခြား
ကန့်သတ်ချက်မထားပဲ ပြုလုပ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ဒုဿဝန်န ဟူသည်မှာ—

ရက္ခန်းရက်သူသည် ပုဆိုး အဝတ်အထည်တို့ကို မည်၍ မည်
မျှရှည်အောင် ရက်လုပ်မည်ဟူသော ရှေးဦးစွာ ပိုင်းခြားမထား
ပဲ ရှည်ချင်သမျှရှည်အောင် ရက်လုပ်ခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။

အထက်ပါ နည်းတို့နှင့် အလားတူစွာ ရှေးဦးစွာ ပိုင်းခြား
ကန့်သတ်ချက် မထားပဲ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ပွားခဲ့ခြင်းမပြုလုပ်
ရ။ ဤကား တည်းကြပ်သော ဥပဒေသတည်း။

ချွေ၍

ပွားရသော

နည်း

ကသိုဏ်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုချွေ၍ ပွားရသော နည်းနှစ်မျိုး
ရှိသည်။ ကဿကဝန်နနှင့် သီမာဗန္ဓန နည်းတို့ ဖြစ်သည်။

ကဿကဝန်နဟူသည်မှာ—

လယ်ထွန်ယောကျ်ားသည် ရှေးဦးစွာ ထွန်ရမည့်အရာကို

ပိုင်းခြားသတ်မှတ်၍ ထွန်ခြင်းမျိုးကို ကဿကဝံ့နုနည်း ဟူ၍ ခေါ်သည်။

(ကဿက=လယ်သမား)

သီမာဗန္ဓနနည်းဟူသည်မှာ-

သိမ်သမုတ်သော ရဟန်းတို့သည် ရှေးဦးစွာ ကျောက်တိုင် စသည်တို့ကို ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ပြီးနောက်မှ သိမ်သမုတ်ခြင်းကို သီမာဗန္ဓနနည်းဟု ခေါ်သည်။

အထက်ပါနည်းအတိုင်း ကသိုဏ်းဝန်း စသည့် နိမိတ်တို့ကို စိတ်ဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ထားပြီးမှ ယင်းသို့ ပိုင်းခြား ထားသည့် အတိုင်း တဆင့် တက်၍ ပဋိဘာဝနိမိတ်ကို ချဲ့ကာ ချဲ့ကာ ပွားစေရသည်။

လူ့ဒွိဝိမ အဘိညာဉ်

လူ့ဒွိဝိမ တန်ခိုးအဖွင့်

တန်ခိုးမည်ပုံ

လူ့ဇာတိ နိပ္ပဇာတိ ပဋိလဗ္ဘတိ စာတိ လူ့ဒွိ၊ ဥပါယ ဘာဝေန
ဝါ လူ့ဇာတိ သမ္ပဇာတိတိ လူ့ဒွိ၊ လူ့ဇာတိ ဝါ သတ္တာ လူ့ဒွါ ဝုဒ္ဓါ
ဥက္က သဂတာ ဟောန္တိ တောယာတိ လူ့ဒွိ။

သမ္မောဟ ဝိနောဒနိ ကဋ္ဌကထာ

လူ့ဇာတိ၊ ပြည့်စုံ၏။ နိပ္ပဇာတိ၊ ပြီး၏။ ပဋိလဗ္ဘတိ၊ ရလည်း
ရ၏။ လူတိ၊ ထို့ကြောင့်။ လူ့ဒွိ၊ တန်ခိုးမည်၏။ ဝါ၊ တနည်း
ကား ဥပါယဘာဝေန၊ အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်။ လူ့ဇာတိ
သမ္ပဇာတိ၊ ပြည့်စုံ၏။ လူတိ၊ ထို့ကြောင့်။ လူ့ဒွိ၊ တန်ခိုးမည်၏။

(ဝါ တနည်းကား-တောယ၊ ဤသဘောဖြင့်။ သတ္တဝါ၊ သတ္တဝါတို့သည်။ ဣဇ္ဈန္တိ ဣဒ္ဓါဝုဇ္ဈာ ဥက္ကံသဂတာ ဟောန္တိ၊ ကြီးပွားတိုးတက် အလွန်အကဲသို့ ရောက်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ဣဒ္ဓိ၊ တန်ခိုးမည်၏။

ဆိုလိုသည်မှာ စိတ်အလိုတိုင်း ပြည့်စုံခြင်း၊ ပြီးမြောက်ခြင်း တို့ကြောင့် ဣဒ္ဓိမည်၏။ ဝါ၊ တန်ခိုးမည်၏။ စိတ်အလိုအတိုင်း ဖြစ်ရန်။ ဝါ၊ ဖြစ်စေရန် အကြောင်းတရားတို့ ခိုင်လုံပြည့်စုံ ခြင်းကြောင့် ဣဒ္ဓိ(တန်ခိုး ဟူ၍ ခေါ်သည်။

တနည်းအားဖြင့် သတ္တဝါတို့သည် ဤသဘောတရားတို့ဖြင့် ကြီးပွားတိုးတက်ကုန်၏။ သတ္တဝါတို့ တိုးတက်ကြီးပွားကြောင်း ဖြစ်သော ထိုသဘောတရားသည် တန်ခိုးဣဒ္ဓိမည်၏။ တန်ခိုး ဣဒ္ဓိ ဟူသည်ကား ကြီးပွားတိုးတက်ခြင်း၏ အကြောင်းတရားတည်း။

တန်ခိုးဟူသည် အဘယ်နည်း

ယခုခေတ် လူငယ်တို့ကား တန်ခိုးကို အယုံအကြည်မရှိ။ တန်ခိုးဟူသည်မှာ စိတ်ကူးယဉ် သက်သက်ဟု ထင်မှတ်နေကြ သည်။ တန်ခိုးဟူသည်မှာ ယနေ့ အလွန်တိုးတက်နေသော သိပ္ပံ ခေတ်တွင် တန်ခိုးဟူသည် အိဝင်ဂွင်ကျမင့်ဟူ၍ ထင်မြင်ယူဆ နေကြ၏။

ယနေ့ သိပ္ပံမျက်မှောက်ခေတ်၌ တန်ခိုးသည် လက်တွေ့မပြ နိုင်သော၊ ယုတ္တိမရှိသော၊ သဘာဝမကျသော၊ လောကဓါတ်

သိပ္ပံနည်း မကျသော၊ စိတ်ကူးယဉ်သူတို့က တီထွင်ခဲ့သော စိတ်ကူးယဉ် ဝါဒမျှသာ ဖြစ်သည်ဟူ၍ အသေအလဲ စွဲစွဲမြဲမြဲ ယုံကြည် လက်ခံထားကြသည်။

ခပ်သိမ်းသော သင်္ခါရတရားတို့ကို အကြွင်းမရှိ ထိုးဖောက် သိမြင်နိုင်စွမ်း ရှိတော်မူသော သုံးလောက အတုလ ဘဂဝါ ဗုဒ္ဓရှင်တော် မြတ်ကြီးကိုယ်တိုင် မဟာသယမ္ဘူဉာဏ်မြတ်ဖြင့် ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာ၍ အကြောင်းအကျိုးတို့နှင့်တကွ တန်ခိုးလူဒွိ ပဒ်နှင့် ပတ်သက်၍ ဒီဃနိကာယ်၊ သံယုတ္တနိကာယ်၊ အင်္ဂုတ္တရ နိကာယ်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယ်၊ အဘိဓမ္မာ ဝိဘင်းပါဠိတော်တို့၌ ညွှန်ပြတော်မူသည်။

လူဒွိပါဒ်တန်ခိုးဟူသည် ယုတ္တိမတန်သော၊ သဘာဝမကျ သော၊ လက်တွေ့မဆန်သော အတတ်ပညာမျိုး မဟုတ်။ အကြောင်းယုတ္တိ များစွာရှိသော၊ အလွန်ခိုင်လုံသော၊ အလွန် လက်တွေ့ကျသော သိပ္ပံနည်းကျ သဘာဝ ဝိဇ္ဇာပညာရပ်ကြီး ဖြစ်သည်။

တန်ခိုးလူဒွိပါဒ်သည် မျက်မှောက် လောကဓါတ် သိပ္ပံပညာ ထက် အဆပေါင်း မရေမတွက်နိုင်အောင် တိကျပြတ်သား သဘာဝတရား၏ အနှစ်သာရ တရပ်ဖြစ်သည်။ တန်ခိုးလူဒွိပါဒ် သည် သဘာဝယုတ္တိ၊ သာဓကယုတ္တိ၊ အာဂမယုတ္တိ ဟူသော တွေးဆမှုသိပ္ပံ၊ လောကဓါတ်သိပ္ပံနည်း အထွေထွေတို့ဖြင့် မှတ် ကျောက်တင်ခံနိုင်သော ဝိဇ္ဇာပညာရပ်ကြီး ဖြစ်သည်။

လောက၌ မည်သည့်အရာမျှ အကြောင်းတရားကင်း၍ ဖြစ် ခြင်း မရှိ။ ပျက်ခြင်း၌လည်း အကြောင်းတရား ကင်း၍ ပျက်

တတ်သော တရားဟူ၍ မရှိ။ ပစ္စုပ္ပန် မျက်မှောက် ခန္ဓာ၌ပင် စိတ် စေတသိက်တို့ ချုပ်ခြင်းသည်လည်း အကြောင်းတရား ကင်း၍ ချုပ်သည် ဟူ၍ မရှိ။

ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓါတ်၊ သစ္စာ၊ ဣန္ဒြေ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တည်း ဟူသော သံသရာ စက်ဝန်းကြီး ပျက်သုဉ်း ချုပ်ငြိမ်းသွားရခြင်း သည်လည်း အကြောင်းတရား ကင်း၍ ချုပ်ငြိမ်း သွားရသည် ဟူ၍ မရှိ။

ထို့ အတူ တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဒ်သည်လည်း အကြောင်းတရားကင်း ၍ ဖြစ်ခြင်းမရှိ။ အမှန်စင်စစ် တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဒ် ဟူသည်မှာ ပြီး စီးခြင်း၊ ပြည့်စုံခြင်း၏ အကြောင်းတရားသာလျှင် ဖြစ်သည်။

ယနေ့မျက်မှောက်ခေတ်၌ တန်ခိုးဟူသည်မှာ အလိုလို ဖြစ် ပေါ်လာရသော သဘောဟု ယူဆနေကြသောကြောင့် စိတ်ကူး ယဉ် ဝါဒဘက်သို့ တိမ်းစောင်းသွားရခြင်း ဖြစ်သည်။ တန်ခိုး ဟူသည်မှာ အကြောင်းတရားကင်း၍ အလိုအလျောက် ဖြစ် ပေါ်လာရသော သယံဇာတ ပစ္စည်းလည်း မဟုတ်။ ထာဝရ တန်ခိုးရှင်ထံမှ လက်ခံခံ၍ ရနိုင်သော အမွေခံ ပစ္စည်းလည်း မဟုတ်။

တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဒ် ဖြစ်ရာ၌လည်း အကြောင်းတရားကင်း၍ ဖြစ်လာရသည် မဟုတ်။ အလွန် ခိုင်လုံသော၊ ပြည့်ဝသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် တန်ခိုးဟူသော အကျိုးတရား များ မုချ ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။

လောက၌ အကြောင်းတရားရှိက အကျိုးတရား ရှိရမည် ဖြစ်၏။ အကြောင်းတရား မရှိက အကျိုးတရားလည်း မရှိ။

အကြောင်းတရားချုပ်က အကျိုးတရားလည်း မချချုပ်ရ၏။
ဤကား အတုလဘဂဝါ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ တရားအနှစ်သာရ
အစစ်တည်း။

တနည်းအားဖြင့် အကြောင်းကြောင့် အကျိုးဖြစ်သည်ဟူ
သော ဗုဒ္ဓ၏ အဘိဓမ္မာသည် ခပ်သိမ်းသော တရားတို့ ဦးခိုက်
ရာလည်း ဖြစ်၏။ မှီခိုရာလည်းဖြစ်၏။ သင်္ခါရ တရားတို့၏ အခြေ
စိုက်ရာလည်း ဖြစ်၏။ ခပ်သိမ်းသော ဒုက္ခတရားတို့ကို ချုပ်ငြိမ်း
ရာသို့ ရောက်ကြောင်းကို သိရန် တရားလည်း မည်၏။

ထို့ကြောင့် အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်သော တရားသည်
သာလျှင် ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီး၏ အလိုတော်ကျ ပေါ်နေဖြစ်သော
တရားအနှစ် အမြုတေ စစ်စစ်ကြီး ဖြစ်ပေသတည်း။

ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီးသည် သုတ်၊ ဝိနည်း၊ အဘိဓမ္မာ တည်းဟူ
သော ဒေသနာတော်ကြီး သုံးရပ်ကို ကြောင်းကျိုးတရား၌
အခြေစိုက်၍ ဟောတော်မူရသည်။ ခပ်သိမ်းသော ဒုက္ခတို့၏
ချုပ်ရာ အသင်္ခတဓါတ်မြတ် နိဗ္ဗာန်ရပ်သို့ ရောက်ကြောင်းကို
လည်း ကြောင်းကျိုးတရား၌ပင် အခြေစိုက်၍ ဟောတော်မူ
ရသည်။

ထို့ကြောင့် ကြောင်းကျိုးတရားကို သိမှသာလျှင် လောကီ
လောကုတ် နှစ်ဖြာသော အကျိုးကို မယုတ်စေပဲ မျက်မှောက်
ခန္ဓာ၌ ကာယသုခ၊ စိတ္တသုခနှင့် ပြည့်စုံ၍ စိတ်၏ အလို့ဆန္ဒ
အတိုင်း အရာခပ်သိမ်း ဖြစ်စေနိုင်ကြောင်းကို ယောဂီတို့ သိ
ထားရန် များစွာလိုအပ်သည်။

အချုပ်အားဖြင့် ဗုဒ္ဓ၏တရားအနှစ် ဓမ္မအစစ်မှာ ကြောင်း ကျိုးတရားသာ ဖြစ်သည်။ သာဓကဆောင်သော် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ တည်းဟူသော ဝဋ်မြစ်နှစ်ပါးကြောင့် ဇာတိ၊ ဇရာ၊ မရဏ၊သောက၊ပရိဒေဝ၊ဥပါယာသတည်းဟူသောဒုက္ခဆင်းရဲမှု အကျိုးတရားတို့ မလွဲမသွေ ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ထို့ကြောင့် ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ဓါတ်၊ သစ္စာ၊ဣန္ဒြေ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တည်းဟူသော ဒုက္ခသံသရာစက်ကြီး မရပ်မနား တလစပ်လည်ပတ် နေရခြင်း ဖြစ်သည်။

အဝိဇ္ဇာတဏှာ တည်းဟူသော သမုဒယအကြောင်းတရားတို့ အကြွင်းမရှိ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ဇာတိ၊ဇရာ၊မရဏ၊သောက၊ ပရိဒေဝ၊ ဥပါယာသ တည်းဟူသော ဒုက္ခဆင်းရဲမှု အကျိုး တရားစုတို့ အကြွင်းမရှိ ချုပ်ငြိမ်းရ၏။ အရိယမဂ္ဂင်ရှစ်ပါး တည်းဟူသော အကြောင်းတရား တို့ကြောင့် ခပ်သိမ်းသော ဆင်းရဲ အပေါင်းတို့၏ အကြွင်းမရှိ ချုပ်ငြိမ်းရာ နိရောဓဟူသော အကျိုးတရား မုချဖြစ်ပေါ်လာရ၏။

ဤကား အလွန်ခိုင်မြဲသော ဗုဒ္ဓ၏ အကြောင်းနှင့် အကျိုး ဆက်စပ်ပုံ တရားအစစ်ဓမ္မအနှစ်သာရတည်း။

ဗုဒ္ဓက အကြောင်းကြောင့် အကျိုးဖြစ်ရသည်ကို တိတိ ကျကျ ဆုံးဖြတ်ညွှန်ပြတော်မူသောကြောင့် လောက၌ မည်သည့် အရာမျှ အကြောင်းတရားကင်း၍ ဖြစ်ခြင်းမရှိရာကား တန်ခိုး ဟူသည်မှာလည်း အလွန်ခိုင်လုံသော၊ များသောအကြောင်း

တရားတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသည် ဟူသော အချက်ကို ကျွန်ုပ်တို့ မလွဲမသွေ လက်ခံရမည်ဖြစ်ပေသည်။

တန်ခိုးဖြစ်ခြင်း

အကြောင်းတရားများ

ယခု သိပ္ပံထွန်းကားသော ခေတ်၌ တန်ခိုးဟူသည်မှာ မဖြစ်နိုင်သောအရာ၊ အခြေအမြစ်မရှိသော၊ အကြောင်းတရား မခိုင်လုံသော အရာ၊ သဘာဝယုတ္တိမကျသော အရာဟူ၍ တစ်ဆင့်လျှောက် ထားကြသည့်အပြင် စိတ်ကူး ယဉ်မှုအတတ် ဟုလည်း အကြောင်းမဲ့ လက်ခံထားကြသည်။

ဗုဒ္ဓ၏အဘိဓမ္မာကို သိပ္ပံ (သိပ္ပံပညာဟူသည်မှာ လောကခါတ်ပညာမဟုတ်) ရှုထောင့်မှ လေ့လာနေကြသော သုတေသီတို့ကလည်း ဗုဒ္ဓသည် တန်ခိုးရှင်မဟုတ်၊ အမှန်စင်စစ် လောကုတ္တရာပညာရှင် (ဝါ) နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းတရားကိုအကြောင်းမဲ့ပိုင်ဆိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးကြီးသာတည်းဟု လက်ခံထားကြ၏။

သူတို့သည် ဗုဒ္ဓတန်ခိုးရှင်ဖြစ်သည်ဟူသော အချက်ကိုလုံးဝ ဘဝင်ကျသူများ မဟုတ်။ အမှန်အားဖြင့် သူတို့သည် ဗုဒ္ဓရှင်မြတ် အကြောင်းမဲ့ပိုင်ဆိုင်ထားသော အဘိညာဉ် ခြောက်ပါး၌ တွေ့ဝေနေကြသူများသာ ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီး၏ ခမည်းတော်နှင့် တကွ ဆွေတော် မျိုးတော်အပေါင်းတို့၏ မာန်မာန်ကို နှိမ်နင်းသောအခါ ပြတော်မူသော ရေမီးအစုံ ယမိုက်ပြာဋိဟာတန်ခိုးတော်၊ တိတ္ထိတို့၏

မာန်ကို နှိမ်နင်းရန် သာဝတ္ထိပြည်၌ ပြတော်မူသော ရေမီးအစုံ ယမိုက်ပြာဠိဟာ တန်ခိုးတော်တို့သည် အလွန်ထူးဆန်းအံ့မခန်း ဖြစ်၍ ရှုမြင်ရသူ၏ ဘဝင်၌ ပီတိလှိုက်၍ တက်ကုန်၏။

ထို့ကြောင့်—

“နတ်လူများမော့က်၊ ထွန်းတောက်ပြာ ဥိ ဟာ၊
ခြောက်ဖြာရောင်လွှတ်၊ ပြမည်တတ်ဟု၊ မိန့်မြတ်စကား၊
တိတ္ထိများတို့၊ ကြားလေကုန်လျှင်” —ဟူ၍၎င်း၊

“မာရ်မင်းပြေလေ၊ ထွားထွားကြေက၊ အောင်မြေ
ချက်မ၊ ပလ္လင်ရသည်၊ လောကထွတ်ချာ၊ ဘုန်းမြတ်စွာ
လျှင်၊ ရတနာရောင်ချက်၊ စကြံထက်တင်၊ ပြိုးပြက်ညီး
ညီး၊ ရေမီးအစုံ၊ ထွန်းတုံပြာဠိဟာ၊ ရောင်ခြောက်ဖြာကို၊
စကြာဝဠာတိုက်လုံး၊ ပိတ်ဖုံးမဲ့လျှင်၊ လင်းစေထုံထ၊
တန်ခိုးပြမှ”

ဟူ၍၎င်း ပြာဠိဟာခန်းပျို့၌ ရေးစပ်တော်မူသည်။ ဤ
ယမိုက်ပြာဠိဟာသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာတို့သာလျှင် ပိုင်ဆိုင်နိုင်ခွင့်
ရှိသော တန်ခိုးတော်ဖြစ်သည်။ ယင်းယမိုက်ပြာဠိဟာကို ထောက်
ရှု၍ ဗုဒ္ဓဟူသမျှ တန်ခိုးရှင်ချည်းဖြစ်ကြောင်းကို သိနိုင်သည်။

အချို့သူတို့က တန်ခိုးဟူသည်မှာ အလိုလို ဖြစ်ပေါ်လာရ
သော အရာဟူ၍ ထင်မြင်နေကြသည်။ အချို့သူတို့က တန်ခိုး

ဟူသည်မှာ ဖြစ်နိုင်စရာကောင်းသော အရာမဟုတ်ဟု ယုံကြည်
ထားကြသည်။

ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီးက ခပ်သိမ်းသော သင်္ခါရ တရားတို့သည်
အလွန်ခိုင်လုံသော အကြောင်း တရားတို့ကြောင့် ဖြစ်ပျက်ရ
ကုန်၏။ လောကသုံးပါး၌ အလွန်ခိုင်လုံသော အကြောင်းတရား
တို့ကြောင့် အကျိုးတရားတို့ ဖြစ်ပေါ်လာကြ၏။ အကြောင်း
တရားကြောင့် အကျိုးတရား ဖြစ်ရ၏။ အကြောင်း တရား
မရှိလျှင် အကျိုးတရားလည်း မရှိ။ အကြောင်းချုပ်လျှင် အကျိုး
လည်း ချုပ်ရ၏ဟူ၍ ပြတ်ပြတ်သားသား တိတိကျကျ ညွှန်ပြ
တော်မူသည်။

ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီးက ခပ်သိမ်းသော အကျိုး တရား တို့သည်
အလွန်ခိုင်လုံသော အကြောင်းတရားများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်
ရကြောင်းကို ခိုင်လုံစွာ ညွှန်ပြထားသောကြောင့် လောက၌
မည်သည့်အကျိုးတရားမျှ အကြောင်းတရားကင်း၍ မဖြစ်နိုင်ပုံ
ကို ကျွန်ုပ်တို့ သိရှိလာရသည်။

ထို့ကြောင့် တန်ခိုးဟူသည်မှာလည်း သူ့အလိုလို ဖြစ်ပေါ်
လာရသော အရာမဟုတ်၊ အလွန်ခိုင်လုံသော အကြောင်းတရား
များကို မှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာရသော အကျိုးတရားများသာ ဖြစ်
သည်။ ထို့ကြောင့် တန်ခိုးဟူသည်မှာ မလုပ်ဘဲ မရနိုင်။ ကြိုးစား
အားထုတ်၍ အလုပ်လုပ်ယူမှသာ ရနိုင်သောအရာ ဖြစ်ကြောင်း
ကို မကြာမီ ထင်ရှားပေအံ့။

တန်ခိုးဟူသည်မှာ အလွန်တိကျပြတ်သား သိပ္ပံနည်းကျသော (Highest Will Power) စိတ်အစွမ်းသတ္တိ၏ အမြင့်မားဆုံးသောပန်းတိုင်သို့ ရောက်ရှိသွားပါက အသမ္ဘန္ဒသဘောသို့ ဆိုက်၍ မိမိကံကုန်၍ သေရခြင်းမှတစ်ပါး မည်သူမျှ ဘေးအန္တရာယ်မပြုနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်ထူး ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသွားရသည်။

တန်ခိုးဖြစ်ပေါ်ရန်(၀၁)တန်ခိုးရှင် ဖြစ်လာရန်မှာ အခြေခံအကြောင်းတရားကြီးလေးပါးရှိသည်။ ယင်းအခြေခံအကြောင်းတရားကြီး လေးပါးမှ တစ်ပါး တန်ခိုးဖြစ်ပေါ်လာရန် စွမ်းနိုင်သော အခြားအကြောင်းတရား တစ်စုံတရာဟူ၍ မရှိ။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓက -

“စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ ဆန္ဒသမာဓိပဓါနသင်္ခါရ သမန္နာဂတံ ဣဒ္ဓိပါဒိဘာဝေတိ၊ ဝီရိယသမာဓိ။ ပ။ စိတ္တသမာဓိ။ ပ။ ဝီမသာသမာဓိပဓါနသင်္ခါရ သမန္နာဂတံ ဣဒ္ဓိပါဒိ ဘာဝေတိ”

ဟူ၍ ဣဒ္ဓိပါဒဝိဘင်းပါဠိတော်၊ ဣဒ္ဓိပါဒသံယုတ် နိကာယ်၊ ပါဠိတော်တို့၌ ညွှန်ပြတော်မူသည်။

တန်ခိုးဖြစ်ရန်ယင်းအခြေခံအကြောင်းတရားကြီးလေးပါးကို ဣဒ္ဓိပါဒ=ဣဒ္ဓိ= တန်ခိုး+ပါဒ=အခြေခံ= တန်ခိုး ဖြစ်ပေါ်လာရန် အခြေခံအကြောင်းရင်းကို ဣဒ္ဓိပါဒ်ဟု ခေါ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓက-

“ဣဒ္ဓိယာ၊ ဣဒ္ဓိ၏။ စတ္တာရော၊ လေးပါးကုန်သော။
ဣမေပါဒါ၊ ဤအခြေတို့သည်။ ဣဒ္ဓိလာဘာယ၊ တန်ခိုး
ကိုရခြင်းငှာ (ဝါ) တန်ခိုးရှင် ဖြစ်စေခြင်းငှာ။ ဣဒ္ဓိပဋ္ဌိ
လာဘာယ၊ တန်ခိုးကို အဖန်တလဲလဲရစေခြင်းငှာ။ ဣဒ္ဓိ
ဝိကုဗ္ဗနတယ၊ တန်ခိုးဖြင့် အထူးထူးသော နိမ္မိတရုပ်
ပွားကိုပြုလုပ်ဖန်ဆင်းခြင်းငှာ၊ ဣဒ္ဓိဝိသတိတယ၊ တန်ခိုး
ဖြင့် အထူးထူးသော အာနိသင်ကို ပွားစေခြင်းငှာ။ ဣဒ္ဓိ
ဝသီဘာဝတယ၊ တန်ခိုး၏အလွန်လျင်မြန်သော အဖြစ်
ကို ဆောင်ခြင်းဟူသော ဝသီဘော် အလို့ငှာ။ ဣဒ္ဓိ
ဝေသာရဇ္ဇာယ၊ တန်ခိုး၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကင်း၍ ရဲရင့်
ခြင်းအကျိုးငှာ၊ သံဝတ္တန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

ဟူ၍ ဣဒ္ဓိဝိပါဒ သံယုတ်ပါဠိတော်၌ ညွှန်ပြတော်မူသည်။

တန်ခိုးသည် အမှန်စင်စစ် ဝိဇ္ဇာပညာရပ်ပင် ဖြစ်၏။ တန်ခိုး
တည်းဟူသော အတတ်၌သာလျှင် မဟုတ်သေး၊ မည်သည့်
အတတ်ပညာ၌ မဆို ယင်းအခြေခံ ပါဒကြီးလေးပါး မုချပါဝင်
လျက်ရှိသည်။

ဆန္ဒ၊ စိတ္တ၊ ဝီရိယ၊ ဝီမံသ တည်းဟူသော အခြေခံတရားကြီး
လေးပါးနှင့် မညီညွတ်လျှင် (ဝါ) မပါဝင်လျှင် လောက၌ မည်
သည့်အတတ်ကိုမျှ တတ်မြောက်နိုင်မည်မဟုတ်။ ထို့ကြောင့်

လောက၌ မည်သည့်ပညာရပ်ကိုမဆို တတ်မြောက် လိုလျှင် ဆန္ဒ၊ စိတ္တ၊ ဝီရိယ၊ ဥာဏ်တည်းဟူသော အခြေခံအကြောင်း တရားကြီး လေးပါးစလုံးကို အသုံးပြုရ၏။

ယင်းပါဒ်ကြီးလေးပါးစလုံးကို အညီအညွတ် အသုံးမချနိုင် လျှင် မည်သည့် အတတ်ပညာကိုမျှ မတတ်မြောက်နိုင်။ ယင်း ပါဒ်ကြီး လေးပါးစလုံးကို အညီအညွတ် အသုံးပြုတတ်ပါက လောကီပညာသာ မဟုတ်၊ လောကုတ္တရာပညာ (၀၂) မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင် ပေါက်ရောက် အောင် မြင် နိုင် ကြောင်း ကို ဗောဓိပက္ခိယ ၃၇-ပါး၌ သက်သေခံနေသည်။

လောက၌ အလုပ်လုပ်ရာတွင် ကံ၊ ဥာဏ်၊ ဝီရိယဟု စကား အဆိုရှိသော်လည်း အမှန်စင်စစ် ဆန္ဒ၊ စိတ်၊ ဝီရိယ၊ ဥာဏ် ဤလေး လေးချက်သာ လိုရင်း ဖြစ်သည်။ ဟုတ် မဟုတ် ကိုယ်တိုင် တွေး ဆကြည့်။

တန်ခိုးဖြစ်ခြင်း အကြောင်းတရား(၀၂)တန်ခိုးဖြစ်ပေါ်လာ ရခြင်း အရင်းအမြစ်ကို ဗုဒ္ဓ၏ ထုတ်ဖော် ညွှန်ပြချက်သည် အလွန်တိကျ သဘာဝကျလွန်းသဖြင့် မည်သည့် သိပ္ပံ ဆရာမျှ စောဒကတက်နိုင်ဘွယ် မရှိ။

တန်ခိုးဖြစ်ပေါ်ရန် ယင်းအခြေခံ ပါဒ်ကြီးလေးရပ်မှ လွဲ၍ အခြားနည်းလမ်းမရှိဟု ပြတ်ပြတ်သားသား ထုတ်ဖော် မိန့်ကြား ထားပြီး ဖြစ်သည်။

တန်ခိုးသည်လည်း လောကီအတတ်ပညာတရပ်ပင် ဖြစ်၍ မည်သည့် အတတ်မျိုး၌ မဆို ဆန္ဒလည်း ရှိရမည်။ စိတ်က လည်း ထက်သန်ရမည်။ ကြိုးစားအားထုတ်မှုလည်း ရှိရမည်။

သိုးထွင်းနိုင်သော ကိုယ်ပိုင်ဥာဏ်ကလည်း ရှိရမည်။ ဤလေးချက် တို့ပိုင်လျှင် လောက၌ မဖြစ်နိုင်သော အရာဟူ၍ မရှိ။

ခပ်သိမ်းသော အတတ်တို့သည် ဗုဒ္ဓ၏ ညွှန်ပြတော်မူသော ဤအခြေခံပါဒ်ကြီးလေးရပ်ပေါ်၌သာတည်ရှိနေ၏။ ဤအခြေခံ ပါဒ်ကြီးလေးရပ်နှင့် ညီညွတ်လျှင် မည်သည့်အတတ်ကိုမဆို မုချ တတ်မြောက်ရမည်ကား မလွဲတည်း။

ထို့ကြောင့် တန်ခိုးဟူသည်မှာ အလိုလိုဖြစ်ပေါ်လာရသော စိတ်ကူးယဉ်အတတ်မျိုးမဟုတ်ကြောင်း ထင်ရှားသွားပြီး ဖြစ်၏။ မည်သည့်အတတ်မျိုးမဆို ဆန္ဒ၊ စိတ်၊ ဝီရိယ၊ ပညာဟူသော အခြေခံပါဒ်ကြီးလေးရပ်ဖြင့်သာ ရရှိတတ်မြောက်နိုင်သလို တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဒ်သည်လည်း ယင်းအခြေခံပါဒ်ကြီးလေးရပ်ပေါ်၌ တည်ဆောက်ထားရကြောင်းကို သဘာဝကျကျ တွေ့မြင်ရမည် ဖြစ်၏။

လောက၌ ခပ်သိမ်းသော အခြင်းအရာတို့သည် (၀၂) ခပ်သိမ်းသော အကျိုးတရားတို့သည် ခိုင်လုံပြည့်စုံသော အကြောင်းတရားများကင်း၍ ဖြစ်ရိုးစဉ်လာ မရှိ။ ခပ်သိမ်းသော အကျိုးတရားတို့သည် အလွန်ခိုင်လုံပြည့်စုံသော အကြောင်းတရားများကြောင့်သာ ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။

တန်ခိုးဟူသည် အကြောင်းတရားမရှိဘဲ ဖြစ်ပေါ်လာရသော အကျိုးတရားမဟုတ်ကြောင်း ထင်ရှားနေပြီ ဖြစ်၏။ တန်ခိုးဖြစ်ပေါ်လာရန် အရင်းအမြစ် အခြေခံကြီး (ဣဒ္ဓိပါဒ်) လေးရပ်မှာ အလွန် တိကျခိုင်လုံ ပြည့်စုံလှသော အကြောင်းတရားကြီးများ ဖြစ်သည်။

မဟာဝဂ်ဣဒ္ဓိပါဒသံယုတ်ပါဠိနှင့် ပဋိသမ္ဘဝဒါမဂ္ဂပါဠိတော်တို့၌ “ဣမာနိ အဋ္ဌပဒါနိ” ဟူ၍ တန်ခိုးဖြစ်ခြင်း အကြောင်းတရားရှစ်ပါးကို ဟောတော်မူသည်။

ယင်းတန်ခိုးဖြစ်ခြင်း အကြောင်းတရား ရှစ်ပါးတို့မှာ ဣဒ္ဓိပါဒကြီးလေးပါးကိုပင် ခွဲ၍ ဆန္ဒနှင့်သမာဓိ၊ ဝီရိယနှင့်သမာဓိ၊ စိတ္တနှင့်သမာဓိ၊ ဝီမံသနှင့် သမာဓိဟု အစုံပြု၍ ညွှန်ပြတော်မူသည်။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီးက—

“အိုရဟန်းတို့၊ ရဟန်းသည် ဆန္ဒကိုမှီ၍ သမာဓိကို အကယ်၍ရအံ့၊ စိတ်၏ တခုတည်းသော အာရုံ၌ တည်ခြင်းကို အကယ်၍ရအံ့၊ ဆန္ဒသည် သမာဓိမဟုတ်။ သမာဓိသည် ဆန္ဒမဟုတ်။ ဆန္ဒသည်တခြား။ သမာဓိသည်တခြား။ (လ)ဝီမံသသည် သမာဓိမဟုတ်။ သမာဓိသည် ဝီမံသမဟုတ်။ ဝီမံသသည် တခြား၊ သမာဓိလည်း တခြားတည်း။ တန်ခိုး၏ ဤလေးစုံရှစ်ပါး အကြောင်းတရားတို့သည် တန်ခိုးအဘိညာဉ်ကို ရခြင်းငှာ၊ တန်ခိုး၌ ရှိရာခြင်းကင်း၍ ရဲရင့်ခြင်း အကျိုးငှာ ဖြစ်ကုန်၏”

ဟု ညွှန်ပြတော်မူသည်။

တဖန် တန်ခိုးဖြစ်ခြင်း၏ အရင်းမူလတစ်ဆယ့်ခြောက်ပါးရှိကြောင်းကို-

- (၁) ဝီရိယက စိတ်ကို ချီပင့်အားပေးထား၍ ပျင်းရိမှုကြောင့် တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိ။ ထို့ကြောင့် အာနေဉ္စ မည်၏။
- (၂) ပျံ့လွင့်ခြင်းမရှိသော စိတ်သည် ပျံ့လွင့်သောသဘောဖြင့် မတုန်လှုပ်သောကြောင့် အာနေဉ္စ မည်၏။
- (၃) မတပ်မညွတ်သော စိတ်သည် တပ်မက်ကပ်ညှိသော ရာဂဖြင့် တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသောကြောင့် အာနေဉ္စ မည်၏။
- (၄) အမျက်အားဖြင့် ပြစ်မှားခြင်း မရှိသော စိတ်သည် ဖျက်ဆီးလိုသော ဗျာပါဒဖြင့် တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသောကြောင့် အာနေဉ္စ မည်၏။
- (၅) ငါ၊ ငါဟု အတ္တမာန်မရှိသော စိတ်သည် အယူမှားသော (မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ) အမြင်ဖြင့် တုန်လှုပ်မှုမရှိသောကြောင့် အာနေဉ္စ မည်၏။

- (၆) ဆန္ဒရာဂမဖွဲ့အပ်သော စိတ်သည် ဆန္ဒရာဂဖြင့် တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသောကြောင့် အာနေဉ္စ မည်၏။
- (၇) အထူးသဖြင့် လွတ်ကင်းသော စျာန်စိတ်သည် ကာမရာဂဖြင့် တုန်လှုပ်မှုမရှိသောကြောင့် အာနေဉ္စ မည်၏။
- (၈) ယောဂလေးပါးတို့ မယှဉ်သော စိတ်သည် ကိလေသာဖြင့် တုန်လှုပ်မှု မရှိသောကြောင့် အာနေဉ္စ မည်၏။
- (၉) ကိလေသာဟူသော အပိုင်း အခြား ကင်းအောင် ကျင့်သောစိတ်သည် ကိလေသာတို့ဖြင့် တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသောကြောင့် အာနေဉ္စ မည်၏။
- (၁၀) အာရုံတခုတည်း ရှိသည့်အဖြစ်သို့ ရောက်သော စိတ်သည် အထူးထူးအပြားပြား ကိလေသာတို့ဖြင့် တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသောကြောင့် အာနေဉ္စ မည်၏။
- (၁၁) သဒ္ဓါတရား ဖြင့် ခိုင်မြဲနေသော စိတ်သည်

ယုံကြည်မှုကင်းခြင်းဖြင့် တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသော
ကြောင့် အာနေဉ္စ မည်၏။

(၁၂) ဝီရိယဖြင့် ခိုင်မြဲနေသော စိတ်သည် ပျင်းရိမှုဖြင့်
တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသောကြောင့် အာနေဉ္စ
မည်၏။

(၁၃) သတိဖြင့် ခိုင်မြဲနေသော စိတ်သည် မေ့လျော့မှုဖြင့်
တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသောကြောင့် အာနေဉ္စ
မည်၏။

(၁၄) သမာဓိဖြင့် ခိုင်မြဲနေသော စိတ်သည် ပျံ့လွင့်မှု
ဖြင့် တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသောကြောင့် အာနေဉ္စ
မည်၏။

(၁၅) ပညာဖြင့် ခိုင်မြဲနေသော စိတ်သည် အာရုံကို
ဖုံးလွှမ်းခြင်း အဝိဇ္ဇာဖြင့် တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသော
ကြောင့် အာနေဉ္စ မည်၏။

(၁၆) ပညာအလင်းရောင်နှင့် အတူဖြစ်သော စိတ်
သည် အဝိဇ္ဇာဟူသော အမှိုက်တိုက်ဖြင့် တုန်လှုပ်
ခြင်း မရှိသောကြောင့် အာနေဉ္စ မည်၏။

ဤတန်ခိုး၏ မူလအရင်းအမြစ် တဆယ့်ခြောက်ပါး တို့သည် တန်ခိုးအဘိညာဉ်ကို ရစေခြင်းငှာ တန်ခိုး၌ ရှိရားခြင်းကင်း၍ ရဲရင့်ခြင်းအကျိုးငှာ ဖြစ်ကုန်၏ ဟူ၍ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ၌ ခွဲခြားညွှန်ပြတော်မူသည်။

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌ ဘူမိ၊ ပါဒ၊ ပဒ၊ မူလ ဟူ၍ လေး ရပ်စလုံးကို ညွှန်ပြတော်မူသည်။

ဘူမိဟူသည်မှာ တန်ခိုးဖြစ်ရာ ပထမဈာန်မှ စတုတ္ထဈာန် အထိ လေးဘုံကို ခေါ်သည်။

ပါဒ ဟူသည်မှာ တန်ခိုးဖြစ်ခြင်း အခြေလေးပါးကို ဆိုလို သည်။

ပဒဟူသည်မှာ တန်ခိုးဖြစ်ခြင်း အကြောင်းရှစ်ပါးကို ဆိုလို သည်။

မူလဆိုသည်မှာ အထက်၌ ဖော်ပြခဲ့သော တန်ခိုး၏ အရင်း မူလ တဆယ့် ခြောက်ပါးကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်။

ဘူမိ၊ ပါဒ၊ ပဒ၊ မူလ အကြောင်းလေးရပ် ပြည့်စုံလျှင် မိမိ လိုရာ ဖန်ဆင်းနိုင်ကြောင်းကို နောက်ပိုင်း၌ ထင်ရှားလတံ့။

တန်ခိုး ဆယ်ပါး

ဤတန်ခိုးဟူသော သဘောတရားဖြင့် သတ္တဝါတို့သည် တိုး တက်ကြီးပွားကုန်၏။ သတ္တဝါတို့၏ တိုးတက်ကြီးပွားကြောင်း ဖြစ်သော ယင်း သဘောတရားသည် တန်ခိုးလူဒွိ မည်၏။

တန်ခိုး ဟူသည်ကား သတ္တဝါတို့ လွန်ကဲထူးမြတ်သည့်

လောကီအဆင့်သို့ ဆိုက်ရောက်ခြင်းပေတည်း။ ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်က “ဣဒ္ဓိယောတိ ဒသဣဒ္ဓိယော” ဟူ၍ တန်ခိုးဆယ်မျိုး ရှိကြောင်း ညွှန်ပြတော်မူ၏။

တဖန် ညွှန်ပြတော် မူသည်မှာ—

“ကတမာ ဒသ ဣဒ္ဓိယော၊ အဓိဋ္ဌာနာဣဒ္ဓိ၊ ဝိကုဗ္ဗ နာဣဒ္ဓိ၊ မနောမယာဣဒ္ဓိ၊ ဥာဏဝိပ္ပါရာဣဒ္ဓိ၊ သမာဓိ ဝိပ္ပါရာဣဒ္ဓိ၊ အရိယာဣဒ္ဓိ၊ ကမ္မဝိပါကဇာဣဒ္ဓိ၊ ပုညဝ တောဣဒ္ဓိ၊ ဝိဇ္ဇာမယာဣဒ္ဓိ၊ တတ္ထတတ္ထသမ္မာပယောဂ ပစ္စယာ ဣဇ္ဈနတ္ထေနဣဒ္ဓိ”

ဟူ၍ ပဋိသမ္ဘဝါမဂ်ပါဠိတော်၌ တန်ခိုးဣဒ္ဓိ ဆယ်မျိုးရှိ ကြောင်းကို ခွဲခြားပြတော်မူသည်။

ယင်း ဣဒ္ဓိဆယ်မျိုးတို့မှာ—

- (၁) များသည်၏ အဖြစ်ကို (၀၇) ရုပ်အမျိုးမျိုးဖြစ် အောင် အဓိဋ္ဌာန်ရသော အဓိဋ္ဌာန ဣဒ္ဓိတန်ခိုး။
- (၂) ရုပ်အမျိုးမျိုးကို ဖန်ဆင်းနိုင်သော ဝိကုဗ္ဗနာ ဣဒ္ဓိတန်ခိုး။
- (၃) စျာန်စိတ်ဖြင့် တပါးသော ကိုယ်ကို ဖန်ဆင်း နိုင်သော မနောမယဣဒ္ဓိ တန်ခိုး။

- (၄) အရဟတ္တမဂ် ဥာဏ်၏ ပျံ့ခြင်း အဟုန်ရှိသော ဥာဏဝိပ္ပာရာ လှည့်တန်ခိုး။
- (၅) သမာဓိ၏ ပျံ့လွင့်ခြင်း အဟုန်ရှိသော သမာဓိ ဝိပ္ပာရာလှည့်တန်ခိုး။
- (၆) အရိယာ၏ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်သော အရိယာလှည့်တန်ခိုး။
- (၇) အမှတ်မထင်သော ကံ၏ အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ရသော ကမ္မဝိပါကဇလှည့်တန်ခိုး။
- (၈) လွန်ကဲသော ဘုန်းကံပါရမီ ရှိသူတို့၏ အဖြစ်ကို ရခြင်းဟူသော ပုညစတော လှည့်တန်ခိုး။
- (၉) အာတပ္ပန်ကျမ်း အတတ်တို့ကြောင့် ဖြစ်ရသော ဝိဇ္ဇာမယိဒ္ဓိတန်ခိုး။
- (၁၀) အမှုကြီးငယ်တို့၌ သင့်လျော်သောဥပါယ် တမျှင် ဖြင့် အားထုတ်ခြင်းကြောင့် ပြီးစီးပြည့်စုံသော သမ္မာပဿာဂ ပစ္စယ လှည့်တန်ခိုး။

ဟူ၍ တန်ခိုးဆယ်ပါးကို ဝေဖန်ပိုင်ခြား ပြတော်မူသည်။

(၁) အဓိဋ္ဌာန် လှည့်တန်ခိုး
ဟူသည်မှာ

မိမိကိုယ်ခန္ဓာမှ ရုပ်တူကိုယ်ပွားများ တရာ၊ တထောင်၊ တသောင်း၊ တသိန်း ဖြစ်စေသတည်းဟု အဓိဋ္ဌာန်၍ နှလုံးသွင်း

လိုက်သောအခါ အဓိဋ္ဌာန်အတိုင်း (၀၂)အဓိဋ္ဌာန်၍ ဖန်ဆင်းသည့်အတိုင်း ရုပ်ပွားများဖြစ်ပေါ်လာရသောကြောင့် အဓိဋ္ဌာန်တန်ခိုးဟု ခေါ်သည်။

(၂) ဝိကုဗ္ဗနာတန်ခိုး
ဟူသည်မှာ

အဘိညာဉ်ရပြီးသော သူသည် မိမိ၏ ပြုကတေ့ ရုပ်အဆင်းသဏ္ဌာန်ကို စွန့်၍ သူငယ်သဏ္ဌာန်၊ ဆင်သဏ္ဌာန်၊ မြင်းသဏ္ဌာန်၊ စစ်သည်ဗိုလ်ပါ အခင်းအကျင်း စသည်ဖြင့် ရုပ်အဆင်းသဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုးတို့ကို ဖန်ဆင်းနိုင်စွမ်းရှိသောကြောင့် ဝိကုဗ္ဗနာ တန်ခိုးဟု ခေါ်သည်။

(၃) မနောမယိဒ္ဓိ တန်ခိုး
ဟူသည်မှာ

မိမိနှင့် အလားတူ တန်ခိုးရှိသည့် အဘိညာဉ်စိတ်ဖြင့် ပြီးသော (နိမ္မိတ) ရုပ်ပွားတခုကိုသော်၎င်း၊ အများကိုသော်၎င်း၊ ဖန်ဆင်းနိုင်စွမ်းရှိသောကြောင့် မနောမယိဒ္ဓိ တန်ခိုးဟု ခေါ်သည်။

ယင်း တန်ခိုး သုံးပါးကို ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်ဟု ခေါ်ကြောင်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ဖွင့်သည်။

ထို့ကြောင့်—

“ထိုတွင်ကားတစ်၊ အများဖြစ်ဟု၊ စလစ်အမှန်၊
အဓိဋ္ဌာန်ပင်၊ ကိုယ် အသွင်ကို၊ စွန့်လျှင် ဝိကုဗ္ဗ၊
အဟုတ်ခေါ်ဆို၊ ဤကိုယ်အတွင်း၊ ဖန်ဆင်းကာယော၊
မနောမယ၊ ဤသုံးဝ၊ ဝိဇ္ဇေခွံချည်း။

ဟူ၍ ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီ၌ ရေးစပ်တော်မူသည်။

“ထိုတွင်ကားတစ်၊အများဖြစ်ဟု၊စလစ်အမှန်၊ အဓိဋ္ဌာန်ပင်”
ဟူ၍ ရေးစပ်တော်မူသည်မှာ ဒီသနိကာယ်သုတ် သီလက္ခန္ဓာ ပါဠိ
တော်လာ “ဧကောပိ ဟုတ္တာ ဗဟုဓါ ဟောတိ”ဟူသော သုတ်
နှင့် အညီ ရေးစပ်တော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။

မိမိသည် တယောက်တည်းဖြစ်လျက် မိမိနှင့် ရုပ်တူကိုယ်ပွား
အရှင်စူဠပန်ထေရ်ကဲ့သို့ အရာ၊အထောင်၊အသောင်း၊ အသိန်း
မက ဖန်ဆင်းနိုင်စွမ်းသော အဓိဋ္ဌာန်တန်ခိုးကို ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်
ညွှန်ပြတော် မူသည့်အတိုင်း “ထိုတွင်ကားတစ်၊ အများဖြစ်ဟု၊
စလစ်အမှန်၊ အဓိဋ္ဌာန်ပင်”ဟု ရေးစပ်တော်မူသည်။

(၄)ဥာဏဝိပ္ပာရာဇ္ဇိတန်ခိုး
ဟူသည်မှာ

အရဟတ္တမဂ်ဥာဏ်ဖြစ်သည်မှ ရှေ့ဝိပဿနာ ခဏ၌၎င်း၊ အရ

ဟတ္ထမဂ်ဖြစ်ဆဲသော ခဏ၌၎င်း အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၏ အာနုဘော်ကြောင့် ဖြစ်ရသော တန်ခိုးကို ခေါ်သည်။

အနိစ္စ နှိပ်သနာဖြင့် နိစ္စသညာကို ပယ်ခြင်းကြောင့် ပြည့်စုံ၏။ ဤသို့ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၏ အဟုန်ရှိသော တန်ခိုး ဖြစ်ရ၏။ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့ကို ပယ်ခြင်းကြောင့် ပြည့်စုံ၏။ ဤသို့ ဉာဏဝိပ္ပာရာ ဣဒ္ဓိတန်ခိုး ဖြစ်ရ၏။

အရှင်ဗာကုလ မထေရ်အား ဉာဏဝိပ္ပာရာ ဣဒ္ဓိတန်ခိုး ဖြစ်၏။ အရှင် သံကိစ္စ မထေရ်နှင့် အရှင်ဘူတပါလ မထေရ်တို့အား ဉာဏဝိပ္ပာရာ ဣဒ္ဓိတန်ခိုး ဖြစ်၏။

ဉာဏဝိပ္ပာရာ ဣဒ္ဓိတန်ခိုး ဖြစ်ပုံမှာ—

အရှင်ဗာကုလမထေရ်သည် ငယ်စဉ်က မင်္ဂလာနေ့ဝယ် မြစ်ဆိပ်၌ ရေချိုးရာ အထိန်းမိန်းမ၏ မေ့လျော့ခြင်းကြောင့် ရေထဲသို့မေ့၍ပျံသွား၏။ ထိုဗာကုလ သူငယ်ကို ငါးမျိုး၍ ဗာရာဏသီမြစ်ဆိပ်သို့ ရောက်လေ၏။ ထိုအရပ်၌ ထိုငါးကို တံငါသည်တို့က ဖမ်းပြီးလျှင် ဗာရာဏသီသူဌေးအား ရောင်း၏။

သူဌေးကတော်က ငါးကို မြင်လျှင်မြင်ခြင်း ချစ်ခင်သဖြင့် ငါးကိုယ်တိုင် ငါးဟင်းချက်မည်ဟု ကြံ၍ ငါး၏ ဝမ်းဗိုက်ကို ခွဲသောအခါ ဝမ်းထဲ၌ ရွှေရုပ်ကဲ့သို့ အဆင်းရှိသော သူငယ်ကို မြင်လျှင် “ငါ့မှာ သားရတနာ ရပေပြီ”ဟု အလွန်အထူး နှစ်သက်ဝမ်းမြောက် ဖြစ်လေ၏။

ဤသို့ ငါးဝမ်းထဲ၌ အနာရောဂါ တစုံတရာမရှိ ပကတိ ကျန်းမာ၍ ဘေးဘျမ်းကင်းခြင်းသည် ပစ္ဆိမဘဝက ဖြစ်သော အရှင်ဗာကုလ၏ ထိုအတ္တဘောဖြင့်ပင် ရလတ္တံ့သော အရဟတ္တ မဂ်ဉာဏ်၏ အာနုဘော်အစွမ်းကြောင့် ဉာဏဝိပ္ပာရာဇ္ဇဒ္ဓိတန်ခိုး မည်၏။

အရှင်သံကိစ္စ မထေရ်သည်ကား ပဋိသန္ဓေနေ့စဉ် ကိုယ်ဝန် ဖြင့် အမိ သေလွန်၏။ အလောင်းမိသဂြိုဟ်စဉ် တံရှူးဝါးဖြင့် ထိုးဆွသောအခါ သူငယ်၏ မျက်ထောင့်ကို ထိုးမိ၏။

ထိုစဉ် သူငယ်၏ အော်သံကို ကြား၍ အမိ၏ အလောင်း ကို ထင်းပုံထက်မှချ၍ ဝမ်းကို ခွဲလျက် သူငယ်ကို ထုတ်ယူ၏။ သူငယ်အရွယ်ရောက်၍ ရှင်ပြုသောအခါ ပဋိသမ္ဘဝါလေးပါး နှင့်တကွ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်၏။

အမိဝမ်းတွင် ကိန်းအောင်းနေရစဉ် မီးသဂြိုဟ်သော အခါ ၌၎င်း၊ တံရှူးဝါးနှင့် ထိုးဆွသော အခါ၌၎င်း သူငယ်၏ဘေး အန္တရာယ်ကင်းခြင်းသည် ဉာဏဝိပ္ပာရာဇ္ဇဒ္ဓိတန်ခိုး မည်၏။

ဘူတပါလ မထေရ်၏ဖြစ်စဉ်မှာ ငယ်စဉ်က ဘခင်နှင့် အတူ ထင်းခုတ်ရာသို့ ပါသွားရာ ဖခင်ဖြစ်သူက မြို့ထဲသို့ ထွက်ပြေး သွားသော နွားများနောက်သို့ လိုက်သွားသောအခါ မိုးချုပ် ၍ မြို့တံခါး ပိတ်သွား၏။

ထိုအခါ ဘူတပါလ သူငယ်သည် ဘီလူးသရဲတို့ သွားလာ ကျက်စားရာနေရာ မြို့ပြင်၌ တယောက်တည်း တညဉ့်ပတ်လုံး ကျန်ရစ်နေရရှာသော်လည်း ဘေးရန်ခပ်သိမ်း ကင်းငြိမ်းသော

အဖြစ်သည် မကြာမီ ရလတံ့သော အရဟတ္တ မဂ်ဉာဏ်၏ အာနုဘော်ဖြစ်သောကြောင့် ဥာဏဝိပ္ပာရာဇုဒ္ဓိတန်ခိုးမည်၏။

(၅) သမာဓိဝိပ္ပာရာဇုဒ္ဓိတန်ခိုး
ဟူသည်မှာ

ပဌမဈာန်စသည့် သမာဓိ မဖြစ်မီ ဥပစာရခဏ၌၎င်း၊ နောက် သမ္မာပတ်လေ့ကျက်သည်၏ အဆုံး၌၎င်း၊ သမ္မာပတ်ဝင်စားနေ ဆဲခဏ၌၎င်း သမာဓိအစွမ်းကြောင့် ဖြစ်သော ထူးခြားမှုကို ခေါ်၏။

ပဌမဈာန်ဖြင့် နိဝရဏ တရားတို့ကို ပယ်နိုင်စွမ်း ရှိသော ကြောင့် သမာဓိဝိပ္ပာရာဇုဒ္ဓိတန်ခိုးမည်၏။ နေဝသညာ နာသညာ ယတနဈာန်သမ္မာပတ်ဖြင့် အာကိဉ္ဇညာယတနသညာကို ပယ်နိုင် စွမ်းသောကြောင့် သမာဓိဝိပ္ပာရာဇုဒ္ဓိတန်ခိုး မည်၏။

အရှင်သာရိပုတ္တရာ မထေရ်မြတ်၊ အရှင် သဉ္ဇေဝမထေရ်၊ အရှင်ခါဏုကောဏ္ဍညမထေရ်၊ ဥတ္တရာ ဥပါသိကာ၊ သာမာ ဝတီ ဥပါသိကာ တို့သည် သမာဓိ ဝိပ္ပာရာဇုဒ္ဓိတန်ခိုးကို ရကုန်၏။

တခါတပါးတွင် ကပေါတကန္ဓရ တောကျောင်း၌ အရှင် မဟာမောဂ္ဂလန်နှင့် အတူ သီတင်းသုံးတော်မူသော အရှင်သာ ရိပုတ္တရာသည် လသာသော ညဉ့်တညဉ့်၌ ဆံရိတ်ပြီးစဉ်းခေါင်း ပြောင်ပြောင်ဖြင့် လွင်တီးခေါင်၌ နေတော်မူစဉ်—

ဘိလူးကြမ်းတကောင်သည် အဖေါ်ဘိလူးက တားမြစ် ပါ

လျက်မနေ။ ရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ဦးခေါင်းတော်ကို ရိုက်ပုတ်၏။
ရိုက်ပုတ်သော အသံသည် မိုးခြိမ်းသံကဲ့သို့ မြည်၏။

ထိုအခါ အရှင် သာရိပုတ္တရာ မထေရ်သည် ထိုဘီလူးရိုက်
သောအခိုက်၌ သမာပတ်ဝင်စားနေ၏။ အရှင်မြတ်အား မိုးကြိုး
ပစ်သကဲ့သို့ ထန်ပြင်းစွာ ရိုက်ပုတ်မိငြား သော်လည်း စိုးစဉ်းမျှ
ထိခိုက် နာကျင်ခြင်းမရှိသော အဖြစ်သည် သမာဓိဝိပွါရာ ဣဒ္ဓိ
တန်ခိုး မည်၏။

ကကုသန်မြတ်စွာဘုရား၏ လက်ဝဲတော်ရံ အဂ္ဂသာဝက
အရှင်သဉ္ဇီဝမထေရ် မီးရှို့ခံရသော်လည်း မထေရ်၏ သင်္ကန်း
ချည်မျှင်ကိုမျှ မီးမခခြင်းသည် သမာဓိဝိပွါရာတန်ခိုးကြောင့်
ဖြစ်၏။

ခါဏုကောဏ္ဍညမထေရ် ညအခါ၌ ခိုးသား ငါးရာတို့၏
ဥစ္စာထုပ်များဖြင့် ဖိနှိပ်ခြင်းခံရသော်လည်း စိုးစဉ်းမျှ ဘေး
အန္တရာယ် မရှိခြင်းသည် သမာဓိဝိပွါရာတန်ခိုးကြောင့် ဖြစ်
သည်။

ပြည့်တန်ဆာမ သီရိမာသည် တဏှာမာန် ငြူစူနေသော
ကြောင့် ပုဏ္ဏားသူဌေး၏သမီး မယ်ဥတ္တရာ၏ ဦးခေါင်းထက်မှ
ကျိုက်ကျိုက်ဆူသော ဆီပူဖြင့် လောင်းချသော်လည်း မယ်ဥတ္တ
ရာ၌ စိုးစဉ်းမျှ အနာတရမဖြစ်ခြင်းသည် သမာဓိဝိပွါရာ တန်
ခိုးကြောင့် ဖြစ်၏။

ဥတေံနမင်းကြီး၏ မိဖုရားခေါင်းကြီးဖြစ်သူ သာမာဝတီ
အား မင်းကြီးကိုယ်တိုင် ဆိပ်လူးမြှားဖြင့် ပစ်၍ ကွပ်မျက်
သော်လည်း မင်းကြီး၏ လက်များ တဆတ်ဆတ် တုန်လှုပ်၍

မိဖုရားကြီးအား လေးဖြင့် မပစ်ခတ်နိုင်ခြင်းသည် သာမာဝတီ
၏ သမာဓိဝိပွါရာလူ့ဒွိ တန်ခိုးကြောင့် ဖြစ်သည်။

(၆) အရိယာလူ့ဒွိတန်ခိုး
ဟူသည်မှာ

စက်ဆုပ် ရုံရှာဘွယ် စသည့်အာရုံတို့၌ စက်ဆုပ် ရုံရှာဘွယ်
ရာ မဟုတ်ဟု အမှတ်ပြု၍ နေနိုင်ခြင်းကို ခေါ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီးက-

“အရိယာတို့၏ကိုယ်ပိုင်တန်ခိုးသည် အဘယ်နည်းဟူ
မူကား ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် စက်ဆုပ်အပ်
သော အာရုံ၌ စက်ဆုပ်စရာ မဟုတ်ဟု အမှတ် ပြု၍
နေရန် အလိုရှိငြားအံ့၊ ထိုအာရုံ၌ စက်ဆုပ်စရာမဟုတ်
ဟု အမှတ်ပြု၍ နေ၏။ ထိုလူဌာရုံ၊ အနိဌာရုံ တည်းဟူ
သော အာရုံ၌ အင်္ဂါခြောက်ပါးရှိသော ဥပေက္ခာ စိတ်
ဖြင့် လျစ်လျူရှု၍ သတိနှင့် ပြည့်စုံ၍ အဆင်အခြင်
ဥာဏ်ပညာ ရှိသည် ဖြစ်၍ နေ၏”
ဟု ဟောတော်မူသည်။

စိတ်ကို အစိုးရပိုင်သသော အဖြစ်ကို စိတ်၏ ဝသီဘော်
သို့ ရောက်ကုန်သော ဘုရားရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့သာလျှင် ရရှိ

နိုင်သောကြောင့် အရိယာ လူဒွိတန်ခိုးဟု ခေါ်သည်။ ခဏာသဝိက္ခ အရိယာအရှင်မြတ်တို့သည် လူဠာရုံကို အနိဋ္ဌာရုံ အဖြစ်၊ အနိဋ္ဌာရုံကို လူဠာရုံ အဖြစ်နှင့် ရှုမြင်နိုင်စွမ်း ရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် အရိယာ လူဒွိတန်ခိုးဟု ခေါ်သည်။

(၇) ကမ္မဝိပါကဇ္ဇဒွိတန်ခိုး
ဟူသည်မှာ

ငှက်စသည်တို့ ကောင်းကင်၌ ပျံသွား နိုင်ခြင်းသည် တံ၏ အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ရခြင်းဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီးက—

ခပ်သိမ်းသော ငှက်တို့သည်၎င်း၊ ခပ်သိမ်းသော နတ်တို့သည်၎င်း၊ အချို့သော လူသားတို့သည်၎င်း၊ အချို့သော ဝိနိပါတိက အသူရာ တို့သည်၎င်း ကောင်းကင်၌ ပျံသွားနိုင်ခြင်းသည် အကြောင်းတရား ဟူသော ကံကြောင့်ဖြစ်ရသော လူဒွိတန်ခိုးမည်၏”

ဟု ညွှန်ပြတော်မူသည်။

(၈) ပုညဝတဇ္ဇဒွိတန်ခိုး
ဟူသည်မှာ

စကြဝတေးမင်းစသည့် လူသားတို့၏ ကောင်းကင်၌ သွား

လာနိုင်ခြင်းသည် အလွန်ကြီးမားသော ကောင်းမှုကြောင့် ဖြစ်၍ ပုညဝတဏ္ဏဒွိတန်ခိုးဟု ခေါ်သည်။ အကျဉ်းအားဖြင့် ကောင်းမှုဟူသော အကြောင်းတရား ရင့်ကျက်ခြင်းသို့ နောက်သော အခါ ပြီးစီးပြည့်စုံသော အကျိုးထူးသည် ပုညဝတဏ္ဏဒွိ မည်၏။

ထို့ကြောင့် ဥာဏဝိပ္ပာရာတန်ခိုးကိုရည်၍—

“အရဟတ္တ၊ ဖြစ်သည့် ခါမှ၊ တစ်ဏှံ၊ ဥာဏ
စွမ်းမြတ်၊ ထူးလတ်ပြီးသား၊ ဝိပဿနာ၊ မဂ်လေးဖြာ
ဖြင့်၊ ကိလေသာပယ်၊ ငါးဝမ်းဝယ်နေ၊ မသေနိုင်ထ၊
ဗာကုလတည်း၊ သံကိစ္စမှ၊ ဂဗ္ဘ တည်နေ၊ အမိသေ
လည်း၊ မသေနိုင်လို၊ ရာဇဂြိုဟ်မြို့ပ၊ ယက္ခဝန်းရံ၊ ညဉ့်သုံး
ယမ်လည်း၊ တယောက်တည်းသာ၊ ထင်းလှည်းအောက်
နေ၊ မသေနိုင်သူ၊ ဘူတပါလ၊ ဒါရကတို့၊ ဥာဏဝိပ္ပာ”

ဟူ၍၎င်း-

တဖန် သမာဓိဝိပ္ပာရာ တန်ခိုးကို ရည်၍—

“ရှစ်သမာပတ်၊ သုံးခါးမှတ်၍၊ ပစ္စိတ်ပယ်ခွါ၊ က
ပေါတာခြောက်၊ ဘီးလူးခေါက်လည်း၊ သေပျောက်
ကျင်နာ၊ ဆိတ်စာ မရှိ၊ ထေရ်သာရိတည်း”

ဟူ၍၎င်း၊

ခြင်းကြောင့် အလိုရှိအပ် ပြီးစီးစေအပ်သော အမှု၏ လိုတိုင်း ပြည့်စုံခြင်းကို ခေါ်သည်။

ယင်းတန်ခိုးသည် ပဌမဈာန်ဖြင့် ကာမစွန္ဒစသည် နိဝရဏ တို့ကို ပယ်ခြင်း၊ အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့ တို့ ပယ်ခြင်း စသည်တို့ကြောင့် တတ္ထ တတ္ထ သမ္မာပယောဂ ပစ္စယ တန်ခိုး မည်၏ဟူ၍ ဟောတော်မူသည်။

ထူးခြားချက်မှာ အဋ္ဌကထာ၌ စစ်သေနင်္ဂဗျူဟာ အတတ်၊ သင်္ချာ အတတ်၊ ဗေဒင်၊ ဆေးဝါး၊ မန္တရား၊ စာပေ၊ ပိဋကတ်၊ ယုတ်စအဆုံး လယ်ယာထွန်ယက် စိုက်ပျိုးခြင်းအတတ်စသည်တို့ ကိုပြီးစီးပြည့်စုံရသော အကျိုးအထူးသည် သမ္မာပယောဂပစ္စယ ဣဒ္ဓိတန်ခိုးမည်၏ ဟူ၍ ဖွင့်သည်။

ထို့ကြောင့် သည်ကိုရည်၍—

“နေက္ခမက၊ အရဟတ္တတိုင်၊ ပယ်နိုင်သမျှ၊ ထိုမှ တပါး၊ များပြားစွာလှ၊ ဗျူဟာစသည်၊ သိပ္ပဝိဇ္ဇာ၊ ဝေဒါပိဋကတ်၊ ထွန်ထကြဲစိုက်၊ လူ၌ပြုကာ၊ ပြီးသမျှ ပင်၊ တတ္ထတတ္ထာ၊ သမ္မာပယောဂ၊ ပစ္စယဣဒ္ဓိ၊ အမည် ရှိသည်၊ မှတ်သိဆောင်ရွက်ရာ သတည်း။”

ဟူ၍ ရေးစပ်တော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီးက တန်ခိုးလူဒွိပါဒ်နှင့် ပတ်သက်၍ ဒီဃနိကာယ်၊ သီလက္ခန္ဓ ပါဠိတော်၊ သံယုတ် ပါဠိတော်များနှင့် ပဋိသမ္ဘဝဒါ မဂ်ပါဠိတော်တို့တွင် အကျယ်တဝင့် ပိုင်းခြားပြတော်မူသည်။

တန်ခိုးကို ဘာကြောင့် ညွှန်ပြသနည်း။

ဗုဒ္ဓက တန်ခိုးနှင့်ပတ်သက်၍ ညွှန်ပြတော်မူသည်မှာ အချည်း
အနှီး သက်သက် မဟုတ်။ အလွန် ခိုင်လုံသော အကျိုးတရား
များ ရှိသောကြောင့် ညွှန်ပြတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။

ယင်းသို့သောနည်းဖြင့် ရရှိသော သမာဓိ ဘာဝနာသည်
အဘိညာဉ်ဟူသော အကျိုးတရား ရှိ၏။ မျက်စိမှောက်သော
ကိုယ်၏ အဖြစ်၌ ချမ်းသာစွာ နေရသော အကျိုး ရှိ၏။ ဥပ
စာရ သမ္မာဓိ ဘာဝနာသည် ဝိပဿနာဟူသော အကျိုးရှိ၏။
အလွန်မြဲမြံ ခိုင်ခန့်သော သမာဓိဘာဝနာသည် ပညာ ဘာဝ
နာကို လွယ်လွင့်တကူဖြင့် ပြည့်စုံစေနိုင်သော အကျိုးရှိ၏ ဟူ၍
ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာကြီး၌ ဖွင့်ပြတော်မူသည်။
မှန်သည်။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓက—

“အို-စုန္ဒ၊ ထိုတရားတို့ကို ငါတုရား၏ သာသနာ
တော်၌ မျက်မှောက်သော ကိုယ်၏ အဖြစ်၌ ချမ်းသာ
စွာ နေရကြောင်း ဖြစ်သော တရားတို့ဟူ၍သာ ဆိုအပ်
ကုန်၏”

ဟု ညွှန်ပြတော်မူသည်။

တန်ခိုးဟူသော လောကီအဘိညာဉ် ငါးပါးတို့ကို စတုတ္ထ
ဈာန်အထိ ရပြီးသော ရဟန်းယောဂီတို့အတွက် ရည်ညွှန်း၍
ညွှန်ပြတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဤအဘိညာဉ်ဈာန်
တရားတို့သည် ကိလေသာ အာသဝေါ တရားတို့ကို ခြောက်ခန်း
စေတတ်သော တရား မဟုတ်။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓက—

“အို-စုန္ဒ၊ ဤဈာန်တရားတို့ကို ငါ၏ သာသနာ
တော်၌ ကိလေသာ အာသဝေါတရားတို့ကို ခေါင်းပါး
စေတတ်သော၊ ခြောက်ခန်း စေတတ်သော အကျင့်ဟူ
၍ မဆိုအပ်ကုန်”

ဟု ပြတ်သားစွာ ညွှန်ပြတော် မူပြန်သည်။

သို့သော် သမာဓိဘာဝနာသည် “မုဒုဘူတေ ကမ္မနိယေ”ဟု

ဟောတော်မူသောကြောင့် စိတ်ကို နူးညံ့စေတတ်၏။ စိတ်၏ နူးညံ့ခြင်းကြောင့် တန်ခိုးဖန်ဆင်းခြင်း၌ ခံ့၏။ ကောင်းစွာ လှော်ခပ်ပြီးသော ရွှေကဲ့သို့ နူးညံ့ပြီးသော စိတ်သည် တန်ခိုး ဖန်ဆင်းမှု၌ ခိုင်ခံ့၏။ နူးညံ့ခြင်း ခံ့ခြင်းတို့သည် သမာဓိကို ကောင်းစွာ ပွားစေခြင်းကြောင့် ဖြစ်ရ၏။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓက—

“အို ရဟန်းတို့၊ ဤစိတ်ကို ပွားစေအပ်သည်ရှိသော် ကြိမ်ဖန်များစွာ လေ့လာအပ်သည် ရှိသော် နူးညံ့သည့် အမှု၌ ခံ့သည် ဖြစ်သကဲ့သို့ ဤအတူ အကြင်သဘော တရားကို ပွားအပ်သည်ရှိသော် နူးညံ့၏။ အမှု၌ ခံ့၏။ အို ရဟန်းတို့၊ ဤသဘောရှိသော တခုသော တရားကို မျှလည်း ငါတုရားသည် မြင်တော် မမူ”

ဟု ကော်ကင်္ဂုတ္တရ အကမ္မနိယဝဂ်ဒုသုတ်၌ ညွှန်ပြတော် မူသည်။

ထို့ကြောင့် လောက၌ စိတ်ထက် ဆန်းကြယ်သော အရာဟူ၍ မရှိ။ အလွန် နူးညံ့သိမ်မွေ့သော စိတ်သည် တန်ခိုးဖန်ဆင်းခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော အဖြစ်သို့ ရောက်၏။ ယင်းသို့ ဖြစ်ရခြင်းသည် သမာဓိဘာဝနာ အစွမ်းကြောင့်သာလျှင် ဖြစ်ရ၏။

ဗုဒ္ဓက စတုတ္ထဈာန် သမာဓိကို ရပြီးကုန်သော ရဟန်းယော
ဂီတို့အတွက် သမာဓိဘာဝနာ၏ အကျိုးဖြစ်သော အဘိညာဉ်
ကို ပြတော်မူရန် “သော ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ” ဟူသော
သုတ်ဖြင့် လောကီအဘိညာဉ် ငါးပါးတို့ကို ညွှန်ပြတော်
မူသည်။

ဣဒ္ဓိဝိဓ အဘိညာဉ်၊ ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ်၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု
အဘိညာဉ်၊ စေတောပရိယ အဘိညာဉ်၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသ နုဿ
တိ အဘိညာဉ် တည်းဟူသော လောကီအဘိညာဉ် ငါးပါးတို့
သည် ‘ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာ’ လူတို့ ကုသိုလ်ထက် လွန်မြတ်သော
တရားဟူ၍ မူလပဏ္ဏာသ ပါဠိတော် မဟာသီဟနာဒသုတ်၌
ညွှန်ပြတော်မူသည်။

စိတ်ကို အခြင်းအရာ ၁၄ ပါးဖြင့် နှိမ်နင်း ဆုံးမပြီးမှသာ
တန်ခိုးဖန်ဆင်းခြင်းကို ပြုနိုင်သည်။ ဤအခြင်းအရာ ၁၄ ပါးဖြင့်
စိတ်ကို ဆုံးမနိုင်ရန်လည်း အလွန်ခက်ခဲသည်။

ထို့ကြောင့်—

“ပဏ္ဍိတော၊ ပညာရှိသည်။ ဣဒ္ဓိဝိကုဗ္ဗနံ၊ တန်ခိုးဖန်
ဆင်းခြင်းကို။ ကာတံ၊ ပြုခြင်းငှာ။ စတုဒ္ဒသဟိ၊ တဆယ့်
လေးပါးသော။ အာကာရေဟိ၊ အခြင်းအရာတို့ဖြင့်။
စိတ္တံ၊ စိတ်ကို။ ဒမေယျ၊ ဆုံးမရာ၏။

ဟူ၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာ၌ မိန့်သည်။

စိတ်ကို
ဆုံးမနိုင်သော
အခြင်းအရာ ၁၄ပါး

(၁)ကသိဏာ နုလောမ-

ပထဝီကသိုဏ်းအစ သြဒါတကသိုဏ်း အဆုံးရှိသော
ကသိုဏ်းရှစ်ပါးတို့၌ အစဉ်အတိုင်း ကြိမ်ဖန်များစွာ ဝင်
စားခြင်း။

(၂)ကသိဏာပဋိလောမ-

သြဒါတကသိုဏ်းမှစ၍ နောက်ပြန် အစဉ်အတိုင်း ကြိမ်
ဖန်များစွာ စျာန်ဝင်စားခြင်း။

(၃)ကသိဏာ နုလောမ ပဋိလောမ-

ပထဝီကသိုဏ်းမှစ၍ သြဒါတကသိုဏ်းအထိ သြဒါတ
ကသိုဏ်းမှ စ၍ ပထဝီကသိုဏ်းအထိ အစဉ်အတိုင်း
အပြန်အလှန် ကြိမ်ဖန်များစွာ စျာန်ဝင်စားခြင်း။

(၄)စျာနာ နုလောမ-

ပထမစျာန်မှ စ၍ နေဝသညာ နာသညာ ယတနစျာန်
အထိ အစဉ်အတိုင်း ကြိမ်ဖန်များစွာ စျာန်ဝင်စား
ခြင်း။

(၅) ဈာနပဋိလောမ-

နေဝသညာ နာသညာ ယတနဈာန်မှ စ၍ ပထမဈာန်
တိုင်အောင် နောက်ပြန် အစဉ်အတိုင်း ကြိမ်ဖန်များစွာ
ဈာန်ဝင်စားခြင်း။

(၆) ဈာနာ နုလောမ ပဋိလောမ-

ပထမဈာန်မှ စ၍ နေဝသညာ နာသညာ ယတနဈာန်
အထိ နေဝသညာ နာသညာ ယတနဈာန်မှစ၍ ပထမ
ဈာန်အထိ အစဉ်အတိုင်း အပြန်အလှန် ကြိမ်ဖန်များ
စွာ ဈာန်ဝင်စားခြင်း။

(၇) ဈာနုက္ခန္ဓက-

ပထဝီကသိုဏ်း၌ ပထမဈာန်ကို ဝင်စားပြီးနောက်
ယင်း ကသိုဏ်း၌ပင် တတိယ ဈာန်ကို ဝင်စား၏။ ယင်း
တတိယဈာန်မှ ထပြီးလျှင် ပထဝီကသိုဏ်းကို ခွါ၍
အာကာသာနုဉ္ဇာ ယတနဈာန်ကို ဝင်စား၏။ ဤသို့
ကသိုဏ်းစဉ် မပျက်စေဘဲ ဈာန်အစဉ်ကို ခုန်ကျော်၍
ကြိမ်ဖန်များစွာ ဝင်စားခြင်း။ (ဈာန+ဥ+ကန္ဓက)
[ဥ=အထက်+ကန္ဓက=သွားသည်။ ဥက္ခန္ဓက-ခုန်ကျော်
သွားခြင်း]

(၈) ကသိဏုက္ခန္ဓက-

ပထဝီကသိုဏ်း၌ ပထမဈာန် ဝင်စားပြီးနောက် တဖန်

ယင်းစျာန်ကိုပင် တေဇောကသိုဏ်း၌ ဝင်စား၏။
ဤနည်းဖြင့် စျာန်အစဉ်မပျက်စေပဲ ကသိုဏ်းအစဉ်ကို
ခန့်ကျော်၍ ကြိမ်ဖန်များစွာ စျာန်ဝင်စားခြင်း။

(၉) စျာနကသိဏုက္ကန္တက—

ပထဝီကသိုဏ်း၌ ပထမစျာန်ကိုဝင်စားပြီးနောက် တေ
ဇောကသိုဏ်း၌ တတိယစျာန်ကို ဝင်စား၏။ ဤနည်း
ဖြင့် စျာန်အစဉ် ကသိုဏ်းအစဉ် နှစ်မျိုးလုံးကို ခန့်
ကျော်၍ ကြိမ်ဖန်များစွာ စျာန်ဝင်စားခြင်း။

(၁၀) အင်္ဂသင်္ကန္တက—

ပထဝီကသိုဏ်း တခုတည်း၌ပင် ပထမစျာန်ကို ဝင်စား
ပြီးနောက် အခြားသော စျာန်တို့ကိုလည်း ဝင်စား၏။
ဤနည်းဖြင့် ကသိုဏ်း တခု၌ပင် စျာန်အင်္ဂါတို့ကို
ပြောင်းရွှေ့၍ ကြိမ်ဖန်များစွာ ဝင်စားခြင်း (အင်္ဂ+
သင်္ကန္တက) [အင်္ဂ=စျာန်အင်္ဂါ+သင်္ကန္တက=ပြောင်း
ရွှေ့ခြင်း]

(၁၁) အာရမ္မဏသင်္ကန္တက—

ပထမစျာန်တခုတည်းကိုပင် ပထဝီကသိုဏ်း၌ ဝင်စား
ပြီးနောက် အခြားသော ကသိုဏ်းများ၌လည်း ဝင်စား

၏။ ဤနည်းဖြင့် စျာန်တခုတည်းကိုပင် ကသိုဏ်းအာရုံ ပြောင်းရွှေ့၍ ကြိမ်ဖန်များစွာ စျာန်ဝင်စားခြင်း။

(၁၂) အင်္ဂါရမ္မဏသင်္ကန္တက—

ပထဝီကသိုဏ်း၌ ပထမစျာန်ကို ဝင်စားပြီးနောက် အာပေါကသိုဏ်း၌ ဒုတိယစျာန်ကို ဝင်စား၏။ ဤနည်းဖြင့် စျာန်အင်္ဂါနှင့် ကသိုဏ်းအာရုံ နှစ်မျိုးလုံးကို ပြောင်းရွှေ့၍ ကြိမ်ဖန်များစွာ စျာန်ဝင်စားခြင်း။

(၁၃) အင်္ဂဝတ္ထာပန -

ပထမစျာန်သည် အင်္ဂါငါးပါးရှိ၏။ ဒုတိယစျာန်သည် အင်္ဂါသုံးပါးရှိ၏။ ဤနည်းဖြင့် စျာန်အင်္ဂါကို ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း (အင်္ဂ=စျာန်အင်္ဂါ+ဝတ္ထာပန=ပိုင်ခြားမှတ်သားခြင်း)

(၁၄) အာရမ္မဏ ဝတ္ထာပန -

ဤအာရုံကား ပထဝီကသိုဏ်းတည်း။ ဤအာရုံကား အာပေါကသိုဏ်းတည်း။ ဤနည်းဖြင့် ကသိုဏ်းအာရုံကို ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း။

ဤသို့စိတ်ကို ဆုံးမကြောင်းဖြစ်သော အခြင်းအရာ တဆယ်၊ လေးပါးတို့ ကင်း၍ (၀၁) ဤအခြင်းအရာ တဆယ်၊ လေးပါး

တို့ဖြင့် စိတ်ကို ပိုင်နိုင်အောင် ဆုံးမနိုင်ခြင်း မရှိပဲ အထက်စွဲ၍ အဘိညာဉ်တို့ မရနိုင်ပုံကို—

“အဋ္ဌသု သမာပတ္တိသု၊ ရှစ်ပါးသော သမာပတ် တို့၌။ စုဒ္ဓသဟိအာကာရေဟိ။ တဆယ့်လေးပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့်။ ခိဏ္ဏဝသီဘဝံ၊ လေ့လာ ကျေပွန် လွန်သောဝသီဘော်ကို။ ဝိနာ၊ ကြည်၍။ ဥပရိ၊ အထက် စွဲ၍။ အဘိညာဓိဂမော၊ အဘိညာကို ရခြင်း မည် သည်။ နဟောတိ၊ မဖြစ်”

ဟူ၍ သုမင်္ဂလဝိလာသိနီခေါ် သီလက္ခန္ဓာအဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့် သည်။

စိတ်ကို ဆုံးမရန် အလွန် ခက်ခဲပုံကို—

“ဤအခြင်းအရာ တဆယ့် လေးပါးတို့ဖြင့် စိတ်ကို မဆုံးမရသေးပဲ စွဲ၍ အဘိညာဉ်တို့၌ အားထုတ် ဘူး သည့် ဘာဝနာဓိကာရမရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်စ ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်သည် တန်ခိုးဖန်ဆင်းနိုင်ရန် အကြောင်း မရှိ။ ထိုအာဒိကမ္မိက ပုဂ္ဂိုလ်အား ကသိုဏ်းပရိကံပြုရန် ဝန်လေးခဲယဉ်းလှ၏။ လူတရာမှတယောက်၊ တထောင် မှာ တယောက်သာ ဖြစ်နိုင်စွမ်း၏”

ဟူ၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ မိန့်သည်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်လာ ဆိုမိန့်ချက်သည် အလွန်မှန်ကန်လှ၏။ စတင် အားထုတ်သော ယောဂီ (အာဒိကမ္ဘိက) ပုဂ္ဂိုလ် ရှေးဦးစွာ ကသိုဏ်းပရိကံ ပြုလုပ်နိုင်ရန် ဝန်လေး၏။ ခဲယဉ်း၏။ တရာမှတစ်ဆင့် တယောက်၊ တထောင်မှာ တယောက်တလေသာ အားထုတ်နိုင် စွမ်းရှိ၏။

ကသိုဏ်းပရိကံ ပြုနိုင်ပါသော်လည်း ပဋိဘာဂ နိမိတ်ထင် ရန် ဝန်လေး၏။ ခဲယဉ်း၏။ ရာ ထောင်တွင် တယောက်တလေ သာ စွမ်းနိုင်၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်သော်လည်း ဘာဝနာ နိမိတ်ကို ခိုင်မြဲစေ၍ အပ္ပနာဈာန်ရရန် ဝန်လေး၏။ ခဲယဉ်း၏။ ရာထောင်တွင် တယောက်တလေသာ စွမ်းနိုင်၏။

အပ္ပနာဈာန်ရပြီးသော်လည်း အခြင်းအရာ ၁၄ပါး တို့ဖြင့် စိတ်ကိုဆုံးမနိုင်ရန် ဝန်လေး၏။ ခဲယဉ်း၏။ ရာထောင် တွင် တယောက်တလေသာ စွမ်းနိုင်၏။ စိတ်ကိုဆုံးမပြီးသော်လည်း တန်ခိုးဖန်ဆင်းနိုင်ရန် ဝန်လေး၏။ ခဲယဉ်း၏။ ရာထောင်တွင် တယောက်တလေသာ စွမ်းနိုင်၏။

တန်ခိုးဖန်ဆင်းနိုင်သော်လည်း ဈာန်မျက်စိ (ဈာန်စက္ခု) ဖြင့် ကသိုဏ်းစသော အာရုံကို လျင်မြန်စွာ ဈာန်ဝင်စား နိုင်ရန် ဝန်လေး၏။ ခဲယဉ်း၏။ အရှင်ဗုဒ္ဓ ရာကိုတထေရ်ကဲ့သို့ လျင်မြန် စွာ ဈာန်ဝင်စားနိုင်ရန် ရာထောင်တွင် တယောက်တလေသာ စွမ်းနိုင်၏။

သာဓကဝတ္ထုမှာ-

သရက်ကျွန်း၌ သီတင်းသုံးနေသော မဟာ ရောဟဏ ဂုတ္တမထေရ် မကျန်းမာ၍ ပြုစုနေသော နဂါးမင်းကို သုတ်ချီဖမ်းယူရန် ကောင်းကင်မှ ပျံ၍လာသော ဂဠုန် ကို တန်ခိုးရှင် ရဟန်း သုံးသောင်း အလယ်၌ ရှစ်ဝါရ အရှင် မဟာ ဗုဒ္ဓရက္ခိတထေရ်သည် တောင်ကြီးကို လျင် မြန်စွာ ဖန်ဆင်း၍ ဂဠုန်ရန်မှ ကာကွယ်လိုက်၏။ မဟာ ထေရ်က “ငါ့ရှင်တို့ ဗုဒ္ဓရက္ခိတသာမဂ္ဂိလျှင် ငါတို့အား လုံး ကဲ့ရဲ့ခံကြရကုန်လိတံ။ ရဟန်းလက်ကိုင် စျာန်အဘိညာဉ် လက်နက် သံချေးမတက်ကြစေနှင့်”

ဟု မိန့်တော်မူ၏။

ထိုမိန့်ဆိုချက်ကြောင့် သုံးသောင်းသော ရဟန်း အားလုံး ပင် လျင်မြန်စွာ စျာန်ဝင်စားနိုင်သူ (ခိပ္ပနိသန္တိ)ချည်း ဖြစ်ကုန်၏။

လျင်မြန်စွာ အာရုံကို ရှုနိုင်၊ စျာန်ဝင်စားနိုင် သော်လည်း အများ၏ အားကိုးအားထားဖြစ်ရန် ဝန်လေး၏။ ခဲယဉ်း၏။ ရာထောင်တွင် တယောက်တလေမျှသာ စွမ်းနိုင်၏။

သာဓကတခုမှာ-

“စေတိယတောင်ကို အစပြု၍ သီဟိုဠ်ကျွန်းတကျွန်း

လုံးတုင် ဆီမီးထွန်းပဲ့ကြီး ပြုလုပ်သောအခါမာရ်နတ်က
မီးကျီးမိုးရွာချလိုက်၏။ မထေရ်တပါးက ကောင်းကင်
၌ မြေကြီးဖန်ဆင်း၍မီးကျီးမိုးကို ကာကွယ်လိုက် သဖြင့်
အများ၏ အားကိုးရာ ဖြစ်သွား၏”

ပါရမီနုသော သာမန်ပုထုဇဉ်တို့သည် အခြင်းအရာလက်နက်
ကြီး၁၁ပါးဖြင့် စိတ်ကို ဆုံးမခြင်း မရှိပဲ တန်ခိုးကို လွယ်လွယ်
နှင့် မရနိုင်ပုံကို-

“ပါရမီ အဆောက်အဦ အလွန်ကြီးမားစွာ ရှိတော်
မူကြကုန်သော ဘုရားပစ္စေကဗုဒ္ဓ၊ အဂ္ဂသာဝက၊ မဟာ
သာဝက စသော အရှင်မြတ်တို့ သာလျှင်၊ စိတ်ကိုဆုံးမ
မှု ဘာဝနာအစဉ်နှင့် ကင်း၍ အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရခြင်း
ဖြင့်သာလျှင် တန်ခိုးဖန်ဆင်းမှုနှင့် ပဋိသမ္ဘိဒါစသော
ဂုဏ်တို့အလိုကို ပြည့်စုံနိုင်ကုန်၏။ သို့သော် ရှေ့မြေကြီး
တို့ကို နူးညံ့အောင် ကြိတ်ထောင်း ပြုလုပ် ကြရသော
ရှေ့ပန်းတိမ်သမား၊ အိုးထိမ်းသမားတို့ကဲ့သို့ ကမ္မဋ္ဌာန်း
စီးဖြန်းကာစ ယောဂီသည် လက်နက်ကြီးတဆယ့်လေး
ပါးဖြင့် ဆုံးမပြီးမှ ဆန္ဒ၊ စိတ္တ၊ ဝီရိယ၊ ဝီမံသ တည်း
ဟူသော အခြေခံဣဒ္ဓိပါဒ်ကြီး လေးပါးကို အမှူးပြု၍
ဝင်စားခြင်းအစွမ်း၊ လေ့လာမှု ဝသီဘော်အစွမ်းတို့ဖြင့်
သိမ်မွေ့စွာတန်ခိုးဖန်ဆင်းနိုင်စေရန်၊ ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာ
ရနိုင်စေရန် ဘာဝနာပွားမှုကို အားထုတ်ပြုလုပ်အပ်၏။

ရှေ့အကြောင်းကံ ပါရမီဓါတ်ခံရင့်ကျက်သော ယောဂီ
သည်ကား ကသိုဏ်းတို့၌ စတုတ္ထဈာန်မျှလောက်သာ
အားထုတ်ခြင်းဖြင့် ပြည့်စုံနိုင်၏။

ဟူ၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ မိန့်သည်။

အထက်ပါ သာဓကကို ထောက်ခြင်းအားဖြင့် ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်
ကြီး ပေးတော်မူခဲ့သည့် သာသနာ့အမေ့အနှစ် တည်းဟူသော
သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ သိက္ခာသုံးရပ်စလုံး၌ ညီညွတ်အားကောင်း
မှသာလျှင် မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်ကို လွယ်လင့်တကူ ရနိုင်သလို
တန်ခိုးအရာ၌လည်း စိတ်ကို အချက်ကြီး ၁၄ ချက်ဖြင့် ဆုံးမပြီး
မှသာလျှင် ရနိုင်သည်မှာ ထင်ရှားနေသည်။

ယင်းအချက်တို့ကို ထောက်ရှုခြင်းအားဖြင့် ဈာန်အဘိညာဉ်
ကို လွယ်လွယ်မရနိုင်ကြောင်း ထင်ရှားနေပြန်သည်။ ဈာန်
ဘိညာဉ်ရနိုင်ရန်မှာ ရှေ့က အကြောင်းကံလည်း ရှိရမည်။ ပြုလို
သောဆန္ဒလည်း ရှိရမည်။ အလွန်စင်ကြယ်ပြီးသော စိတ်လည်း
ရှိရမည်။ ထက်သန်သောအားထုတ်မှုလည်း ရှိရမည်။ ထက်မြက်
သော ဉာဏ်ပညာလည်း ရှိရမည်ဖြစ်၍ သေချာစွာ ဆင်ခြင်
ကြည့်ပါက လောကီအလုပ်တွင် အခက်ဆုံးသော အလုပ်ဖြစ်
ကြောင်း တွေ့မြင်နိုင်သည်။

လောကီအဘိညာဉ်ငါးပါးတို့ကို ဗုဒ္ဓက အကြောင်းမဲ့ သက်
သက် အချည်းနှီးညွှန်ပြခြင်း မဟုတ်။ ခိုင်လုံသော အကြောင်း
အကျိုးရှိ၍သာ ညွှန်ပြတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။

စတုတ္ထဈာန်အထိ ရကုန်ပြီးသော အမျိုးကောင်းသား ယောဂီတို့အား မျက်မှောက်ခန္ဓာကိုယ်၏ အဖြစ်၌ ချမ်းသာစွာ နေနိုင်ရန်၊ မျက်မှောက်ပြုထိုက်သော တရားတို့ကို ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြု၍ သိနိုင်စေရန်၊ စိတ်စေတသိက်တို့ ချုပ်စေတတ်သော နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားနိုင်စေရန် တည်းဟူသော အကျိုးတရားတို့ကို ရရှိစေနိုင်သော ကြောင့် ညွှန်ပြတော်မူသည်။

ယင်းသို့ လောကီအဘိညာဉ် ဈာန်တန်ခိုးကို ရရှိနိုင်ရန်မှာ ဘူမိ၊ ပါဒ၊ ပဒ၊ မူလ ဟူသော အကြောင်းခံတရားကြီး လေးရပ် အပေါ်၌သာ တည်ရှိနေကြောင်း ထပ်ဆင့်၍ ညွှန်ပြတော်မူ သည်။ ရှေ့က ခိုင်လုံသော အကြောင်းနှင့် ယခုပစ္စုပ္ပန် အကြောင်း တရားနှစ်ရပ်တို့ ပေါင်းစပ်မိလျှင် (ဝါ) ပေါင်းစပ်ခြင်းအားဖြင့် လောကီအဘိညာဉ်တန်ခိုးကို မုချမသွေ ရနိုင်သည်သာတည်း။

ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီး ရရှိတော်မူသော အာသုက္ခယအဘိညာဉ်မှ တပါး ကျန်အဘိညာဉ်ငါးပါးတို့သည် လောကီတန်ခိုးသာ ဖြစ်သည်။ ယုတ်စွာအဆုံး သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည်ပင် လောကီ ဉာဏ်သာ တည်းဟု သာရသင်္ဂဟ အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ဆိုသည်။

အချို့သော ရုပ်ဝါဒီသမားတို့နှင့် ခေတ်လူငယ်တို့က ဗုဒ္ဓ၏ တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဒ်နှင့် ပတ်သက်၍ ယုံမှားနေကြသည်။ တန်ခိုးဟူ သည်မှာ လောကီအတတ်၊ လောကီဉာဏ်မျှသာ ဖြစ်၍ ယုံမှား ဘွယ် မရှိ။ အချို့ရုပ်ဝါဒီဆရာတို့က ဗုဒ္ဓသည် တန်ခိုးနှင့်ပတ် သက်၍ တစွန်းတစမျှ မမိန့်ဟခဲ့ကြောင်း အယူရှိသည်။ အချို့

ကလည်း တန်ခိုးဟူသည် ဟိန္ဒူ၊ ပြာဟ္မဏဘို့၏ အယူမျှသာ ဖြစ်သည်ဟု အဆိုပြုလေ့ရှိကြသည်။

ပိဋကတ်သုံးပုံ၊ နိကာယ်ငါးရပ် အဝင်ဖြစ်သော ဒီဃနိကာယ် သုတ် သီလက္ခန်ပါဠိတော်၊ သံယုတ်နိကာယ် မဟာဝဂ်ပါဠိတော်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယ် ပဋိသမ္ဘဝိဒါမဂ်ပါဠိတော်တို့၌ တန်ခိုး ဣဒ္ဓိပါဒ်အကျယ် ညွှန်ပြတော်မူသည်။

ဒီဃနိကာယ် သုတ် သီလက္ခန် ပါဠိတော် သာမညဖလ သုတ်၌—

“သော စေသမာဟိတေ စိတ္တေ ပရိသုဒ္ဓေ ပရိယောဒါတေ အနဂ္ဂဏေ ဝိဂတူပက္ကိလေသေ မုဒုဘူတေ ကမ္မနိယေ ဌိတေ အာနေဉ္ဇပ္ပတ္တေ ဣဒ္ဓိဝိဓာယ စိတ္တံ အဘိနိဟရတိ အဘိနိန္ဒာမေတိ၊ သော အနေကဝိဟိတံ ဣဒ္ဓိဝိဓံ ပစ္စန္ဒဘောတိ၊ ဧကောပိ ဟုတှာ ဗဟုဓာ ဟောတိ။”

“စတုတ္ထဈာန် ရပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဈာန်သမာဓိ၌ တည်ပြီးသော်၊ ဥပေက္ခာသတိဖြင့် စင်ကြယ်ပြီးသော်၊ ပြုံးပြုံးပြက်ပြက် အရောင်ထွက်ပြီးသော်၊ ကိလေသာမရှိပြီးသော်၊ ကိလေသာကင်းပြီးသော်၊ နူးညံ့သော အဖြစ်သို့ရောက်ပြီးသော်၊ အမှူခံပြီးသော်၊ မြဲစွာတည်ပြီးသော်၊ တန်ခိုးပန်ဆင်းခြင်း ဣဒ္ဓိဝိဓာဘိညာဉ်အလို့

ငှာ စိတ်ကိုရွှေရူဆောင်၏။ ရွှေရူညွတ်စေ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်
သည် အထူးထူးအပြားပြားသော တန်ခိုးဖန်ဆင်းခြင်း
ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်ကို ခံစား၏။ တယောက်တည်းသာဖြစ်
လျက် အရာအထောင်မက များသောကိုယ် ရှိ၏”

ဟူ၍ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်ကိုယ်တိုင် တိကျစွာ ညွှန်ပြထား
သည်။

ထို့အပြင်—

“ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် ဆန္ဒလွန်ကဲ
သော သမာဓိဖြင့် မြတ်သောလုံ့လနှင့် ပြည့်စုံသော
ဣဒ္ဓိပါဒ်ကို ပွားစေ၏။ ဝီရိယလွန်ကဲသော သမာဓိ၊ စိတ်
လွန်ကဲသော သမာဓိ၊ ပညာလွန်ကဲသော သမာဓိနှင့်
ပြည့်စုံသော ဣဒ္ဓိပါဒ်ကို ပွားများစေ၏။ ဤတန်ခိုးဖြစ်
ကြောင်း အခြေလေးပါးတို့သည် တန်ခိုးကို ရခြင်းငှာ၊
တန်ခိုးကို အဖန်တလဲလဲ ရခြင်းငှာ၊ တန်ခိုးဖြင့် အထူး
ထူးသော နိမ္မိတရုပ်(ရုပ်ပွား)ကို ဖန်ဆင်းခြင်းငှာ၊ တန်ခိုး
ဖြင့် အထူးထူးသော အာနိသင်ကို ပွားစေခြင်းငှာ၊
ရှုံ့ရှားခြင်းကင်း၍ ရဲရင့်ခြင်းအကျိုးငှာ ဖြစ်ကုန်၏”

ဟူ၍ သံယုတ္တနိကာယ် မဟာဝဂ်ပါဠိ ဣဒ္ဓိပါဒ်သံယုတ်၌
ညွှန်ပြတော်မူသည်။

ထို့ကြောင့် တန်ခိုးဟူသည်မှာ စိတ်ကူးယဉ် သက်သက် မဟုတ်။ အချည်းနှီး မဟုတ်။ အကြောင်းမဲ့ မဟုတ်။ အလိုလို ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော အရာမဟုတ်။ အလွန် ယထာဘူတကျ၍ အကြောင်း ခိုင်လုံသော၊ အကျိုးများစွာ ရှိသော၊ ကိုယ်တိုင် ပြုလုပ်ကျင့်ကြံအားထုတ်မှသာ ရနိုင်သော၊ အလွန်လက်တွေ့ကျ သော ဝိဇ္ဇာပညာချပ်ဖြစ်ကြောင်းကို ဗုဒ္ဓက တိကျစွာပင် ညွှန်ပြ တော်မူခဲ့သည်။

လောက၌ မည်သည့်အရာမျှ အကြောင်းတရားနှင့် ကင်း၍ မဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် တန်ခိုးဟူသည်လည်း အကြောင်းတရား နှင့် ကင်း၍ဖြစ်ခြင်း မရှိ။ “စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ” ဟူသော ဗုဒ္ဓ၏ညွှန်ပြချက် သည်သာလျှင် လောကီ၊ လောကုတ်၌ ခပ် သိမ်းသော အကျိုးတရားတို့ကို ပြီးစီး ပြည့်စုံစေနိုင်သော အကြောင်းရင်းခံ စစ်စစ်ကြီးဖြစ်သည်။

ဆန္ဒ၊ စိတ္တ၊ ဝီရိယ၊ ပညာ တည်းဟူသော အခြေခံအကြောင်း ရင်းကြီး လေးပါးနှင့် ပြည့်စုံလျှင် ခပ်သိမ်းသော အကျိုးတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ရုံမျှမက အလွန်အာနုဘော် ကြီးမားသော တန်ခိုးတို့ကိုလည်း မုချဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။

လောက၌ ရှိသော အလုပ်အကိုင် အတတ်ပညာ ဟူသမျှတို့ သည်လည်း ယင်းအကြောင်းရင်းခံကြီး လေးပါးနှင့် ကင်း၍ ကွာ၍ မဖြစ်နိုင်။ ယင်းအကြောင်းတရားကြီး လေးပါးနှင့် ကင်းသော အကျိုးတရားဟူ၍လည်း လောက၌ မရှိ။

ဗုဒ္ဓသည် ယင်း အကြောင်းတရားကြီး လေးပါးပေါ်၌ အခြေစိုက်၍ လောကသုံးပါးမှ လွတ်မြောက်ခြင်း ဖြစ်သော

လောကဝိမုတ္တိတရားကို ညွှန်ပြတော်မူသည်။ ယင်းအကြောင်းကြီး လေးပါးသည် လောကီ လောကုတ် အကျိုးတရားတို့ကို မုချ ပြီးမြောက်စေနိုင်၏။ ပြည့်စုံစေနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ပြီးမြောက် ပြည့်စုံစေနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကြီး လေးပါးသည် ဣဒ္ဓိပါဒေါ ဣဒ္ဓိပါဒ ဣဒ္ဓိပါဒ်ဟူ၍ ညွှန်ပြတော်မူသည်။

ယင်းအကြောင်းတရားကြီးလေးပါးသည်လောကီလောကုတ်နှစ်ရပ်စလုံးကို ညွှန်ပြထားသဖြင့် နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင် ပေါက်ရောက်နိုင်သည်။

ထို့အပြင် ယင်းပါဒ်ကြီး လေးပါးနှင့် ညီညွတ်ပြည့်စုံပါက စိတ်အလိုခပ်သိမ်းကို ပြီးမြောက်စေနိုင်သောကြောင့် တန်ခိုးဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းခံ (ဝါ)အခြေခံ အကြောင်းတရားကြီး ဖြစ်သည်။

ယင်းပါဒ်ကြီး လေးပါးနှင့် မညီညွတ် မပြည့်စုံလျှင် တန်ခိုးအရာပင် မဆိုထားဘိ။ မည်သည့် အလုပ်အကိုင် အတတ်ပညာကိုမျှ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ခြင်း မရှိ။ ပြီးစီးစေနိုင်ခြင်း မရှိ။ ထို့ကြောင့် တန်ခိုးဟူသည် စိတ်ကူးယဉ် သက်သက် မဟုတ်။ အလွန်လက်တွေ့ကျသော ဗောဓိနုလုပ်ငန်းကြီး ဖြစ်သည်။

ဘူမိ၊ ပါဒ၊ ပဒ၊ မူလ။ ဤအကြောင်းလေးရပ်ဖြင့် ပြည့်စုံလျှင် တန်ခိုးဖန်ဆင်းနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ပဋိသန္ဓိဒါမဂ် ပါဠိတော်၌—

“ဣဒ္ဓိယာ စတသော ဘူမိယော၊ စတ္တာရော ပါဒါ
အဋ္ဌပဒါနိ၊ သောဠသ မူလာနိ”

ဟူ၍ ညွှန်ပြတော် မူသည်။

ဘူမိကြီး လေးပါး၊ ပါဒကြီး လေးပါး၊ ပဒကြီး ရှစ်ပါး၊
မူလတဆယ် ခြောက်ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံလျှင် တန်ခိုး ဖန်ဆင်း
ခြင်းကို ပြုနိုင်၏ ဟူသော အဓိပ္ပါယ်တည်း။

ဘူမိကြီး လေးပါးဟူသည်မှာ ပထမဈာန်မှ စတုတ္ထဈာန်
အထိ ဖြစ်သော ဈာန်လေးပါးကိုပင် ခေါ်သည်။

ပါဒကြီးလေးပါးမှာ တန်ခိုးဖြစ်ရန် အခြေခံ အကြောင်း
ဘုရားလေးပါးကို ခေါ်သည်။

ပဒကြီး ရှစ်ပါးမှာ ဆန္ဒနှင့် သမာဓိ၊ ဝီရိယနှင့် သမာဓိ၊ စိတ္တ
နှင့် သမာဓိ၊ ဝီရိယနှင့် သမာဓိတို့ကို အစုံအစုံပြု၍ ခေါ်ခြင်း
ဖြစ်သည်။

မူလတဆယ် ခြောက်ပါးမှာ တန်ခိုး၏ အရင်းအမြစ်မူလကို
ခေါ်သည်။ ဤအချက်များကို အထက်၌ အကျယ်ရှင်းပြခဲ့ပြီး
ဖြစ်သည်။

“ဧကောပိ ဟုတ္တာ ဗဟုဓါ ဟောတိ” ဟူသော ဒေသနာနှင့်
အညီ ကိုယ်တခုတည်း ဖြစ်လျက် နိမ္မိတရုပ်ပွားများဖြစ်အောင်
တန်ခိုးဖန်ဆင်းဘူးသော သာဓကမှာ အရှင်စူဠပန် မထေရ်ဖြစ်
သည်။ ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီး သက်တော်ထင်ရှား ရှိစဉ် မဟာပန္နက၊
စူဠပန္နက မည်သော ညီနောင် နှစ်ယောက်ရှိသည်။

လမ်းခရီး၌ မွေးဖွားသောကြောင့် ပန္နကဟူသော အမည်ကို မှည့်ကုန်၏။ ယင်း ညီနောင်နှစ်ယောက်တွင် နောင်တော်ဖြစ်သူ မဟာပန္နကသည် ဗုဒ္ဓထံ၌ ရဟန်းပြု၍ ပဋိသမ္ဘဝံဒါလေးပါးနှင့်တကွ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်၏။

နောင်တော် ရဟန္တာဖြစ်ပြီးနောက် ညီတော်စူဠပန္နကကို ရဟန်းပြုစေ၍ “ဗုဒ္ဓမံယထာ ကောကနဒံ သုဂန္ဓ” အစရှိသော ဂါထာတပုဒ်ကို သင်ပေး၏။ စူဠပန္နကမထေရ်သည် ယင်းဂါထာကို လေးလတိုင်အောင် ကျက်၍ မရနိုင်သောကြောင့် နောင်တော် မဟာပန်ထေရ်က “သင်သည် သာသနာတော်၌ မထိုက်တန်” ဟု ဆို၍ စူဠပန်အား ကျောင်းမှ နှင်ထုတ်လိုက်၏။

ထိုအခါ မဟာဇီဝကသည် မဟာပန်ထေရ်ကို ချဉ်းကပ်၍ မြတ်စွာဘုရားနှင့်တကွ ဆွမ်းကိစ္စကြွရန် ပင့်ဘိတ်၏။ စူဠပန်မထေရ် တံခါးမုခ်၌ ရပ်၍ ငိုနေသည်ကို ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီးက ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့် မြင်၍ စူဠပန်ထံသို့ ကြွလာပြီးနောက် အကြောင်းရင်းကို မေးမြန်း၏။ ထိုအခါ စူဠပန်မထေရ်က အကြောင်းမှန်ကို လျှောက်ထား၏။

စူဠပန် အကြောင်းမှန်ကို လျှောက်ထားနေစဉ် ဗုဒ္ဓ အရှင်မြတ်ကြီးက ပုဗ္ဗေနိဝါသ ရွှေဉာဏ်ကုန်ယက် ဖြန့်စက်၍ ကြည့်သောအခါ စူဠပန်၏ မဟာသမ္ဘာရ ထူးသောအတိတ် ပါရမီကို မြင်တော်မူ၏။ ထိုအခါ ဆုတ်ဆုတ်ဖြူသော ပုဝါတပိုင်းကို

ပေး၍ “အိုရဟန်း၊ ဤပုဂံပိုင်းကို ဆုပ်နယ်လျက် (ရဇော ဟရဏံ ရဇော ဟရဏံ) ဟူ၍ အဖန်တလဲလဲ သရဇ္ဈယ်ခြင်းကို ပြုလော့” ဟု မိန့်တော်မူ၏။

ဗုဒ္ဓ၏ မိန့်တော်မူသည့်အတိုင်း ရှင်စူဠပန်သည် ရဇော ဟရဏံ ဟု အဖန်တလဲလဲ ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈယ်လျက် ပုဂံပိုင်းကို ဆုပ်နယ်သောအခါတွင် ဆုတ်ဆုတ်ဖြူသော ပုဂံပိုင်းသည် မည်းညစ်သွား၏။ ယင်းကမ္မဋ္ဌာန်းနိမိတ်ကို အမှီပြုလျက် စူဠပန် မထေရ်သည် ဗုဒ္ဓ၏ “ရာဂေါ ရဇော နစ ပန ရေဏု ဝုစ္စတိ” ဟူသော ဂါထာ၏ အဆုံး၌ ပဋိသမ္ဘိဒါ လေးပါး၊ အဘိညာဉ် ခြောက်ပါးနှင့်တကွ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်လေ၏။

နောက်တနေ့၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် နောက်ပါ ရဟန်းတို့နှင့် တကွ ဇီဝကအိမ်သို့ ဆွမ်းကိစ္စကြွရောက်၏။ ယာဂုကို ကပ်လှသောအခါ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက သပိတ်တော်ကို လက်ဝါးဖြင့် ပိတ်ထား၏။ “အရှင်ဘုရား အဘယ်ကြောင့် ပိတ်တော် မူပါသနည်း” ဟု ဇီဝကက လျှောက်ထားရာ “ကျောင်း၌ ရဟန်းတပါးကျန်သေးသည်” ဟု မိန့်တော်မူ၏။

ထိုအခါ ဇီဝကက လှိုင်တယောက်ကို စေလွှတ်၍ ကျောင်း၌ ကျန်နေသော ရဟန်းကို အမြန်ပင့်စေ၏။

ဇီဝက၏ လှိုင် ကျောင်းသို့ ရောက်သွားသောအခါ ရှင်စူဠပန်နှင့် ရုပ်အဆင်း တထပ်တည်း တူကုန်သော ရဟန်းတို့ ရာထောင်အထိ ရှိနေသည်ကို တွေ့မြင်ရသောကြောင့် ရှင်စူဠပန်

ထေရ်ကို ပင့်ဘိတ်ခြင်းငှာမစွမ်းနိုင်ပဲ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာထံသို့ပြန်လာ၍ “အရှင်ဘုရား၊ ကျောင်းအာရာမသည် ရာ ထောင်မကသော ရဟန်းတို့ဖြင့် ပြည့်၍ နေပါ၏။ အဘယ်ရဟန်းသည် စူဠပန်ဟူ၍ မသိနိုင်ပါ”ဟု လျှောက်ထား၏။

ထိုအခါ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက လှင်အား “သွားချေဦး။ ရှေးဦးစွာ မြင်ရသော ရဟန်း၏ သင်္ကန်းစွန်းကို ကိုင်၍ အရှင်ကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ခေါ်တော်မူသည် ဆို၍ ပင့်ခွဲ”ဟု မိန့်တော်မူလိုက်၏။

လုလင်သည် ကျောင်းတော်သို့ ရောက်၍ ရှင်စူဠပန်၏ သင်္ကန်းစွန်းကို ကိုင်မိသည်နှင့် တပြိုင်နက် ဖန်ဆင်းထားသော ရဟန်း (နိမ္မိတရုပ်ပွား)တို့သည် ပျောက်ကွယ်ကုန်၏။

မူလကိုယ်မှ ရုပ်ပွားများဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းနိုင်စွမ်းရှိပုံကို ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီး ညွှန်ပြတော်မူသည့်အတိုင်း အရှင်စူဠပန်မထေရ် အဘိညာဉ် စျာန်သမာပတ်ကို ဝင်စား၍ နိမ္မိတ ရုပ်ပွားများ ဖန်ဆင်းမှု လျော်နေခြင်း ဖြစ်သည်။

တန်ခိုးဖန်ဆင်းရာ၌ လိုရင်းအချက်မှာ အခြေခံ အကြောင်းတရားလေးပါးပင် ဖြစ်သည်။ အကြောင်းကြောင့် အကျိုးဖြစ်ရသည်ဟူသော ဗုဒ္ဓ၏ ဒေသနာတော်မြတ်နှင့် အညီ တန်ခိုးဟူသော ဣဒ္ဓိသည် အကျိုးတရား၊ ပါဒဟူသည် အကြောင်းတရား၊ အကြောင်းနှင့် အကျိုးတရား ဆက်စပ်လျက် တန်ခိုးဖန်ဆင်းမှုတည်းဟူသော အကျိုးတရားတို့ကို ပြီးစေရန် အရင်းခံ အကြောင်းကြီး လေးပါးကို ဣဒ္ဓိပါဒ-ဣဒ္ဓိပါဒ်ဟု ခေါ်သည်။

ယင်းဣဒ္ဓိပါဒ်ကြီးလေးပါးနှင့် မညီညွတ်လျှင် (၀၇) ယင်း
ဣဒ္ဓိပါဒ်ကြီး လေးပါးနှင့် ကင်းလျက် တန်ခိုးဖန်ဆင်း၍ မရ
နိုင်။ ဆန္ဒ၊ စိတ္တ၊ ဝီရိယ၊ ပညာတည်းဟူသော ဣဒ္ဓိပါဒ်ကြီး
လေးပါးနှင့် ပြည့်စုံလျှင် လောက၌ အရာခပ်သိမ်း ဖြစ်နိုင်သည်
မှာ အထင်အရှား သာတည်း။

အရှင်မဟာမောဂ္ဂလန်မထေရ်နှင့်နဂါးမင်း တန်ခိုးပြိုင်ခဲ့သလော

ယထာဘူတ ဥာဏဒဿနဉာဏ် မရသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့က ယင်း သို့ ရဟန္တာနှင့် နဂါးမင်းတို့ တန်ခိုးပြိုင်သည်ကို မယုံ။ ဗုဒ္ဓ ကိုယ်ကိုိုင် မဟော။ ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်၏ ပိဋကတ်သုံးပုံသို့ ရောက်လာ သည်မှာလည်း နောက်ဆရာ အရှင်တို့၏ လက်ချက်ဟု အဆိုပြု ကြသည်။

ဗုဒ္ဓ ဟောသည်ဟု လက်ခံသော အပိုင်းမှ သုတ္တန် ပုံဝတ္ထု တရပ် အနေဖြင့်သာ လက်ခံထားလေ့ရှိကြသည်။ အမှန်စင်စစ် ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ အပြစ်မရှိ။

အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အကြောင်း ကြောင့် အကျိုးဖြစ်ရသည် ဟူသော အရင်းအမြစ်နှင့် တကွ တန်ခိုးဖန်ဆင်းမှု၏ အကြောင်းရင်းကြီး လေးပါးတို့ကို ဟုတ် မှန်သည့်အတိုင်း မြင်နိုင်စွမ်းသော ဉာဏ်မရှိ၍ ဖြစ်သည်။

သဘာဝဓမ္မဗျူဟာ-

တနေ့သ၌ အနာထပိဏ်သူဌေးသည် မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်ကို နာပြီးနောက်- “အရှင်ဘုရား၊ နက်ဖြန် ရဟန်းငါးရာ နှင့်တကွ တပည့်တော်၏အိမ်၌ ဆွမ်းအလှူကို ခံတော်မူပါ ဘုရား” ဟု ပင့်ဘိတ်သွား၏။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် နောက်တနေ့ နံနက်၌ တသောင်းသော လောကဓါတ်ကို ကြည့်တော်မူရာ နန္ဒောပနန္ဒ နဂါးမင်းသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ဥာဏ်တော်ဝ၌ ထင်လာ၏။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် နဂါးမင်းအား ဆင်ခြင်လတ်သော် ဤ နဂါးသည် အယူမှား၏။ ရတနာသုံးပါး၌ မကြည်ညိုဟု မြင်တော်မူသဖြင့် အဘယ်သူသည် ဤနဂါးကို မှားသောအယူမှ လွတ်စေ နိုင်အံ့နည်းဟု ဆင်ခြင်ပြန်သော် အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန် မထေရ်ကို မြင်တော်မူ၏။

ထို့နောက် ဗုဒ္ဓက ရှင်အာနန္ဒာ မထေရ်ကို ခေါ်၍ တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့ ကြွတော်မူရန် ရဟန်းငါးရာကို အကြောင်းကြားစေ၏။ ထိုနေ့၌ နဂါးမင်းသည် ပျော်ပွဲသဘင်ကို ဆင်ယင်နေ၏။

ထိုအခါ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် နဂါးမင်း မြင်နိုင်သော အရပ်မှနေ၍ ရဟန်းငါးရာနှင့်အတူ တာဝတိံသာ နတ်ပြည်သို့ ရွှေ့ကြွတော်မူ၏။

ထိုအခိုက် နဂါးမင်းသည် “ဤ ဦးပြည်း ရဟန်းယုတ်တို့သည် ငါ၏အပေါ်မှ ဖြတ်သန်း၍ တာဝတိံသာ နတ်ပြည်သို့

သွားကုန်၏။ ယနေ့မှစ၍ ဤရဟန်းတို့ကို ငါ၏ ထိပ်ပေါ်၌ ဖခါးမြေမှန်တို့ကို ကျစေလျက် မသွားစေရအံ့” ဟု အမုက် ထွက်၍ ကြုံးဝါးလိုက်၏။

ထို့နောက် နဂါးမင်းသည် မြင်းမိုရ်တောင်သို့ သွား၍ သူ၏ ကိုယ်ဖြင့် ခုနစ်ထပ် ရစ်ပတ်လျက် တောင်ထိပ်၌ ပါးပျဉ်းကို ဖြန့်ကာ တာဝတိံသာ နတ်ပြည်ကို ဖုံးလွှမ်းထားလိုက်၏။

“ဘုန်းတော်ကြီးမြတ်သော အရှင်ဘုရား၊ ယခု မြင်းမိုရ်တောင်ကို မမြင်ရ။ တောင်ခါးပန်းကို မမြင်ရ။ အာလိန်ငါးဆင့်ကို မမြင်ရ။ အကြောင်း အဘယ်သို့ ရှိပါသနည်း” ဟု အရှင်ရဠုပါလ မထေရ်က မေး လျှောက်၏။

“အို ရဠုပါလ၊ နန္ဒောပနန္ဒ နဂါးမင်းသည် သင်တို့ အား အမုက်ထွက်၍ မြင်းမိုရ်တောင်ထိပ်ကို သူ၏ ပါး ပျဉ်းဖြင့် ဖုံးလွှမ်းထားပြီ” ဟု ဗုဒ္ဓက မိန့်တော်မူ၏။ ထိုအခါ ရှင်ရဠုပါလ မထေရ်က-

“အရှင်ဘုရား၊ ထိုနဂါးကို တပည့်တော် ဆုံးမပါ အံ့” ဟု ခွင့်တောင်း၏။ ဗုဒ္ဓက ခွင့်ပြုတော်မူ။

အရှင်ဘဒ္ဒိယထေရ်၊ အရှင်ရာဟုဿာထေရ်စသော ရဟန်းငါး ရာတို့ကလည်း အစဉ်အတိုင်း ခွင့်ပန်ကြကုန်သော်လည်း ခွင့်ပြု တော် မမူ။ နောက်ဆုံး၌ ရှင်မဟာမောဂ္ဂလင်္ကာန် မထေရ်ကြီးကို ဗုဒ္ဓက ကြည်ဖြူစွာ ခွင့်ပြုတော်မူလိုက်၏။

အရှင်မဟာ မောဂ္ဂလာန်သည် ပကတိ လူ့အတ္တဘောကို စွန့်၍ ကြီးစွာသော နဂါးမင်းအသွင်သို့ ဖန်ဆင်းလျက် နန္ဒောပနန္ဒ နဂါးမင်းကို အပြင်မှ တဆယ် လေးပတ်သော အခွေတို့ဖြင့် ရစ်ပတ်၍ မြင့်မိုရ်တောင်ဖြင့် ဖိညှပ်ထားလိုက်၏။

နဂါးမင်းသည် အမျက်ထွက်၍ အခိုးလွှတ်၏။ နဂါးအခိုးသည် မထေရ်ကို မနှိပ်စက်နိုင်။ မထေရ်၏ အခိုးသည် နဂါးကို ပင်ပန်းကာမျှ ဖြစ်စေ၏။ ထိုနောက် နဂါးသည် အလျှံလွှတ်၏။

မထေရ်လည်း အလျှံလွှတ်ပြန်၏။ နဂါးမင်း၏ အလျှံသည် မထေရ်ကို မနှိပ်စက်နိုင်။ မထေရ်၏ အလျှံသည်ကား နဂါးမင်းကို နာကျင် ပင်ပန်းစေ၏။ နဂါးမင်းက “ဤသူသည် ငါ့ကို မြင့်မိုရ်တောင်နှင့် ဖိညှပ်၍ အခိုးလည်း လွှတ်၏။ အလျှံလည်း လွှတ်၏။ ငါ့ကဲ့သို့ တန်ခိုးသတ္တိ ရှိပေစွ” ဟု တွေးဆမိ၏။

ထို့ကြောင့် “အို-အရှင်၊ အသင် ဘယ်သူနည်း” ဟု မေး၏။
“အို နန္ဒောပနန္ဒနဂါး၊ ငါကား မောဂ္ဂလာန်တည်း” ဟု မိန့်၏။

ထိုအခါ နဂါးမင်းက “အရှင်ဘုရား ရဟန်းအသွင်ဖြင့်သာ တည်တော်မူပါလော့” ဟု လျှောက်ထား၏။

ထိုအခါ ရှင်မောဂ္ဂလာန် မထေရ်သည် ဖန်ဆင်းထားသော နဂါးအတ္တဘောကို စွန့်၍ သိမ်မွေ့သေးငယ်သော အတ္တဘောကို ဖန်ဆင်းပြီးလျှင် နဂါးမင်း၏ လကျောနားပေါက်မှ ဝင်၍ လက်ဝဲနားပေါက်မှ ထွက်၏။ လကျောနားခေါင်းပေါက်မှ ဝင်၍ လက်ဝဲနားခေါင်းပေါက်မှ ထွက်၏။

အရှင်မောဂ္ဂလာန် မထေရ်သည် နဂါးမင်း၏ နှာခေါင်းပေါက်တို့မှ ဝင်ချေ ထွက်ချေ ပြုလုပ်နေစဉ် နဂါးမင်းက “ဒီတခါ ငါခံတွင်းသို့ ဝင်လာသော ရဟန်းကို ဝါး၍ စားတော့အံ့” ဟု ခံတွင်းကို ဖွင့်ဟလိုက်၏။

မထေရ်သည် ခံတွင်းအပေါက်မှ ဝင်၍ ဝမ်းထဲ၌ အရှေ့အနောက် တုံ့ခေါက်ပြန်ကာ စကြံကြံ၍ နေတော်မူ၏။

ထိုအခါ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက “ချစ်သားမောဂ္ဂလာန်၊ ဤနဂါးသည် တန်ခိုးကြီးလှ၏။ ဣဒ္ဓိပါဒ်ကို နှလုံးသွင်းလော့” ဟု မိန့်တော်မူ၏။

မထေရ်က “အရှင်ဘုရား၊ တပည့်တော်သည် စင်စစ် ဣဒ္ဓိပါဒ်လေးပါးကို ပွားစေအပ်ကုန်ပြီ။ အကြိမ်မျှားစွာ လေ့လာအပ်ကုန်ပြီ။ ယဉ်ကဲ့သို့ ပြုလုပ်အပ်ကုန်ပြီ။ တည်ရာကဲ့သို့ ပြုအပ်ကုန်ပြီ။ လေ့ကျက်အပ်ကုန်ပြီ။ ကောင်းစွာ အားထုတ်အပ်ကုန်ပြီ။ အရှင်ဘုရား၊ တပည့်တော်သည် နန္ဒောပနန္ဒ နဂါးတကောင်ကို မဆိုထားဘိ။ ဤနဂါးနှင့် တန်ခိုးတူကုန်သော နဂါးအပေါင်း ရာထောင်တို့ကို သော်လည်း ဆုံးမနိုင်စွမ်းရှိပါ၏” ဟု လျှောက်၏။

နဂါးမင်းက “ဝင်သွားသော ရဟန်းကို ငါ မမြင်ရမှရုံစေဦး။ ထွက်လာသောအခါမှ ထိုရဟန်းကို အစွယ်ကြား၌ ညှပ်၍ မှုန်မှုန်ညက်ညက် ဝါးစားအံ့” ဟု ကြံစည်လျက် “အရှင်ရဟန်း ကျွန်ုပ်ဝမ်းထဲ၌ စကြံကြံလျက် မနှိပ်စက်ပါနှင့်။ အပြင်သို့ ထွက်ပါလော့” ဟုဆို၏။

မထေရ်သည် ထွက်၍ အပြင်၌ တည်၏။ နဂါးမင်းက နှာခေါင်းလေကို လှုတ်၏။ မထေရ်သည် စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စား

လိုက်၏။ နဂါးမှတ်ထုတ်သော နှာခေါင်းလေသည် မထေရ်၏ မွေးညှင်းတပင်ကိုမျှ တုန်လှုပ်အောင် မတတ်နိုင်။

မှတ်ချက်။ ။ ကြွင်းသော ရဟန်းတို့သည်လည်း အရှင်မောဂ္ဂလာန် ပြုလုပ်သော တန်ခိုးပြာဋိဟာတို့ကို အစမှအဆုံး တိုင်အောင် ပြုလုပ်နိုင်စွမ်း ရှိကုန်၏။ သို့သော် နဂါး၏ နှာခေါင်းလေကို ခံရပ်သော အခါ၌ကား အရှင်မောဂ္ဂလာန် မထေရ်ကဲ့သို့ အလွန်လျင်မြန်စွာ ဖျာန်ကသိုဏ်းကို ဝင်စားနိုင်စွမ်းမရှိကုန်။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက ကြွင်းသော ရဟန်းတို့အား နဂါးမင်းကို နှိမ်နင်းဆုံးမရန် ခွင့်ပြုတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။

နဂါးမင်းက “ ငါ၏ နှာခေါင်းလေဖြင့် ရဟန်း၏ မွေးညှင်းတပင်ကိုမျှ လှုပ်ရှားရန် မတတ်နိုင်လေစွတကား။ ဤရဟန်းသည် ငါထက် တန်ခိုးကြီးပေ၏။ ဤတန်ခိုးကြီးသော ရဟန်းအား ငါသည် နှိပ်စက်ခြင်းငှာ မတတ်နိုင်ချေပြီတကား” ဟု တွေးဆမိ၍ ပြေးလေ၏။

ထိုအခါ မထေရ်သည် မိမိအတ္တဘောကို စွန့်၍ အလွန်ကြီးမားသော ဂဠုန်အသွင်ဖြင့် နဂါးနောက်သို့ လိုက်လေ၏။ နဂါးသည် မိမိအတ္တဘောကို စွန့်၍ လူငယ်အသွင် ဖန်ဆင်းလိုက်ပြီးလျှင် “အရှင်ရဟန်း၊ အရှင်တို့ကို ယနေ့မှစ၍ ကိုးကွယ်ရာ ဟူ၍ ဆည်းကပ်ပါမည်။ ချမ်းသာခွင့်ပေးတော်မူပါ” ဟု ဆိုလျက် အရှင်မောဂ္ဂလာန်မထေရ်၏ ခြေတော်အစုံကို ဦးတိုက်၍

ရှိခိုး၏။ အရှင်မောဂ္ဂလာန်မထေရ်က “ အို နန္ဒောပနန္ဒနဂါး၊
ငါတို့အရှင် ဆရာသခင်ဖြစ်တော်မူသော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ကြွတော်
မူလာပြီ။ အသင် လာလှည့်လော့။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာထံသို့ သွားကုန်အံ့”
ဟု ဆို၍ နဂါးမင်း၏ မာန်ကိုချစေပြီးလျှင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာထံသို့
ခေါ်ဆောင်သွား၏။

နဂါးမင်းသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ခြေစုံကို ဦးခိုက်လျက်- “အရှင်
ဘုရား၊ အရှင်တို့ကို ယနေ့မှစပြီး ကိုးကွယ်ရာဟူ၍ ဆည်းကပ်
ပါ၏။ ကျွန်ုပ်အား ချမ်းသာခွင့်ပေးတော်မူပါ” ဟု လျှောက်၏။

ထိုအခါ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက “ အို နဂါးမင်း၊ ချမ်းသာခြင်းနှင့်
ပြည့်စုံစေ” ဟု မိန့်တော်မူလျက် ရဟန်းအပေါင်းခြံရံကာ အနာ
ထပိဏ်သူဌေးကြီးအိမ်သို့ ကြွတော်မူလေ၏။ တန်ခိုးပြိုင်ရာ၌ စင်
ရှုံးသော နန္ဒောပနန္ဒနဂါးမင်းသည် လုလင်ငယ် အသွင်ဖြင့်
ရဟန်းငါးရာ၏နောက်မှ ခပ်ရိုးရိုး လိုက်ပါသွားလေ၏။

တန်ခိုးဖန်ဆင်းရာ၌
အဘယ်ရုပ်က
ပွားသနည်း။

ဤမေးခွန်းကို ဗုဒ္ဓ၏ ဒေသနာတော်မှတစ်ပါး မည်သည့်
ဘာသာ မည်သည့်အတတ်ပညာရှင်မှ ခြေခြေမြစ်မြစ် ဖြေနိုင်
မည်မဟုတ်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လောကီအတတ်ပညာ
အားလုံးတွင် အထွတ်အထိပ်ဖြစ်၍ အလွန်သိမ်မွေ့သောကြောင့်
တည်း။

ဥပါဒိန္န၊ အနုပါဒိန္နဟူ၍ ရုပ်နှစ်ပါးရှိသည်။ ဥပါဒိန္နရုပ်ဟူသည်မှာ ကံကြောင့်ဖြစ်ရသောရုပ် ၁၈ ပါးကို ခေါ်သည်။ အနုပါဒိန္နရုပ်ဟူသည်မှာ တိဇရုပ်ခေါ်စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရ သုံးပါးတို့ကြောင့် ဖြစ်ရသောရုပ် ၁၀ ပါးကို ခေါ်သည်။

အမှန်စင်စစ် အနုပါဒိန္နရုပ်သည် ဥပါဒိန္နရုပ်ကိုမူ၍ ဖြစ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် တန်ခိုးဖန်ဆင်းရာတွင် ဥပါဒိန္နရုပ်ကိုမူ၍ အနုပါဒိန္နရုပ်က ပွားများခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ကသိုဏ်းပရိကံကို ပြု၍ (အရှင်စူဠပန်မထေရ်ကဲ့သို့) ရုပ်ပွားများ ဖန်ဆင်းရာတွင် ဥပါဒိန္နရုပ်ကို မူ၍ အနုပါဒိန္နရုပ်သာပွားများခြင်း ဖြစ်သည်။ တန်ခိုး၏အစွမ်းဖြင့် ဥပါဒိန္နရုပ်သည် ပွားခြင်းမရှိ၊ (၀၁)မပွားများနိုင်။

ထို့ကြောင့်—

“တထာပိ ဥပါဒိန္နံ န ဝဗ္ဗတိ၊ ဣဒ္ဓါနုဘာဝေန-
စိတ္တဇံ တဒနုသာရေန ဥတုဇဉ္ဇ ဝဗ္ဗတိတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗ”
ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ (ဒု) ၃၀။

အဓိပ္ပါယ်မှာ—

ဥပါဒိန္နရုပ်သည် ပွားများခြင်း မရှိ။ စိတ္တဇနှင့်ဥတုဇရုပ်တို့သည် ဥပါဒိန္နရုပ်ကို အစဉ်မူ၍ တန်ခိုးဖန်ဆင်းခြင်း အားဖြင့် ပွားများ၏ ဟူ၍ မှတ်အပ်၏။

တန်ခိုးရှင်သည် ဥပါဒိန္နရုပ်ကိုမိ၍ အနုပါဒိန္နရုပ်ကို ကြီးစေလိုက(အလိုရှိတိုင်း)ကြီးမားစေနိုင်၏။ ငယ်စေလိုက ငယ်စေနိုင်၏။ ကြီးသောအတ္တဘော၊ ငယ်သောအတ္တဘောတို့ကို ဖန်ဆင်းနိုင်၏။ ဥပမာကား နန္ဒောပနန္ဒနဂါးမင်းကို နှိမ်နင်းဆုံးမတော်မူသော အရှင်မောဂ္ဂလဝန်မထေရ်ကဲ့သို့တည်း။

ကံကြောင့်ဖြစ်သော ဥပါဒိန္နရုပ်ကိုမိ၍သာလျှင် အနုပါဒိန္နရုပ်ပွားများ ရကြောင်းကို--

“ဥပါဒိန္နကံ နိဿာယ အနုပါဒိန္နကံ ဝဇုတိ”

ဟူ၍ အဋ္ဌကထာ(ဒု-၂၈)၌ ဖွင့်ဆိုသည်။

လောကီဝိဇ္ဇာပညာကျမ်း၌ ကျမ်းပြုဆရာ၏ ချတ်ယွင်းချက်များကို အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရှိရသည်။

“စင်စစ်အားဖြင့် သေသောသူသည်ကိုင်တွယ်ထိတွေ့၍ ရသော ဩဠာရိကခေါ် ‘ရုပ်ကြမ်း’မှ ကိုင်တွယ်ထိတွေ့၍မရသော သုခုမရုပ်ခေါ်သည့် ‘ရုပ်နု’ ခံထွက်သောသောကြောင့် ရုပ်ကြမ်းသာလျှင် ကျန်ရစ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤခွဲထွက်သွားသော ရုပ်နုသည် ဝိညာဉ်၏ သဘောလောက်သာ”

အထက်ပါစာပိုဒ်သည် ဗုဒ္ဓ၏အဘိဓမ္မာနှင့် ဖြောင့်ဖြောင့်ကြီး ဆန့်ကျင်လျက်ရှိနေသည်။ ယင်းစာပိုဒ်အတွက် စောဒက များစွာ ဝင်လာနိုင်သည်။ သို့သော် ပညာဉာဏ်နုသော စာရှုသူတို့နှင့် ဗုဒ္ဓ၏အဘိဓမ္မာကို အတုင်းပိုင်းကျကျ လေ့လာဘူးခြင်း မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက် ဘဝင်ကျမည်ဆိုက ကျနိုင်သည်။

တဖန် ယင်းစာအုပ် ခန္ဓာငါးပါးအဖွင့်၌ “ခန္ဓာကိုယ် အတုင်း၌ရှိသော လျှပ်စစ် သံလိုက်ဓါတ်အားသည်ပင် ဇောတိ ခန္ဓာ (ဝါ) သုခုမရုပ် (ဝါ) ဝေဒနာက္ခန္ဓာဟု ခေါ်လေသည်” ဟုဖော်ပြထား၏။

ဗုဒ္ဓ၏ အဘိဓမ္မာအရ သုခုမရုပ် ၁၆ ပါးတို့သည် လျှပ်စစ် သံလိုက်ဓါတ် မဟုတ်။ သုခုမရုပ်သည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာမဟုတ်။ သုခုမရုပ်က တခြား။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက တခြား။ ရုပ်၊ သညာ၊ ဝေဒနာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်ဟူ၍ ခန္ဓာငါးပါးရှိရာတွင် သြဇ္ဇာရိက ရုပ်၊ သုခုမရုပ်တို့သည် ရူပက္ခန္ဓာ၌ အကျုံးဝင်သည်။ ထို့ကြောင့် သုခုမရုပ်သည် ရုပ်ခန္ဓာသာ ဖြစ်နိုင်၏။ နာမ်ခန္ဓာ မဖြစ်နိုင်။

ဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် နာမ်ခန္ဓာသာ ဖြစ်နိုင်၏။ ရုပ်ခန္ဓာ မဖြစ်နိုင်။ ခန္ဓာငါးပါးကို ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးခွဲလျှင် ရုပ်ခန္ဓာတပါး သာရ၍ သညာ၊ ဝေဒနာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်ဟူသော နာမ်ခန္ဓာ လေးပါး ရသည်။

ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီးက အဘိဓမ္မာ ဓမ္မသင်္ဂဏီ ပါဠိတော်၌ သညာ၊ ဝေဒနာ အစရှိသောနာမ်ခန္ဓာလေးပါးကို စိတ္တုပ္ပါဒ ကဏ္ဍကောဌာသဝါရ၌၎င်း၊ ရုပ်ခန္ဓာကို ရူပကဏ္ဍရူပပိဘတ္တိ၌

၎င်း တိတိကျကျ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ခဲ့ခြား၍ ညွှန်ပြတော်မူထားသည်။

ယင်းကျမ်းပြုဆရာက ရုပ်လည်း ခန္ဓာ၊ ခန္ဓာလည်း ရုပ်ဟု အထင်ရှိ၍ သုခမရုပ်ကို ဝေဒနာက္ခန္ဓာနှင့် လုံးထွေးချလိုက်ပုံရသည်။ အမှန်စင်စစ် ရုပ်သည် ခန္ဓာ မဟုတ်။ ခန္ဓာသည်လည်း ရုပ် မဟုတ်။ ခန္ဓာဟူသည်မှာ အပေါင်းအစုမျှသာ ဖြစ်သည်။

ယင်းစာအုပ်၌ပင် ဗုဒ္ဓ၏ ဝေဒနာတော်နှင့် မည်သို့မျှ ကိုက်ညီ၍ မရနိုင်သော အောက်ပါစာပိုဒ်ကို ဖတ်ရှုရပြန်သည်။

“သာမန်မျက်စိအား ဖြင့်လည်း မမြင်ရ၊ ကိုင်တွယ်ထိတွေ့ခြင်းငှာလည်း မစွမ်းနိုင်သော အလွန်တရာနူးညံ့သော ရုပ်ဝတ္ထုကို ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ဟု ခေါ်သည်” ဟု ဖော်ပြထား၏။

ကျမ်းပြုဆရာက ရုပ်ခန္ဓာနှင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာကို မကွဲမပြား တသားတည်း ယူဆထားသဖြင့် ပညာဉာဏ်နုသော စင်္စရသ္မုပရိသတ်အဖို့ ဟုတ်ယောင်နိုး ထင်မှတ်သွားနိုင်သည့်အပြင် ရုပ်ခန္ဓာနှင့် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ မကွဲမပြားသောကြောင့် ခန္ဓာလေးပါးသာ ရှိသည်ဟု ထင်မှတ်သွားနိုင်သည်။

ထိုထက် ယုတ္တိကင်းမဲ့သော စာပိုဒ်မှ—

“ရုပ်ပြောင်းကိုယ်ခွဲ၊ အတတ်ကို တတ်မြောက်ကြ

သော ပညာရှင်များသည် မိမိတို့၏ ရူပက္ခန္ဓာမှ ဇောတိ ခန္ဓာကိုခွါထုတ်၍ ထိုဇောတိခန္ဓာကိုပင် လူသားတို့၏ မံသမျက်စိဖြင့် မြင်တွေ့နိုင်ရန် ဖန်တည်းသောအတတ် ကို တတ်ကြပေသည်။ မိမိအလိုရှိသော ရုပ်ကို ဖန်တည်း တတ်ကြသည်။ ဤဖန်တည်းသော ရုပ်သည် ကိုင်တွယ် ထိတွေ့၍ မရပေ။ ရုပ်ရှင်ပြသောအခါ မြင်ရသော အရုပ်ကဲ့သို့ပင် ဖြစ်သည်”

ဟု ရေးသားဖော်ပြထားသည်။

ရူပက္ခန္ဓာမှ ဇောတိခန္ဓာ ခွါထုတ်သည်ဟူသည်မှာ စိတ် ကူးယဉ်သက်သက်မျှသာ ဖြစ်၏။ ရူပက္ခန္ဓာမှ ဇောတိခန္ဓာ မည် သို့ ခွါထုတ်ရသည်ကို သိပ္ပံနည်းကျကျ ရှင်းပြပါဆိုလျှင် ယင်း ဆရာ ရေငုံထားရမည်မှာ မလွဲ။ ဇောတိခန္ဓာဟူ၍ ဗုဒ္ဓ၏နိကာယ် ငါးရပ် ကျမ်းသုံးမြတ်၌ အလျဉ်း မရှိ။

ဇောတိခန္ဓာဟူသည်မှာ ကျမ်းပြုဆရာ၏ အဘော်မျှသာ ဖြစ်ဟန်တူသည်။ ရုပ်ပြောင်းကိုယ်ခွါ အတတ်ကို တတ်မြောက် ကြံသော ပညာရှင်ဟူ၍ မရှိ။ ဗုဒ္ဓ၏ အဆုံးအမ၌တည်၍ ဗုဒ္ဓ၏ သမထနည်း၊ ဝိပဿနာနည်းတို့ကို ကျင့်ကြံ အားထုတ်ကုန်သော စျာနလဘီ(စျာန်ရ)အရှင်မြတ်တို့သာလျှင် ရှိကုန်၏။

ယင်းအရှင်မြတ်တို့ စတုတ္ထစျာန် ကသိုဏ်းပရိကံ၏ အစွမ်း ဖြင့် ဖန်ဆင်းသော နိမ္မိတရုပ်တို့သည် ရုပ်ရှင်ပြသကဲ့သို့ ပေါ် လာသည်မဟုတ်။ ကိုင်တွယ်ထိတွေ့၍ ရသော မုချဆတ်ဆတ်

ရုပ်ခါတ်ပင် ဖြစ်၏။ ရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်မထေရ်၏ နဂါးအတ္တ
ဘောကြီးကို ရှု။

ဗုံဒွကသြဋ္ဌာရိကရုပ်၊ သုခုမရုပ်ဟူ၍ပိုင်းခြားပြတော်မူသည်မှာ
ကိုင်တွယ်ထိတွေ့၍ရခြင်း မရခြင်း ဟူသော အချက်၌ မူတည်၍
ပိုင်ခြားထားခြင်း မဟုတ်ပဲ ပညာမျက်စိဖြင့်ရှုသော် သိလွယ်
ခြင်း၊ အသိခက်ခြင်းတို့ကိုသာ ပိုင်းခြားပြတော်မူခြင်း ဖြစ်
ကြောင်းကို—

“အာပေါခါတ်၊ ဣတ္ထိဘာဝ၊ ပုရိသဘာဝ၊ ဟဒယ
ရုပ်၊ ဇီဝိတရုပ်၊ အာဟာရရုပ်၊ ပရိစ္ဆေဒရုပ်၊ ကာယဝိညတ်၊
ဝစီဝိညတ်၊ လဟုတာ၊ မုဒုတာ၊ ကမ္မညတာ၊ ဥပစယ၊ သန္တ
တိ၊ ဇရတာ၊ အနိစ္စတာ တည်းဟူသော ရုပ် ၁၆ ပါး
တို့သည် သြဋ္ဌာရိကအဖြစ်ဟူသော သဘောမရှိသော
ကြောင့် သုခုမမည်၏။ ပရမတ္ထသဘာဝဓမ္မဖြစ်၍ တပါး
ထက် တပါး ကြမ်းတမ်းကောင်းသိမ်မွေ့ ကောင်းတော့
သည် မဟုတ်။ ဥာဏ်ဖြင့် သိလွယ်ခြင်း၊ အသိခက်ခြင်း
တို့ကို စွဲ၍သာ သြဋ္ဌာရိက၊ သုခုမ ဆိုရသည်။

ဟူ၍ အဘိဓမ္မတ္ထသရူပဒီပကကျမ်း ရုပ်ပိုင်း ၇၀၅ ၌ ဖွင့်ဆို
တော်မူသည်။

သြဋ္ဌာရိကရုပ် ၁၂ နှစ်ပါးသည် ဥာဏ်ဖြင့်ရှု၍ သိလွယ်
သောကြောင့် သန္တိကေရုပ်ဟု ခေါ်သည်။ သုခုမရုပ် တဆယ့်

ခြောက်ပါးတို့သည် ဥာဏ်ဖြင့်ရှု၍ အသိရခက်ခဲ သိမ်မွေ့နက်နဲ
သော သဘောကြောင့် ဒုရေရုပ်ဟု ခေါ်သည်။

လောကီဝိဇ္ဇာပညာရပ်၌ ဖော်ပြထားသော ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ
ဆိုင်ရာ အယူအဆတို့သည် ဗုဒ္ဓ၏အဘိဓမ္မာနှင့် အံဝင်ဂွင်ကျ
မဖြစ်သည့်အပြင် ပိဋကတ်သုံးရပ်စလုံးနှင့် တိုက်ဆိုင်စစ်ဆေး၍
မရနိုင်သောကြောင့် စာရှုသူတို့ အမှန်ဟု မယူဆသင့်၊ မယူဆ
ထိုက်။

သို့သော် လောကီဝိဇ္ဇာကျမ်းပြုဆရာသည် သူ၏ စာအုပ်၌
ပင် အလွန်နက်ရှိုင်းလှသော ဗုဒ္ဓ၏အဘိဓမ္မာ၌ ဥာဏ်မမှီ
ကြောင်း၊ ဥာဏ်မှီသမျှကိုသာ တင်ပြခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဝန်ခံ
ထား၍ အပြစ်မဆိုသာ။ သို့ရာတွင် မိမိမကျွမ်းကျင်သော
အတတ်ပညာ၊ အသိပညာ၊ လောကီလောကုတ်ပညာရပ်တို့ဖြင့်
ဥပမာဥပမေယျ မထုတ်သင့်။ နှိုင်းယှဉ်၍ မပြသင့်။ မိမိမကျွမ်း
သော အသိပညာ၊ အတတ်ပညာတို့ကို အနည်းငယ်သော်၎င်း၊
တစိတ်တဒေသကိုသော်၎င်း ရေးသားခြင်း တင်ပြခြင်း အလျဉ်း
မပြုသင့်ကြောင်း ကောင်းမြတ်သော မေတ္တာဓါတ်ဖြင့် တိုက်
တွန်းလိုက်သည်။

မိမိကိုယ်ကို
တန်ခိုးဖြင့်
မန်ဆင်း၍
ရနိုင်သလော

ဤမေးခွန်းကို ရနိုင်သည်ဟူ၍ပင် ဖြေရမည်။ ဤသို့ဖြေနိုင်

သည်မှာ ဗုဒ္ဓ၏ ဒေသနာတော်ကြောင့် ရဲရဲကြီး အဖြေပေးနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓက အဘိဓမ္မာဝိဘင်းပါဠိတော်၌ “စတ္တာရောဣဒ္ဓိပါဒါ” ဟု တိကျစွာ ညွှန်ပြတော်မူထားသောကြောင့် ဆန္ဒ၊ စိတ္တ၊ ဝီရိယ၊ ဝီမံသ တည်းဟူသော တန်ခိုးဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သော အကြောင်းရင်းခံကြီး လေးပါးနှင့်ပြည့်စုံလျှင် မိမိကိုယ်ကို အထူးထူးသော ရုပ်သဏ္ဌာန် ဖန်ဆင်းနိုင်ရုံမျှမက သက်ရှိ သက်မဲ့ အားလုံးကိုလည်း ဖန်ဆင်းနိုင်စွမ်းရှိကြောင်း ဣဒ္ဓိပါဒသံယုတ်ပါဠိတော်၌ ညွှန်ပြတော်မူသည်။

စိတ်တန်ခိုးဖြင့်
ဖန်ဆင်းအပ်သော
ရုပ်သည်ကား
အဘယ်နည်း

တန်ခိုးရှင် ဖန်ဆင်းအပ်သော ရုပ်တို့မှာ ဥပါဒိန္နရုပ်မဟုတ်။ အနုပါဒိန္နရုပ်သာလျှင်ဖြစ်သည်။ ဤနေရာ၌ ဥပါဒိန္နရုပ်၊ အနုပါဒိန္နရုပ်တို့ကို ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ပြမည်။ ဥပါဒိန္နရုပ်ကို မှီ၍ဖြစ်ရသော ရုပ်မှာ လောကီဝိဇ္ဇာပညာကျမ်းပြုဆရာ ယူဆထားသကဲ့သို့ ‘ဇောတိရုပ်’ မဟုတ်။ ဇောတိရုပ်ဟူသည်မှာ လောက၌ အလျင်း မရှိ။ ဗုဒ္ဓလည်း မဟော။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကိုယ်တိုင် ညွှန်ပြခဲ့သော သုတ္တန်၊ အဘိဓမ္မာ

ဒေသနာတော်များအရ အလွန်တိကျ ပြတ်သားလှသော သဘာဝဓမ္မတို့ကိုသာ ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ရှင်းပြမည်။

ဥပါဒိန္နရုပ်ဟူသည်မှာ-

ကံကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်မည်၏။ ပထဝီဓါတ်၊ အာပေါဓါတ်၊ တေဇောဓါတ်၊ ဝါယောဓါတ်၊ စက္ခုပဿာဒ၊ သောတပဿာဒ၊ သာနပဿာဒ၊ ဇီဝှာပဿာဒ၊ ကာယပဿာဒ၊ ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဣတ္ထိဘာဝရုပ်၊ ပုမ္ဘာဝရုပ်၊ ဟဒယရုပ်၊ ဇီဝိတရုပ်၊ အာဟာရရုပ်ဟူသော ရုပ်တဆယ် ရှစ်ပါးတို့သည် ကံတည်းဟူသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။

ဥပါဒိန္နရုပ်ကို အကျဉ်းချုံးလျှင် ဘူတရုပ်လေးပါး၊ ပဿာဒရုပ် ငါးပါး၊ ဂေါစရရုပ် လေးပါး၊ ဘာဝရုပ် နှစ်ပါး၊ ဟဒယရုပ်၊ ဇီဝိတ၊ အာဟာရရုပ်အားဖြင့် ရုပ်ပေါင်း ၁၈ခု ရှိသည်။

အနုပါဒိန္နရုပ် ဟူသည်မှာ-

မူလမဟာဘုတ်ကိုမှီ၍ (ဝါ) ကံကြောင့်ဖြစ်သော ဥပါဒိန္နရုပ်ကိုမှီ၍ ဖြစ်ရသော ရုပ်မည်၏။ တနည်းအားဖြင့် စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရ တည်းဟူသော အကြောင်းတရားကြီး သုံးပါးတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသော ရုပ် မည်၏။

အကြောင်းသုံးပါးအရ ဖြစ်ပေါ်လာရသောကြောင့် တိဇရုပ်ဟုလည်း ခေါ်သည်။ သဒ္ဓါရုပ်တခု၊ ဝိညာတ်ရုပ်နှစ်ခုနှင့် ဝိကာရ

ရုပ်သုံးခု၊ လက္ခဏာရုပ်လေးခု ဟူသော ရုပ်ဆယ်ပါး တို့ကို အနုပါဒိန္နရုပ်ဟု ခေါ်သည်။

သဒ္ဓရုပ်ဟူသည်မှာ-

စိတ္တဇနှင့် ဥတုဇကြောင့် ဖြစ်ရသော ရုပ်ကိုခေါ်သည်။

ဝိညတ်ရုပ် ဟူသည်မှာ-

ကာယဝိညတ်၊ ဝစီဝိညတ် ရုပ်နှစ်ပါးကို ခေါ်သည်။

ဝိကာရရုပ်ဟူသည်မှာ-

လဟုတာ၊ မုဒုတာ၊ ကမ္မညတာဟူသော သုံးပါးတို့ကို ခေါ်သည်။ လျင်မြန် ပေါ့ပါးခြင်း၊ နူးညံ့သိမ်မွေ့ခြင်း၊ ခိုင်ခန့် မြဲမြံခြင်းဟူသောအဓိပ္ပါယ် ဖြစ်သည်။

လက္ခဏာရုပ် ဟူသည်မှာ-

ဥပဏယ၊ သန္တတိ၊ ဇရတာ၊ အနိစ္စတာ ဟူသော ရုပ်လေးပါးကို ခေါ်သည်။

ဥပဏယဟူသည်မှာ-

ပဋိသန္ဓေ တည်ကာစ ကလလရေကြည်မှုစ၍ အကောင်အထည် ဖြစ်သည့် တိုင်အောင် တရွေ့ရွေ့ တိုးပွားလာခြင်း (Evolution Of Life) ကို ခေါ်သည်။

သန္တတိဟူသည်မှာ-

ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ ရေအလျဉ်ကဲ့သို့ တသွင်သွင် အဆက်မပြတ် စီးဆင်းနေသော သဘောကို ခေါ်သည်။

ဇရတာဟူသည်မှာ-

အိုမင်း ရင့်ကျက်လာသောအဖြစ် (ဝါ) ယိုယွင်း ပျက်စီး လာသော အဖြစ်သဘောကို ခေါ်သည်။

အနိစ္စတာ ဟူသည်မှာ-

ရုပ်တရား၊ နာမ်တရားတို့ ရေအလျဉ်ကဲ့သို့ တသွင်သွင် စီး ဆင်းနေစေကာမူ ဘင်တည်းဟူသော ခဏသို့ ရောက်တိုင်း ကွယ် ပျောက်ချုပ်ငြိမ်းသွားရခြင်း သဘောကို ခေါ်သည်။

သဒ္ဓုရုပ်၊ ဝိညာတ်ရုပ်၊ ဝိကာရရုပ်၊ လက္ခဏရုပ် တည်းဟူသော ရုပ်ဆယ်ပါးတို့သာလျှင် တန်ခိုးရှင်၏ အလိုအတိုင်း ဖြစ်စေနိုင် သည်။ ပွားစေနိုင်သည်။ ဥပါဒိန္နရုပ်ကိုမှီ၍ အနုပါဒိန္န ရုပ်သာ လျှင် တန်ခိုးရှင် ဖန်ဆင်းနိုင်သောရုပ် ဖြစ်သည်။

တန်ခိုးရှင်ဖန်ဆင်း၍ဖြစ်ပေါ်လာရသောရုပ်သည်အနုပါဒိန္န ရုပ်သာလျှင် ဖြစ်သည်။ ဥပါဒိန္နရုပ်မဟုတ်။ ဥပါဒိန္နရုပ်သည် ပွားခြင်းအလျဉ်းမရှိ။ အနုပါဒိန္နရုပ်သာလျှင် ပွားများတတ်၏။ ပွားစေတတ်၏။ ပွားစေနိုင်၏။

ထိုကြောင့်-

“ဥပါဒိန္နံ န ဝခုတိ၊ ဣဒ္ဓါနံဘာဝေန စိတ္တဇံ တဒနု
သာရေန ဥတုဇဉ္ဇ ဝခုတိတိ ဒဠဗ္ဗ”
ဟူ၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ၌ ဖွင့်ပြသည်။

တန်ခိုးရှင် ဖန်ဆင်းသော နိမ္မိတ ရုပ်ပွားသည် ရုပ်ရှင်ပြသကဲ့
သို့ ကိုင်တွယ်ထိတွေ့၍ မချနိုင်သော အရိပ်မဟုတ်။ ကိုင်တွယ်ထိ
တွေ့၍ မချရနိုင်သော ပထဝီ၊ တေဇော၊ အာပေါ၊ ဝါယော
မဟာဘုတ်ကြီး လေးပါးနှင့်တကွ မျက်စိ၊ နား၊ နှာခေါင်း
စသည့် အင်္ဂါတို့နှင့် အပြည့်အစုံ အထင်အရှား ဖြစ်ရသော ရုပ်
ကလာပ်ပင် ဖြစ်သည်။

အဘယ်ကြောင့်နည်း။

တန်ခိုးရှင် ဖန်ဆင်းသော နိမ္မိတရုပ်သည် မူလဓါတ်ကြီး လေး
ပါးကိုမှီ၍ အာစယ၊ ဥပစယ၊ သန္တတိတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ပဋိသန္ဓေ
ဆက်၍ ပွားများရသောကြောင့် ကိုင်တွယ်ထိတွေ့ နိုင်သော
ပကတိရုပ်အတိုင်းပင် အထင်အရှား ဖြစ်ရသည်။

သို့သော် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာ၌-

“နိမ္မိတ ရူပေ ပန ပသာဒေါ နာမ နတ္ထံ”
ဟူ၍ ဖွင့်သောကြောင့် တန်ခိုးရှင် ဖန်ဆင်းသော ရုပ်ပွား၌
ပသာဒရုပ် ငါးခုရှိကြောင်း သိရသည်။

ပသာဒရုပ်ဟူသည်မှာ—

အာရုံငါးပါး တို့ကို ခံစားနိုင်သော အကြည်ဓါတ်ပင်
ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် တန်ခိုးရှင် ဖန်ဆင်းအပ်သော နိမ္မိတရုပ်သည်
ပကတိအတိုင်း ကိုင်တွယ် ထိတွေ့၍ ရနိုင်သောရုပ် အထင်အရှား
ဖြစ်ကြောင်း ပဋိသန္တိဒါမဂ် ပါဠိတော်၌ ညွှန်ပြတော်မူသည်။

အဓိဋ္ဌာန လူဒွီ

အဓိဋ္ဌာန တန်ခိုးအဖွင့်

တန်ခိုးမန်ဆင်းပုံ

စတသော ဘူမိယော ပါဒေ၊ စတ္တာရောဋ္ဌပဒါနိ စ၊
ဒိဋ္ဌမူလာနိ ဟောတေဝံ၊ သမ္မာဒေတော အဓိဋ္ဌဟံ။

ပရမတ္ထံ သရူပ အေဒနိ။

လူဒွီယာ၊ တန်ခိုး၏။ စတသော၊ လေးပါးကုန်သော။
ဘူမိယော၊ ဖြစ်ရာအကြောင်း ဘုံတို့ကို၎င်း။ စတ္တာရော၊ လေးပါး
ကုန်သော။ ပါဒေ၊ လူဒွီပါဒ်လေးထွေ အခြေတို့ကို၎င်း။ အဋ္ဌ၊

ရှစ်ပါးသော။ ပဒါနီစ၊ အကြောင်းတို့ကို၎င်း။ ဒုဋ္ဌမူလာနီ၊
တဆဲ၊ ခြောက်ပါးသော အရင်းအမြစ်တို့ကို၎င်း။ သမ္မာဒေတွာ၊
ပြည့်စုံစေ၍၊ အဓိဋ္ဌဟံ-အဓိဋ္ဌဟန္တော၊ ဉာဏ်ဖြင့် ဆောက်တည်
လျက်။ ဝေဟောတိ၊ ဤသို့အရာ အထောင် စသည် ဖြစ်၏။

ရှင်းလင်းချက်

စတုတ္ထဈာန်သည် အဘိညာဉ်ရရန် အနီးဆုံး အရင်း
ခံ အကြောင်းဖြစ်၍ ပကတိဘုံဟု ခေါ်သည်။ ရှေ့ဈာန်
သုံးပါးတို့မှာ စတုတ္ထဈာန် ရကြောင်း အခြံအရံ
အဆောက်အဦဖြစ်၍ သမ္ဘာရဘုံဟု ခေါ်သည်။ ဘုံလေး
ရပ်ဟူသည်မှာ ပဌမဈာန်မှ စတုတ္ထဈာန်အထိ ခေါ်
သည်။

သီလဝန္တ သီလနှင့်ပြည့်စုံသော ယောဂီသည် ဈာန်လေး
ပါး၊ ဣဒ္ဓိပါဒ်ကြီး လေးပါး၊ တန်ခိုးရရန် အကြောင်းရှစ်ပါး၊
အရင်း အမြစ် တဆဲ၊ ခြောက်ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံ လတ်သော်
အဓိဋ္ဌာန်စိတ်ဖြင့်ပြီးသော အဓိဋ္ဌာန်၏အစွမ်းဖြင့် အရာအထောင်
မကသော နိမိတ ရုပ်ပွားများကို မုချဖန်ဆင်းနိုင်သည်။

တန်ခိုးဖန်ဆင်းရာ၌ အဘိညာဉ်၏ အခြေဖြစ်သော စတုတ္ထ
ပါဒကဈာန်အထိ မဝင်စားနိုင်ပါက မည်သည့်တန်ခိုးမျှ မဖြစ်
နိုင်ကြောင်းကို အထူးနှလုံးသွင်းထားရန် လိုသည်။

အဓိဋ္ဌာန်စိတ်ဖြင့် ဆောက်တည်၍ ဖန်ဆင်းရသောကြောင့် အဓိဋ္ဌာန်လူဒွါ— အဓိဋ္ဌာန်တန်ခိုး မည်၏။ တန်ခိုးဟူသည်မှာ အကြောင်းခိုင်လုံမှုသာ ဖြစ်နိုင်သည်။ အကြောင်း မခိုင်လုံက လုံးဝ မဖြစ်နိုင်။ အကြောင်း ဆိုသည်မှာ- ဘူမိ၊ ပါဒ၊ ပဒ၊ မူလ တို့ကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်။

အနည်းကို
အများဖြစ်အောင်
ဖန်ဆင်းပုံ

မိမိကိုယ်ကို နိမ္မိတ ရုပ်ပွားများ ဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းလိုသော ယောဂီတို့သည် ဘူမိ၊ ပါဒ၊ ပဒ၊ မူလ တို့ကို ပြည့်စုံစေ၍ အဘိညာပါဒကဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စားပြီးနောက် ထ၍ ရုပ်တရားအထိ ဖြစ်စေလိုသော် “သတံ ဟောမိ သတံ ဟောမိ” ဟု သရဇ္ဈာယ်၍ ပရိကံပြုရသည်။ ယင်းသို့ ပရိကံပြုပြီးနောက် အဘိညာပါဒက စတုတ္ထဈာန်ကို တဖန် ဝင်စားရ၏။

အဓိဋ္ဌာန်စိတ်နှင့် တပြိုင်နက် နိမ္မိတရုပ်တရား ဖြစ်လာ၏။ မဖြစ်လာသေးပါက ပါဒကဈာန်ကို တဖန် ဝင်စားရမည်။ ဈာန်လာဘိ ယောဂီသည် ဈာန်၌ လေ့လာပြီးသော ဝသီဘော် (Practice) ရှိပြီး ဖြစ်၍ ဈာန်ကို သုံးကြိမ်ထက် ဝင်စားရန် မလို။ အဓိဋ္ဌာန်စိတ်နှင့်တကွ ဖန်ဆင်းလိုတိုင်း ဖြစ်တော့သည်သာတည်း။

တန်ခိုးဖန်ဆင်းရာ၌ ပါဒကဗျာန်ကို တကြိမ် နှစ်ကြိမ်အထိ
ဝင်စားသင့်ကြောင်းကို—

“ကေဝါရံ ဒွိဝါရံ သမာပဇ္ဇိတုံ ဝဇ္ဇတိတိ ဝုတ္တံ”
ဟူ၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ၌ မိန့်သည်။

ရှင်းလင်းချက်

ဗျာန်ဝင်စားသော အမှု၌ (ထ၍) ဟူသည်မှာ
လူ၏အတ္တဘောကြီးဖြင့် မတ်ရပ်ထခြင်းကို ဆိုလိုသည်
မဟုတ်။ (ဝါ)ထိုင်ရာမှ ထခြင်းကို ဆိုလိုခြင်း မဟုတ်။
ဗျာန်အလျဉ်ကို ရပ်ခြင်း၊ (ဝါ)ဝင်စားနေသော သမာ
ပတ်မှ နိုးကြားခြင်း၊ ဘဝင်မှ ထခြင်းကို ဆိုလိုခြင်း
ဖြစ်သည်။ ဗျာန်ဝင်စားပြီးနောက် လျင်မြန်စွာ နိုး
ကြားရန်မှာ မလွယ်။ လျင်မြန်စွာ နိုးကြားနိုင်သော
အကျင့်ကို ဝုဋ္ဌာနဝသီဘော်ဟု ခေါ်သည်။

မိမိ၏ရုပ်ပွား တထောင်အထိ ဖန်ဆင်းလိုသော် “သဟဿံ
ဟောမိ၊ သဟဿံဟောမိ”ဟု သရဇ္ဈာယ်၍ ပရိကံပြုရမည်။
ပါဒကဗျာန် နှစ်ကြိမ်ဝင်စားပြီးနောက် အဓိဋ္ဌာန်ရ၏။ အဓိဋ္ဌာန်
စိတ်နှင့်အတူ နိမ္မိတရုပ် တထောင် ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။

အရှင်စူဠပန်ထေရ်ကဲ့သို့ ဖန်ဆင်းလိုလျှင် “ဧတ္ထကာ ဘိက္ခု
ပထမဝယာ ဟောန္တု၊ ဧတ္ထကာ ဘိက္ခု စိဝရံ ကမ္မံ ကရေန္တု”
ဟူ၍ ပရိကံပြု၍ ဆောက်တည် ဖန်ဆင်းရ၏။

အများကို
အနည်းဖြစ်အောင်
ဖန်ဆင်းပုံ

အမှန်စင်စစ် ဤနည်းသည် တန်ခိုးကို ရုပ်သိမ်းခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ မိမိဖန်ဆင်းထားသော နိမိတ်ရုပ်ပွားများကို ရုပ်သိမ်းလိုလျှင် “ဗဟုဓါပိ ဟုတုာ ဧကော ဟောတိ” ဟူသော ဒေသနာတော်နှင့်အညီ “ဧကော ဟောမိ၊ ဧကော ဟောမိ” ဟု သရဇ္ဈာယ်၍ ပရိကံပြုရမည်။ အဓိဋ္ဌာန်စိတ်နှင့် တပြိုင်နက်နိမိတ်ရုပ်ပွားများ ကွယ်ပျောက်သွားရ၏။

မမြင်နိုင်သည်ကို
မြင်အောင်
မြင်သည်ကို
မမြင်အောင်
ဖန်ဆင်းပုံ

အာဝိဘာဝံ၊ တိရောဘာဝဟူ၍ ပြာဋိဟာ နှစ်မျိုးရှိသည်။ နံရံ၊ တံဘိုင်း၊ မြေကြီး၊ တော၊ တောင် စသည်တို့ ကွယ်ကာ ထားသဖြင့် မမြင်နိုင်သည်ကို ပကတိ မသမ္ပက်စိဖြင့် လူတယောက်သော်၎င်း၊ လူအများသော်၎င်း မြင်နိုင်အောင် အထင်အရှား ဖန်ဆင်းပြသော တန်ခိုးကို ‘အာဝိဘာဝ ပြာဋိဟာ’ ဟု ခေါ်သည်။

ယင်းတန်ခိုးဖြင့် ဖန်ဆင်းသော်- စကြဝဠာပင် ခြားစေကာမူ အနီး၌ပင် အထင်အရှားမြင်နိုင်၏။ အနီးအနား အရပ်၊ အကွယ်အကာ မရှိသောအရပ်၌ပင် ဖြစ်စေကာမူ လူခပ်သိမ်း မြင်ရသော သက်ရှိ သက်မဲ့တို့ကို လုံးဝ မမြင်နိုင်အောင် ဖန်ဆင်းပြသော တန်ခိုးကို ‘တိရောဘာဝ ပြာဋိဟာ’ ဟု ခေါ်သည်။

အာဝိဘာဝတန်ခိုးဖြင့် ဖန်ဆင်းလိုသော ယောဂီသည် ပါဒကဗျာန်ကို ဝင်စားပြီးနောက် ဈာန်မှထ၍ “ဣဒံ အန္ဓကာ ရဋ္ဌာနံ အာလောကံ ဇာတံ ဟောတု၊ ဣဒံ ပဋိစ္ဆန္နံ ဝိဝဠာံ ဟောတု၊ ဣဒံ အနုပါတံ အာပါတံ ဟောတု” ဟု သရဇ္ဈာယ်၍ ပရိကံပြု၍ တဖန် ပါဒဈာန် ဝင်စားပြီးနောက် အဓိဋ္ဌာန်၍ ဖန်ဆင်းသော် အဓိဋ္ဌာန်စိတ်နှင့် တကွ ဖြစ်၏။

ဤအာဝိဘာဝ တန်ခိုးပြာဋိဟာကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ပြုဘူး၏။ ဗုဒ္ဓသည် အနာထပိဏ် သူဌေး၏ သမီး စူဠသုဘဒ္ဒါ ပင့်ဘိတ်၍ သာဝတ္ထိပြည်မှ ခုနစ်ယူဇနာ ဝေးကွာသော သာကေတမြို့သို့ ကြွတော်မူသောအခါ အဓိဋ္ဌာန်တော်မူခြင်းကြောင့် သာကေတပြည်သူတို့သည် သာဝတ္ထိပြည်သူတို့ကို မြင်ရကုန်၏။ သာဝတ္ထိပြည်သူတို့သည်လည်း သာကေတပြည်သူတို့ကို မြင်ရကုန်၏။

သာကေတမြို့လယ်၌ ဆင်းသက်တော်မူ၍ မြေကို နှစ်ခြမ်းခွဲပြီးလျှင် အဝီစိတိုင်အောင် ပြတော်မူ၏။ ကောင်းကင်ကိုလည်း နှစ်ခြမ်းခွဲ၍ ဗြဟ္မာ့ပြည်တိုင်အောင် ပြတော်မူ၏။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်ကို ဟောပြီး

တာဝတိံသာ နတ်ပြည်မှ လူ့ပြည် သာကေတမြို့သို့ ဆင်းသက်
တော်မူရာ၌လည်း အာဝိဘာပ ပြာဋိဟာကို ပြတော်မူသည်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ဝါတွင်း သုံးလပတ်လုံး တာဝတိံသာ
နတ်ပြည်၌ နေညမပြတ် အဘိဓမ္မာမြတ် တရားတော်ကို ဟော
ကြားတော်မူသဖြင့် ကုဋေ ရှစ်ဆယ်သော နတ် ဗြဟ္မာတို့
အကျွတ်တရား ရကုန်၏။ ထိုအခါ လူ့ပြည်၌ တခက်နဲသော ပရိ
သတ်ကြီးသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို ဖူးမြင်ပြီးမှသာ ပြန်မည်ဟု ထက်
သန်သော သဒ္ဓါစိတ်ဖြင့် စုဝေးနေကြကုန်၏။

တခဲနက်သော ပရိသတ်ကြီးသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ မည်သည့်
အရပ်သို့ ကြွတော်မူသည်ကို သိရန် အရှင် အနုရုဒ္ဓါ မထေရ်မြတ်
တံသို့ ချည်းကပ်၍ လျှောက်ကြကုန်၏။

အရှင် အနုရုဒ္ဓါသည် အာလောက ကသိုဏ်းကို ပွား၍ ဒိဗ္ဗ
စက္ခုဖြင့်ကြည့်တော်မူရာ တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ ဝါကပ်တော်
မူနေသော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို မြင်၍ ပရိသတ်ကို မိန့်တော်မူ၏။
ထိုအခါ ပရိသတ် အကြီးအမှူးတို့သည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို ဖူးမြင်
ရန် အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်မထေရ်ကို တောင်းပန် ကြကုန်၏။

အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်မထေရ်သည် မြင်းမိုရ်တောင်ကို ဖေါက်
ထွင်းလျက် ပရိသတ် မြင်နိုင်အောင် အဓိဋ္ဌာန်ပြု၍ တာဝတိံ
သာသို့ ကြွတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် တခဲနက်သော ပရိသတ်ကြီး
သည် အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်မထေရ်မြတ်မြင်မိုးရ်တောင်ကို အသွား
အပြန် ဖေါက်ထွင်း၍ ကြွတော်မူသည်ကို အပိတ်အပင် အတား
အဆီးမရှိ ပကတိ ထင်းထင်းကြီး မြင်ကြရကုန်၏။

အရှင်မောဂ္ဂလာန်သည် အာဝိဘာဝ ပြာဋိဟာကို ဤနည်းဖြင့် ရှေးဦးစွာ ပြတော်မူ၏။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက “ချစ်သား မောဂ္ဂလာန်၊ ငါဘုရားကို ဖူးမြော်လိုသူတို့ နက်ဖြန် သက်သေမြို့သို့ ရောက်ကြစေ။ နက်ဖြန် သီတင်းကျွတ် လပြည့် မဟာပဝါရဏာနေ့၌ သက်သေမြို့သို့ ဆင်းတော်မူအံ့” ဟု မိန့်တော်မူ၏။

သာဝတ္ထိပြည်မှ သက်သေနဂိုရ်ပြည်သို့ နေ့ချင်းသွားရောက်ရန်မှာ မလွယ်။ နီးလှသော ခရီးမဟုတ်။ ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ ပါဠိဟာရိယ ဝတ္ထုအဖွင့်၌ ယူဇနာသုံးဆယ် ကွာဝေးကြောင်း မိန့်သည်။ ထို့ကြောင့် သာဝတ္ထိမှ သက်သေနဂိုရ်မြို့သို့ အင်္ဂလိပ် မိုင်တိုင်အားဖြင့် မိုင်ပေါင်း ၃၆၀ ကွာဝေး၏။

ထို့မျှ ကွာဝေးလှသော ခရီးကို ဗုဒ္ဓအား ဖူးမြော်လိုသော ပရိသတ်ကြီးသည် နေ့ချင်းပေါက် လျင်မြန်စွာ ရောက်ရှိ သွားနိုင်သည်မှာ ရှင်မောဂ္ဂလာန်၊ မထေရ်၏ အဓိဋ္ဌာန် တန်ခိုးကြောင့် ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် နောက်တနေ့နံနက် မြင်းမိုရ်တောင်ထိပ်၌ ရပ်တော်မူ၍ အရှေ့လောကဓါတ်သို့ မမှိတ်မသုန် ကြည့်ရှုတော်မူလျှင် စကြဝဠာ တသောင်းကိုသည် အရှေ့အနောက်၊ တောင်မြောက်၊ ဝဲယာ ဟင်းလင်းပွင့်လျက် အထင်အရှား မြင်နိုင်ကြကုန်၏။ အထက်ကို ပြဟွာ နှစ်ဆယ်အထိ ဟင်းလင်းပွင့်၏။ အောက်ကို အဝီစိတိုင်အောင် အထင်အရှား မြင်ကြရကုန်၏။

ထို့နေ့၌ ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့ စကြဝဠာတိုက် တသောင်းကို အပိတ်အပင် အတားအဆီး မရှိ ပကတိမျက်စိ

ဖြင့် အထင်အရှား မြင်နိုင်အောင် ဖန်ဆင်းတော်မူသော ဗုဒ္ဓ၏ တန်ခိုးကို ‘လောကဝိဝရဏပြာဋိဟာ’ဟု ခေါ်သည်။

ထိုအခါ လူတို့သည် နတ်ဗြဟ္မာအပေါင်းကို အထင်အရှား မြင်ကြသလို နတ်ဗြဟ္မာအပေါင်းတို့ကလည်း လူတို့ကို အထင်အရှား မြင်ကြရကုန်၏။ လူနှင့် ဗြဟ္မာတို့သည် အချင်းချင်း ငုံ့၍ ၎င်း၊ မော်၍၎င်း မကြည့်ရ။ ရွှေတူရူ အရပ်လေးမျက်နှာ၌ အထင်အရှား မြင်ကြရခြင်း ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် အလယ်ဖြစ်သော ပတ္တမြားစောင်းတန်းမှ သက်ဆင်းတော်မူ၏။ နတ်ပြည်ခြောက်ထပ်မှ နတ်တို့သည် လက်ဝဲဘက် ငွေစောင်းတန်းမှ ဆင်းသက်ကြကုန်၏။ သုဒ္ဓဝါသ ဗြဟ္မာ၊ သဟံပတိစသော မဟာဗြဟ္မာတို့သည် လကျာဘက် ရွှေစောင်းတန်းဖြင့် ဆင်းသက်ကြကုန်၏။

တာဝတိံသာ နတ်မင်းကြီးသည် သပိတ်နှင့် သင်္ကန်းတော်ကို လွှယ်၍ဆင်း၏။ သဟံပတိဗြဟ္မာကြီးသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာအား ထီးဖြူကို မိုးလျက် လိုက်ပါ၏။ သုဃာမ နတ်မင်းသည် စာမရီသားမြီးယပ်ဖြင့် ဗုဒ္ဓအား ယပ်ခတ်လျက် လိုက်ပါ၏။ ပဉ္စသီခနတ်သားသည် ဗေလုဝစောင်းသံဖြင့် ပူဇော်လျက် လိုက်ပါ၏။

ထိုနေ့၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို ဖူးမြင်ကြရကုန်သော သူတို့သည် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓဆုကို မတောင်းမိသူဟူ၍ မရှိ။ ခပ်သိမ်းသော သူတို့ ဗုဒ္ဓဆုကို မလွတ်တမ်း တောင်းကြသူချည်း ဖြစ်ကုန်၏။ ဤနေရာ၌ ဗုဒ္ဓသည် ‘အာဝိဘာဝ ပြာဋိဟာတန်ခိုး’ကို ပြတော်မူသည်။

သီဟိုဠ်ကျွန်း ဝါလင်္ဂရအရပ်၌ သီတင်းသုံးတော်မူသော ဓမ္မဒိန္နထေရ်သည် တိဿကျောင်းတိုက် စေတီပြင်၌ နေ၍ အပဏ္ဏကသုတ်ကို ဟောတော်မူပြီးနောက် ယပ်တောင်ကို ချထားလိုက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် အဝီစိတိုင်အောင် တပြင်တည်း ဟင်းလင်း ပွင့်သွား၏။ ယပ်တောင်ကို အထက်သို့ မြှောက်လိုက်သောအခါ ဗြဟ္မာ့ပြည်တိုင်အောင် တပြင်တည်း ဟင်းလင်းပွင့်သွား၏။

တိရောဘာဝ ပြာဠိဟာကို ဖန်ဆင်းလိုသော ယောဂီတို့သည် “တိရောကုဋ္ဌံ ဟောတု တိရောပါကာရံ ဟောတု တိရောဘာဝံ ဟောတု” ဟု ပရိကံပြု၍ အဓိဋ္ဌာန်စိတ်ဖြင့် ဖန်ဆင်းရသည်။ ထိုအဓိဋ္ဌာန်စိတ်နှင့် အတူ အကွယ်အကာ အတားအဆီးတို့သည် ဖြစ်ရကုန်၏။

ဗုဒ္ဓသည် အနီး၌ရှိသော ယဿသတို့သားကို အဖ မမြင်ရအောင် ကွယ်ထားခြင်း၊ သောတာပန် အမတ်တထောင်နှင့် တကွ အနာဂါမ်တည်ပြီးသော မဟာကပ္ပဝိန မင်းကြီးထံသို့ အမတ်တထောင် ခြံရံလျက် လိုက်လာသော အနောဇာ ဒေဝီ မိဖုရားကြီးတို့ မမြင်နိုင်အောင် ကွယ်ထားခြင်း၊ ရှင်မဟိန္ဒထေရ် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ရောက်ခါစ မိမိနှင့်တကွ နောက်ပါအားလုံးကို ဒေဝါနံပိယတိဿမင်းကြီး မမြင်နိုင်အောင် ဖန်ဆင်းခြင်း စသည်တို့ ‘တိရောဘာဝ ကရုဏာပြာဠိဟာ’ မည်၏။

တန်ခိုးရှင် ထင်ရှားရှိသော ပြာဠိဟာကို အာဝိဘာဝ ပြာဠိဟာဟု ခေါ်သည်။ တန်ခိုးရှင် ထင်ရှားမရှိသော ပြာဠိဟာကို တိရောဘာဝပြာဠိဟာဟု ခေါ်သည်။

ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်ကြီး၏ တန်ခိုးပြာဋိဟာသည် အရိယာ သာဝက
တို့နှင့် မဆက်ဆံသော (၀၇) မတူသော (၀၇) အလွန်ထူးခြား
သော ပါကဋ ယမိုက်ပြာဋိဟာ ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့်—

“ဤသာသနာတော်၌ မြတ်စွာဘုရားသည် တပည့်
သာဝကတို့နှင့် လုံးဝဆက်ဆံခြင်း မရှိသော ယမိုက်
ပြာဋိဟာကို ပြတော်မူ၏။ ကိုယ်တော် အထက်ပိုင်းက
မီးပုံကြီးဖြစ်၍ ကိုယ်တော်အောက်ပိုင်းက ရေအလျဉ်
ဖြစ်၏”

ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ မိန့်သည်။

ယမိုက်ပြာဋိဟာ ဆိုသည်မှာ- ယမက=အစုံ+ပြာဋိဟာ=
တန်ခိုး၊ ရေနှင့်မီးအစုံကို တပြိုင်တည်း ဖန်ဆင်းနိုင်သော တန်ခိုး
ကို ခေါ်သည်။ ဤယမိုက် ပြာဋိဟာမျိုးကို မည်သည့် တပည့်
သာဝကမျှ မပြုလုပ်နိုင်။ ဤယမိုက်ပြာဋိဟာ၌ တန်ခိုးရှင်လည်း
ထင်ရှား၏။ တန်ခိုးလည်း ထင်ရှား၏။

မထင်ရှားသော ပြာဋိဟာ၌ တန်ခိုးသာ ထင်ရှား၏။ တန်ခိုး
ရှင် မထင်ရှား။ ယင်း အပါကဋ ပြာဋိဟာကို သဠာယတန
သံယုတ်၊ စိတ္တဂဟပတိသံယုတ်၊ မဟာကထေရိသုတ်ဖြင့်၎င်း၊ မူလ
ပဏ္ဏာသပါဠိတော်၊ စူဠယမကဝဂ်၊ ဗြဟ္မ နိမန္တနိက သုတ်ဖြင့်

၎င်း ညွှန်ပြတော်မူသည်။ ယင်းသုတ်၌ မဟာကထေရ်သည်၎င်း၊ ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်သည်၎င်း တန်ခိုးထင်ရှား၏။ တန်ခိုးရှင်ကား မထင်ရှား။

စိတ္တသုကြယ်က အရှင်မဟာကထေရ်ကို “အရှင်ဘုရား၊ ကျွန်ုပ်တောင်းပန်ပါ၏။ လူတို့၏ ကုသိုလ်ကမ္မပထ တရားဆယ်ပါးထက် လွန်မြတ်သော တန်ခိုးပြာဋိဟာကို ကျွန်ုပ်အား ပြတော်မူပါလော့” ဟု လျှောက်၏။

“အို သုကြယ်၊ ကျောင်းခန်း၌ အပေါ်ရုံတဘက်ကို ခင်၍ မြက်ကိုကြဲဖြန့်ချေလော့” ဟု မိန့်၏။

သုကြယ်သည်လည်း ဝန်ခံလျက် မထေရ်မိန့်သည့်အတိုင်း ပြုလုပ်၏။ မထေရ် ကျောင်းတိုက်အတွင်းသို့ ဝင်သောအခါ သံကောက်ပေါက် တံခါးဘောင်ကြားတို့မှ တခဲနက်သော မီးအလျှံထွက်၍ ဖြန့်ခင်းထားသော တဘက်ပေါ်မှ မြက်တို့ကို လောင်းကျမ်းစေ၏။

“တဘက်ကို လောင်ကျွမ်းစေခြင်း အလျင်းမရှိ။ ဤပြာဋိဟာ၌ တန်ခိုးသာ ထင်ရှားလျက် တန်ခိုးရှင် မထင်ရှားသောကြောင့် ‘တိရောဘာဝအပါကဋ္ဌပြာဋိဟာ’ ဟု ခေါ်သည်။

ဗုဒ္ဓသည် အပါကဋ္ဌ ပြာဋိဟာကို ပြတော်မူသော သာဓကမှာ—

“အိုရဟန်းတို့၊ ပြဟ္မာဘုံသို့ ရောက်သောအခါ၌ ငါဘုရားသည် ထိုသို့သဘောရှိသော တန်ခိုးဖန်ဆင်းခြင်း

ကိုပြုပြီး ဤမျှသောတန်ခိုးကို ဖန်ဆင်းခြင်းဖြင့် ဗက
ဗြဟ္မာသည်၎င်း၊ ဗကဗြဟ္မာ၏ပရိသတ်သည်၎င်း၊ ဗြဟ္မာ
ပါရိသဇ္ဇာဗြဟ္မာတို့သည်၎င်း ငါ့အသံကိုသာ ကြားရ
ကုန်လိတံ။ ငါတုရားကိုကား မမြင်ကြရကုန်လိတံ။”

ဟု မိန့်တော်မူ၏။

မူလပဏ္ဏာသပါဠိ စူဠယမုကဝဂ်-၄၀၅။

ဗြဟ္မာတို့ မမြင်နိုင်အောင် ကွယ်၍ ပြသော တန်ခိုးသည်
‘အပါကဋ္ဌတိရောဘာဝပြာဋိဟာ’ မည်၏။ ဤတန်ခိုး၌ တန်ခိုး
သာ ထင်ရှား၏။ တန်ခိုးရှင် မထင်ရှားဟု မှတ်။

အကွယ်အကာ၊ နံရံတံတိုင်း၊ တောင်တို့ကို
ထွင်းဖေ၊ က်လျက်
ဖြတ်သန်းသွားလာနိုင်အောင်
ဖန်ဆင်းပုံ

အိမ်နံရံအုတ်တံတိုင်း၊ သံတံတိုင်း၊ ကျောက်တောင် စသည့်
တို့ကို အပိတ်အပင် အတားအဆီးမရှိ ဖြတ်သန်းသွားနိုင်အောင်
ဖန်ဆင်းလိုသော ယောဂီသည် “တိရောကုဋ္ဌ၊ တိရောပါကာရံ
တိရောပဗ္ဗတံ အသဇ္ဇမာနော ဂစ္ဆတိ သေယျထာပိ အာကာ
သေ” ဟူသော ဒေသနာတော်နှင့်အညီ အာကာသကသိုဏ်း၌

ပါဒကဈာန်ကို ဝင်စားပြီးနောက် “အာကာသော ဟောတု အာကာသောဟောတု” ဟု သရဇ္ဈယ်လျက် ပရိကံပြုရ၏။

ယင်းသို့ ပရိကံပြုပြီးနောက် ဒုတိယအကြိမ် အဘိညာပါဒကဈာန် ဝင်စားပြီး ဈာန်မှထ၍ အဓိဋ္ဌာန်ရ၏။ အဓိဋ္ဌာန်စိတ်နှင့် တကွ အုတ်တံတိုင်း တောင်စသည်တို့ ဟင်းလင်းပွင့်ကုန်၏။

ထိုအခါ တန်ခိုးရှင်သည် မိမိပရိကံပြုရာ အပိုင်းအခြား အတွင်း၌ နံရံ၊ မီးတား၊ အုတ်တံတိုင်း၊ တော၊တောင် စသည့် အပိတ်အပင် အဆီးအတား ဟူသမျှတို့ကို ဖောက်ထွင်းလျက် လိုရာသို့ သွားရောက်နိုင်၏။

မြေလျှိုးနိုင်အောင်
ဖန်ဆင်းပုံ

ပကတိသောမြေအပြင်၌ ငုပ်ချည်ပေါ်ချည် ပြုလုပ်နိုင်ရန် ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် ငုတ်လျှိုးသွားနိုင်ရန်ဖြစ်စေ ဖန်ဆင်းလိုသော ယောဂီသည် “ပထဝီယာပိ ဥမ္မုဇ္ဇနိမုဇ္ဇံ ကရေတိ” ဟူသော ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ဒေသနာတော်နှင့်အညီ အာပေါကသိုဏ်းကို ဝင်စားပြီးနောက် “တ္ထေကေ ဌာနေ ပထဝီ ဥဒကံ ဟောတု” ဟု သရဇ္ဈယ်၍ ပရိကံပြုရ၏။

ထို့နောက် အဓိဋ္ဌာန်နှင့်တကွ ဖန်ဆင်းတိုင်း ဖြစ်ရ၏။ ဤ ကသိုဏ်းပရိကံ၌ ရေမျှသာမဟုတ်သေး။ ထောပတ်၊ ဆီ၊ ပျား ရည်၊ တင်းလဲ စသည်တို့ကိုလည်း ဖန်ဆင်းနိုင်သည်။ အဓိဋ္ဌာန် စိတ်ဖြင့်ပြီးသော ထောပတ်သည် ထောပတ်အစစ်သာလျှင်ဖြစ်

၏။ ဆီပျားရည်စသည်တို့သည်လည်း ဆီပျားရည် အစစ်တို့သာ လျှင် ဖြစ်ကုန်၏။

ဖန်ဆင်းဘူးသော သာဓကမှာ-

တနေ့သောအခါ အရှင်မဟာအနုဋ္ဌထေရ်သည် ဂင်္ဂါမြစ် အနီး၌ ဟင်းလျာမပါ ဆွမ်းချည်းသာ ဘုန်းပေးနေကြရကုန်သော ရဟန်းအပေါင်းတို့ကို မြင်၍ “ဤမြစ်ရေသည် ထောပတ်ကြည် ဖြစ်စေသတည်း” ဟု အဓိဋ္ဌာန်စိတ်နှင့်တကွ ဖန်ဆင်းလိုက်၏။

ပရိကံပိုင်းခြားထားသော အတွင်း၌ မြစ်ရေဟူသမျှ ငကတိသော ထောပတ်ဆီကြည် ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုအခါ မထေရ်က သာမဏေတို့အား ထောပတ်ကို မြင်အောင် အမှတ်သညာပေးတော်မူ၏။ ထောပတ်ကို မြင်ကြရကုန်သော သာမဏေတို့သည် မြစ်ထဲမှ ထောပတ်ကို သပိတ်ဖြင့် ဆောင်ယူ၍ ဗလာချည်း ဆွမ်းဘုန်းပေးနေကြရသော ရဟန်းတို့အား ကပ်ကုန်၏။ ရဟန်း သာမဏေအားလုံးတို့သည် အနံ့အရသာနှင့် ပြည့်စုံသော ထောပတ်ကြည်ကို သုံးဆောင်ကြရကုန်၏။

ပကတိသော မြေအပြင်၌ တန်ခိုးရှင်ယောဂီ အလိုရှိပါက အာပေါကသိုဏ်း၏ အစွမ်းဖြင့် ငုပ်ခြင်း၊ ပေါ်ခြင်းကိုပြုနိုင်ရုံမျှ မက ရေချိုးနိုင်၏။ ရေသောက်နိုင်၏။ အဝတ်သင်္ကန်း စသည်တို့ကို လျော်ဖွပ်နိုင်၏။ အလိုရှိသမျှ ပြုလုပ်နိုင်သည်သာတည်း။

ရေပေါ်သွားခြင်း
မိုးပျံခြင်းတို့ကို
ဖန်ဆင်းပုံ

ပကတိရေအပြင်၌ လမ်းလျှောက်၍ သွားလိုသော် ယောဂီသည် “ဥဒကေပိ အဘိဇ္ဇမာနေ ဂစ္ဆတိ သေယျထာပိ ပထဝီယံ” ဟူသော ဒေသနာနှင့်အညီ “တ္ထေကေ ဌာနေ ဥဒကံ ပထဝီ ဟောတု” ဟု သရဇ္ဈယ်လျက် ပထဝီကသိုဏ်းကို ဝင်စား၍ ပရိကံပြုရ၏။

ထိုအခါ ယောဂီပိုင်ခြားထားသော အတွင်း၌ အဓိဋ္ဌာန်စိတ်နှင့်တကွ ရေသည် မြေအထိ ဖြစ်ရ၏။ တန်ခိုးရှင်သည် မိမိဖန်ဆင်းအပ်သော ရေအပြင်၌ လျှောင်းထိုင်ထသွား ဣရိယာပုထ်လေးပါးလုံးကို ပြုလုပ်နိုင်၏။

ပကတိသော ကောင်းကင်လဟားပြင်၌လျှောင်းထိုင်ထသွား ဣရိယာပုထ် လေးပါးတို့ကို ပြုလိုသောယောဂီသည် ပထဝီကသိုဏ်းကို ဝင်စား၍ “တ္ထေကေ ဌာနေ အာကာသံ ပထဝီ ဟောတု” ဟု ပရိကံပြုရ၏။ ထို့နောက် အဓိဋ္ဌာန်စိတ်နှင့်တကွ ပကတိသောကောင်းကင်ပြင်၌ မြေ ဖြစ်၏။

ပတ္တမြား၊ ရွှေ၊ ငွေ၊ တော၊ တောင်၊ သစ်ပင် စသည်တို့ကို ဖန်ဆင်းလိုသော ယောဂီသည် အထက်ပါနည်းအတိုင်း ပထဝီကသိုဏ်းကို ဝင်စားပြီးနောက် ပရိကံပြုရ၏။ အဓိဋ္ဌာန်စိတ်နှင့်တကွ ဖန်ဆင်းလိုတိုင်း ဖြစ်သည်သာတည်း။

အာကာသ၌ သွားလိုသော ယောဂီသည် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ကို ရရှိထားရန်လိုသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သွားလိုရောက်လိုသော ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ထားသည့် ပိုင်ထိုက် အတွင်း၌ သဘာဝတောတောင် သစ်ပင်တို့သည် ရှိမည်ဆိုက ရှိတတ်၏။

သို့တည်းမဟုတ် တန်ခိုးကြီးသော နဂါး၊ ဂဠုန်၊ ဂုမ္ဘဏ်တို့ အမျက်ထွက်၍ တောတောင် သစ်ပင်တို့ကိုလည်း ဖန်ဆင်းတတ်ကုန်၏။ ထိုတောတောင်သစ်ပင်တို့ကို ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့် ကြိုတင်မြင်နိုင်မှသာလျှင် ဘေးအန္တရာယ်မှ လွတ်ငြိမ်းနိုင်သည်။

ဥတုကြောင့်၎င်း၊ ပယောဂကြောင့်၎င်း ဖြစ်တတ်သော တောတောင်သစ်ပင်တို့ကို မြင်လျှင် အဘိညာဉ်ပါဒကဗျာန်ကို လျင်မြန်စွာ ဝင်စား၍ ဖျာန်မှထပြီးနောက် “ကောင်းကင်ဖြစ်စေသတည်း” ဟု ပရိကံပြု၍ အဓိဋ္ဌာန်ရ၏။ ထိုအခါ အဘိညာဉ် ဖျာန်စိတ်နှင့်တကွ ကာဆီးပိတ်ဆို့နေသော ထိုတောတောင် သစ်ပင်တို့သည် ပကတိကောင်းကင် အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ သွားရ၏။

ထို့အပြင် ကောင်းကင်ခရီးမှ သွားသောယောဂီသည် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ကို မရရှိထားပါက မသင့်သောအရပ်၌ သက်ဆင်းမိခဲ့သော် လူအများ တွေ့မြင်သွားတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့်ကြည့်ပြီးမှ ထိုက်သင့်သောအရပ်သို့ ဆင်းသက်ရသည်။

တိပိဋကစူဠဘယထေရ်က “အို ငါ့ရှင်တို့၊ တဖန် သမာပတ် ဝင်စားခြင်းသည် အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း” ဟု မိန့်ဆို၏။ သို့သော် တဖန်ဖျာန်ဝင်စားခြင်းသည် အပြစ်မရှိ။ ဆရာ့ထံ၌ နည်း

ယူသည်နှင့် အလားတူ၏ ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ မိန့်ဆိုသည့် အတိုင်းသာလျှင် ‘တိရောကုဋ္ဌပြာဋိဟ္မာ’ ၌ ပြုလုပ်သင့်၏။

နေ လတို့ကို
လက်ဖြင့် သုံးသပ်နိုင်အောင်
ဖန်ဆင်းပုံ

ဤဗုဒ္ဓသာသနာတော်၌ အဘိညာဉ်ရပြီးသော တန်ခိုးရှင်သည် မိမိလက်ဖြင့် နေ လတို့ကို ကိုင်ဖမ်းပြခြင်း၊ ပွတ်သပ်ပြခြင်း၊ ဆုပ်နယ်ပြခြင်း စသည်တို့ကို ဖန်ဆင်းပြလိုပါက အဘိညာပါဒကဗျာန်ကို ဝင်စားပြီး စျာန်မှထ၍ “စန္ဒိမသုရိယာနံ ဟတ္တပါသေ ဟောတု” ဟု ကသိုဏ်းတခုခုကို ပရိကံပြု၍ ဥာဏ်ဖြင့် အဓိဋ္ဌာန်ရ၏။

အဓိဋ္ဌာန်စိတ်နှင့်တကွ လသ္မိမဟုတ်နေသည် မိမိ၏နှစ်တောင့်ထွာအရပ်၌ ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ ထိုအခါ တန်ခိုးရှင်သည် နေ လတို့ကို လက်ဖြင့် ကိုင်နိုင်၏။ သုံးသပ်နိုင်၏။ လက်ဝါးပေါ်တွင် ပတ္တမြားဝန်းကဲ့သို့ တင်ထားနိုင်၏။

အဝေးကို အနီးပြုလိုမူ “သန္တိကေဟောတု” ဟု ပရိကံပြုရသည်။ တန်ခိုးရှင်သည် နေလသို့သွား၍ သုံးသပ်လိုလျှင် သုံးသပ်နိုင်၏။ သ္မိမဟုတ် မဟာပထဝီမြေကြီးပေါ်၌ပင် ထိုင်လျက် ဖြစ်စေ၊ အိပ်လျက် ဖြစ်စေ၊ နေလ တို့ကို သုံးသပ်လိုက သုံးသပ်နိုင်သည်သာတည်း။

လက်ပို ပွားစေ၍ သုံးသပ်ရာ၌ (၀၂)ကိုင်တွယ်ပြုရာ၌ ဥပဒါ
ဒိန္နရုပ်ကိုမိ၍ အနုပါဒိန္နရုပ်သာလျှင် ပွား၍ သုံးသပ်ခြင်းဖြစ်
သည်။ တန်ခိုးရှင်သည် ယင်းသို့ ဖန်ဆင်းသော်လည်း နေလတို့
သည် အသွားအလာ အလင်းရောင်စသည်တို့ ပျက်ခြင်း မရှိ။
ပကတိအတိုင်းပင် ရှိ၏။

တန်ခိုးဖြင့်
ဗြဟ္မာ့ပြည်တိုင်အောင်
သွားနိုင်ပုံ

“ယာဝ ဗြဟ္မာလောကာပိ ကာယေနဝသံဝတ္ထေထိ” ဟူသော
ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ဒေသနာတော်အရ အဘိညာဉ်စျာန်သံမာပတ်နှင့်
ပြည့်စုံပြီးသော တန်ခိုးရှင်သည် ဗြဟ္မာ့ပြည်တိုင်အောင် မိမိကိုယ်
ဖြင့်၎င်း သို့မဟုတ် နိမ္မိတရုပ်ပွားကို လွှတ်၍၎င်း သွားရောက်
နိုင်ကြောင်း သိရသည်။

ခရီးဝေးကို စျာန်တန်ခိုးဖြင့် သွားရောက်လိုသော ယောဂီ
သည် ထုံးစံအတိုင်း ပါဒကစျာန်ကို ဝင်စားပြီး စျာန်မှထ၍
“သန္တိကေ ဟောတု” ဟု ပရိကံပြုလျက် အဝေးကို အနီးဖြစ်
အောင် ဖန်ဆင်းရသည်။

ဤတန်ခိုးကို၊ ဘယ်သူ ပြုဘူးသနည်းဆိုသော် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ
သည် ယမိုက်ပြာဋိဟာအဆုံး၌ တာဝတိံသာသို့ ကြွသောအခါ
ရှင်မောဂ္ဂလာန်မှထေရ်သည် သာဝတ္ထိပြည်မှ တဆယ့်နှစ်ယူဇ
နာရှိသော ပရိသတ်ကိုခေါ်၍ ယူဇနာ သုံးဆယ်ဝေးသော

သင်္ကဿနဂိုရ်ပြည်သို့ ကြွသောအခါ သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ စူဠသမုဒ္ဒ
ထေရ်သည် ရဟန်းခုနစ်ရာနှင့်အတူ ပါဠိလိပုတ်ပြည်သို့ ဆွမ်းခံ
ကြွသောအခါ တိဿဒတ္ထထေရ် ညနေချမ်းအခါ မဟာဗောဓိသို့
ပူဇော်ရန် ကြွသောအခါ အဝေးကိုအနီးဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်း
ဘူးသည်။

ဈာန်အဘိညာဉ်နှင့် ပြည့်စုံပြီးသော ယောဂီသည် အနီးကို
အဝေးဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းလို့မူ ထုံးစံအတိုင်း ပါဒကဈာန်ကို
ဝင်စားပြီး ဈာန်မှထ၍ “ဒုရေဟောတု ဒုရေဟောတု” ဟု ပရိကံ
ပြုရ၏။ အများကို အနည်းဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းလို့မူ “ထောကံ
ထောကံ ဟောတု ဟောတု” ဟု ပရိကံပြုရ၏။ အနည်းကိုအများ
ဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းလို့မူ “ဗဟုကံဟောတု” ဟု ပရိကံပြုရ၏။

မချိုသည်ကို ချိုအောင် ဖန်ဆင်းလို့မူ “မဓုရံဟောတု မဓုရံ
ဟောတု” ဟု ပရိကံပြုရ၏။ ပရိကံပြုရာတွင် ပါဠိကိုသိလျှင် ပုဒ်
ပြောင်းရလွယ်သည်ချည်းဖြစ်၏။

ဗြဟ္မာ၏ အဆင်းကို မြင်လိုလျှင် အသံကို ကြားလိုလျှင်
စိတ်အကြံကိုသိလိုလျှင် ဒိဗ္ဗစက္ခု၊ ဒိဗ္ဗသောတ၊ ဧကေတာပရိယ
ဟုသော အဘိညာဉ်သုံးပါးတို့ကို ဝင်စားရသည်။

ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ ကိုယ်တိုင်ထင်ရှား နှေးနှေး သွားလိုသော
ယောဂီသည် ပါဒကဈာန်ကို ဝင်စားပြီး ဈာန်မှထ၍ “ဣဒံ
စိတ္တံ ကာယောဝိယ ဒန္ဓဂမနံဟောတု” ဟု ပရိကံ ပြုရသည်။

မြဟွေးပြည်သို့
တန်ခိုးရှင်၏
ပကတိကိုယ်ဖြင့်
နှေးနှေးသွားရာ၌
သွားနည်း
နှစ်မျိုးရှိသည်

(၁) ကောင်းကင်၌ လမ်းခရီး ဖန်ဆင်းလျက် ခြေဖြင့်
သွားခြင်း။

(၂) လေကို ဖန်ဆင်း၍ ဝါဂွမ်းကို လေဖြင့် လွှင့်
မှုတ် သယ်ဆောင်သကဲ့ ရွေ့လျားသွားခြင်း။

အထက်ပါ သွားနည်းနှစ်မျိုးတွင် အဓိဋ္ဌာန်စိတ်ဖြင့် လျင်မြန်
စွာ သွားနည်းကို ထည့်လျှင် သွားနည်းသုံးမျိုး ရှိသည်။ သွား
လိုသည့် နေရာကို ကောင်းကင် လမ်းခရီးနှင့် လေတို့ကို မဖန်
ဆင်းပဲ အဟုန်ဖြင့် ပစ်လွှတ်သောမြှားကဲ့သို့ ပကတိကိုယ်ထင်
ရှား အဓိဋ္ဌာန်စိတ်ဖြင့် သွားနိုင်သည်။

လျင်မြန်ပေါ့ပါးစွာ
သွားလာနိုင်အောင်
ဖန်ဆင်းပုံ

မိမိကိုယ်ကိုကွယ်ဖွဲ့ဘက်လျက် စိတ်ကဲ့သို့ အလွန်လျင်မြန်စွာ

သွားလိုသော ယောဂီသည် ပါဒကဈာန်ကိုဝင်စားပြီး ဈာန် မှုထ၍ “အယံ ကာယော စိတ္တံဝိယ သီဃဂမနောဟောတု” ဟု ပရိကံပြုရသည်။

တန်ခိုးရှင်သည် မိမိကိုယ်ကို ကွယ်ဖျောက်လျက် စိတ်ကဲ့သို့ ပေါ့ပါး လျင်မြန်စွာ ဗြဟ္မာပြည်သို့ သွားရာတွင် နည်း နှစ်မျိုး ရှိသည်။

- (၁) တန်ခိုးရှင်၏ ပကတိကိုယ်ဖြင့် သွားရောက်ခြင်း။
- (၂) နိမ္မိတရုပ်ကို စေလွှတ်၍ သွားခြင်း။

ဈာန်တန်ခိုးဖြင့်
သွားခြင်းကို
စိတ္တက္ခဏဖြင့်
ခွဲပုံ

တန်ခိုးရှင် အဓိဋ္ဌာန်စိတ်၏ ခဏငယ်သုံးချက် စိတ္တက္ခဏ တချက်တွင် သွားရန် အားထုတ်မှုသာ ပြီးမြောက်၏။ သွား ခြင်းကိစ္စ မပြီးသေး။ အဓိဋ္ဌာန်စိတ်၏ စိတ္တက္ခဏငါးချက် ခဏ ငယ် ၁၅ချက် သို့ရောက်မှသာ သွားခြင်းကိစ္စ လုံးဝ ပြီးမြောက် ၍ လိုရာဌာနသို့ ရောက်သည်။ စိတ်သည် အလွန်လျင်မြန်သော ကြောင့် စိတ္တက္ခဏတချက် ခဏငယ်သုံးချက်တွင် သွားခြင်း ကိစ္စ မပြီးမြောက်နိုင်။

နိမ္မိတရုပ်၏

သဘောတရားများ

နိမ္မိတရုပ် ဖန်ဆင်းရာ၌ နိမ္မိတရုပ်မှာ မျက်စိ၊ နား၊ နှာခေါင်း၊ စသည် အင်္ဂါရုပ်အားလုံးတို့နှင့် ပြည့်စုံသော်လည်း ပဿာဒရုပ် မရှိ။

သာဝကတို့၏ နိမ္မိတရုပ်မှာ တန်ခိုးရှင်နှင့် တူစွာ တန်ခိုးရှင် ပြုသကဲ့သို့သာလိုက်၍ ပြုရသည်။ ဥပမာ တန်ခိုးရှင်က စကြံ သွားလျှင် နိမ္မိတရုပ်ကလည်းစကြံသွားရ၏။ အခြားကိစ္စ များကို ပြုလုပ်ခြင်း မရှိ။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏နိမ္မိတရုပ်မှာမူဗုဒ္ဓ၏ အလိုတော်အတိုင်းသာဖြစ် ရသည်။ ဥပမာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက ဒေသစာရီ ကြွ၍ ဆွမ်းခံ သွား သော်လည်း နိမ္မိတရုပ်မှာ နတ်ပြည်၌ တရားဟောနေရသည်။

ဤသို့ တန်ခိုးရှင်ချင်းတူသော်လည်း တန်ခိုးအရာ၌ ခြားနား နေသည်မှာ ဗုဒ္ဓ၏ တန်ခိုးသည် အတုမရှိသောကြောင့်တည်း။

တန်ခိုး ၁၄ မျိုးသရုပ်ခွဲပုံ

- (၁) အဝေးကို အနီးဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းခြင်း။
- (၂) အနီးကို အဝေးဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းခြင်း။
- (၃) အများကို အနည်းဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းခြင်း။
- (၄) အနည်းကို အများဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းခြင်း။

- (၅) မချိုသည့်ဝတ္ထုကို ချိုအောင် ဖန်ဆင်းခြင်း။
- (၆) အဝေးမှ အဆင်းကို မြင်နိုင်အောင် ဖန်ဆင်းခြင်း။
- (၇) အဝေးမှ အသံကို ကြားနိုင်အောင် ဖန်ဆင်းခြင်း။
- (၈) သူတပါးစိတ် အကြံကို သိနိုင်အောင် ဖန်ဆင်းခြင်း။
- (၉) မိမိ၏ပကတိကိုယ်ဖြင့် ဗြဟ္မာ့ပြည်အထိ နှေးနှေး သွားနိုင်အောင် ဖန်ဆင်းခြင်း။
- (၁၀) ကိုယ်ကို မထင်ရှားစေပဲ စိတ်ကဲ့သို့ လျင်မြန်စွာ ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ သွားနိုင်အောင် ဖန်ဆင်းခြင်း။
- (၁၁) ဗြဟ္မာတို့၏ ရွှေ၌ နိမ္မိတရုပ်ကို တန်ခိုးရှင်ပြုလုပ် သကဲ့သို့ ပြုလုပ်နိုင်အောင် ဖန်ဆင်းခြင်း။
- (၁၂) ဗြဟ္မာတို့၏ ရွှေ၌ နိမ္မိတရုပ်ကို တန်ခိုးရှင် ကဲ့သို့ တေဇောကသိုဏ်း ဝင်စားလျက် အခိုး အလှုံ လွှတ်နိုင်အောင် ဖန်ဆင်းပြခြင်း။
- (၁၃) ဗြဟ္မာတို့၏ ရွှေ၌ နိမ္မိတရုပ်ကို တန်ခိုးရှင် ကဲ့သို့ တရားဟောခြင်း၊ ပြဿနာ မေးခြင်း၊ ဖြေခြင်း ပြုလုပ်နိုင်အောင် ဖန်ဆင်းခြင်း။
- (၁၄) ဗြဟ္မာတို့၏ ရွှေ၌ နိမ္မိတရုပ်ကို တန်ခိုးရှင် ကဲ့သို့ ဗြဟ္မာနှင့်အတူတကွ ရပ်စေ၍ စကားပြောခြင်း၊ ဆွေးနွေးခြင်း ပြုလုပ်နိုင်အောင် ဖန်ဆင်းခြင်း။

မှတ်ချက်။ ။ အမှတ် ၁၁ မှ ၁၄ အထိ စာတန်ခိုးများသည်
ဗြဟ္မာ၏ရှေ့မှောက်၌ နိမ္မိတရုပ်ကို လေးမျိုးလေး
စားခဲ့၍ ဖန်ဆင်းပြသော တန်ခိုးများ ဖြစ်သည်။

ဤတန်ခိုး ၁၄ မျိုးအနက် အမှတ် ၁၁၊ ၁၂၊ ၁၃ များသာ
လျှင် ကိုယ်ကာယဖြင့် မိမိအလိုကို တိုက်ရိုက် ဖြစ်စေသော
ကြောင့် ‘ကာယေန ဝသ ဝတ္တန’ တန်ခိုး မည်ကြောင်း ပဋိ
သမ္ဘိဒါမဂ် ပါဠိတော်၌ ညွှန်ပြတော်မူသည်။

ဤတန်ခိုး ၁၁ ပါးမှာ စိတ်၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ဖြစ်ရ
သော တန်ခိုးဖြစ်သည်။ သို့သော် ကိုယ်အလိုကို ဖြစ်စေသော
‘ကာယေန ဝသ ဝတ္တန’ တန်ခိုး၏ရှေ့သွားဦးဆောင် ဖြစ်သော
ကြောင့် ‘ကာယေန ဝသ ဝတ္တန’ တန်ခိုးဟူသော အမည်ကို
ရသင့်ရထိုက်၏။

မဟာဋီကာ ဆရာက ဗြဟ္မာ၏ ရှေ့မှောက်၌ နိမ္မိတရုပ်ကို ဖန်
ဆင်းပြခြင်းသည် “ဤသူသည် တန်ခိုးရှင်ပေလော၊ နိမ္မိတရုပ်ပေ
လော” ဟု ဗြဟ္မာတို့ကိုပင် ယုံမှား သံသယ ဖြစ်လောက်အောင်
အထွတ်အထိပ်ဖြစ်သော တန်ခိုးမည်၏ဟု မိန့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ တန်ခိုးရှင်ချင်း တူသော်လည်း အချို့နွေး၏။
အချို့မြန်၏။ တန်ခိုးဖန်ဆင်းရာ၌ အလွန် လျင်
မြန်စွာ ဖန်ဆင်းနိုင်စွမ်းသော ခိပ္ပနိသန္တိ ပုဂ္ဂိုလ်
သည် တန်ခိုးရှင်တသောင်းတွင် တယောက်ရှိခဲ့

သည်။ ဤလောကီ တန်ခိုးကို အားထုတ်ရာတွင် အလွန်လျင်မြန်စွာ စျာန်ဝင်စားနိုင်သော ခိပ္ပန် သန္တိပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်အောင် အလွန်ကြိုးစား ယူရ၏။

အလွန်ထူးခြားသော
တန်ခိုးနှစ်မျိုး

ထူးခြားသောတန်ခိုးနှစ်မျိုးမှာ ဝိကုဗ္ဗနုဣဒ္ဓိနှင့် မနောမယိဒ္ဓိ တို့ဖြစ်သည်။ ယင်းတန်ခိုး နှစ်မျိုးသည် အဓိဋ္ဌာန်စိတ်၏ အစွမ်း ဖြင့် ဖြစ်ရသော်လည်း အဓိဋ္ဌာန် တန်ခိုးနှင့်၎င်း၊ အချင်းချင်း သည်၎င်း ကဲ့ပြားထူးခြားပုံမှာ-

ဝိကုဗ္ဗနုဣဒ္ဓိနှင့် အဖွင့်

ဝိ=အထူးထူး၊ ကုဗ္ဗနု=ပြုသည်။ ဣဒ္ဓိ=ဘန်ခိုး။ ဝိကုဗ္ဗနုဣဒ္ဓိ= အထူးထူးအပြားပြား ပြုလုပ်ဖန်ဆင်းနိုင်သောတန်ခိုးမည်၏။

မိမိ၏ ပကတိသဏ္ဌာန်ကို ပယ်ဖျောက်၍ လူငယ်၏အသွင် သဏ္ဌာန်၊ နဂါးသဏ္ဌာန် စသည်ဖြင့် ဖန်ဆင်းခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကို ဖန်ဆင်းခြင်းမပြုပဲ တခြားဆင်၊ မြင်း၊ ကျွဲ၊ နွား၊ နဂါး၊ ဘီလူး၊ စသည်ဖြင့် အထူးထူးအပြားပြား ဖန်ဆင်းနိုင်စွမ်းသော တန်ခိုး ကို ဝိကုဗ္ဗနုဣဒ္ဓိ-ဝိကုဗ္ဗနုဣဒ္ဓိဟု ခေါ်သည်။

ထို့ကြောင့်—

“ဝိကုဗ္ဗနံ တာဝ ကရောဇ္ဇေန သော ပကတိဝဏ္ဏံ
ဝိဇဟိတှာ ကုမာရ နာဂ ဒေဝ ဗြဟ္မ သမုဒ္ဒ ပဗ္ဗတ။
အဿာဒိသုပိ ဧ သေဝ န ယောတိ အယံ ဝိကုဗ္ဗနာ
ဣဒ္ဓိ”

ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာဖွင့်ချက်ကို—

တာဝ၊ ရှေးဦးစွာ။ ဝိကုဗ္ဗနံ၊ အမျိုးမျိုးဖန်ဆင်းခြင်း
ကို။ ကရောဇ္ဇေန၊ ပြုသောသူသည်။ သော၊ ထိုတန်ခိုး
ရှင်သည်။ ပကတိဝဏ္ဏံ၊ မိမိ၏ပကတိသဏ္ဌာန်ကို။ ဝိဇ
ဟိတှာ၊ ပယ်စွန့်၍။ ကုမာရကံဝဏ္ဏံ၊ ဝါ၊ သူငယ်သဏ္ဌာန်
ကိုမူလည်း။ ဒသေတိ၊ ပြ၏။ နဂါး၊ ဂဠုန်၊ အသူရာ၊
သိကြား၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ၊ သမုဒ္ဒရာ၊ တောတောင်၊ ခြင်္သေ့၊
ကျား၊ ကျားသစ်၊ သဏ္ဌာန်ကိုမူလည်း။ ဒသေတိ၊ ပြ၏။
ဟတ္ထိမ္ပိ၊ ဆင်ကိုမူလည်း။ ဒသေတိ၊ ပြ၏။ အဿဋ္ဌိ၊ မြင်း
ကိုလည်း။ ရထမ္ပိ၊ ရထားကိုလည်း။ ပတ္ထိမ္ပိ၊ ခြေသည်သူရဲ
ကိုလည်း။ ဒသေတိ၊ ပြ၏။ ဝိဝိဓံ၊ အထူးထူးသော။
သေနာဗျူဟမ္ပိ၊ စစ်သည်အပေါင်းကိုလည်း။ ဒသေတိ၊
ပြ၏။

ဣတိဧဝံ၊ ဤသို့။ ဝုတ္တေသု၊ ဆိုအပ်ခဲ့သော။ ကုမာရ
ကဝဏ္ဏာဒိသု၊ သူငယ်သဏ္ဌာန်အစရှိသည်တို့တွင်။ ယံယံ

အကြင်ကြင်သဏ္ဌာန်ကို။ အာကခံတံ၊ အလိုရှိ၏။ တံတံ၊
ထိုထိုသဏ္ဌာန်ကို။ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗံ၊ အဓိဋ္ဌာန်အပ်၏။

အဓိပ္ပါယ်မှာ— အထူးထူးအပြားပြား ဖန်ဆင်းလိုသော
တန်ခိုးရှင်သည် မိမိ၏ ပကတိသဏ္ဌာန်ကို စွန့်၍ သူငယ်၊ နဂါး၊
ဂဠုန်၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ၊ ခြင်္သေ့၊ ကျား စသည်ဖြင့် ဖန်ဆင်းလိုလျှင်
ပါဒကဗျာန်ကို ဝင်စားပြီးနောက် ပရိကံပြု၍ အဓိဋ္ဌာန်ရမည်။
ထို့နောက် မိမိလိုသော အသွင်သဏ္ဌာန်သို့ ရောက်၏ဟု ဆိုလို
ခြင်း ဖြစ်သည်။

ယင်းသို့ အဓိဋ္ဌာန်သော ယောဂီသည် ပထဝီကသိုဏ်းစသည်
တို့တွင် မိမိအလိုရှိသော ကသိုဏ်းကို ပရိကံပြု၍ အဘိညာဉ်
ပါဒကဗျာန်ကို ဝင်စားရ၏။ ထိုဗျာန်မှထပြီး မိမိဖန်ဆင်းလို
သော သဏ္ဌာန်ကို နှလုံးသွင်းလျက် ပရိကံအဆုံး၌ တဖန်
ပါဒကဗျာန်ကို ပြန်ဝင်စားရ၏။ ထိုဗျာန်မှထပြီး အဓိဋ္ဌာန်သော
အဓိဋ္ဌာန်စိတ်နှင့်တကွ မိမိအလိုရှိသော သဏ္ဌာန်ဖြစ်ပေါ်လာ
ရ၏။

မှတ်ချက်။ "ဆင်၊ မြင်း၊ ခြေသည် သူရဲ၊ သေနင်္ဂ ဗျူဟာ
အတတ်တို့ကို ဖန်ဆင်းလိုလျှင် မိမိ၏ ပကတိ
ကိုယ်ကို စွန့်ရန်မလိုပဲ တခြားသက်သက် အလို
ရှိသလို ဖန်ဆင်းပြနိုင်သည်။ ဤကား ဝိကုဗ္ဗန
ဣဒ္ဓိတန်ခိုး၏ ထူးခြားချက်တည်း။

မနောမယိဒ္ဓိတန်ခိုးအဖွင့်

မနောမယိဒ္ဓိကို(မနောမယ+ဣဒ္ဓိ)ဟု ပုဒ်ဖြတ်။မနောမယ= စိတ်ဖြင့်ပြီးသော+ဣဒ္ဓိ=တန်ခိုး။ စိတ်ဖြင့် ပြီးသော တန်ခိုးဟု ခေါ်သည်။

တန်ခိုးရှင်နှင့် အသွင်သဏ္ဌာန်တူသော ခန္ဓာကိုယ်တခုကို ဖြစ်စေအမျှားကိုဖြစ်စေ မိမိ၏ခန္ဓာကိုယ်အတွင်းမှ ထွင်းဖောက် ပေါ်ထွက်လာပုံကို ဖန်ဆင်းပြသော တန်ခိုးကို မနောမယိဒ္ဓိ တန်ခိုးဟု ခေါ်သည်။

စိတ်ဖြင့်ပြီးသော ကိုယ်ကို ဖန်ဆင်းလိုသော တန်ခိုးရှင်သည် ပါဒကဗျာန်ဝင်စားပြီး ဗျာန်မှထ၍ မိမိ၏ ကရဇကာယကို ရှေ့ဦးစွာ ဆင်ခြင်လျက် “အယံ ကာယေ သုသိရောဟောတု” ဟု ပရိကံပြုလျက် အဓိဋ္ဌာန်ရ၏။ ထိုအဓိဋ္ဌာန်စိတ်နှင့် တကွ အခေါင်းရှိသော ကိုယ်ဖြစ်လာ၏။

ထိုအခါ တန်ခိုးရှင်သည် မိမိ၏ကိုယ်အတွင်း၌ အခြားကိုယ် တခုကို ဆင်ခြင်၍ အထက်ပါအတိုင်း ပရိကံပြု၏။ ထို့နောက် အဓိဋ္ဌာန်စိတ်နှင့်အတူ မိမိ၏ကိုယ်အတွင်းမှ စိတ်တန်ခိုးဖြင့် ပြီး သော ကိုယ်တခုသည်(ဝါ)ရုပ်ခွဲတခုသည် မုချ ထွက်ပေါ်လာ ရ၏။

ဤသည်ကား လူတိုင်းပါးစပ်ဖျား၌ ငှက်ပျောသီး အခွံနွှာ သကဲ့သို့ လွယ်လွယ်ပြောနေသော ‘ရုပ်ပြောင်း ကိုယ်ခွဲ’ ဖန် ဆင်းနိုင်သော မနောမယိဒ္ဓိတန်ခိုးပင် ဖြစ်သည်။ ဤမနော

မယိဒ္ဓိဟူသော ဝေါဟာရကို အထက်ဂိုဏ်းဆရာတို့ တွင်တွင် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။

ဂိုဏ်းနှင့်ပါဠိပုဒ်၏ အဓိပ္ပါယ်တို့မှာ မည်သို့မျှ ဆက်စပ်၍ မရ။ အကယ်၍ မနောမယိဒ္ဓိဂိုဏ်း အစစ်ဖြစ်ခဲ့လျှင် မနောမယိဒ္ဓိ တန်ခိုးကို လက်တွေ့ အကောင်အထည် ဖော်ပေးရန် လိုသည်။ အချို့ သံယောင်လိုက်၍ မနောမယိဒ္ဓိဂိုဏ်း၊ မနောမယိဒ္ဓိစေဂိုဏ်း ဟု ပညတ်ကြသည်။

မနောမယိဒ္ဓိဝေါဟာရကို အဓိပ္ပါယ်နှင့်တကွ တိတိကျကျ သိရှိသူအလွန်ရှားသည်။ အချို့ အနီး ဂိုဏ်းဆရာတို့ပင် မသိကြ။ ယင်းဝေါဟာရနှင့် ပတ်သက်၍ အများအားဖြင့် လက်ခံထား ကြသော အဓိပ္ပါယ်မှာ “ဂိုဏ်းဆိုင်ရာအစီရင်များဖြင့် သို့မဟုတ် ဓါတ်စီး ဓါတ်နင်းတို့ဖြင့် မနောပေါက်၍ လူခပ်သိမ်းတို့၏ စိတ်အကြံကိုသိခြင်း၊ အကြားအမြင်ပေါက်ခြင်း” ဟူ၍ သဘော ပေါက်လက်ခံထားကြသည်။

ရေနှင့်ဆီကဲ့သို့ မည်သို့မျှ ဆက်စပ်၍ မရ။ မနောမယိဒ္ဓိ တန်ခိုးမှာ အကြားအမြင်ပေါက် နိုင်သော တန်ခိုးမဟုတ်။ ရုပ် ပြောင်း ကိုယ်ခွဲခြင်း အတတ်ကို ဖန်ဆင်းပြနိုင်သော တန်ခိုး သာလျှင် ဖြစ်သည်။ သူတပါး၏ စိတ်အကြံကို အဟုတ်တကယ် သိနိုင်စွမ်းသော တန်ခိုးမှာ ‘စေတောပရိယ အဘိညာဉ်သာ’ ဖြစ်သည်။

အကြားဓါတ်ကို မုချရနိုင်သော တန်ခိုးမှာ ‘ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ်’သာဖြစ်သည်။ အမြင်ဓါတ်ကို မုချရနိုင်သော တန်ခိုး မှာ ‘ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်’ သာ ဖြစ်သည်။ ဤအဘိညာဉ်တို့ကို

ငှက်ပျောသီးအခွံနွာသကဲ့သို့ လွယ်လွယ်ကူကူ ရနိုင်သော အလုပ် မဟုတ်။ အထူး သတိပြုသင့်၏။

မနောမယိဒ္ဓိဟူသော သဒ္ဓါနှင့် အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ကို ပဋိသန္ဓိဒါမဂ်ပါဠိတော် ဣဒ္ဓိကထာ (တန်ခိုးဆယ်ပါး) အဖွင့်၌ ညွှန်ပြတော်မူသည့်အတိုင်းသာလျှင် ဒိဋ္ဌဓမ္မမှတ်ယူသင့်သည်။

မနောမယိဒ္ဓိတန်ခိုးသည် အကြားအမြင် ပေါက်နိုင်သော တန်ခိုးမဟုတ်။ ရုပ်ပြောင်းကိုယ်ခွဲ၊ အတတ်ကို ဖန်ဆင်းနိုင်သော တန်ခိုးသာဖြစ်ကြောင်းကို-

“ထိုတိုင်ကားတစ်၊ အများဖြစ်ဟု၊ စလစ်အမှန်၊
အဓိဋ္ဌာန်ပင်၊ ကိုယ့်အသွင်ကို၊ စွန့်လျှင် ဝိကုဗ်၊ အဟုတ်
ခေါ်ဆို၊ ဤကိုယ်အတွင်း၊ ဖန်ဆင်းကာယော၊ မနော
မယ၊ ဤသုံးဝ၊ ဝိဇ္ဇေဒ္ဓိချည်း”

ဟူ၍ ဝိသုဒ္ဓါရုံဆရာတော်ကြီး ရေးစပ်တော်မူသည်။

“ဤကိုယ်အတွင်း၊ ဖန်ဆင်းကာယော၊ မနောမယ” ဟူသော အပိုဒ်ကို အထူးနှလုံးသွင်းထားလျှင် မနောမယဣဒ္ဓိနှင့် ပတ်သက်သော လွဲချော်မှုများ ပျောက်သွားနိုင်သည်။

“ဣမသ္မိ” ပနေတ္ထ ဝိကုဗ္ဗနာ မနောမယာ ဣဒ္ဓိ
ယောပိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာဇေ”

ဟူသော အဋ္ဌကထာမိန့်ဆိုချက်နှင့် အညီ-

ဣဒ္ဓိဝိဓ အဘိညာဉ် တည်းဟူသော အဓိဋ္ဌာန်၊ ဝိကုဗ္ဗနာ၊ မနောမယတန်ခိုးသုံးမျိုးတို့ကို ကလျာဏယောဂီတို့နှင့် အမျိုးကောင်းသား သုတေသီတို့ သိရှိစေနိုင်ရန် ဗုဒ္ဓရှင်မြတ် ကြီး၏ အတုမရှိသော လောကီတန်ခိုးတို့၌ ယုံမှားခြင်းမှ ကင်းစေရန် အကျယ်ဖွင့်ပြမှု ပြီးစီးအောင်မြင်ခြင်းသို့ ရောက်သတည်း။

ဗုဒ္ဓသာသနာတော်နေဝန်းကဲ့သို့ ထွန်းလင်းစေသတည်း။ ။

ဒဂုဏ်ထွန်း

၁၃၃၂-ခုနှစ်၊ ကဆုန်လပြည့်ဗုဒ္ဓဟူးနေ့။

ပြင်ဆင်ချက်

စာမျက်နှာ	ကြောင်းရေ	မှား	မှန်
၈၉	၁၀	တထောင့်ထွာ	နှစ်ထောင့်ထွာ
၉၁	၁၁	အဖြစ်ဒေသ	အရပ်ဒေသ
၉၄	၁၅	စီးဖြန်းနိုင်အံ့	မစီးဖြန်းနိုင်အံ့
၉၅	၉	သတ္တုပြား	သေတ္တုပြား
၉၉	၁	သတ္တုပြား	သေတ္တုပြား
၁၀၇	၁၆	ပယ်ဖျောက်နိုင်ခြင်း	ပြုလုပ်နိုင်ခြင်း
၁၀၉	၁	မိန့်ချက်တို့	မိန့်ချက်ကို
၁၄၉	၃	ပျံ့လွင့်ခြင်း	ပျံ့ခြင်း
၁၇၁	၅	ခိဏ္ဍဝသီ	စိဏ္ဍဝသီ
၁၉၅	၂၂	ရူပဝိဘတ္တိ	ရူပဝိဘတ္တိ
၂၀၄	၁၉	ရှိကြောင်း	မရှိကြောင်း
၂၀၈	၁၂	ရုပ်တရား	ရုပ်တရားအထိ
၂၀၈	၁၅	ရုပ်တရား	ရုပ်တရားအထိ
၂၁၆	၈	မီးပုံကြီး	မီးအလျှံ
၂၁၅	၉	လွှဲ	ကုဋ်

စာမျက်နှာ ၁၄၇၊ စာကြောင်းရေ ၂၂ တန်ဖိုး အဘိ
ညာဉ်ဟုတွေ့ရှိခဲ့သော် တန်ခိုးအဘိညာဉ်ဟု ပြင်ဆင် ဖတ်ရှုပါ။

မိုးညှင်းဓမ္မကထိက နေရင်း ဆရာတော်ဘုရားကြီး
ကြည့်ကြပ်သုတ်သင်တော်မူသော

ဒဂုဏ်ထွန်း (ဓမ္မကထိက) ၏
• ဣတ္ထမြောက်

န ဝ ဓိ နှ င် ရ ဝ

ဤစာအုပ်တွင် နာမ်တရားအားလုံးကို တိတိကျကျ ခွဲခြမ်း
စိတ်ဖြာ၍ ပြသလို၊ ရုပ်တရား အားလုံးကိုလည်း တိတိ ကျကျ
ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ပြထားသည်။ ထို့အပြင် ပညတ်နှင့် ပရမတ်
တို့ကိုလည်း ကွဲပြားအောင် ပီပြင်စွာ ခွဲခြား၍ ပြထားသည်။

နာမ်ခန္ဓာဟူသည် အသက်၊ ဇီဝ၊ လိပ်ပြာ၊ အတ္တကောင်၊
ဝိညာဉ် မဟုတ်ကြောင်းကိုလည်း ရှင်းလင်း၍ ပြသည်။ သတ္တဝါ
သေလျှင် တမလွန် လောကသို့ တစုံတရာမျှ ကူးပြောင်းသွား
ခြင်းမရှိကြောင်းကို ခိုင်လုံသော သက်သေသာဓက အထောက်
အထားတို့ဖြင့် ထုတ်ဆောင်၍ ပြသည့် အပြင်....

အတ္တနှင့် အနတ္တကို ဂဃနဏ ကွဲပြားအောင် ခွဲခြား၍ ပြ
သော မဟာနိဒါန်းကြီးဖြင့် တခမ်းတနား မကြာမီ ထွက်ပေါ်
လာဦးမည်။

ဒဂုံဇာတိ (ဓမ္မကထိက) ၏
ပဉ္စမမြောက် လက်ရာ

ပုဒ္ဒါ၏ အဘိညာဉ်တန်ခိုးများ

ဤစာအုပ်တွင်-

အုတ်နံရံ၊ တံတိုင်း၊ တော၊ တောင်၊ ရေ၊ မြေစသည့် အဆီးအတား အကာအကွယ်ဟူသမျှတို့ကို ထွင်းဖောက်လျက် ပကတိ မြင်နိုင်စွမ်းသော (ဒိဗ္ဗစက္ခု) တန်ခိုး ဖန်ဆင်း ပုံများ၊ ပိုးမွှား ပရွက်ဆိပ် စသည့် အလွန်သေးနုတ်သော အသံများနှင့် အလွန် ဝေးလံသော အသံများကို ပကတိ ကြားသိ နိုင်စွမ်းသော (ဒိဗ္ဗသောတ) တန်ခိုး ဖန်ဆင်းပုံများ....

သူတပါးတို့၏ စိတ်အကြံကို ပကတိ သိနိုင်စွမ်းသော (စေတောပရိယ) တန်ခိုးဖန်ဆင်းပုံများနှင့် မိမိနှင့်သူတပါးတို့၏ ရှေးအတိတ်ဘဝပေါင်းများစွာကို ဟုတ်မှန်သည့် အတိုင်း ထိုးထွင်း သိနိုင်စွမ်းသော (ပုဗ္ဗနိဝါသနုဿတိ) တန်ခိုး ဖန်ဆင်းပုံများကို အံ့မခန်း ရှုမြင်စေရမည်။

မကြာမီ ဆက်လက် ထွက်ပေါ်လာဦးမည်။

